Heinz Heitzer

DDR

Historiallinen katsaus

DDR · Historiallinen katsaus

Saksankielisen painoksen nimi:
Heinz Heitzer
DDR — Geschichtlicher Überblick
Dietz Verlag Berlin 1979

Heinz Heitzer

DDR

Historiallinen katsaus

Verlag Zeit im Bild
Dresden 1981

Meidän aikamme taistelut...
ovat muiden taistojen seurauksia
ja uusien alkuja.
Tänään paljastuu se, mikä
jo kauan on ollut ristiriitaista,
tänään on ratkaisu se, mikä
ei kohta meille enää riitä.
Tänä päivänä voimme selviytyä vain,
mikäli välitämme siitä,
mitä oli ja mitä tuleman pitää.

Hermann Kant

Esipuhe

Saksan demokraattisen tasavallan historia on ollut kasvavan kiinnostuksen kohteena — ennen kaikkea DDR:ssä, muissa sosialistisissa ystävämaissa ja nuorissa kansallisvaltioissa, mutta myös kehittyneissä kapitalistisissa maissa. Kiinnostuksen syitä on yhtä monia kuin kiinnostuneitakin: tarve oppia ymmärtämään menneitä taisteluja ja ammentaa voimaa nykyhetkeen ja tulevaisuuteen; toive oppia tuntemaan ystävä paremmin; pyrkimys DDR:n kokemusten hyödyntämiseen omissa taisteluissa; vastauksen etsiminen kysymykseen, miten tämä valtio, jolle sen viholliset vuosikausia ennakoivat nopeaa loppua (ja tekivät myös kaikkensa sen toteutumiseksi!), on kyennyt kohoamaan maailman johtavien teollisuusmaiden joukkoon.

DDR:n historiaa kohtaan tunnetun lisääntyneen kiinnostuksen johdosta on viime vuosina julkaistu useita kokonaisesityksiä, jotka on omistettu yksinomaan DDR:n historialle tai joissa sitä laajasti käsitellään. Erityisesti on mainittava "Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen historia. Yhteenveto." (1978) sekä "Luokkataistelu, perinne, sosialismi. Saksan kansan historian alkuvaiheista kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan, DDR:n, muotoutumiseen. Pääpiirteittäin." (1974 ja 1978). Molemmat teokset ovat osoitus DDR:n historiatieteen erittäin korkeasta tietoisuuden tasosta ja käsittelevät tapahtumia aina meidän aikaamme asti. Jo vuonna 1974 julkaistiin kirja "DDR. Kehittyminen ja kasvaminen. Saksan demokraattisen tasavallan historiasta.", joka on ilmestynyt myös venäjän ja slovakin kielillä. Neuvostoliittolaisten

historioitsijoiden kollektiivi on kirjoittanut teoksen "Saksan demokraattisen tasavallan historia" (1975 ja 1979). Tämä kirja perustuu edellä mainittuihin teoksiin, joiden laatimiseen kirjoittaja neuvostoliittolaista esitystä lukuunottamatta on osallistunut, sekä muihin tutkimuksiin. Kirjan tarkoituksena ei ole antaa mitään perusteellista kuvaa. Pikemminkin se haluaa täyttää usein ilmaistun toiveen, että DDR:n historian kulusta ja tärkeimmistä tapahtumista välitettäisiin tietoa suppeamman katsauksen muodossa, mihin sisältyisi välittömän esihistorian tarkastelu. Kirja on suunnattu historiasta kiinnostuneille lukijoille laajimmassa mielessä. Jos se herättää toiveen saada tietää enemmän DDR:stä ja sen historiasta, on se täyttänyt tehtävänsä.

Kirjoittaja haluaa kiittää kaikkia, jotka neuvoineen ja tekoineen ovat tukeneet tämän kirjan valmistumista.

Berliinissä heinäkuussa 1980 Heinz Heitzer

Antifasistis-demokraattinen kumous

1945—1949

1. Vapautuminen

Toisen maailmansodan viimeinen ratkaiseva taistelu Euroopassa päättyi 2. toukokuuta 1945 viimeisten fasististen joukkojen antautumiseen Berliinissä. Kun pahoin tuhoutuneen valtiopäivärakennuksen katolle nostettiin punainen voiton lippu, oli fasistinen valtio armeijoineen joutunut täydellisen hajaannuksen valtaan. Toukokuun 8. päivänä 1945 oli Saksan armeijan pääesikunnan edustajien allekirjoitettava sopimus ehdoitta tapahtuvasta antautumisesta Berliinin Karlshorstissa.

Neuvostoliiton ja sen liittolaisten voitto Hitlerin vastaisessa rintamassa vapautti Saksan kansan fasistisen Saksan imperialismin kaksitoista vuotta kestäneestä barbaarisesta diktatuurista. Vuodesta 1871 lähtien olemassa ollut Saksan valtakunta, jonka hallitsevat luokat kahdesti olivat aikoneet valloittaa maailmanherruuden, luhistui kuten se oli syntynytkin: "rautaan ja vereen".

50 miljoonaa kuollutta, heidän joukossaan 20 miljoonaa Neuvostoliiton kansalaista ja 6 miljoonaa puolalaista, oli Saksan imperialismin alullepanema toinen maailmansota vaatinut, äärettömän määrän raunioita, hätää ja kurjuutta, mittaamattomia kärsimyksiä olivat fasistiset hyökkääjät aiheuttaneet kansoille, korvaamattomia aineellisia arvoja oli tuhottu. Myös Saksan kansa sai kärsiä suunnattomista veriuhreista ja raskaista menetyksistä. 6,5 miljoonaa miestä ja naista, lasta ja vanhusta oli menehtynyt taistelukentillä ja pommitusöinä, keskitysleireillä ja kuritushuoneissa. Teollisuustuotanto, kuljetukset ja liikenne, monilla alueilla myös maataloustuotanto olivat täysin lamassa.

Monet kaupungit muistuttivat valtavia raunioerämaita.

Kaikkialla oli puute välttämättömimmästä: ravinnosta, vaatteista ja lääkkeistä, vedestä, sähköstä ja kaasusta. Lukemattomat ihmiset vaeltelivat kodittomina pitkin maanteitä. Nälänhätä ja kulkutaudit olivat uhkana. "Kaupungin liikenne oli lamassa", kuvaili tilannetta Berliinissä Neuvostoliiton marsalkka G. K. Žukov, kun puna-armeija oli vapauttanut kaupungin. "Yli kolmannes maanalaisen asemista oli veden alla. Natsijoukot olivat räjäyttäneet ilmaan 225 siltaa. Raitiovaunut ja niiden johdot oli lähes täysin tuhottu, kadut, erityisesti kaupungin keskustassa, olivat muuttuneet yhdeksi rauniokasaksi. Koko kunnallinen talous — voima-, kaasu- ja vesilaitokset, viemäriverkosto — oli lamassa.

Berliiniin asettuneiden neuvostojoukkojen tärkeimpänä tehtävänä oli tulipalojen sammuttaminen, ruumiiden kokoaminen ja hautaaminen sekä kaupungin puhdistaminen miinoista. Berliinin väestö oli pelastettava nälkäkuolemalta eli oli organisoitava elintarvikehuolto, joka oli ollut pysähdyksissä jo ennen neuvostojoukkojen saapumista Berliiniin."[1]

Samankaltainen oli tilanne myös monissa muissa kaupungeissa ja muilla alueilla.

Vähemmän tuhoisia eivät olleet fasismin jälkeenjättämät henkisetkään seuraukset. Fasismin luhistuessa ei sen ideologia suinkaan tuhoutunut. Kansalliskiihko ja antikommunismi hallitsivat edelleenkin lukemattomien ihmisten ajatuksissa. Monet olivat viimeiseen saakka uskoneet natsismin valheisiin. Nyt he olivat onnettomia ja epätoivoisia.

"Löysimme kansan kuolinkamppailussaan. Tämä on totuus", kertoi Anton Ackermann. "Kansa oli lamaantunut epätoivon myrkystä, joka oli sekoitus pommitusöiden ja sotatapahtumien järkytystä, mieliin iskostettua bolševismin pelkoa ja tietoisuutta omasta syyllisyydestä kaikkeen siihen, mitä Saksassa oli tapahtunut."[2]

Aineelliset ja henkiset tuhot, jotka fasismi jätti jälkeensä, olivat katastrofaalisia. Mutta fasismin tappio antoi Saksan kansalle nyt mahdollisuuden katkaista lopullisesti siteensä imperialistiseen menneisyyteen ja lähteä demo-

kratian ja sosialismin tielle. Tästä on muistutettava niitä porvarillisia historioitsijoita, jotka haluavat nähdä fasismin tappion ainoastaan kansallisena katastrofina.

Mahdollisuus saada aikaan käänne Saksan historiassa johtui ensinnäkin kansainvälisen voima-asetelman perustavanlaatuisesta muutoksesta, jonka toinen maailmansota, erityisesti neuvostoarmeijan vapautustyö, sai aikaan. Sosialismi vahvistui, ennen kaikkea Neuvostoliiton valta kasvoi ja sen kansainvälinen arvovalta vakiintui; seurasi uusien vallankumousten aalto, joka johti sosialistisen maailmanjärjestelmän syntymiseen; kansalliset vapautusliikkeet ja monien maiden vallankumouksellinen työväenliike voimistuivat ja imperialistinen järjestelmä, joka oli joutunut yleisen kriisinsä uuteen vaiheeseen, heikkeni.

Saksan kansalle oli historiallista merkitystä sillä, että voittajavaltojen joukossa, jotka vapautuksen jälkeen ottivat käsiinsä ylimmän hallitusvallan Saksassa, oli sosialistinen Neuvostoliitto, joka hyvin johdonmukaisesti toteutti Hitlerin vastaisen liittoutuman yhteisiä päätöksiä. Maailman ensimmäisen työläisten ja talonpoikien valtion elinedut olivat yhteneväisiä Saksan kansan etujen kanssa. Neuvostoliitto antoi kaiken apunsa Saksan kansan demokraattisille voimille. Tämä oli perusteellinen ero ensimmäisen maailmansodan jälkeiseen tilanteeseen verrattuna.

Mahdollisuus historialliseen käänteeseen johtui myös Saksan sisäisistä voimasuhteista. Saksalainen imperialismi oli kärsinyt historiansa raskaimman tappion. Sen sotilaallinen voima oli musertunut, poliittinen valtakoneisto laajalti toimintakyvytön ja taloudellinen valta lamassa.

Sitä, miten huonossa maineessa saksalainen monopoliporvaristo siihen aikaan oli kaikkialla, todistaa USA:n presidentin koollekutsuman elimen, Kilgore-valtuuskunnan, keväällä 1945 julkaisema johtavien natsi- ja sotarikollisten lista. Heidän joukossaan oli Alfried Krupp von Bohlen und Halbachin, Friedrich Flickin, Hermann Röchlingin, Wilhelm Zangenin ja muiden monopolikapitalistien nimet.

Sitä vastoin oli Saksan kommunistinen puolue, saksalaisen imperialismin ja fasismin johdonmukaisin vastustaja, selvinnyt kunniakkaasti historiansa vaikeimmasta koettelemuksesta. Se oli ainoana poliittisena voimana käynyt keskeytymätöntä ja järjestäytynyttä vastarintataistelua fasistista diktatuuria vastaan. Kommunistisessa puolueessa (KPD) oli Saksan työväenluokalla, vaikka se oli menettänyt monia parhaistaan, toisen maailmansodan lopussa vahva puolue, jolla oli paljon kokemusta ja taistelun kestäneitä kaadereita, jotka avarakatseisesti ja perusteellisesti olivat valmistautuneet työskentelemään vapaassa Saksassa. Se teki tilanteen täysin erilaiseksi kuin se oli ollut ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Kommunistit olivat lujasti päättäneet käyttää historiallista tilaisuutta hyväkseen ja toteuttaa kapitalismista sosialismiin siirtymisen myös Karl Marxin ja Friedrich Engelsin syntymämaassa. He tiesivät, että kaikki riippuisi ennen kaikkea siitä, miten puolueen lujittaminen, työväenluokan liikkeelle saanti ja sen yhtenäisyyden saavuttaminen tulisivat onnistumaan. Vain siten pystyisi työväenluokka nousemaan yhteiskunnallisen kehityksen johtavaksi voimaksi.

Suuri merkitys kamppailussa historiallisen käänteen aikaansaamiseksi oli antifasistisen Saksan vastarintaliikkeen uhrautuvalla taistelulla, jossa KPD:llä oli ollut suurin merkitys. Tosin ei Saksan kansa ollut omin voimin kyennyt tuhoamaan fasismia tai olennaisesti itse vaikuttamaan vapautumiseensa. Kuitenkin kommunistien, sosiaalidemokraattien ja porvarillisten Hitlerin vastustajien antifasistinen vastarintatyö oli luonut pohjan laajalle antifasistiselle kansanrintamalle Hitlerin vastaisen liittoutuman voiton jälkeen.

Tiiviissä yhteistyössä puna-armeijan esikuntien ja komennon kanssa ottivat kommunistit, luokkatietoiset sosiaalidemokraatit ja ammattiyhdistysten jäsenet "maan alta", keskitysleireiltä ja kuritushuoneista vapauteen palattuaan ensimmäisinä aloitteen käsiinsä, perustivat toimintaelimiä ja aloittivat demokraattisen jälleenrakennustyön. Heihin liittyi rakennustyöhön halukkaita työtätekeviä ja porvarillisia Hitlerin vastustajia. Monilla paikkakunnilla

olivat vastarintaryhmät, joiden johdossa toimivat useimmiten kommunistit, jo ennen vapautumista syrjäyttäneet fasistiset hallintoelimet ja perustaneet uusia, demokraattisia elimiä, antifasistisia toimikuntia ja työryhmiä. Joissakin yrityksissä olivat työläiset ottaneet johdon käsiinsä.

Berliinissä, Saksissa ja Mecklenburgissa toimivat Walter Ulbrichtin, Anton Ackermannin ja Gustav Sobottkan johtamat KPD:n keskuskomitean ryhmät, jotka puoluejohto, jonka päämaja oli Moskovassa, oli lähettänyt Saksaan jo ennen sotatoimien loppumista. Ollen tiiviisti yhteydessä KPD:n puheenjohtajaan Wilhelm Pieckiin he huolehtivat yhteisvoimin "maan alta" palaavien ja keskitysleireiltä vapautettujen kommunistien kanssa elämän normalisoimisesta ja valmistelivat laillisen puoluekoneiston uudelleen rakentamista sekä ottivat yhteyttä sosiaalidemokraatteihin ja porvarillisiin Hitlerin vastustajiin saadakseen heidät mukaan demokraattiseen jälleenrakennustyöhön. Samoin toimivat vielä maanpaossa elävät kommunistit.

Fasismin luhistuminen ei siis ollut mikään "nollahetki", kuten porvarilliset historioitsijat väittävät. Uusissa, muuttuneissa oloissa astuivat kommunistit yhdessä luokkatietoisten sosiaalidemokraattien ja kaikista kansankerroksista mukaan lähteneiden antifasistien kanssa esiin toteuttaakseen ne päämäärät, joiden puolesta Saksan vallankumouksellinen työväenliike jo sata vuotta oli taistellut ja joiden vuoksi se oli menettänyt uhrin toisensa jälkeen.

Kesäkuun 10. päivänä 1945 annettu Neuvostoliiton sotilashallinnon ylipäällikön käsky n:o 2

Befehl Nr. 2

des Obersten Chefs der Sowjetischen Militärischen Administration

10. Juni 1945 **Berlin**

Am 2. Mai d. J. besetzten die Sowjettruppen Berlin. Die Hitlerarmeen, die Berlin verteidigten, haben kapituliert, und einige Tage darauf hat Deutschland die Urkunde über die bedingungslose militärische Kapitulation unterzeichnet. Am 5. Juni wurde im Namen der Regierungen der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken, der Vereinigten Staaten von Amerika, Großbritanniens und Frankreichs die Deklaration über die Niederlage Deutschlands und die Übernahme der Obersten Befehlsgewalt über ganz Deutschland durch die obengenannten Mächte bekanntgegeben. Seit der Besetzung Berlins durch die Sowjettruppen besteht im Gebiet der sowjetischen Besetzungszone in Deutschland feste Ordnung, sind örtliche Organe der Selbstverwaltungen und die nötigen Bedingungen für eine freie gesellschaftliche und politische Betätigung der deutschen Bevölkerung geschaffen worden.

In Anbetracht des oben Ausgeführten befehle ich:

1. Im Bereich der sowjetischen Besetzungszone in Deutschland die Schaffung und Tätigkeit aller antifaschistischen Parteien zu erlauben, die sich die endgültige Ausrottung der Reste des Faschismus und die Festigung der demokratischen Grundlagen und bürgerlichen Freiheiten in Deutschland zum Ziel setzen und in dieser Richtung die Initiative und freie Betätigung der breiten Massen der Bevölkerung fördern.
2. Der werktätigen Bevölkerung in der sowjetischen Besetzungszone in Deutschland das Recht zur Vereinigung in freie Gewerkschaften und Organisationen zur Wahrung der Interessen und Rechte der Werktätigen einzuräumen. Den Gewerkschaften und Vereinigungen das Recht zur Abschließung kollektiver Verträge mit den Unternehmern sowie zur Organisierung von Versicherungskassen und anderen Institutionen gegenseitiger Unterstützung, Kultur-, Aufklärungs- und anderen Bildungs-Vereinigungen und Organisationen zu gewähren.
3. Alle in den Punkten 1 und 2 erwähnten antifaschistischen Parteiorganisationen und freien Gewerkschaften haben ihre Statuten oder die Programme ihrer Tätigkeit in den örtlichen Selbstverwaltungen und bei den militärischen Kommandanten zu registrieren und ihnen gleichzeitig die Listen der Mitglieder ihrer führenden Organe vorzulegen.
4. Festzulegen, daß für die ganze Zeit der Durchführung des Besetzungsregimes die Tätigkeit aller in den Punkten 1 und 2 erwähnten Organisationen unter der Kontrolle der Sowjetischen Militärischen Administration und in Uebereinstimmung mit den von ihr herausgegebenen Instruktionen ausgeübt wird.
5. In Uebereinstimmung mit oben Dargelegtem sind die ganze faschistische Gesetzgebung und alle faschistischen Beschlüsse, Befehle, Verordnungen, Instruktionen usw., die sich auf die Tätigkeit der antifaschistischen politischen Parteien und freien Gewerkschaften beziehen und gegen die demokratischen Freiheiten, bürgerlichen Rechte und Interessen des deutschen Volkes gerichtet sind, aufzuheben.

Der Oberste Chef der Sowjetischen Militärischen Administration
Marschall der Sowjetunion **G. K. Shukow**

Der Stabschef der Sowjetischen Militärischen Administration
Generaloberst **W. W. Kurasow**

2. Voimien kokoaminen antifasistis-demokraattiseen kumoukseen

Sen jälkeen kun Saksan valtakunta fasistisen hallinnon täydellisen tappion myötä oli lakannut olemasta, syntyi Hitlerin vastaisen liittoutuman sopimusten mukaisesti neljä miehitysvyöhykettä: neuvostoliittolainen, amerikkalainen, brittiläinen ja ranskalainen vyöhyke. Neljän miehitysvallan sotavoimien ylipäälliköt muodostivat liittoutuneiden valvontaneuvoston, jonka keskus oli pääkaupungissa, Berliinissä. Samassa yhteydessä asettuivat USA:n, Ison-Britannian ja Ranskan joukot valvomaan Berliinin läntisiä hallintoalueita ja Berliiniin muodostettiin liittoutuneiden paikallinen sotilasesikunta. Valvontaneuvoston tehtävänä oli järjestää miehitysvaltojen toiminta ja säädellä kaikkia vyöhykkeitä koskevia kysymyksiä. Joukkojen ylipäälliköillä oli kullakin miehitysvyöhykkeellä ylin valta. Heidän tuli panna toimeen Hitlerin vastaisen liittoutuman yhteiset päätökset.

Heinäkuun 9. päivänä 1945 perustettiin Saksan neuvostoliittolainen sotilashallinto (SMAD). Sen ylin päällikkö oli marsalkka G. K. Žukov, jonka seuraajaksi huhtikuussa 1946 tuli marsalkka V. D. Sokolovski ja maaliskuun 1949 lopussa kenraali V. I. Tšuikov. Määräyksessään n:o 2 10. kesäkuuta 1945 salli SMAD antifasistis-demokraattisten puolueiden ja vapaiden ammattiyhdistysten perustamisen ja toiminnan.

Ensimmäisenä puolueena astui jälleen esiin Saksan kommunistinen puolue (KPD). Vetoomuksessaan 11. kesäkuuta 1945 "Työtätekevä kansa maalla ja kaupungeissa! Miehet ja naiset! Saksan nuoriso!", jonka puolueen puheenjohtaja Wilhelm Pieck sekä Anton Ackermann, Franz Dahlem, Walter Ulbricht ja muut johtavat poliitikot keskuskomitean nimissä olivat allekirjoittaneet, KPD esitti toimintaohjelmansa antifasistis-demokraattista kumousta varten.

Historian opetukset muistaen KPD julisti: "Vuoden 1918 virheet eivät saa toistua! Työtätekevän kansan rivit on yhdistettävä! Välit poikki natsismiin ja taantumukseen! Ei

Preis 20 Pf.

Deutsche Volkszeitung

Nummer 1 / 1. Jahrgang — Zentralorgan der Kommunistischen Partei Deutschlands — Berlin, 13. Juni 1945

Feste Einheit der demokratischen Kräfte

Von Wilhelm Pieck

AUFRUF

der Kommunistischen Partei Deutschlands

Schaffendes Volk in Stadt und Land! Männer und Frauen! Deutsche Jugend!

Saksan kommunistisen puolueen keskuskomitean vetoomus 11. kesäkuuta 1945

koskaan enää vihamielistä kiihotusta Neuvostoliittoa vastaan, sillä siellä, missä tällaista kiihotusta ilmenee, nostaa imperialistinen taantumus päätään!"[3] KPD vaati edelleen, että fasismi ja militarismi on hävitettävä juurineen, monopolit ja suurmaanomistus poistettava. Työtätekevän kansan edustajien oli otettava valtiollisten ja taloudellisten tehtävien johto käsiinsä. KPD:n tavoitteena oli luoda parlamentaaris-demokraattinen tasavalta, jossa kansalla olisi kaikki oikeudet ja vapaudet. Sodan jälkien voittamiseksi puolue teki konkreettisia ehdotuksia nälän, työttömyyden ja kodittomuuden poistamiseksi sekä työläisten sosiaalisten oikeuksien turvaamiseksi. KPD esitti kaikkien rakennustyöhön halukkaiden voimien yhteenliittymistä yhtenäisen työväenluokan johdolla.

KPD:n vetoomus osoitti, että puolueen toiminta perustui Leninin vallankumousteoriaan, erityisesti Leninin päätelmiin siitä, miten taistelu demokratian ja taistelu sosialismin puolesta liittyvät yhteen. Ohjelmalla oli monia yhtymäkohtia lukuisten muiden maiden veljespuolueiden toimintaohjelmiin. Siihen sisältyivät vuonna 1935 pidetyn kommunistisen internationaalin 7. maailmankongressin päätökset sekä KPD:n Brysselin (1935) ja Bernin (1939) puoluekonferenssien päätökset. KPD tuomitsi politiikallaan ensisijaisesti fasismin ja militarismin sekä niiden yhteiskunnallisen perustan. Se aktivoi työläiset ratkaisemaan polttavimmat ongelmat katse suunnattuna suureen päämäärään: imperialismin voittamiseen, antifasistis-demokraattisten olojen luomiseen ja sitä kautta sosialismiin johtavan tien avaamiseen Saksan kansalle. Antifasistis-demokraattisen kumouksen johdonmukainen toteuttaminen merkitsi silloisissa olosuhteissa ensimmäisen ja ainoan mahdollisen askeleen ottamista kohti sosialismia.

KPD:n vetoomus levisi nopeasti kaikille miehitysvyöhykkeille ja antoi monille ihmisille uutta toivoa. KPD:n pää-äänenkannattajassa "Deutsche Volkszeitung" kirjoitti Thomas Mann 16. kesäkuuta 1945:

"Onnettomuus on suuri. Mutta on typerää heikkouskoisuutta sen tähden huutaa, että 'Saksa on lopussa!'. Saksa voi elää ja olla onnellinen ilman sotilaallista

Das Volk

TAGESZEITUNG DER SOZIALDEMOKRATISCHEN PARTEI DEUTSCHLANDS

Nr. 1 1. JAHRGANG BERLIN, SONNABEND, 7. JULI 1945 PREIS 15 PFENNIG

Wille und Weg

Vom Chaos zur Ordnung

Aufruf der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands

Männer und Frauen! Deutsche Jugend!

Deshalb fordert die Sozialdemokratische Partei Deutschlands:

Zentralausschuß der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands

Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen keskustoimikunnan vetoomus 15. kesäkuuta 1945

päämajaa ja varusteluteollisuutta. Se voi elää ilman niitä jopa paremmin ja kunniallisemmin. Se voi elää ja olla onnellinen myös ilman niitä alueita idässä ja lännessä, jotka se menetti sotavaltakunnan luhistuessa. Saksa pysyy myös ilman niitä laajana, kauniina, kaikenlaiseen kulttuuriin pystyvänä maana, joka voi luottaa ihmistensä kunnollisuuteen ja maailman apuun ja jolle on mahdollista, kunhan vaikein on voitettu, uusi, työntäyteinen ja arvostettu elämä."

Sosiaalidemokraattien enemmistö oli oppinut katkerista kokemuksista, että oli lähdettävä uudelle tielle ja että erityisesti työväenluokan yhtenäisyys oli ajan vaatimus. Nämä johtopäätökset tulivat esiin julkilausumassa, josta Otto Grotewohlin ja Max Fechnerin johtama SPD:n Berliinin keskustoimikunta päätti 15. kesäkuuta 1945. Monet julkilausuman vaatimukset vastasivat tai olivat lähellä KPD:n toimintaohjelmaa.

Tärkeimpien tavoitteiden ja vaatimusten laaja yhteneväisyys mahdollisti sen, että 19. kesäkuuta KPD:n ja SPD:n puoluejohdot solmivat yhteistyösopimuksen. Sopimuksessa molemmat puolueet sitoutuivat yhteistoimintaan antifasistis-demokraattisessa rakennustyössä sekä järjestämään yhteisiä tilaisuuksia ja neuvotteluja ideologisten kysymysten selvittämiseksi. Sopimuksen suositusten mukaisesti syntyi kaikille tasoille — tuotantolaitosten ja asuma-alueiden perusyksiköistä aina maaseudun toimikuntiin asti — KPD:n ja SPD:n yhteistyötoimikuntia. Myös läntisten vyöhykkeiden monissa kaupungeissa ja monilla alueilla päästiin kummankin puolueen järjestöjen välisiin toimintasopimuksiin.

Antifasistis-demokraattisen jälleenrakennustyön periaatteita kannattivat Saksan vapaa ammatillinen keskusjärjestö (FDGB), jonka riveihin oli liittynyt sen 1. kongressin aikaan helmikuussa 1946 jo yli kaksi miljoonaa työtätekevää, antifasistiset nuorisoliitot, joista maaliskuussa 1946 muodostui sosialistinen nuorisojärjestö Saksan vapaa nuoriso (FDJ), naisjaostot, joiden tilalle maaliskuussa 1946 perustettiin Saksan demokraattinen naisliitto (DFD), sekä muut joukkojärjestöt. Erityisesti ammattijär-

jestöissä ja FDJ:ssä, joiden ensimmäisinä puheenjohtajina toimivat kommunistit Hans Jendretzky ja Erich Honecker, olivat kommunistit ja sosiaalidemokraatit kiinteässä yhteistyössä.

Antifasistis-demokraattisten vaatimusten pohjalta kasvoivat myös uudet porvarillis-demokraattiset puolueet, Saksan kristillis-demokraattinen unioni (CDU) ja Saksan liberaalis-demokraattinen puolue (LDPD). Näissä vaatimuksissa, jotka paikallistasolla oli vielä tarkemmin eritelty, sekä CDU:n ja LDPD:n todellisten demokraattien, kuten Otto Nuschken ja Wilhelm Külzin toiminnassa, näkivät KPD ja SPD perustan yhteistyölle, vaikkakin taantumuksellisia poliitikkoja, jotka haaveilivat jonkinlaisesta Weimarin tasavallan uudesta painoksesta, toimi aluksi porvarillis-demokraattisten puolueiden johtavissa asemissa.

14. heinäkuuta 1945 päättivät KPD, SPD, CDU ja LDPD kommunistien aloitteesta perustaa kiinteän yhteisrintaman. Itsenäisyytensä säilyttäen julistivat kaikki neljä puoluetta antifasistis-demokraattisen jälleenrakennuksen sekä ystävällismielisen suhtautumisen kaikkiin kansoihin yhteiseksi päämääräkseen. Kunkin puolueen viidestä jäsenestä koostuva keskustoimikunta johti yhteistyötä. Sovittiin, että toimenpiteistä ja ehdotuksista voitaisiin tehdä vain yksimielisiä päätöksiä.

Perustamiskommunikeassa suositeltiin, että kaikilla tasoilla muodostettaisiin liittoutumatoimikuntia. Näin syntyneissä toimikunnissa oli yhtenäisellä työväenluokalla johtava asema.

Liittoutumapolitiikan avulla KPD toteutti kansanrintamapolitiikan periaatteita, jotka oli muotoiltu kommunistisen internationaalin 7. maailmankongressissa ja joita lukuisat marxilais-leniniläiset puolueet eri tavoin sovelsivat. Antifasistis-demokraattisten puolueiden liittoutumayhteistyö edisti työväenluokan johtavan aseman toteutumista sekä sitä, että työtätekevät talonpojat, sivistyneistö ja osa monopolienvastaista porvaristoa saatiin mukaan antifasistis-demokraattiseen kumoukseen. Yhteistyö loi suotuisat mahdollisuudet porvarillis-demo-

kraattisten puolueiden edistyksellisten voimien tukemiseen ja taantumuksellisten poliitikkojen eristämiseen.

Näin alkoi Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä voimien kokoaminen antifasistis-demokraattiseen kumoukseen.

3. Potsdamin sopimus

Neuvostoliiton, USA:n ja Ison-Britannian hallitusten päämiehet, J. V. Stalin, Harry S. Truman ja Winston Churchill, pitivät kokouksen Potsdamissa Cecilienhofin linnassa 17. 7.—2. 8. 1945. Churchillin tilalle tuli Labour Partyn vaalivoiton jälkeen Clement R. Attlee. Konferenssin tehtävänä oli Hitlerin vastaisen liittoutuman siihenastisten sopimusten mukaisesti luoda perusta vakaalle rauhalle Euroopassa. Saksan ongelmat olivat keskeisellä sijalla neuvotteluissa. Pitkien neuvottelujen jälkeen, joissa Neuvostoliiton valtuuskunta osoitti periaatteellisuutta ja kärsivällisyyttä, päätti konferenssi perustavista toimenpiteistä natsismin ja militarismin hävittämiseksi sekä Saksan demokratisoimiseksi. Aseteollisuus ja monopolit oli syrjäytettävä ja tilalle luotava rauhantalous. Suurvallat varmistivat tukevansa Saksan kansaa yhtenäisen, demokraattisen valtion perustamistyössä. Saksan itärajoista päästiin periaatteelliseen yksimielisyyteen. Sovittiin, että Saksan ja Puolan raja kulkee pitkin Oder-Neisse-linjaa; Itä-Preussin pohjoisosa ja Königsberg luovutettiin Neuvostoliitolle. Päätökset saksalaisten muuttamisesta pois Puolasta, Tšekkoslovakiasta ja Unkarista korostivat tämän sopimuksen lopullisuutta. Saksan kansa velvoitettiin suorittamaan korvaus osasta fasististen hyökkääjien sen nimissä aiheuttamista vahingoista.

Potsdamin sopimus, johon myös Ranska eräin varauksin myöhemmin liittyi, loi kansainoikeudellisen perustan Saksan antifasistien taistelulle. Antifasistis-demokraattisten puolueiden liittoutuma arvosti sen tähden yhteisessä julkilausumassaan tätä sopimusta alkuna uudelle tielle.

Läntisten vyöhykkeiden porvarillisten puolueiden sekä sosiaalidemokraattien johtavat poliitikot hylkäsivät sitä vastoin heti Potsdamin sopimukset. He vastustivat ennen kaikkea rajasopimuksia ja korvausvaatimuksia ja väittivät, että sopimus on yksinomaan miehitysvaltojen asia eikä voi sitoa saksalaisia poliitikkoja. Tämä näkökanta, jota porvarilliset historioitsijat, valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden edustajat yhäkin edustavat, on vahvasti ristiriidassa kansainvälisen oikeuden kanssa. Taantumukselliset voimat pelkäsivät ennen muuta päätöksiä fasismin ja militarismin yhteiskunnallisen perustan kumoamisesta, koska näiden päätösten toteuttaminen olisi romuttanut heidän suunnitelmansa saksalaisen imperialismin vallan uudesta noususta. Johtaakseen huomion toisaalle he syyttivät Potsdamin sopimusta kommunistimieliseksi. "Jos nämä päätökset olisi todella toteutettu", kirjoitti Konrad Adenauer myöhemmin muistelmissaan, "...olisi myös kolmesta länsivyöhykkeestä, eli koko Saksasta, tullut kommunistinen."[4]

Neuvostoliiton ja Saksan antifasistien politiikassa oli Potsdamin sopimuksella keskeinen merkitys. Se oli perustavanlaatuinen dokumentti taistelussa sodanjälkeisen tilanteen vakiinnuttamiseksi Euroopassa ja Saksan ongelmien ratkaisemiseksi. Siinä muotoiltiin tavoitteet, joita Hitlerin vastaisen liittoutuman päävallat Saksan miehityksessä halusivat noudattaa. Länsivallat sen sijaan noudattivat Potsdamin sopimusta vain muodollisesti ja epäjohdonmukaisesti, kunnioittivat sitä aina vähemmän ja vähemmän ja sabotoivat sitä lopulta kokonaan. Potsdamin sopimuksen rikkominen oli selvä merkki siitä, että USA ja sen liittolaiset olivat aloittaneet kylmän sodan politiikan sosialismia vastaan.

Potsdamin sopimuksen hylkääminen mahdollisti taantumuksellisten voimien uudelleenryhmittäytymisen läntisillä miehitysvyöhykkeillä. Siitä seurasi, etteivät antifasistis-demokraattiset uudistukset päässeet kehittymään näillä alueilla alkua pitemmälle ja että edessä häämötti maan jakautumisen vaara.

KPD korosti, että Potsdamin sopimuksen toteuttaminen

avasi Saksan kansalle mahdollisuuden lunastaa jälleen paikkansa rauhaarakastavien maiden joukossa. Se ei myöskään kieltänyt, etteikö Saksan kansa olisi ollut osasyyllinen fasismiin ja sotaan ja siten myös velvollinen hyvitykseen. Järkähtämättä, usein vastustusta kohdaten, selittivät kommunistit, miksi alueelliset säädökset ja saksalaisten muuttaminen, sotakorvaukset ja pakkoluovutukset sekä muut Potsdamin sopimuksen velvoitteet olivat välttämättömiä ja oikeudenmukaisia.

KPD oli myös ainoa Saksan puolue, joka Potsdamin sopimuksen hengessä johdonmukaisesti toimi sen puolesta, että kaikille miehitysvyöhykkeille olisi luotu antifasistis-demokraattiset olosuhteet ja siten tehty mahdolliseksi yhtenäisen demokraattisen valtion muodostaminen. Antifasistis-demokraattiset uudistukset koko Saksassa, selvitti maaliskuun alussa 1946 Berliinissä kokoontunut KPD:n puoluekokous, "luovat perustan Saksan yhtenäisyydelle sekä rauhan turvaamiselle."[5] Imperialistinen miehityspolitiikka, joka kiihdytti länsivyöhykkeiden taantumuksellisten voimien toimintaa ja vaaransi maan yhtenäisyyden, antoi kommunisteille syyn taistella entistä voimakkaammin antifasistis-demokraattisen kumouksen puolesta kaikilla miehitysvyöhykkeillä ja vastustaa kaikkia separatistisia ja partikularistisia pyrkimyksiä.

4. Uudet antifasistis-demokraattiset valtioelimet

Jo huhti- ja toukokuun vaihteessa 1945 perustettiin puna-armeijan vapauttamille alueille siviilivoimin paikallishallintoelimiä. Nämä ensimmäiset fasisminvastaiset hallintoelimet saivat voimakasta tukea, usein paikallisten neuvostoliittolaisten komendanttien aloitteesta. Kommunisteille, sosiaalidemokraateille ja muille fasisminvastustajille jaettiin pormestarin, piirineuvostojen puheenjohtajien, poliisin ja lakimiesten tehtäviä. Näissä toimissaan he työskentelivät kiinteässä yhteistyössä saksalaisten fasisminvastustajien kanssa ja auttoivat näitä selviämään monista vaikeista ongelmista kamppailussa elämän normalisoimiseksi. Entisen Brandenburgin maakunnan eräästä piiristä tulleessa selonteossa sanotaan: "Voidaan todella puhua saavutuksesta, kun näin lyhyessä ajassa asiat on taas saatu järjestykseen ... Ei kuitenkaan pidä unohtaa, että tämä on ollut mahdollista vain puna-armeijan tuella, sillä mitäpä kaikesta olisi tullut, ellemme kaikkialla olisi voineet tukeutua komendanttiemme auttavaan käteen."[6]

Touko- ja heinäkuun välisenä aikana perustettiin koko Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeelle uudet valtioelimet kunta-, kaupunki- ja piiritasolta maakuntatasolle asti. Toukokuun 19. päivänä nimitti kaupunginkomendantti, kenraalieversti N. E. Berzarin, Suur-Berliinin demokraattisen maistraatin ylipormestarin virkaan sitoutumattoman insinöörin tohtori Arthur Wernerin. Maistraatin kokoonpano — mukana oli kommunisteja, sosiaalidemokraatteja sekä porvarillisia Hitlerin vastustajia — sekä sen työtapa olivat esimerkkinä Neuvostoliiton miehitysalueen hallintoelimille.

Uusien hallintoelinten työntekijät huolehtivat yhdessä neuvostoliittolaisten miehitysviranomaisten kanssa elämän saattamisesta normaalitilaan, tuotannon käynnistämisestä ja kamppailivat nälkää, puutetta, kylmyyttä ja kodittomuutta vastaan. He puhdistivat hallintoelimet ja tuotantolaitokset natseista ja sotarikollisista. Oikeuslaitos

uudistettiin perusteellisesti, vanha poliisilaitos romutettiin ja luokkatietoisista työläisistä muodostettiin uusi, demokraattinen poliisilaitos, joka palveli työtätekevien etuja.

Heinäkuussa vahvisti SMAD:n (Neuvostoliiton sotilashallinto Saksassa) ylin päällikkö Brandenburgin, Mecklenburgin, Saksin, Saksin-Anhaltin ja Thüringenin maakuntahallitusten kokoonpanon. Hallitusten jäsenet olivat antifasistis-demokraattisten puolueiden valitsemia. Hallitusten puheenjohtajiksi valittiin sosiaalidemokraatit Karl Steinhoff, Wilhelm Höcker sekä Rudolf Friedrichs, liberaali Erhard Hübener sekä sitoutumaton Rudolf Paul. Kahdeksastatoista varapuheenjohtajasta kuului 6 KPD:hen, 4 SPD:hen, 5 porvarillis-demokraattisiin puolueisiin ja 3 oli sitoutumattomia.

Heinäkuun 27. päivänä 1945 ryhtyi SMAD perustamaan keskushallituksia, joiden tehtäväksi annettiin suunnitella koko miehitysvyöhykkeellä yhteiskunnallisen elämän tärkeimpien alueiden kehitys. Liikennelaitoksen, tiedonvälityksen, polttoaineteollisuuden, kaupan ja jakelun, teollisuuden, maatalouden, rahalaitosten, työ- ja sosiaalihallinnon, terveydenhuollon, kansansivistyksen ja oikeuslaitoksen keskushallitukset — myöhemmin myös siirtolaisasioiden, ulkomaankaupan ja vyöhykkeiden välisen kaupan kuten myös sisäpoliittisten asioiden keskushallitukset — olivat SMAD:n neuvoa-antavia elimiä, joilla ei ollut lakien tai asetusten säätämisoikeutta kuten maakuntahallituksilla. Keskushallitusten johtavissa asemissa oli kokeneita kommunisteja, kuten Edwin Hoernle (maatalous) ja Paul Wandel (kansansivistys), mutta myös porvarillisia asiantuntijoita, kuten entinen ministeri Eugen Schiffer (oikeuslaitos).

KPD:n näkökanta oli, että uusien valtioelinten luominen oli tärkein poliittinen tehtävä ja samalla antifasistis-demokraattisen kumouksen tärkein edellytys. KPD:n määrätietoinen politiikka ja kiinteä yhteistyö SPD:n kanssa mahdollistivat sen, että työväenluokka saavutti johtavan aseman näissä elimissä taantumuksellisten porvarillisten poliitikkojen ja hallintovirkamiesten vastustuksesta huolimatta.

Imperialistisen valtiokoneiston tärkeimmät osat, armeija, poliisi ja valtion keskushallinto, oli jo hajotettu puna-armeijan sotilaallisen voiton ansiosta. Kuitenkaan ei koko vanhaa valtakoneistoa monine haaroineen vielä ollut uudistettu. Vähitellen syntyivät laadullisesti uudet, kansan valitsemat hallintoelimet, joiden toiminta perustui työläisten ja talonpoikien vallankumouksellis-demokraattiseen diktatuuriin ja myös muiden kansankerrosten toimintaan. Uuden valtiovallan johdonmukaisen anti-imperialistinen luonne teki mahdolliseksi kehityksen jatkamisen kohti proletariaatin diktatuuria rauhanomaisesti, ilman kansalaissotaa ja aseellisia yhteenottoja.

Uuden valtiokoneiston luominen ei ollut ainoastaan vaikean sodanjälkeisen tilanteen vuoksi monimutkaista, vaan myös siksi, ettei työtätekevien riveistä lähteneillä valtion virkailijoilla usein ollut kokemusta tai tietoa hallintotyöstä. Heidän kouluttamisensa ja valistamisensa oli sitäkin tärkeämpää. Vuonna 1946 perustettiin mm. hallintotyön kouluja maakuntiin, raha-asiain koulu sekä julkisen liikenteen koulu.

Valtiokysymyksessä, jokaisen vallankumouksellisen muutoksen keskeisessä kysymyksessä, näkyi Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen ja läntisten vyöhykkeiden vastakkainen kehitys erityisen selvästi. Kun Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä kommunistit, sosiaalidemokraatit ja muut fasisminvastustajat yhdessä SMAD:n kanssa loivat kansanvaltaiset hallintoelimet ja käyttivät näitä elimiä työtätekevien etujen mukaisesti yhteiskunnallisten olojen muuttamiseen, pitivät läntisten vyöhykkeiden sotilasviranomaiset yhdessä taantumuksellisten porvarillisten poliitikkojen ja oikeistososiaalidemokraattisten johtajien kanssa huolta siitä, että vanha virkakoneisto pitkälti säilytettiin ja että sen johtoon asetettiin antifasistis-demokraattisen kumouksen vastustajia. Koska työväenluokka suljettiin pois valtiovallan johdosta, ei se myöskään saavuttanut menestystä toiminnassaan fasismin ja militarismin yhteiskunnallisen perustan murskaamiseksi.

Demokratische Bodenreform

Aufruf der Kommunistischen Partei Deutschlands

Schaffendes Volk in Stadt und Land!
Männer und Frauen! Deutsche Jugend!

Die Katastrophe, in die unser deutsches Volk durch die Hitlerherrschaft und den verbrecherischen Hitlerkrieg gestürzt wurde, hat sich besonders verheerend auf die deutsche Landwirtschaft, auf das Leben der deutschen Bauern und Landarbeiter ausgewirkt. Der größte Teil der deutschen Bauernwirtschaften wurde durch die Zwangswirtschaft des Hitlerfaschismus und durch den Hitlerkrieg dem völligen Ruin nahegebracht. Ungeheuer groß ist die Not der deutschen Landarbeiter, der kleinen Bauern und Pächter. Noch größer aber ist die Not der bäuerlichen Umsiedler, die wegen des räuberischen Hitlerkrieges heimat- und obdachlos geworden sind.

Die Hitlerbande hatte nur das eine Ziel, im Auftrage der deutschen Monopolherren und der feudal-junkerlichen Großgrundbesitzer den Krieg herbeizuführen.

Die anderen Völker sollten unterjocht und ihre Länder ausgeraubt werden. Unser Volk wurde von Hitler in diesen verhängnisvollen Krieg hineingerissen, durch den es sich selbst in das größte Unglück stürzte.

Die faschistischen Kriegsverbrecher sind deshalb auf das strengste zu bestrafen, insbesondere durch die Beschlagnahme ihres Grundbesitzes und ihres gesamten Vermögens.

Es gilt für unser Volk, sehr ernste Lehren aus seinen bitteren Erfahrungen zu ziehen. Eine schwere Schuld, die Hitler dem deutschen Volke aufgeladen hat, muß getilgt werden.

Niemals mehr darf es den Kriegsverbrechern gelingen, unser Volk für ihre räuberischen Ziele zu gebrauchen.

Die Not des schaffenden Landvolks hat ihre jahrhundertealte Forderung nach einer gerechten Bodenverteilung durch die Beseitigung des feudal-junkerlichen Großgrundbesitzes und die Landzuteilung an landarme Bauern, Landarbeiter, landlose Bauern, kleine Pächter und Umsiedler auf die Tagesordnung gestellt.

In zahlreichen Versammlungen fordern die Bauern, daß der Boden, der ihnen von den Junkern und Feudalherren ehemals geraubt wurde, wieder Bauernland wird.

Diese Bauernforderung hat bereits in einer Verordnung der Provinzialverwaltung der Provinz Sachsen und anschließend auch in anderen Provinzen und Ländern der sowjetischen Besatzungszone ihren gesetzlichen Niederschlag gefunden. Der alte Traum der Bauern, das Junkerland in Bauernhand zu bringen, wird Wirklichkeit.

Mit der demokratischen Bodenreform wird der schwerste Schlag gegen den Hitlerfaschismus und Militarismus, gegen den feudal-junkerlichen Großgrundbesitz geführt.

Was in jahrhundertelangen Kämpfen der Bauern um ihre Befreiung, was in den revolutionären Kämpfen des Jahres 1848 nicht gelang, was im kaiserlichen Deutschland und in der Weimarer Republik von der Reaktion verhindert wurde, wird jetzt nach der Zerschlagung der Hitlermacht verwirklicht.

Der Herrschaft der junkerlich-feudalen Großgrundbesitzer im Dorfe wird ein Ende gemacht und damit die wichtigste Voraussetzung für die demokratische Umgestaltung Deutschlands geschaffen.

Somit ist die demokratische Bodenreform für unser gesamtes Volk von der größten historischen Bedeutung.

Jeder wahrhafte Demokrat und Antifaschist muß sich deshalb mit aller Energie für die durchgreifende und beschleunigte Bodenreform, für die entschädigungslose Enteignung des Grundbesitzes und der Vermögen der Junker und Feudalherren einsetzen.

Die **Kommunistische Partei Deutschlands** hat seit ihrer Gründung im Jahre 1918 unausgesetzt für die Forderungen der Bauern und Landarbeiter gekämpft. Der von der Hitlerbande ermordete Führer der Kommunistischen Partei, **Ernst Thälmann,** war ein echter Freund der deutschen Bauern und Landarbeiter. Das von ihm entwickelte Bauern-Hilfsprogramm sollte dazu beitragen, der Not der kleinen Bauern und Landarbeiter ein Ende zu machen. Er suchte das enge Kampfbündnis zwischen den Bauern und Arbeitern herbeizuführen, um der gemeinsamen Not ein Ende zu machen und den ewigen Kriegstreibern und Kriegsverbrechern das Handwerk zu legen.

Sofort nach Zerschlagung der Hitlermacht durch den Sieg der alliierten Mächte hat die Kommunistische Partei wieder ihre alte Bauernforderung in ihrem **Aktionsprogramm vom 11. Juni dieses Jahres wiederholt:**

„Liquidierung des Großgrundbesitzes, der großen Güter der Junker, Grafen und Fürsten und Übergabe ihres ganzen Grund und Bodens sowie des lebenden und toten Inventars an die Provinzial- und Landesverwaltungen zur Zuteilung an die durch den Krieg ruinierten und besitzlos gewordenen Bauern."

Der Boden soll in das Privateigentum der Bauern und Landarbeiter übergehen.

Die Kommunistische Partei stimmt aufrichtig mit den Bauern und Landarbeitern überein, daß sie von der Herrschaft der Junker und Großgrundbesitzer im Dorfe befreit und zu freien Herren auf ihrer Scholle werden sollen. Der Grundbesitz und die Wirtschaft der Großbauern sollen von der Enteignung und Aufteilung nicht berührt werden.

Saksan kommunistisen puolueen vetoomus demokraattisen maareformin toteuttamiseksi 8. syyskuuta 1945

5. Demokraattinen maareformi

Maatyöläisissä KPD näki työväenluokan tärkeimmän liittolaisen. Kommunistit painottivat, että tämän liiton luominen on perustavanlaatuinen edellytys antifasistis-demokraattisen kumouksen onnistumiselle.

Junkkereiden suurmaanomistus oli jo kauan ollut taantumuksen tukipilari. Junkkerit ja suurmaanomistajat olivat yhdessä teollisuuspohattojen ja pankkiirien kanssa pitäneet pystyssä fasistista hallintoa ja hyötyneet siitä. Lisäksi sekä fasistinen maatalouspolitiikka että sota olivat lamauttaneet maatalouden. Kaiken tämän muuttaminen vaati ratkaisevia toimia, maaseudun olojen vallankumouksellista muuttamista.

KPD:n määrätietoisen toiminnan rohkaisemina yhä useammat työtätekevät talonpojat ja maatyöläiset omaksuivat tunnuksen "Junkkereiden maat talonpojille!" ja vaativat demokraattista maareformia. KPD ja SPD olivat yhtä mieltä maatalouden vallankumouksellisen uudistamisen periaatteista ja saivat puolelleen myös porvarillisdemokraattisten puolueiden edustajia. Näiden puolueiden taantumukselliset johtajat, jotka vastustivat perusteellista maareformia, eristäytyivät ja heidät erotettiin toimistaan.

Syyskuun 3. päivänä 1945 sääti Saksin-Anhaltin maakuntahallitus asetuksen demokraattisen maareformin toteuttamisesta. Tämän esikuvan mukaisesti sopivat myös muiden maakuntien hallitukset vastaavien asetusten säätämisestä. Uudistuksen toteuttamista johti demokraattisesti valittu maareformikomissio. Siihen kuului noin 50 000 teollisuustyöläistä, maatyöläistä, pienviljelijää ja muuta työtätekevää. Heistä 12 500 oli kommunisteja, yli 9 000 sosiaalidemokraatteja, lähes 1 000 oli CDU:n ja LDPD:n jäseniä ja useimmat, nimittäin noin 30 000 ihmistä, olivat sitoutumattomia. Maareformikomissiot saivat voimakasta tukea luokkatietoisilta työläisiltä ja uusilta valtioelimiltä, erityisesti maa- ja metsätalouden keskushallitukselta.

Kaikki suurtilat, joiden pinta-ala oli yli 100 hehtaaria,

sekä aktiivinatsien ja sotarikollisten maatilat kaikkine omaisuuksineen ja irtaimistoineen otettiin korvauksetta yhteiskunnan haltuun. Haltuun otetun maan osuus viljeltävästä maasta oli Mecklenburgissa ja Brandenburgissa korkein: 54 ja 41 prosenttia. Maavaroista jaettiin 2,2 miljoonaa hehtaaria maata mm. 120 000 maatyöläiselle ja maattomalle talonpojalle, 165 000 pienviljelijälle ja 91 000 siirtolaiselle. Uusien tai laajennettujen tilojen pinta-ala oli 5—10 hehtaaria.

Noin kolmannes maavaroista jäi valtion haltuun tai luovutettiin talonpoikien demokraattiselle joukkojärjestölle, talonpoikien keskinäisen avun yhdistykselle (VdgB). Näin syntyivät vähitellen koneiden lainausasemat (MAS) ja kansanomistamat tilat (VEG). Nämä olivat työväenluokan tukikohtia maaseudulla ja niillä oli tärkeä merkitys työväenluokan ja työtätekevien viljelijöiden välisen liiton lujittamisessa. MAS ja VEG olivat tulevan sosialistisen maatalouden ydinsoluja.

Maareformi oli maatalouden imperialisminvastainen demokraattinen vallankumous, kuten kansandemokraattisten maiden maataloudelliset uudistukset, ja se toteutettiin joukkovoimalla, työväenluokan johdolla. Vihdoin toteutui talonpoikien vuosisatoja vanha vaatimus siitä, että maa on annettava niille, jotka sitä viljelevät. Näin sai työväenluokan ja työtätekevän talonpoikaiston välinen liitto kestävän perustan. Perheenjäsenet mukaanluettuina tämä vallankumouksellinen uudistus kosketti välittömästi noin kahta miljoonaa ihmistä. Tämä uudistus lisäsi monien omanarvontuntoa, monet alkoivat osallistua poliittiseen elämään ja saavuttivat luottamusta työväenluokkaan ja uusiin, demokraattisiin valtioelimiin.

Maareformi hävitti junkkeriluokan ja murskasi täten preussilais-saksalaisen militarismin yhden linnakkeen. Yksityinen suurmaanomistus, joka oli käsittänyt kolmanneksen koko maapinta-alasta, katosi täydellisesti. Sen sijaan lisääntyi työtätekevien talonpoikien viljelemien 0,5—20 hehtaarin tilojen osuus koko viljelyalasta vuoden 1939 40 prosentista 70 prosenttiin. Keskisuuri tila oli siten nyt vallitseva tilatyyppi maaseudulla.

Uusien tilojen lujittaminen oli tärkein tehtävä maareformin toteuttamisen jälkeen. Oli puute asunnoista, talleista, karjasta ja maatalouskoneista. Paikalliset hallintoelimet, VdgB sekä teollisuuslaitosten työläiset auttoivat, missä pystyivät. Neuvostoliittolaisilta sotilasviranomaisilta saatiin paljon tukea. He antoivat usein hevosia, siemenviljaa ja -perunoita viljelijöiden käyttöön. Syyskuussa 1947 päätti SMAD rakentaa Saksan antifasistien ehdotuksesta vähintään 37 000 asuin- ja maatalousrakennusta uusille viljelijöille. Tämä päämäärä saavutettiin olennaisilta osin vuoden 1948 loppuun mennessä. Uusille viljelijöille myönnettiin edullisia lainoja ja he saivat runsaasti taloudellista tukea maataloudessa tarvittavan välineistön ja lannoitteiden hankkimista varten.

Uusien viljelijöiden herkeämättömän työn ja moninaisen avun ansiosta heidän asemansa vakiintui, ja maataloustuotanto kohosi vähitellen. Maareformin vihollisten ennustamaa "maatalouden luhistumista" ei tapahtunut. Luokkataistelu sai kuitenkin maaseudulla osittain myös jyrkkiä piirteitä. Suurviljelijät käyttivät uusien viljelijöiden ja pienviljelijöiden vaikeuksia hyväkseen ja yrittivät tehdä heidät suurviljelijöistä riippuvaisiksi. Vuosien ajan oli esim. Thüringenin joissakin osissa voimassa lause: "Traktori päiväksi — viikko töitä suurviljelijälle." Taantumukselliset suurviljelijät, entiset tilanhoitajat ja muut edistyksen vastaiset voimat hallitsivat osittain viljelijöiden osuuskuntia ja heillä oli myös vaikutusvaltaa VdgB:ssä. Sen tähden vaadittiinkin suuria ponnisteluja, jotta maareformin saavutukset saatiin vakiinnutettua ja maaseudun demokratisoiminen johdonmukaisesti toteutettua.

Aufruf zur demokratischen Schulreform

An alle Eltern, Lehrer und Hochschullehrer!

Nach unendlichen Leiden stehen wir am Ende der nazistischen Schreckensherrschaft. Mit einer Unmenschlichkeit, zu der es kaum ein Gegenstück in der Geschichte gibt, hat sie die moralischen und physischen Kräfte unserer Jugend vernichtet und ihre Bildung untergraben. Ihrem Ausbildungsgang durch eine geistlose Zwangsorganisation entrissen, wurde sie an der Schwelle des reiferen Alters in einem verbrecherischen Kriege hingeopfert, ehe sie noch den Sinn ihres Lebens erfüllen konnte.

Die Naziherrschaft hatte das gesamte deutsche Schulwesen vom Kindergarten bis zur Universität in den Dienst des faschistischen Partei- und Rassenhasses, der geistigen und körperlichen Kriegsvorbereitungen, der chauvinistischen Verhetzung und des militärischen Drills gestellt.

War es von jeher schon das Erbübel der deutschen Schule, Untertanen statt selbständig denkende Menschen zu erziehen, so erniedrigte die Naziherrschaft die Schule völlig zur Drillanstalt für ihren Raubkrieg. Das Ende war, daß sogar unsere Kinder an Kanonen gestellt wurden.

Zahlreiche Schulgebäude sind Ruinen, Sammlungen sind zerstört, Büchereien verwüstet. Die Lehrerbildung wurde tief unter ihr bisheriges Niveau gesenkt, und die Lehrer verloren ihre Rolle und Würde als Erzieher einer wahrheits- und friedensliebenden arbeitsamen Jugend; ihre Tätigkeit wurde auf die volksfeindlichen Interessen der Nazipartei ausgerichtet.

Die Beseitigung aller dieser äußeren und inneren Schäden, die Ausrottung des Nazismus und Militarismus mit ihren reaktionären Wurzeln, die Sicherung eines dauerhaften Friedens und die demokratische Erneuerung Deutschlands ist undenkbar ohne eine grundlegende Reform der deutschen Schule, ohne eine allseitige Demokratisierung des gesamten Schulwesens.

Die Kommunistische und die Sozialdemokratische Partei halten es daher im Interesse unserer Jugend und unseres ganzen Volkes für ihre Pflicht, der Oeffentlichkeit ihre

gemeinsamen Grundsätze für die demokratische Erneuerung der deutschen Schule

darzulegen. Alle Antifaschisten und wahrhaft demokratischen Kräfte Deutschlands werden ohne Zweifel mit uns für folgende Grundforderungen einer deutschen Schulreform eintreten:

1. Die heranwachsende Generation des deutschen Volkes, berufen, die demokratische Erneuerung Deutschlands zu festigen und zu Ende zu führen, muß frei von nazistischen und militaristischen Gedanken, in einem neuen Geiste,

im Geiste einer kämpferischen Demokratie,

der Freundschaft unter den friedliebenden Völkern, zum selbständigen, aufrechten, freiheitlichen und fortschrittlichen Denken und Handeln erzogen werden.

2. Die Demokratisierung des Schulwesens erfordert eine

Säuberung des gesamten Lehr- und Verwaltungspersonals

von allen nazistischen und militaristischen Elementen und die Besetzung der Schulrats- und Leiterstellen mit bewährten Antifaschisten.

3. Alle Bildungsprivilegien einzelner Schichten müssen fallen. Das Ziel der demokratischen Schulreform ist die

Schaffung eines einheitlichen Schulsystems,

in dem die geistigen, moralischen und physischen Fähigkeiten der Jugend allseitig entwickelt, ihr eine hohe Bildung vermittelt und allen Befähigten ohne Rücksicht auf Herkunft, Stellung und Vermögen der Eltern der Weg zu den höchsten Bildungsstätten des Landes freigemacht wird.

4. Die deutsche Schule muß die

demokratische Einheit der Nation

fördern und festigen. Sie darf nicht mehr durch Glaubensbekenntnisse und Weltanschauungen zerrissen werden. Darum fordern wir bei voller Anerkennung der Glaubens- und Gewissensfreiheit die klare Trennung von Kirche und Schule. Die religiöse Erziehung der Kinder ist nicht Sache der Schule, sondern Angelegenheit des Elternhauses und der Glaubensgemeinschaften.

5. Der Unterricht ist Aufgabe des

öffentlichen Schulwesens.

Darum kann irgendwelchen Gemeinschaften oder Privatpersonen die Einrichtung von Privatschulen, die den Stoff der allgemeinbildenden Schulen (Volks-, Mittel-, höheren Schulen) vermitteln, nicht zugestanden werden.

6. Die entscheidende Voraussetzung und die wichtigste Garantie für eine wirkliche Demokratisierung der Schule ist

ein demokratischer Lehrkörper.

ist ein neuer Typ des demokratischen, verantwortungsbewußten und fähigen Lehrers. Die Erzieher unserer Jugend werden ihre großen, die Zukunft unseres Volkes bestimmenden Aufgaben nur erfüllen, wenn sie gewillt und befähigt sind, die heranwachsende junge Generation zu bewußten Trägern des Wiederaufbaues und der Schaffung eines neuen, friedlichen, demokratischen Deutschland heranzubilden. Die demokratische Erneuerung des deutschen Schulwesens ist nicht denkbar ohne eine gründliche Reform auch der Lehrerausbildung. Der augenblickliche Mangel an zuverlässigen Lehrkräften für eine wirklich demokratische, dem Frieden und dem Wohle unseres Volkes dienende Erziehung macht es notwendig, Zehntausenden antifaschistisch-demokratischen Kämpfern den Weg zum Lehrerberuf zu erschließen und damit den bestehenden Lehrkörper von Grund auf umzugestalten.

7. Die Demokratisierung der Schule verlangt aber auch eine

grundsätzliche Umstellung der Lehrpläne

und die Schaffung neuer Lehrbücher. Die für die Uebergangszeit erforderliche Uebernahme von Lehrbüchern aus der Zeit von vor 1933 soll erst nach sorgfältiger Sichtung erfolgen, da auch in diesen Büchern vielfach Gedankengut enthalten ist, das dem Ziel, Faschismus und Militarismus auszurotten, nicht entspricht.

8. Die geistige Erneuerung unseres Volkes würde auf halbem Wege stehenbleiben, würde sie nicht auch eine gründliche

Reform des gesamten Hochschul- und Universitätswesens

umfassen. Der neue Geist eines wahrhaft fortschrittlichen Humanismus und kämpferischer Demokratie muß in den Hochschulen Einzug halten. Das erfordert die Rückberufung aller von der Hitlerregierung vertriebenen Dozenten und Professoren, die Zulassung solcher neuen befähigten Kräfte zur Lehrertätigkeit, die durch wissenschaftliche Leistungen und als „aufrechte" Kämpfer gegen Hitler ihre Berufung bewiesen haben, Lehrer der studierenden Jugend zu sein. Auf dem Wege weitgehender Hilfe mittels Förderkursen und Sonderregelungen in den Hochschulen muß allen Befähigten, die durch den Hitlerfaschismus und durch reaktionäre Bildungsprivilegien bisher vom Studium ferngehalten wurden, auch unter Aufhebung herkömmlicher Aufnahmebedingungen der Weg in die Hochschulen und Universitäten erschlossen werden.

Antifaschistische Eltern und Erzieher!

Verantwortungsbewußte Männer und Frauen!

Deutsche Jugend!

Ein schwerer und harter Winter steht vor der Tür. Ueber diese grundlegenden Forderungen einer demokratischen Erneuerung unseres Schulwesens darf daher nicht eine Minute vergessen werden, daß die Schulgebäude zerstört, die faschistischen Lehrbücher unbrauchbar, und die Lernmittel zum großen Teil vernichtet sind. Jetzt gilt es, das Dringendste zu tun: unseren Kindern für den Winter Schulräume zu sichern und ihre moralische, physische und geistige Erhaltung und Entwicklung zu gewährleisten. Vieles kann und muß noch getan werden, um

Schulgebäude, Lehrbücher und Lernmittel für den Winter

zu schaffen. Gemeinsam mit den Lehrern und auch den Schülern ans Werk, um diese vordringlichen Aufgaben zu lösen!

Trotz aller Schwierigkeiten, trotz aller geistigen und materiellen Trümmer muß in diesem Winter ein geordneter Schulunterricht gesichert und müssen die ersten Grundsteine zu dem großen Gebäude der demokratischen Erneuerung des deutschen Schulwesens gelegt werden.

Die deutsche Schule muß eine Bildungsstätte des gesamten Volkes werden, die jedem Begabten Fortschritt und Aufstieg gewährleistet und dazu hilft, daß die Welt die Deutschen wieder als Kulturvolk achtet.

Berlin, 18. Oktober 1945.

Zentralkomitee der Kommunistischen Partei Deutschlands
W. Pieck

Zentralausschuß der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands
Otto Grotewohl

Saksan kommunistisen puolueen ja Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen yhteisen vetoomuksen demokraattisen kouluuudistuksen puolesta ovat allekirjoittaneet Wilhelm Pieck ja Otto Grotewohl

6. Sivistys- ja kulttuurielämän uudistamisen alkuvaiheet

Jo huhtikuun 28. päivänä — kun Berliinin keskustassa vielä riehuivat taistelut — salli neuvostoliittolainen kaupunginkomendantti jälleen teattereiden, elokuvateattereiden ja urheilukenttien käyttöönoton kaupungin vapautetuilla alueilla. Viisi päivää antautumisen jälkeen, 13. toukokuuta 1945, aloitti nyt antifasistien hallitsema Berliinin radio toimintansa. Kohta tämän jälkeen ilmestyivät ensimmäiset demokraattiset lehdet. Ja mikä uskomattominta: keskelle raunioita, Neuvostoliiton miehitysalueelle, alkoi suurista aineellisista vaikeuksista huolimatta kehittyä monipuolinen kulttuurielämä.

Kommunistiset kulttuurityöntekijät ryhtyivät kokoamaan yhteen kaikki demokraattiset ja humanistiset voimat sivistyneistön parista. He työskentelivät kiinteässä yhteistyössä sosiaalidemokraattisten ja edistyksellisten porvarillisten kirjailijoiden, taiteilijoiden ja tieteenharjoittajien kanssa. Heinä-elokuussa 1945 perustettiin liitto Saksan kulttuurielämän demokraattiseksi uudistamiseksi. Kulttuuriliiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Johannes R. Becher.

Vuosikymmeniä jatkuneen imperialistisen ideologian herruuden tuhoisien vaikutusten vuoksi näkivät kommunistit kulttuurielämän uudistamisen yhtenä antifasistis-demokraattisen kumouksen tärkeimmistä tehtävistä. He vaativat, että tähän asti syrjitty demokraattinen ja sosialistinen kulttuuri oli kohotettava tärkeimmäksi kulttuurin alueeksi. Taantumuksellisten voimien vaikutus kulttuurilaitoksissa oli saatava loppumaan ja laitokset oli annettava kansan hallintaan, fasistinen ja militaristinen ideologia oli kitkettävä pois julkisesta elämästä.

Perusteellisin uudistus henkisen kulttuurin alueella oli demokraattinen koulu-uudistus, joka toteutettiin 1945—46 KPD:n aloitteesta. Koulu-uudistus ei puhdistanut koululaitosta ainoastaan fasistisista ja militaristisista harhaopeista ja niiden opettajista, vaan poisti myös omistavan luokan vuosisatoja jatkuneen etuoikeuden sivistykseen.

3 0109-9

ARBEITER- UND BAUERNKINDER AN DIE UNIVERSITÄT!

Die Zusammensetzung der Studentenschaft muß ein Spiegelbild des gesamten Volkes sein. Das Unrecht, das weiten Volkskreisen aus sozialen und politischen Gründen zugefügt wurde, ist wiedergutzumachen.

Dieses Ziel zu erreichen, ist Aufgabe des

Ausschusses zur Förderung des Studiums der Arbeiter und Bauern Berlin/Brandenburg

Für die Zulassung zum Studium ist die Hochschulreife erforderlich.

Wie können Nichtabiturienten zum Studium gelangen?

Begabte Arbeiter- und Bauernkinder, die keine Oberschule besucht haben, können durch den Besuch der **Vorstudienanstalt Berlin** die Hochschulreife erwerben.

Wer kann zur Vorstudienanstalt zugelassen werden?

Personen zwischen 18 und 30 Jahren, die in der Vergangenheit aus politischen, wirtschaftlichen oder rassischen Gründen die Hochschulreife nicht erwerben konnten.
Die Bewerber müssen mindestens eine abgeschlossene Volksschulbildung oder die mittlere Reife besitzen;
sie müssen sich für ein bestimmtes Studienfach entschieden haben und sich besonders dafür eignen.

Aufnahmeprüfung

Vor der Zulassung findet eine Prüfung statt, die sich auf die fachliche und politische Eignung bezieht.

Dauer der Vorbereitung an der Vorstudienanstalt

Die Kurse laufen je nach den Vorkenntnissen über eine Zeitdauer von einem bis zu zwei Jahren.

Ist Erwerbstätigkeit neben dem Vorstudium möglich?

Nein! Die Vorbereitung erfordert die ganze Kraft der Schüler. Zu den 34 Unterrichtsstunden je Woche kommen noch die Arbeitsgemeinschaften und die häuslichen Arbeiten.

Työläisten ja talonpoikien opiskelun edistämistä käsittelevän valiokunnan lentolehtinen, 1947: "Työläisten ja talonpoikien lapset yliopistoon!"

Niin maaseudulle kuin kaupunkeihinkin syntyi demokraattinen valtiollinen yhtenäiskoulu vastaamaan koko koulusivistyksen ja kasvatuksen alueesta. Näin toteutui vallankumouksellisen työväenliikkeen ja edistyksellisten pedagogien perusvaatimus.

Opettajakunnan välttämätön uusiminen oli erityisen vaikea ongelma. Niistä 39 000 opettajasta, jotka sodan loppuessa olivat Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä, oli 28 000 kuulunut natsipuolueeseen. Heidät erotettiin koululaitoksen palveluksesta, ja tilalle otettiin 40 000 uutta opettajaa työväenluokan ja muiden työtätekevien joukosta. Opettamisvalmiutensa he saivat käytännön opetustyössä, kursseilla ja itse opiskelemalla. Suurin osa opettajista osallistui koululaitoksen vallankumouksellisen uudistamisen ohella myös muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan.

Myös uudelleen toimintansa aloittaneista yliopistoista ja korkeakouluista kitkettiin pois fasismin vaikutukset. Suurin osa professoreista ja dosenteista — esim. Leipzigin yliopistossa 170 opettajaa 222 opettajasta — täytyi erottaa, koska he olivat olleet fasistisen hallinnon palveluksessa. Kuitenkin myös useimmat jäljellejääneistä professoreista ja dosenteista olivat käsityksiltään porvarillisia. Vain pieni vähemmistö opiskelijoista oli lähtöisin työväenluokasta. Vuoden 1946 alussa perustettiin työläisille, joilta puuttui jatko-opintoihin vaadittava koulusivistys, kursseja, jotka antoivat valmiudet korkeakouluopintoihin.

Uusi kustannuslaitos perustettiin. Vuosien eristäytyneisyyden ja fasistisen kulttuuribarbarian jälkeen saattoivat työtätekevät jälleen tutustua maailman kulttuuriaarteisiin. Marxin, Engelsin ja Leninin teokset, maanpaossa syntynyt antifasistinen saksalainen kirjallisuus, kuten myös venäläinen ja neuvostoliittolainen kirjallisuus levisivät laajalti. Monet fasistien vainoamat ja maanpakoon lähteneet etevät taiteilijat — kuten Bertolt Brecht, Willi Bredel, Hanns Eisler, Lea Grundig, Wolfgang Langhoff, Ludwig Renn, Anna Seghers, Erich Weinert, Friedrich Wolf ja Arnold Zweig — palasivat takaisin kotimaahansa ja antoivat voimansa ja lahjakkuutensa henkisen kulttuu-

rin uudistamiseen. Antifasistien johtama elokuvayhtiö DEFA aloitti toimintansa. Tehtiin erinomaisia elokuvia, joissa keskeisenä teemana oli fasistis-militaristisen menneisyyden kriittinen tarkastelu, esim. Kurt Maetzigin ohjaamat "Ehe im Schatten" (Avioliitto varjossa) ja "Die Buntkarierten" (Kirjoruutuiset) sekä Wolfgang Staudten "Die Mörder sind unter uns" (Murhaajat ovat keskuudessamme) ja "Rotation" (Rotaatio).

Taistelussa kulttuurielämän uudistamiseksi oli neuvostoliittolaisella miehitysvallalla huomattava osuus. Sen tuella avattiin jälleen museot, yliopistot ja korkeakoulut sekä tiedeakatemia. Erityisesti Neuvostoliiton Saksassa olevan sotilashallinnon kulttuuri- ja sivistystyöupseerit sekä S. I. Tulpanovin johtaman tiedotusosaston työntekijät auttoivat saksalaisia työtätekeviä tiedostamaan fasistisen ideologian barbaarisen luonteen ja omaksumaan humanistisia ajatuksia sekä työväenluokan tieteellisen maailmankatsomuksen. He välittivät saksalaisille NKP:n kokemuksia ja sekä venäläisen että neuvostoliittolaisen kulttuurin ja taiteen saavutuksia. Näin vähitellen hävisivät syvään juurtuneet neuvostovastaiset käsitykset. Tätä kehitystä edisti myös vuonna 1947 perustettu seura Neuvostoliiton kulttuuriin perehtymistä varten (vuodesta 1949 lähtien Saksalais-neuvostoliittolainen ystävyysseura), jonka ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Jürgen Kuczynski.

7. Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen perustaminen

Yhteisessä taistelussa antifasistis-demokraattisen kumouksen aikaansaamiseksi lujittui KPD:n ja SPD:n toimintayhtenäisyys. Vallankumouksellisen käytännön kokemukset, KPD:n harjoittama marxismi-leninismin klassikoiden perusteosten tunnetuksitekeminen ja julkaisutyö sekä lukuisat keskustelut edistivät ideologista selvitysprosessia. Yhä useammat sosiaalidemokraatit tulivat vakuuttuneiksi reformistisen teorian ja käytännön kelvottomuudesta. Myös kommunistit voittivat ennakkoluuloja, jotka olivat peräisin oikeistososiaalidemokraattisten johtajien vahingollisesta vaikutuksesta sekä vuosikymmeniä jatkuneesta hajaannuksesta.

Taistelusta työväenluokan poliittis-organisatorisen yhtenäisyyden saavuttamiseksi tuli joukkoliike, johon KPD:n ja SPD:n jäsenten lisäksi liittyi myös paljon sitoutumattomia työläisiä. Erityisesti tuotantolaitoksissa ja ammattiyhdistyksissä voimistuivat vaatimukset yhtenäisen vallankumouksellisen työväenpuolueen perustamiseksi.

Kuitenkin sosiaalidemokraattiset vallankumouksellisen työväen yhtenäisyyden vastustajat, jotka eivät olleet oppineet kokemuksista, voimistivat vastarintaansa. He saivat tukea länsivyöhykkeiltä sekä Berliinin länsialueilta. Länsivyöhykkeillä oli fanaattiseen antikommunistiin Kurt Schumacheriin tukeutuneen opportunistisen ryhmittymän onnistunut imperialististen miehitysvaltojen tuella saada vaikutusvaltaa sosiaalidemokraattisissa puoluejärjestöissä. Myös Berliinin läntisellä miehitysalueella saattoivat oikeisto-opportunistiset poliitikot soluttautua puolueen avainasemiin imperialististen miehitysvaltojen tuella. Yhtenäisyyden vastustajat sulkivat häikäilemättä jokaisen työväen yhtenäisyyden puolesta puhujan pois hallitsemistaan puoluejärjestöistä. Samalla he kutsuivat KPD:n ja SPD:n yhteenliittymää ilkeämielisesti "pakkoliitoksi". Näin he loivat perustan kaikille myöhemmin porvarillisessa historiankirjoituksessa esiintyneille väärennöksille

Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen (SED) synnystä. Neuvostoliiton miehitysalueella toteutui yhtenäisyysliike kaikesta vastustuksesta huolimatta. Maalis- ja huhtikuussa 1946 tapahtui yhdistyminen kaikissa maakunnissa demokraattisten äänestysten jälkeen sekä ala- että ylätasolla. Ensin kommunistit ja sosiaalidemokraatit äänestivät erikseen yhdistymisestä ja kokoontuivat sen jälkeen yhdessä muodostamaan tuotantolaitos-, paikallis-, piiri- ja maakuntajärjestöjä ja valitsemaan järjestöjen johtoelimet, jotka koottiin pariteettisesti entisistä KPD:n ja SPD:n jäsenistä.

Sen jälkeen kun KPD:n 15. ja SPD:n 40. puoluekokous olivat tehneet yksimielisen päätöksen yhdistymisestä, liittyivät KPD ja SPD 21. ja 22. huhtikuuta 1946 yhteisessä puoluekokouksessaan, joka pidettiin nykyisessä Metropol-teatterissa Berliinissä, Saksan sosialistiseksi yhtenäisyyspuolueeksi (SED). Kokousedustajat edustivat 620 000 kommunistia ja 680 000 sosiaalidemokraattia. Wilhelm Pieck ja Otto Grotewohl valittiin puolueen puheenjohtajiksi.

Wilhelm Pieck, joka oli syntynyt Gubenissa 1876 ja oli puuseppä ammatiltaan, oli liittynyt ammattiyhdistysliikkeeseen vuonna 1894 ja vuotta myöhemmin SPD:hen. Tämän jälkeen hän toimi vastuullisissa puolue- ja ammattiyhdistystehtävissä Bremenissä. Vuonna 1910 hän muutti Berliiniin. Karl Liebknechtin ja Rosa Luxemburgin rinnalla hän taisteli imperialismia, opportunismia ja imperialistista sotaa vastaan. Hän liittyi Spartakus-ryhmään ja oli yksi KPD:n perustajajäsenistä ja kuului siitä lähtien puolueen johtoon. KPD:n edustajana hän toimi mm. Preussin maapäivillä sekä valtiopäivillä työväenluokan etujen ajajana. Vuodesta 1928 lähtien hän toimi johtavissa tehtävissä kommunistisen internationaalin toimeenpanevassa komiteassa. Vuonna 1933 Wilhelm Pieck pakeni maasta puolueen päätöksestä. Vuonna 1935 valitsi KPD:n Brysselin konferenssi hänet puolueen puheenjohtajaksi Ernst Thälmannin vankeustuomion ajaksi. Vuonna 1943 hän oli mukana perustamassa Vapaa Saksa -kansalliskomiteaa Saksan vapauttamiseksi. Maanpakolaisuutensa aikana ja

Grundsätze und Ziele

der

Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands

I. Gegenwartsforderungen

II. Der Kampf um den Sozialismus

III. Das Wesen der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands

In diesem Zeichen werden wir siegen!

Kommunistisen ja sosiaalidemokraattisen puolueen huhtikuussa 1946 pidetyn yhdistymisedustajakokouksen hyväksymiä Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen periaatteita ja päämääriä

Berliiniin palattuaan heinäkuussa 1945 toimi Wilhelm Pieck väsymättömästi kaikkien Hitlerin vastustajien yhteenliittymisen puolesta. Hänellä oli ratkaiseva osuus KPD:n ja SPD:n yhteenliittymisessä. Työläiset antoivat hänelle sen tähden kunnianimen "yhtenäisyyden seppä".

Otto Grotewohl, joka oli syntynyt vuonna 1894 Braunschweigissa ja oli ammatiltaan kirjatyöntekijä, oli liittynyt SPD:hen ja ammattiyhdistykseen vuonna 1912. Hän toimi useita vuosia omalla kotiseudullaan, Braunschweigin maakunnassa. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen hän toimi lehtimiehenä, kansanedustajana, ministerinä ja osavaltion SPD:n puheenjohtajana. Vuodesta 1925 lähtien hän oli valtiopäivien jäsen. Fasistit vainosivat häntä ja vangitsivat hänet monta kertaa. Fasistisen diktatuurin aiheuttamien katkerien kokemustensa perusteella hän teki sen johtopäätöksen, että työväenliikkeen yhtenäisyyden saavuttaminen on kiireellisin tehtävä. SPD:n keskustoimikunnan puheenjohtajana hän tekikin kaikkensa työväenliikkeen yhtenäisyyden puolesta.

Wilhelm Pieckillä ja Otto Grotewohlilla ei ollut ainoastaan yhteiset poliittiset tavoitteet, vaan he myös kunnioittivat ja arvostivat toisiaan ja ystävystyivät läheisesti. Vuonna 1954 kirjoitti Otto Grotewohl Wilhelm Pieckille omistamassaan kirjassa: "Kaikki ei varmaankaan olisi onnistunut yhtä hyvin, ellemme olisi tutustuneet toisiimme. Sinun elämänkokemuksesi, Sinun rauhallisuutesi ja lujuutesi, Sinun hyvyytesi ja viisautesi ovat usein antaneet minulle voimaa tehtäviemme täyttämisessä."[7]

SED:n ensimmäinen ohjelma, "Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen periaatteet ja tavoitteet", josta yhteisessä puoluekokouksessa päätettiin, viitoitti tien kohti sosialismia antifasistis-demokraattisen kumouksen johdonmukaisen toteuttamisen kautta. SED julisti: "Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen tavoitteena on kaikesta riistosta ja sorrosta, taloudellisista kriiseistä, köyhyydestä, työttömyydestä ja imperialistisen sodan uhasta vapautuminen. Tämä päämäärä voidaan saavuttaa vain sosialismin avulla."[8] Sosialismin rakennustyön perustavanlaatuisena edellytyksenä pidettiin työväenluokan poliittisen

vallan saamista. SED kannatti proletaarista internationalismia.

SED lähti ensimmäisessä puolueohjelmassaan marxismi-leninismin perusperiaatteista, joita oli käytännössä kokeiltu Neuvostoliitossa ja joita menestyksekkäästi käytettiin kansandemokraattisissa maissa. Erich Honecker totesi: "Juuri sen avulla, että yhdistyminen tapahtui sellaisen ohjelman pohjalta, varmistui SED:n systemaattinen kehitys proletariaatin vallankumouksellisena puolueena, joka kaikissa kehitysvaiheissaan on nojautunut Marxin, Engelsin ja Leninin oppeihin."[9]

SED:n perustaminen oli Saksan työväenliikkeen vuosikymmeniä jatkuneen taistelun tulos. Ennen kaikkea kommunistit olivat taistelleet työväenluokan yhdistymisen puolesta vallankumoukselliselta pohjalta. Neuvostoliiton vapautustyön ansiosta tämä taistelu saatettiin suorittaa menestyksellisesti loppuun. SED:n perustaminen oli marxismi-leninismin historiallinen voitto, Saksan työväenliikkeen historian merkittävin saavutus Marxin ja Engelsin Kommunistisen manifestin julkaisemisen ja KPD:n perustamisen jälkeen. Kuten historia osoitti, oli työväenluokan yhtenäinen vallankumouksellinen puolue tae imperialismin jälleennousua vastaan ja työtätekevän kansan kaikkien tulevien voittojen edellytys.

SED:ssä jatkuivat KPD:n vallankumoukselliset perinteet ja sen marxilais-leniniläinen politiikka. Yhtenäisyyspuolueessa yhdistyivät KPD:n taisteluperinteet SPD:n jäsenten kokemuksien kanssa vielä mahtavammaksi voimaksi, työväenluokan ja työtätekevän kansan miljoonapuolueeksi.

SED:n luomiseksi ovat lukemattomat kommunistit ja sosiaalidemokraatit toimineet ansiokkaasti. Monet heistä eivät enää ole elossa, mutta heidän tekonsa elävät ikuisesti. Seuraavat henkilöt mainittakoon kaikkien vallankumouksellisen työväen yhtenäisyyden puolesta taistelleiden edustajina: Anton Ackermann, Martha Arendsee, Edith Baumann, Werner Bruschke, Otto Buchwitz, Kurt Bürger, Franz Dahlem, Friedrich Ebert, Werner Eggerath, Max Fechner, Kurt Fischer, Rudolf Friedrichs, August Frölich, Ottomar Geschke, Otto Grotewohl, Richard Gyptner,

Bernhard Göring, Edwin Hoernle, Heinrich Hoffmann, Erich Honecker, Wilhelm Höcker, Hans Jendretzky, August Karsten, Käthe Kern, Bernard Koenen, Wilhelm Koenen, Helmut Lehmann, Bruno Leuschner, Karl Litke, Karl Maron, Hermann Matern, Otto Meier, Carl Moltmann, Erich Mückenberger, Fred Oelssner, Josef Orlopp, Wilhelm Pieck, Heinrich Rau, Hermann Schlimme, Elli Schmidt, Robert Siewert, Gustav Sobottka, Karl Steinhoff, Willy Sägebrecht, Walter Ulbricht, Paul Verner, Paul Wandel, Herbert Warnke, Otto Winzer.

Toukokuun 1. päivää 1946 juhlittiin työväen yhtenäisyyden merkeissä. Saksan vapaan ammatillisen keskusjärjestön (FDGB) perustajajäsen Roman Chwalek kirjoitti Berliinin vappumielenosoituksesta näin: "Kaupungin keskustassa parveilivat ihmisjoukot. Satoja tuhansia ihmisiä seisoi Berliinin Lustgarteniin johtavilla kaduilla. Paikka ei kestänyt tällaista ryntäystä, ei pystynyt vastaanottamaan ihmisjoukkoja. Niin suuri oli ihmisten innostus, kuvaamaton ilo ja riemu. Monet vanhat ystävät ja taistelutoverit, jotka vuosikausia olivat toimineet maan alla tai riutuneet vankiloissa tai keskitysleireillä, tapasivat jälleen toisensa. He syleilivät toisiaan, liittyivät vappukulkueessa olevien Berliinin työtätekevien joukkoon. Kulkueen kärjessä marssivat yhdistyneen työväenpuolueen, meidän sosialistisen yhtenäisyyspuolueemme edustajat."[10]

Myös läntisillä miehitysvyöhykkeillä oli yhtä voimakas halu työväenliikkeen yhtenäisyyteen kuin Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä. Jopa monien porvarillisten ja oikeistososiaalidemokraattisten historioitsijoiden on myöhemmin täytynyt myöntää tämä. Kommunistien ja luokkatietoisten sosiaalidemokraattien suurista ponnistuksista huolimatta ei yhtenäisyys kuitenkaan toteutunut. Imperialististen miehitysvaltojen liiton, saksalaisen monopoliporvariston ja oikeisto-opportunististen johtajien onnistui hallinnollisten pakotteiden, kommunisminvastaisen kiihotuksen ja poliittisen demagogian avulla tuhota yhtenäisyyspyrkimykset ja entisestäänkin syventää työväenliikkeen hajanaisuutta. Näillä toimilla oli kauaskantoisia seurauksia, ne vaikuttivat koko työväen-

NEUES DEUTSCHLAND

ZENTRALORGAN DER SOZIALISTISCHEN EINHEITSPARTEI DEUTSCHLANDS

Berlin, Dienstag, 23. April 1946

Das größte Ereignis für unser Volk nach der faschistischen Tragödie: Die Sozialistische Einheitspartei Deutschlands ist geschaffen

Manifest an das deutsche Volk

Männer und Frauen in Stadt und Land! Burschen und Mädel in Werkstatt und Schule!

Wir sind die Bannerträger des neuen Deutschland! Unser Sieg ist der Triumph der Freiheit, des Friedens, der Völkerverständigung und des Fortschritts!

Der Vereinigungsparteitag der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands

Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen yhdistymisedustajakokouksen päättämä manifesti Saksan kansalle

liikkeen kehitykseen. Tämä oli ratkaiseva isku taistelulle imperialismin herruuden kukistamiseksi läntisillä miehitysvyöhykkeillä ja taistelulle yhtenäisen demokraattisen saksalaisen valtion luomiseksi. Kuten myöhempi kehitys osoitti, oli työväenliikkeen yhdistymisen estäminen länsivyöhykkeillä ensimmäinen ratkaiseva askel imperialismin herruuden uudessa nousussa tällä alueella sekä Saksan jakautumiskehityksessä.

8. Imperialistisen porvariston syrjäyttäminen ja kansanomistukseen perustuvan talousjärjestelmän luominen

Imperialistinen porvaristo, jonka ydin muodostui suurten teollisuuslaitosten ja pankkien omistajista, oli hallitseva luokka Saksan keisarikunnassa, Weimarin tasavallassa ja fasistisessa Saksassa. Se oli pääsyyllinen sotaan ja fasismiin. Kaikissa Saksan osissa ja monissa muissa maissa vaadittiin sen tähden Potsdamin sopimuksen mukaisesti porvariston syrjäyttämistä. Edes länsivallat tai länsivyöhykkeiden porvarilliset puolueet eivät aluksi uskaltaneet avoimesti puolustaa monopolivaltaa. Brittiläisen miehitysvyöhykkeen CDU-puolueen Ahlenin ohjelma puhui "yhteistalousjärjestyksen" puolesta, sillä: "Kapitalistinen talousjärjestelmä ei ole palvellut Saksan kansan valtiollisia ja sosiaalisia etuja."[11] Myöhemmin porvarilliset poliitikot tunnustivat, että näin radikaaleilla julistuksilla haluttiin itse asiassa vain välttää radikaaleja toimenpiteitä.

Vaikkakin kaikilla miehitysvyöhykkeillä yhtä lailla vaadittiin monopoli- ja pankkikapitalistien syrjäyttämistä, toteutettiin vaatimus vain Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä. Täällä työväenluokan yhtenäisyys ja Neuvostoliiton johdonmukainen fasisminvastainen politiikka olivat luoneet sille edellytykset. Syksyllä 1945 takavarikoi SMAD fasistisen valtion ja sotarikollisten omaisuuden, asetti luottamusmiehiä väliaikaisiin hallintotehtäviin ja organisoi pankkien lakkauttamisen. KPD:n ja SPD:n toimintayhtenäisyyteen tukeutuen ottivat työntekijät ohjakset käsiinsä tuotantolaitoksissa ja puhdistivat laitokset sotarikollisista ja aktiivinatseista. Nämä olivat ensimmäisiä ratkaisevia toimia imperialistisen Saksan porvariston kumoamiseksi. Ratkaiseva isku porvaristolle tuli SED:n perustamisen jälkeen.

Kesäkuun 30. päivänä 1946 äänesti kansanäänestyksessä Saksin maakunnassa, jonne noin viidennes Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen teollisuudesta oli keskittynyt, 77,62 prosenttia äänioikeutetusta väestöstä sotarikollisten ja aktiivinatsien yritysten korvauksettoman hal-

Sichert den Frieden!

Aufruf der Sozialistischen Einheitspartei, der Liberal-Demokratischen Partei, der Christlich-Demokratischen Union und des Freien Deutschen Gewerkschaftsbundes des Landes Sachsen zum

Volksentscheid

über die Ubergabe von Betrieben von Kriegs- und Naziverbrechern in das Eigentum des Volkes

Nach den furchtbaren Leiden, die der Hitlerkrieg über das deutsche Volk gebracht hat, ist es eine Lebensnotwendigkeit für Deutschland, daß den Kriegs- und Naziverbrechern die materiellen Machtmittel genommen werden. Um die friedliche Arbeit des Volkes und den demokratischen Aufbau nunmehr zu sichern, ist die Enteignung der Betriebe der Kriegs- und Naziverbrecher zur nationalen Notwendigkeit geworden.

Die sowjetische Besatzungsbehörde hat die von ihr in großer Zahl beschlagnahmten und enteigneten Betriebe von Kriegsverbrechern sowie aktiven Verfechtern der faschistischen Kriegspolitik

dem Volke zur Verfügung

gestellt. Die Besatzungsbehörden haben damit den demokratischen Selbstverwaltungsorganen die Möglichkeit gegeben, zu entscheiden, was mit diesen Betrieben geschehen soll. Wir würdigen diese Handlung als einen Akt besonderer Hochherzigkeit. Nunmehr ist es Aufgabe des Volkes selbst, dafür zu sorgen, daß diese Betriebe in den Dienst der Befriedigung der Lebensbedürfnisse des Volkes gestellt werden. Die in der Einheitsfront zusammengeschlossenen drei antifaschistischen Parteien und die Gewerkschaften haben die Durchführung des Volksentscheides bei der Landesverwaltung beantragt. Durch den Volksentscheid soll zum Ausdruck gebracht werden, daß diese Betriebe für immer dem friedlichen Aufbau dienen sollen. Sie sollen niemals mehr für die fluchwürdigen Zwecke der Kriegsverbrecher ausgenutzt werden.

Wir haben die Landesverwaltung ersucht, den Termin für den Volksentscheid festzusetzen auf den

30. Juni 1946

Saksissa 1946 sota- ja natsirikollisten omistamien yritysten kansanomistukseen siirtämisestä pidettyä kansanäänestystä koskeva juliste

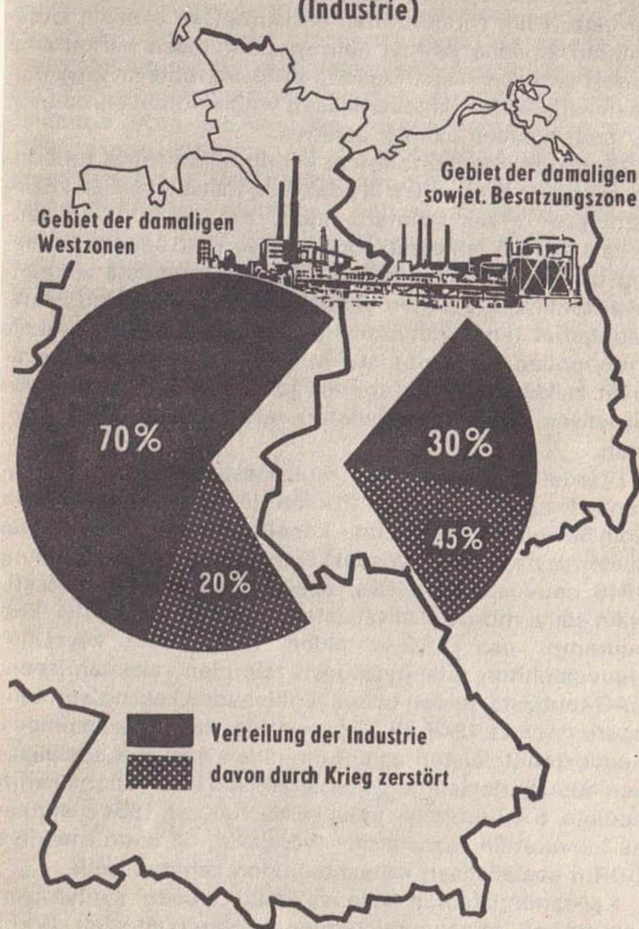
tuunoton puolesta. Kansanäänestyksen, joka oli Weimarin tasavallasta tuttu mielipiteenilmaisumuoto monille työtätekeville, järjestivät ja siitä päättivät SED:n aloitteesta Saksin maakuntahallituksen liittoutumapuolueet ja FDGB. Sotarikollisten omaisuuden korvauksettoman haltuunoton puolesta ilmaisivat tahtonsa eri luokkien ja kansankerrosten ihmiset. Myös kirkon edustajat tukivat tätä vaatimusta. Kansanäänestyksen perusteella päätettiin Saksissa ja muualla Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä vastaavista laeista. Näiden lakien toteuttaminen oli takavarikoinnista vastaavien toimikuntien tehtävä, toimikuntien jäsenet kuuluivat liittoutumapuolueisiin ja FDGB:hen. Toimikuntien tehtävänä oli päättää, mitkä tuotantolaitokset takavarikoidaan. Tällöin ilmeni voimakkaita ristiriitoja CDU:n ja LDPD:n taantumuksellisten voimien keskuudessa, ne asettuivat puolustamaan natseja tai vastustivat päätettyjen toimien lopullisuutta.

Kevääseen 1948 mennessä takavarikoitiin yhteensä 9 281 aktiivinatsien ja sotarikollisten tuotantolaitosta, niistä 3 843 oli teollisuusyrityksiä. Näiden yritysten osuus koko senhetkisestä teollisuustuotannosta oli noin 40 prosenttia. Takavarikoituihin suuryrityksiin kuului AEG:n ja Siemensin sähkökonsernien, Flick-konsernin, IG-Farbenin ja muiden monopolien yrityksiä. Takavarikoiduista yrityksistä tuli kulloisenkin maakunnan omaisuutta.

Näin muuttui Neuvostoliiton miehitysalueella imperialismin, militarismin ja fasismin taloudellisen vallan perusta.

Taloudelliset lähtöolosuhteet 1945 (teollisuus)

	Silloisten länsivyöhykkeiden alue (nyk. BRD)	Silloisen Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen alue (nyk. DDR)
Teollisuuden jakautuminen	70 prosenttia	30 prosenttia
Tästä sodan hävittämää:	20 prosenttia	45 prosenttia

Ökonomische Startbedingungen 1945
(Industrie)
Gebiet der damaligen Westzonen
Gebiet der damaligen sowjet. Besatzungszone
70%
20%
30%
45%
Verteilung der Industrie
davon durch Krieg zerstört

Imperialistisen Saksan porvaristoluokka hävitettiin. Syntyi voimakas kansanomistama teollisuus, josta tuli antifasistis-demokraattisten olojen ratkaiseva taloudellinen perusta. Tällä yhteiskunnan omistuksessa olevalla teollisuuden alueella päättyi näin myös ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto. Uudelta pohjalta lähtevät keskinäiseen avunantoon ja toverilliseen yhteistyöhön perustuvat tuotantosuhteet alkoivat kehittyä.

Länsivyöhykkeillä toimivat kommunistit myös johdonmukaisesti monopolien ja pankkikapitalistien vallan kukistamiseksi. Myös ammattiyhdistykset pitivät tätä vaatimusta erittäin tärkeänä. Joulukuussa 1946 äänesti Hessenin osavaltiossa 72 prosenttia äänioikeutetuista tärkeimpien teollisuuslaitosten yhteiskunnallistamisen puolesta. Muutamat länsivyöhykkeiden maapäivät säätivät lakeja monopolien haltuunotosta. Miehitysvallat kuitenkin eväsivät kaikki käytännön toimet, jotka suuntautuivat imperialistisen Saksan porvariston taloudellista valtaa vastaan.

Potsdamin sopimuksen mukaisesti annettiin hyvityksenä Neuvostoliiton ja Puolan jälleenrakennustyöhön noin 600 entisen asetehtaan koneita ja laitteita. 200 entistä asetehdasta, jotka myös lakkautettiin, muutettiin vuonna 1946 neuvostoliittolaisiksi osakeyhtiöiksi (SAG-tehtaat). Näin säilyi monien saksalaisten työläisten työpaikka. Yhä suurempi osa SAG-tehtaiden tuotannosta käytettiin Neuvostoliiton miehitysalueen talouden rakentamiseen. SAG-tehtaista, joiden osuus teollisuuden kokonaistuotannosta vuonna 1948 oli 22 prosenttia, kehittyi kokeneiden neuvostoliittolaisten asiantuntijoiden ansiosta sosialistisen talousjärjestelmän ja proletaarisen internationalismin kouluja. SAG-tehtailla, jotka kaikki vuoteen 1954 mennessä luovutettiin saksalaisille työläisille, oli suuri merkitys DDR:n sosialistisen kansantalouden kehittymiselle.

Kansanomistaman talouselämän alueen syntymisen jälkeen oli kansanomistamien tuotantolaitosten (VEB) aseman vakiinnuttaminen kiireellisin tehtävä. Taantumukselliset ennustivat talouselämän kaaosta, sillä työläiset eivät heidän mielestään pystyisi johtamaan taloutta.

Puutteellisesta kokemuksesta ja koulutuksesta, entisten monopolikapitalistien ja heidän avustajiensa avoimesta ja peitellystä vastarinnasta sekä sodanjälkeisen ajan monista vaikeista ongelmista huolimatta osoitti riistosta ja sorrosta vapautunut työväenluokka kuitenkin, mihin se pystyy. Kansanomistama teollisuuden alue alkoi vähitellen vakiintua. Kun teollisuuden kokonaistuotanto vuoden 1936 tasoon verrattuna oli 43 prosenttia vuonna 1946, nousi se vuonna 1947 54,4 prosenttiin ja vuonna 1948 68 prosenttiin. Työn tuottavuus sen sijaan kohosi hitaasti vanhentuneen laitteiston ja vaikeiden aineellisten olojen vuoksi. Vuonna 1948 kohosi työn tuottavuus puoleen sotaa edeltäneestä tasosta.

9. "Tuottakaamme enemmän, jakakaamme se oikeudenmukaisemmin ja eläkäämme paremmin!"

Syksyllä 1946 pidettiin Neuvostoliiton miehitysalueella ensimmäisen kerran Saksan historiassa demokraattiset vaalit. Vaalien voimakkain puolue oli SED, antifasistis-demokraattisen kumouksen johtava voima. Kunnallisvaaleissa äänesti 57,1 prosenttia äänioikeutetusta väestöstä SED:tä, piiripäivävaaleissa 50,3 ja maapäivävaaleissa 47,5 prosenttia. Vaaleissa valitut maakuntahallitukset toteuttivat käytännössä SED:n johdolla liittolaispolitiikkaa. Maakuntahallitusten ministereistä 21 kuului SED:hen, 9 LDPD:hen ja 8 CDU:hun. Yksi ministereistä oli sitoutumaton. Vuosien 1946 ja 1947 vaihteessa ryhtyivät maapäivät toteuttamaan demokraattista hallintomallia, joka sisälsi antifasistis-demokraattisen kumouksen tärkeimmät tulokset.

Vuonna 1947 joutuivat SED ja uudet valtioelimet vaikeaan tulikokeeseen. Epäsuotuisat sääolosuhteet lisäsivät sodanjälkeisen ajan vaikeuksia. Sanomattoman ankaraa talvea seurasi pitkä, kuuma kesä, joka aiheutti pahoja kuivuustuhoja. Monien tuotantolaitosten tuotanto seisahtui, eikä välttämättömimpien kulutustarvikkeiden saantia aina voitu taata. Monien työtätekevien työkuri ja -moraali heikkeni suuresti.

Franz Becker, Storkowin silloinen pormestari, kirjoitti tästä ankeasta ajasta: "Vatsassa kurisi ja nälkä vaivasi. Suurkaupunkilaiset lähtivät maaseudulle kauppoja tekemään... He toivat omaisuuttaan, jota maalla asuvat ottivat vastaan ja halusivat: vuodevaatteita, mattoja, kelloja, hopeisia ruokailuvälineitä, kankaita, polkupyöriä ja kenkiä. Vastineeksi kuljetettiin rautateitse tonneittain perunoita .... nälkäisten suurkaupunkilaisten keittiöihin. Se, mitä viljelijöille jäi, ei enää riittänyt täyttämään laajennettuja viljelyalueita ... Katastrofi oli näkyvissä."[12]

Iskulauseella "Tuottakaamme enemmän, jakakaamme se oikeudenmukaisemmin ja eläkäämme paremmin!" kehotti SED:n 2. edustajakokous syyskuussa 1947 työväenluokkaa ja muita työtätekeviä yhä suurempiin pon-

nistuksiin vallankumouksellisten saavutusten lujittamiseksi, taisteluun nälkää ja kylmyyttä vastaan elinolojen parantamiseksi. Tuotannon kohottamiseksi järjestivät muutamien kansanomistamien ja SAG-tuotantolaitosten työntekijät ensimmäisiä kilpailuja. Nuorisoliiton (FDJ) jäsenet muodostivat tehoryhmiä. Työntekijät valmistelivat ehdotuksia tuotannon kohottamiseksi ja samalla energian ja raaka-aineiden säästämiseksi. He valvoivat, että kaikki työläiset saivat osansa ravinnosta ja polttoaineista. Valtioelimet, erityisesti poliisi, toimivat johdonmukaisesti ja ilmiantoivat petturit ja keinottelijat, jotka yrittivät hyötyä ihmisten hädästä.

Neuvoteltuaan SED:n ja FDGB:n johtavien poliitikkojen kanssa sääti SMAD lokakuussa 1947 asetuksen n:o 234, joka sisälsi tärkeitä toimia työn tuottavuuden kohottamiseksi ja työtätekevien työ- ja elinolojen parantamiseksi. Asetus edisti työläisten aloitetta tuotannon lisäämiseksi. Asetus auttoi tekemään selväksi, että sillä, joka eniten työskentelee yhteiskunnan hyväksi, on suurin oikeus aineelliseen ja moraaliseen tunnustukseen. Asetuksen toteuttaminen käytännössä loi edellytykset sille, että työtätekevien elämä vähitellen parani.

Sen jälkeen kun vuonna 1947 oli päätetty yhtenäisen sosiaaliturvajärjestelmän kehittämisestä ja kun ammatillisen keskusjärjestön lomapalvelu oli aloittanut toimintansa toukokuussa, antoi asetus n:o 234 alkusysäyksen monille muille sosiaalisille uudistuksille. Kansanomistamat tuotantolaitokset alkoivat perustaa poliklinikoita, terveyskeskuksia, työpaikkakeittiöitä ja -ruokaloita, kulttuuritiloja ja kirjastoja sekä myös lastentarhoja ja -seimiä. Vaikeista aineellisista olosuhteista huolimatta onnistuttiin jo tuolloin laajentamaan työtätekevien sosiaalisia oikeuksia tasolle, jota koskaan aikaisemmin ei Saksassa ollut saavutettu. SAG-tuotantolaitokset toimivat esimerkillisesti työntekijöiden sosiaalisessa huoltamisessa. Siemens-Plania -tehtaiden (nykyään nimi on "VEB Elektrokohle Berlin-Lichtenberg") kehitystä valaisevat seuraavat tiedot:

Syksy 1946:	Työpaikkakeittiön perustaminen. Työläiset ja toimihenkilöt saavat korttitta päivittäin lämpimän aterian.
Helmikuu 1947:	Jalkinekorjaamon perustaminen.
8. maaliskuuta 1947:	Ensimmäisen ruokalan juhlallinen avaaminen.
Maaliskuu 1947:	Räätälinverstaan perustaminen.
Kevät 1947:	Myymälän avaaminen.
Kesäkuu 1947:	30 paikan lomakodin vuokraaminen Buckowista.
Syyskuu 1947:	Asuntotuotannon aloittaminen tehtaan tuella.
Lokakuu 1947:	Uusien palkka-, työaika- ja lomaehtojen säätäminen asetuksen n:o 234 pohjalta.
Joulukuu 1947:	Työpaikkalääkäri aloittaa toimintansa.

Erityisen vaikea tehtävä uusille valtioelimille oli löytää uusi asuinpaikka niille miljoonille saksalaisille maahanmuuttajille, jotka Potsdamin sopimuksen mukaisesti muuttivat Neuvostoliiton miehitysalueelle ennen muuta Puolasta ja Tšekkoslovakiasta. Kommunisti Rudi Engelin johtaman siirtolaisasioiden keskushallinnon aloitteesta perustettiin vuoden 1945 loppuun mennessä 623 siirtolaisleiriä lähes puolta miljoonaa ihmistä varten. SMAD:n ja kansalaisten avustusten turvin pystyttiin hankkimaan kulkuneuvoja, huonekaluja, vaatteita, ruokaa ja lääkkeitä. Vuoden 1947 tammikuuhun mennessä muutti 11,6 miljoonaa siirtolaista neljälle miehitysvyöhykkeelle, heistä 4,3 miljoonaa Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeelle. Väkilukuun nähden tämä oli suurin osa siirtolaisista. Noin joka neljäs asukas oli Neuvostoliiton vyöhykkeellä siihen aikaan siirtolainen. Siirtolaisten lukumäärä oli suurin Mecklenburgissa, yli 43 prosenttia. Siirtolaisille luovutettiin yli kolmannes demokraattisen maareformin aikana haltuunotetusta maasta.

Vuoden 1948 kesäkuuhun mennessä oli siirtolaisten asuttaminen Neuvostoliiton miehitysalueella saatu suurin

piirtein päätökseen. Kun siirtolaiset täällä löysivät uuden kotimaan, estettiin ja hidastettiin sitä vastoin tietoisesti heidän sopeutumistaan uusiin oloihin tasavertaisina kansalaisina länsivyöhykkeillä. Entiset fasistit perustivat yhdistyksiä, jotka herättivät kostonhalua ja nationalistisia tunteita siirtolaisten keskuudessa. Näin taantumus yritti luoda perustan uudelle "ristiretkelle itään".

10. Tilanne vuonna 1948

Vuoden 1948 keskivaiheilla oli Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä antifasistis-demokraattisen kumouksen tärkeimmät tehtävät suoritettu. Potsdamin sopimuksen perustavanlaatuiset päätökset natsismin ja militarismin hävittämisestä oli toteutettu, monopoli- ja pankkikapitalistit sekä junkkerit kukistettu sekä taloudellisesti että poliittisesti. Oli luotu uudet omistus- ja luokkasuhteet. Työväenluokasta oli tullut yhteiskunnan johtava voima. Vallankumouksellis-demokraattisissa valtioelimissä työväenluokalla oli määräysvalta. Vuoteen 1948 mennessä oli viroista ja toimista erotettu 520 000 entistä natsia ja heidän tilalleen otettu antifasisteja, etupäässä entisiä työläisiä. Yli puolet kansanomistamien tuotantolaitosten (VEB) johtajista oli työläisiä. Antifasistis-demokraattisen kumouksen olemus ja tärkeimmät saavutukset vastasivat niitä vallankumouksellisia prosesseja, jotka tapahtuivat kansandemokraattisissa maissa. Tämä demokraattinen kumous aloitti Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä myös siirtymävaiheen kapitalismista sosialismiin.

Kuitenkaan ei vallankumouksellinen muutos ollut täällä vuonna 1948 vielä saavuttanut Euroopan useimpien kansandemokraattisten maiden tasoa. Teollisuudessa ja maataloudessa oli vielä voimakas kapitalistinen alue; tukkukauppa kuului lähes kokonaisuudessaan sen piiriin. Lisäksi oli paljon yksityistä pientuotantoa, oli yksityisviljelijöitä, yksityisiä käsityöläisiä ja vähittäiskauppiaita.

Kapitalistisilla voimilla ja myös monilla keskiluokkaan kuuluvilla oli voimakkaita ennakkoluuloja; usein esiintyi avointa vihamielisyyttä työväenluokan puoluetta ja sosialismia kohtaan. Kommunisminvastaiset, neuvostovastaiset ja nationalistiset käsitykset olivat laajalle levinneitä. Taantumuksellisilla voimilla oli vielä huomattavaa taloudellista ja poliittista vaikutusvaltaa. Vielä ei ollut voitettu vaaraa, että sisäinen taantumus ja ulkoapäin tuleva vastavallankumous yhdistyisivät kommunisminvastaisuuden ja porvarillisen nationalismin merkeissä ja suuntautuisivat työtätekevien saavutuksia vastaan.

Imperialistinen propaganda vaikutti huomattavaan osaan väestöä. Monet työtätekevät eivät luottaneet SED:n osoittamaan omin voimin kuljettavaan demokraattisen jälleenrakennuksen tiehen. Myös työväenluokan piirissä esiintyi opportunistisia ja muita porvarillisia tai pikkuporvarillisia näkemyksiä. Näiden voittamista vaikeutti myös se, että natsismin kukistamisen jälkeen monet entiset natsipuolueen jäsenet, joihin kuului entisiä virkamiehiä, opettajia ja muita, olivat ottaneet vastaan työpaikan tuotantoelämässä. Monet heistä eivät kuitenkaan muuttaneet käsityksiään, vaan pysyivät työväenluokan ja sosialismin vihollisina.

Asiaa vaikeuttava erityispiirre muihin Euroopan kansandemokratioihin verrattuna oli se, että antifasistis-demokraattinen kumous, joka oli määrä toteuttaa koko Saksassa, pystyttiin menestyksekkäästi toteuttamaan vain Neuvostoliiton miehitysalueella. Länsivyöhykkeillä piirtyivät 1947—48 erillisen valtion piirteet yhä selvemmin esiin, kun imperialistisen Saksan porvaristo läntisten miehitysvaltojen tukemana jälleen saavutti valta-asemansa. Elben ja Werran rajalinja erotti jo kohta sodan päättymisen jälkeen toisistaan kaksi aluetta, jotka yhteiskunnalliselta kehitykseltään olennaisesti erosivat toisistaan.

Imperialistinen taantumukseen ja jakautumiseen tähtäävä politiikka oli osa kylmän sodan politiikkaa, jota vuosina 1947—48 ryhdyttiin USA:n painostuksesta toteuttamaan imperialistisessa leirissä. Tämän politiikan päämääränä oli pysäyttää vallankumouksellinen tapahtumasarja maailmassa, vahvistaa muutamissa maissa heikennyttä porvariston valtaa sekä toimia kansandemokraattisissa maissa kapitalististen suhteiden uudelleen luomisen puolesta.

Atomipommilla uhkailu, imperialististen sotilasliittojen ja lukuisten sotilastukikohtien perustaminen, taloudelliset kostotoimenpiteet sekä häikäilemätön kommunisminvastainen kiihotus olivat kylmän sodan aseita. Tämä politiikka merkitsi kansainvälisen jännityksen kiristymistä, levottomuutta, epävarmuutta sekä kilpavarustelua, terrorismia ja monien kylmän sodan vastustajien vainoamista vuosik-

si eteenpäin. Jälleen kerran ihmiskuntaa uhkasi ydinsota.

Euroopan vallankumouksellisen tapahtumasarjan etenemisen pysäyttääkseen keskittyivät imperialismin päävoimat erityisesti Saksaan. Niiden tarkoituksena oli kiinnittää länsivyöhykkeet imperialistiseen järjestelmään ja käyttää niiden potentiaali taisteluun sosialismia vastaan. Estääkseen Potsdamin sopimuksen täytäntöönpanon sekä länsivyöhykkeiden antifasistis-demokraattisen kehityksen pyrkivät imperialistiset voimat Saksan jakamiseen. Erillisen imperialistisen länsivyöhykevaltion avulla piti ennen kaikkea jälleen lopettaa Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen antifasistis-demokraattiset olot.

Kylmän sodan politiikka suuntautui näin alusta alkaen monin aggressiivisin toimenpitein Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen työtätekevien vallankumouksellisia saavutuksia vastaan. Sosialistisia maita vastaan julistetun taloussaarron yhteydessä maaliskuussa 1948 pysäytettiin läntisten miehitysvaltojen määräyksestä länsivyöhykkeiden ja Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen välinen kauppa sekä rautatiekuljetukset ja läpikulkuliikenne. Muun muassa näiden toimenpiteiden tarkoituksena oli lamauttaa Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen talouselämä.

11. Vallankumouksellisen muutoksen edistyminen

Saksan sosialistinen yhtenäisyyspuolue teki muuttuneesta tilanteesta sen johtopäätöksen, että antifasistis-demokraattisen kumouksen saavutuksia on kaikin puolin lujitettava ja kehitettävä edelleen. SED teki perustavanlaatuisia päätöksiä kaksivuotissuunnitelmaa varten vuosiksi 1949—50, uusien valtioelinten lujittamiseksi ja puolueen kehityksen nopeuttamiseksi marxismi-leninismin pohjalta. Yhä voimakkaammat ponnistukset olivat tarpeen imperialistisen hajotuspolitiikan estämiseksi.

Politiikkansa edelleen kehittämisessä SED korosti, että taistelu demokratiasta ja sosialismista liittyvät mitä kiinteimmin yhteen. Politiikan perustana oli, kuten Erich Honecker myöhemmin on todennut, "että antifasistis-demokraattinen kumous kehittyy siinä määrin sosialistiseksi vallankumoukseksi kuin työväenluokka toteuttaa valtaansa vallankumouksellisena etujoukkona, saavuttaa ratkaisevia valta-asemia ja näin takoo ja kehittää liittoa muiden työtätekevien luokkien ja kerrosten kanssa."[13]

Vallankumouksellisen prosessin eteenpäin kehittäminen — mikä tapahtui välittömässä taistelussa imperialismin päävoimia vastaan ja kylmän sodan ehdoilla — aiheutti paljon vaikeita ongelmia. Tässä kapitalismista sosialismiin siirtymisen vaiheessa, jolloin vanhan rinnalle jo kehittyi uutta, tulivat siirtymäkaudelle tyypilliset yhteiskunnalliset ristiriidat jyrkästi esiin ja luokkataistelu voimistui. Loppujen lopuksi oli kyse kahdesta vaihtoehdosta: vallankumouksellinen muutos kohti sosialismia oli joko johdonmukaisesti vietävä läpi tai luovuttava vallankumouksellisista saavutuksista ja palattava kapitalismiin.

Tämä historiallinen ratkaisutilanne asetti työväenluokalle ja sen vallankumoukselliselle puolueelle yhä korkeampia vaatimuksia. Ennen kaikkea oli tärkeää nostaa SED:n taisteluvoimaa ja lujittaa sen yhtenäisyyttä ja kiinteyttä. Puolueen jäsenet tekivätkin kaikkensa marxismi-leninismin ja NKP:n kokemusten omaksumiseksi ja sen hyväksi, että he pystyisivät soveltamaan oppimansa käytäntöön. Erityisesti kansanomistamissa tuotantolaitoksis-

sa, valtioelimissä ja ammattiyhdistyksissä SED teki sitkeää työtä toteuttaakseen yhä laajemmin työväenluokan johtavaa tehtävää.

Tätä päämäärää palveli myös vuosien 1949—50 kaksivuotissuunnitelma. Siinä annettiin suuntaviivat talouselämän, erityisesti teollisuuden, kansanomistaman alueen voimakkaalle kehitykselle. Jotta kansanomistama sektori saisi selvästi etusijan kansantaloudessa, täytyi käytettävissä olevat vähäiset investointivarat keskittää koneteollisuuden, raaka-aine- ja kaivosteollisuuden sekä energiatuotannon voimistamiseen. Vain tällä tavoin pystyttiin parantamaan työtätekevien elinoloja edelleen, kehittämään työväenluokan johtavaa asemaa. Kaksivuotissuunnitelma asetti pientuottajille, erityisesti työtätekeville viljelijöille, myös tärkeitä tehtäviä ja antoi näköaloja myös yrittäjille ja suurviljelijöille, jotka eivät olleet saavuttaneet tavoitteitaan.

Kaksivuotissuunnitelma oli Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeellä pitkän aikavälin keskitetyn talouselämän suunnittelun alku. Vuonna 1947 SMAD:n neuvoa-antavaksi elimeksi perustetulle Saksan talousasioiden toimikunnalle (DWK) annettiinkin vuonna 1948 laajat valtuudet kansantalouden suunnittelemiseksi ja johtamiseksi. DWK:ta laajennettiin, puheenjohtajaksi valittiin ansioitunut työläinen Heinrich Rau. DWK:lla, joka nyt koostui suurimmaksi osaksi maapäivien, puolueiden ja joukkojärjestöjen edustajista, oli huomattava osuus kaksivuotissuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa.

Jotta kansanomistamaa taloutta pystyttäisiin tehokkaammin johtamaan, perustettiin kansanomistamien tuotantolaitosten yhteenliittymiä. Mutta koska kansanomistama talouselämän alue joutui kilpailemaan kapitalistisen alueen kanssa, oli myös välttämätöntä luoda valvontajärjestelmä. DWK:ssa perustettiin toimikuntia kansan omaisuuden suojelemiseksi. Heinäkuussa vuonna 1948 aloitti DWK:n keskusvalvontakomissio toimintansa. Vallankumouksellisten saavutusten suojaamiseksi luotiin yhtenäinen poliisin keskushallinto, muodostettiin kansanpoliisin aseistetut joukot ja vahvistettiin läntisten miehi-

tysvyöhykkeiden vastaista rajaa. Kaikki tämä oli todisteena työväenluokan johtavasta asemasta ja sen vallan vakiintumisesta.

Taistelussa vallankumouksellisen muutoksen eteenpäinviemiseksi voimisti SED toimiaan marxismi-leninismin levittämiseksi. Puolueen oma kustantamo, Dietz Verlag, julkaisi lukuisia Karl Marxin, Friedrich Engelsin ja V. I. Leninin teoksia. Vuonna 1946 perustetussa SED:n puoluejohdon Karl Marx -puoluekoulussa aloittivat yhä useammat kaaderit opiskelunsa. Vuonna 1949 perustettiin Marx-Engels-Lenin -instituutti (myöhemmin Marxismi-leninismin instituutti). Päätöksissä, joita SED teki vuoden 1848 vallankumouksen sekä marraskuun vallankumouksen 1918 kunnioittamiseksi, välittyivät historian tärkeät opetukset. Neuvostoliittolaisilla dosenteilla ja lehtoreilla oli huomattava osuus työväenluokan tieteellisen maailmankatsomuksen levittämisessä.

Sosialistiset kulttuurityöntekijät, joista mainittakoon kirjailijat Kurt Barthel (Kuba), Johannes R. Becher, Willi Bredel, Eduard Claudius, Otto Gotsche, Jan Petersen ja Anna Seghers sekä kuvataiteilijat Hans ja Lea Grundig, Max Lingner ja Otto Nagel, taistelivat omilla keinoillaan saksalaista imperialismia vastaan ja kuvasivat parhaissa töissään työväenluokan taistelua uuden, inhimillisen järjestyksen puolesta. Bertolt Brecht osoitti Pariisin kommuunia esimerkkinä käyttäen proletariaatin diktatuurin historiallisen välttämättömyyden. Porvarillishumanististen saksalaisten kirjailijoiden, kuten Lion Feuchtwangerin, Bernhard Kellermannin, Heinrich Mannin, Thomas Mannin ja Arnold Zweigin teoksia tehtiin tunnetuksi. Nämä kirjailijat olivat käsitelleet erityisesti Saksan porvariston kehitystietä. Vuonna 1947 ilmestynyt Hans Falladan romaani "Jeder stirbt für sich allein" (Jokainen kuolee yksin) toi esiin myös proletariaatin ulkopuolisten luokkien ja kerrosten demokraattisia voimia.

Vallankumouksellisen muutoksen eteneminen voimisti myös CDU:n ja LDPD:n sisäisiä ristiriitoja. Kun imperialismia kannattavia poliitikkoja usein kiihkeissä puolueensisäisissä selvittelyissä syrjäytettiin, saattoivat CDU:ssa

Otto Nuschken ja Reinhold Lobedanzin johtamat ja LDPD:ssä Johannes Dieckmannin ja Hans Lochin johtamat edistykselliset voimat lisätä vaikutustaan. Yhä useammat CDU:n ja LDPD:n jäsenet alkoivat tiedostaa, että vain työväenluokan rinnalla ja sen johdolla voitaisiin taata yhteiskunnallisen edistyksen toteutuminen koko kansan parhaaksi. Demokraattisen liittoutuman lujittumista edistivät myös Saksan demokraattinen talonpoikaispuolue (DBD) Ernst Goldenbaumin johdolla sekä Saksan kansallis-demokraattinen puolue (NDPD) Lothar Bolzin johdolla. Nämä puolueet perustettiin vuonna 1948 pikkuporvarillis-demokraattisina puolueina, jotka tunnustavat työväenluokan johtavan aseman. Näihin aikoihin liittyivät myös FDGB, Saksan vapaa ammatillinen keskusjärjestö, ja nuorisoliitto FDJ Demokraattiseen liittoutumaan.

Vuoden 1948 vaikeassa tilanteessa selvisi yhteisrintamapolitiikka siihen asti vaikeimmasta koettelemuksestaan. Demokraattisten puolueiden liitto lujittui SED:n johdolla, niiden yhteistyö tiivistyi taloussuunnitelmien valmistelussa ja toteuttamisessa sekä uusien valtioelinten vakiinnuttamisessa.

Lokakuun 13. päivänä 1948 ylitti kaivostyöläinen Adolf Hennecke erityistyövuorossa päivän työtavoitteensa 287 prosentilla. Tähän suoritukseen päästäkseen hän oli käyttänyt hyväkseen neuvostoliittolaisen Stahanov-liikkeen kokemuksia. Hennecken teko oli merkittävä sysäys aktivisti- ja kilpailuliikkeiden nopealle etenemiselle. Tätä Hennecken esimerkkiä seuranneet aktivistit toimivat kuten Adolf Hennecke, tietoisina siitä, että on tuotettava enemmän, jotta voidaan elää paremmin. Ensimmäisiä aktivisteja olivat ruskohiililouhostyöläiset Fritz ja Gerhard Bönisch, muurari Hans Garbe, rautatieläinen Paul Heine, hioja Paul Sack, kutojamestari Franz Stiermann sekä kaivosmiehet Paul Berndt, Fritz Himpel ja Josef Wujciak, joista jälkimmäinen oli CDU:n jäsen. Vain tällä tavoin oli mahdollista murtaa kierre: nälkä — alhainen työteho — nälkä.

SED:n, DWK:n, FDJ:n ja FDGB:n tukemat Hennecke-

aktivistit uhmasivat hyökkäyksiä, ymmärtämättömyyttä ja ennakkoluuloja. Heidän tekonsa todistivat, että juuri vaikeissa oloissa on välttämätöntä kaikkia vastuksia uhmaten raivata tietä uudelle. Vanhojen, kokeneiden työläisten rinnalla yltivät hienoihin suorituksiin myös nuorisoliittolaiset, erityisesti nuoret työläiset, opiskelijat ja kansanpoliisin jäsenet. He rakensivat Sosan padon, joka oli ensimmäinen valtakunnallinen nuorisohanke, sekä vesijohdon Saalesta Unterwellenborniin. Maataloudessa oli nuorisoaktivisti ja traktorinkuljettaja Bruno Kiesler aktivistiliikkeen uranuurtaja.

Muun muassa nämä työsuoritukset ja se liike, jonka ne panivat alulle, auttoivat ratkaisevasti taloudellisten tavoitteiden täyttämisessä ja työtätekevien elinehtojen parantamisessa. Asennoituminen työntekoon alkoi muuttua.

12. Uusien suhteiden luominen Neuvostoliittoon ja kansandemokraattisiin maihin

Fasismin ja imperialismin johdonmukainen hävittäminen loi ratkaisevat edellytykset sille, että suhteet Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten maiden kansoihin pystyttiin luomaan uudelta pohjalta. Näiden suhteiden perustana olivat maiden kommunististen puolueiden ja työväenpuolueiden väliset proletaariseen internationalismiin perustuvat suhteet.

Ensimmäiset viralliset suhteet luotiin NKP:hen. Wilhelm Pieckin ja Otto Grotewohlin johtama SED:n puoluejohdon valtuuskunta teki ensimmäisen matkansa Moskovaan vuoden 1947 alussa. Vuonna 1948 vierailivat seuraavat SED:n johdon valtuuskunnat Neuvostoliitossa ja neuvottelivat NKP:n johtavien poliitikkojen kanssa sosialismin ja imperialismin välisen kansainvälisen ristiriidan ongelmista, taistelusta yhtenäisen demokraattisen Saksan valtion puolesta, antifasistis-demokraattisten olojen ja SED:n marxilais-leniniläisen kehityksen vahvistamisesta. Samaan aikaan alkoi yhteistyö kehittyä Bulgarian, Puolan, Tšekkoslovakian, Unkarin ja muiden kansandemokraattisten maiden veljespuolueiden kanssa.

Kun luotiin suhteet kommunistisiin puolueisiin ja työväenpuolueisiin, voitettiin se suuri eristäytyneisyys, johon Saksan kansa fasistisen hallinnon rikollisen politiikan myötä oli joutunut. SED:n johdonmukaisella ideologisella työllä, taistelulla kaikkea neuvostovastaisuutta ja nationalismia vastaan, Potsdamin sopimuksen mukaisten rajojen sekä Saksan kansan sotakorvausvelvollisuuden tunnustamisella oli tällöin ratkaiseva merkitys.

Kansandemokraattisten maiden hallitusten ja sekä kommunististen puolueiden että työväenpuolueiden kanssa käydyt neuvottelut johtivat myös taloudellisten suhteiden solmimiseen. Vuoden 1948 jälkipuoliskolla solmittiin kauppasopimukset useimpien Euroopan kansandemokraattisten maiden kanssa. Kauppasopimukset auttoivat kaksivuotissuunnitelman ulkomaankauppaa koskevien kysymysten valmistelua ja toteuttamista ja

Saksan yhtenäisyyttä ja oikeudenmukaista rauhaa vaativan kansanaloitteen juliste, 1948

johtivat vähitellen kansan elinehtojen paranemiseen. Neuvostoliitto ja kansandemokraattiset maat auttoivat Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen työtätekeviä selviämään imperialistisen taloussaarron seurauksista toimittamalla elintarvikkeita ja raaka-aineita, vaikka niillä itselläänkin oli vaikeita ongelmia ratkaistavanaan. Huhtikuussa 1949 tulivat ensimmäiset yhteensä tuhannesta Neuvostoliiton lähettämästä traktorista sen miehitysvyöhykkeelle. Ne oli valmistettu Hitlerin armeijan tuhoamassa, jälleenrakennetussa Stalingradin traktoritehtaassa. Näistä tuhannesta traktorista, kuten myös 540 kuorma-autosta, jotka Neuvostoliitto myös toimitti, tuli koneiden lainausasemien (MAS) uuden teknisen varustuksen perusta.

Neuvostoliiton, Puolan, Tšekkoslovakian ja muiden kansandemokraattisten maiden hallitukset ja marxilais-leniniläiset puolueet tukivat Saksan kansan taistelua rauhaarakastavan, demokraattisen valtion luomiseksi, imperialistista hajotuspolitiikkaa vastaan. Omissa maissaan ne toimivat sen puolesta, että Saksan kansaa kohtaan tunnettu epäluottamus, joka oli syntynyt saksalaisen imperialismin ryöväyspolitiikan aiheuttamien katkerien kokemusten myötä, vähitellen saatiin hälvenemään.

SED:n ja muiden kommunististen puolueiden ja työväenpuolueiden väliset suhteet edistivät olennaisesti yhteistyösuhteiden kehittymistä myös ammattiyhdistysten, nuorisoliittojen ja muiden joukkojärjestöjen välille. Vuonna 1948 hyväksyttiin FDJ Demokraattisen nuorison maailmanliittoon ja vuotta myöhemmin FDGB Maailman ammattiyhdistysten liittoon.

Puna-armeijan sotilaat nostavat voiton lipun valtiopäivätalon katolle 30. huhtikuuta 1945.

Dresden toukokuussa 1945.

Eloonjääneitä raunioiden keskellä Berliinissä.

Naisia raunioita raivaamassa Berliinissä syksyllä 1945.

Aleksandrov-yhtye Berliinissä.

Neuvostoliittolaiset antavat apuaan saksalaiselle väestölle.

KPD:n puoluetoimisto.

Bergmann-Borsig -tehdas vuoden 1945 lopulla.

Suur-Berliinin hallintoviraston virkaanasettaminen 19. toukokuuta 1945. Vasemmalta oikealle: kenraalieversti N. E. Berzarin, Hans Jendretzky, tri Arthur Werner ja Karl Maron.

Antifasistisen poliisin marssi Leipzigissa syyskuussa 1945.

Theo Wiechert, Erich Honecker ja Paul Verner (vasemmalta oikealle) allekirjoittavat FDJ:n perustamispäätöksen.

Ammattiyhdistysvaalit työpaikalla helmikuussa 1946.

Neuvostoliiton, USA:n ja Ison-Britannian hallitusten päämiehet J. V. Stalin, Harry S. Truman ja Clement R. Attlee Potsdamin konferenssissa.

Paul Wegener ja Eduard von Winterstein Lessingin näytelmässä "Nathan viisas" Berliinin Saksalaisessa teatterissa syyskuussa 1945.

Maa niille jotka sitä viljelevät.

Uusopettaja luokassaan lokakuussa 1946.

KPD:n ja SPD:n yhdistyminen. Edustajakokousvaltuutetut hyväksyvät yksimielisesti Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen perustamisen 21. huhtikuuta 1946.

Wilhelm Pieckin ja Otto Grotewohlin historiallinen kädenpuristus.

Natsi- ja sotarikollisten omaisuuden pakkoluovuttaminen loi pohjan kansanomistamien tuotantolaitosten perustamiselle.

Nuorten aktivistien kokouksessa Erfurtissa huhtikuussa 1949.

Koululaiset auttavat uudismaanviljelijöitä asuin- ja talousrakennusten pystyttämisessä.

Adolf Hennecke

Nuorisoprikaati juhlii Unterwellenbornin Maxhütteen johtavan vesijohdon valmistumista ennen määräaikaa.

SED:n puoluejohdon kokouksessa kesäkuussa 1948 keskustellaan kaksivuotissuunnitelmasta rauhanomaisen talouden jälleenrakentamiseksi ja kehittämiseksi. Vasemmalta oikealle: Walter Ulbricht, Wilhelm Pieck ja Otto Grotewohl.

Neuvostoliiton kulttuuriin tutustumista edistävän seuran 2. kongressi heinäkuussa 1947.

Saksan 1. kansankongressin puhemiehistö joulukuussa 1947 Berliinissä. Ensimmäisessä rivissä vasemmalta oikealle: Wilhelmine Schirmer-Pröscher, Wilhelm Pieck, tri Wilhelm Külz ja Otto Nuschke.

13. Imperialismin aiheuttama Saksan jakautuminen

Neuvostoliiton, USA:n, Ison-Britannian ja Ranskan ulkoministereiden kokouksissa, joita pidettiin vuonna 1947 Moskovassa ja Lontoossa, torjuivat länsivaltojen edustajat Neuvostoliiton ehdotuksen siitä, että Saksaan muodostettaisiin demokraattinen hallitus, jonka kanssa voitaisiin solmia rauhansopimus. Samana vuonna julkaisi USA Euroopan jälleenrakennusohjelman (European Recovery), jota USA:n silloisen ulkoministerin mukaan kutsuttiin Marshall-avuksi. USA:n tavaratoimitusten ja lainojen, joihin liittyi poliittisia ja taloudellisia sitoumuksia, oli määrä kylmän sodan politiikan hengessä auttaa lujittamaan Euroopan heikentynyttä kapitalistista järjestelmää ja torjumaan sosialismi. Länsivyöhykkeiden sitoutuminen Marshall-apuun, mitä niiden sosiaalidemokraattiset ja porvarillisten puolueiden johtajat kaikin voimin tukivat, edisti Saksan imperialismin valtaannousua niin poliittisesti kuin taloudellisestikin tässä osassa maata. Tämä osoitti sen, että USA ja sen liittolaiset pyrkivät kohti Saksan jakautumista.

SED, muut Demokraattisen liittoutuman puolueet ja joukkojärjestöt tekivät Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten valtioiden kanssa kaikkensa tämän vaarallisen kehityksen estämiseksi. SED antoi tukensa länsivyöhykkeiden kommunistien ja muiden demokraattien uhrautuvalle taistelulle. Vuoden 1947 lopussa syntyi SED:n aloitteesta Saksan kansankongressi -liike yhtenäisyyden ja oikeudenmukaisen rauhan aikaansaamiseksi. Liikkeeseen liittyi ihmisiä kaikista kansankerroksista ja sillä oli myös länsivyöhykkeillä lukuisia kannattajia.

Saksan kansanneuvosto, kansankongressiliikkeen johtoelin, yritti saada länsivyöhykkeiden poliitikot vakuuttuneiksi Saksan yhtenäisyyden välttämättömyydestä. Touko- ja kesäkuussa 1948 vaati 14,7 miljoonaa äänioikeutettua kansalaista kansankongressiliikkeen aloitteesta kansanäänestyksen järjestämistä Saksan yhtenäisyydestä. Imperialististen miehitysvaltojen kielloista huolimatta osallistui kansanäänestykseen länsivyöhykkeillä 1,5 mil-

joonaa kansalaista. Vaikka kansanäänestys suoritettiin Weimarin tasavallan perustuslain mukaisesti, eivät länsivaltojen sotilasviranomaiset välittäneet Saksan kansanneuvoston toimista.

SED:n johdolla tuli kansankongressiliikkeestä Neuvostoliiton miehitysalueella vahva demokraattinen joukkoliike. Koska se oli syntynyt taistelussa imperialistista hajotuspolitiikkaa vastaan, lujitti se entisestään myös antifasistis-demokraattisia oloja. Saksan kansanneuvostossa ja sen elimissä sekä lukuisissa kansalaistoimikunnissa kehittyi työväenluokan ja muiden demokraattisten voimien välinen yhteistyö. Tämä kehitys mahdollisti työtätekevien osallistumisen valtiolliseen toimintaan laajemmin kuin aikaisemmin ja edisti myös selvitysprosessia, jota käytiin SED:n liittolaispuolueissa.

Kaikista ponnisteluista huolimatta ei tavoitetta, Potsdamin sopimuksen mukaista yhtenäisen demokraattisen Saksan valtion luomista, pystytty saavuttamaan. Niin sanotussa Lontoon suosituksessa vuoden 1948 kesäkuulta ilmoittivat länsivallat muodostavansa erillisen läntisen saksalaisen valtion. Samassa kuussa toteutettiin länsivyöhykkeillä Potsdamin sopimuksen vastainen erillinen rahauudistus, joka johti maan jakautumiseen kahteen valuutta-alueeseen ja toi länsivyöhykkeiden monopoleille huimia voittoja. Saksan imperialistinen porvaristo sai nopeassa tahdissa takaisin taloudellisen ja poliittisen valtansa.

Toteuttamalla erillisen valuuttauudistuksen myös Berliinin länsivyöhykkeillä synnyttivät länsivallat Berliinin kriisin ja loivat tilanteen, jossa suurvaltojen välille syntyvän sotilaallisen konfliktin vaara oli taas olemassa. Berliinin tapahtumilla oli samalla tarkoitus vetää julkinen mielenkiinto pois läntisen Saksan valtion perustamistoimista. Kommunismia vastustavat poliitikot julistivat Berliinin sosialismin vastaiseksi "rintamakaupungiksi"; kaupunki oli jaettu. Tämän jälkeen muodostettiin Berliinin neuvostoliittolaiselle alueelle 30. marraskuuta 1948 uusi, demokraattinen maistraatti, jonka ylipormestariksi valittiin Friedrich Ebert.

Syyskuussa 1948 muodostettiin Bonnissa osavaltioiden parlamenttien valtuutetuista edustajista parlamentaarinen neuvosto. Toukokuussa 1949 tämä neuvosto laati kansan ääntä kuulematta "Saksan liittotasavallan perustuslain", perustuslain, joka muutamia demokraattisia oikeuksia lukuunottamatta, jotka työtätekevät olivat taistelullaan saavuttaneet, soi täydet mahdollisuudet imperialismin vallalle porvarillis-parlamentaarisissa puitteissa. Saksan jakautuminen oli tosiasia, kun liittopäivät kokoontuivat Bonnissa ja CDU:n, CSU:n, FDP:n ja Saksalaisen puolueen edustajista muodostettiin hallitus ja liittokansleriksi valittiin Konrad Adenauer syyskuussa 1949.

Saksan liittotasavalta oli länsivaltojen taantumus- ja jakopolitiikan, Saksan imperialistisen porvariston sekä SPD:n oikeistojohtajien saavutus. Saksan porvaristo jatkoi kansallista petostaan ja jakoi Saksan, koska se pelkäsi avointa poliittista yhteenottoa yhdistyneen työväenluokan ja muiden edistyksellisten voimien kanssa yhtenäisessä demokraattisessa Saksan valtiossa. Porvariston politiikan pyrkimyksenä oli oman luokkaherruuden pelastaminen ja lujittaminen sekä kansanvastaisten päämäärien toteuttaminen.

Saksan liittotasavalta oli valtio, jossa jälleen olivat vallassa ne luokkavoimat, jotka jo kahdesti olivat syösseet Saksan kansan tuhoisaan maailmansotaan. Saksan liittotasavallan hallitus esitti alusta alkaen aluevaatimuksia. Sen tavoitteena oli luoda uudelleen imperialistinen Saksan valtio, jonka rajat määräytyisivät vuoden 1937 rajojen mukaisesti. Saksan liittotasavallan hallitus valmisteli jo tällöin kaikessa hiljaisuudessa maan liittämistä NATO:on. Tämä sotilasliitto perustettiin vuonna 1949 kaikkia sosialismia ja demokraattisia liikkeitä vastaan taistelevien imperialismin voimien yhdistämiseksi. Sitä perustettaessa oli "tulevan Saksan liittotasavallan mukaantulo otettu huomioon"[14], kuten Adenauer myöhemmin muistelmissaan tunnusti.

Neuvostoliiton miehitysalueen työtätekevien vallankumouksellisten saavutusten ja rauhan turvaamiseksi vaadittiin ratkaisevia vastatoimenpiteitä. Syys- ja lokakuun

vaihteessa 1949 vaativat lukuisat työtätekevät demokraattisen hallituksen perustamista Berliiniin. SED neuvotteli tarvittavista toimista NKP:n kanssa. Vastaavasti se neuvotteli muiden liittoutumapuolueiden kanssa. Lokakuun 5. päivänä 1949 päättivät Saksan kansanneuvoston johto ja antifasistis-demokraattisten puolueiden liittoutuma yhteisessä istunnossaan kutsua koolle Saksan kansanneuvoston 7. lokakuuta 1949.

II

Sosialismin perustan luominen

1949—1961

1. Saksan demokraattisen tasavallan perustaminen

Lokakuun 7. päivänä 1949 kokoontui Berliinissä Leipziger Strasse -kadulla sijaitsevan nykyisen Ministeriöiden talon juhlasalissa Saksan kansanneuvosto Wilhelm Pieckin johtamana 9. kokoukseensa. Kansanneuvoston oli valinnut 3. Saksan kansankongressi toukokuussa 1949, sen osanottajat taas olivat saaneet mandaattinsa vapailla, demokraattisilla vaaleilla Neuvostoliiton miehitysvyöhykkeen väestön kahdelta kolmasosalta. Yhtenäisen, demokraattisen Saksan puolesta taistelevan kansankongressiliikkeen historiallinen seuraus oli se, että se päätyi työläisten ja talonpoikien valtion perustamiseen sen jälkeen, kun maa Saksan liittotasavallan perustamisen jälkeen oli valtiollisesti jakautunut.

Yksimielisesti päättivät 330 valtuutettua Saksan kansanneuvoston perustamisesta Saksan demokraattisen tasavallan väliaikaiseksi kansankamariksi, ja he valitsivat Johannes Dieckmannin, LDPD:n varapuheenjohtajan, sen puheenjohtajaksi. He ottivat käyttöön Saksan demokraattisen tasavallan perustuslain, josta oli useita kuukausia kestäneessä kansalaiskeskustelussa neuvoteltu. Suurimman puolueen SED:n jäsenenä Otto Grotewohl sai tehtäväkseen perustuslain mukaisesti väliaikaisen hallituksen muodostamisen.

DDR:n ensimmäisessä perustuslaissa vahvistettiin antifasistis-demokraattisen kumouksen historialliset saavutukset, kuten työväenluokan ja sen liittolaisten käyttämä valtiollinen valta, monopolien ja suurmaanomistuksen poistaminen ja talouselämän kansanomistaman sektorin luominen, kaikkien kansalaisten oikeus työhön ja sivistyk-

GESETZBLATT

der

Deutschen Demokratischen Republik

1949	Berlin, den 8. Oktober 1949	Nr. 1

Gesetz

über die Konstituierung der Provisorischen Volkskammer der Deutschen Demokratischen Republik

Vom 7. Oktober 1949.

Artikel 1

Die Provisorische Volkskammer der Deutschen Demokratischen Republik konstituiert sich in der Zusammensetzung des vom Dritten Deutschen Volkskongreß am 30. Mai 1949 gewählten Deutschen Volksrates auf Grund der vom Deutschen Volksrat am 19. März 1949 beschlossenen, vom Dritten Deutschen Volkskongreß am 30. Mai 1949 bestätigten Verfassung der Deutschen Demokratischen Republik.

Artikel 2

Dieses Gesetz tritt mit seiner Annahme in Kraft. Es wird vom Präsidenten der Provisorischen Volkskammer ausgefertigt und verkündet.

Ausgefertigt und verkündet Berlin, den 7. Oktober 1949

Der Präsident der Provisorischen Volkskammer
der Deutschen Demokratischen Republik
Dieckmann

Laki DDR:n väliaikaisen kansankamarin järjestäytymisestä 7. lokakuuta 1949

seen, naisten, nuorison ja sorbien kansallisen vähemmistön tasa-arvo. Samalla se vahvisti 1945 aloitettujen vallankumouksellisten muutosten jatkamisen ja auttoi tasoittamaan tietä sosialismin rakentamiselle. Luonteeltaan ja tärkeimpien asetustensa suhteen DDR:n perustuslaki muistutti paljolti kansandemokraattisten maiden perustuslakeja.

Lokakuun 10. päivänä 1949 luovutti Neuvostoliiton Saksassa olevan sotilashallinnon ylipäällikkö, kenraali V. I. Tšuikov, yksi Stalingradin ja Berliinin ympäristön taistelujen legendaarisista sankareista, hallituksensa toimeksiannosta neuvostoliittolaisten sotilasviranomaisten siihen asti Potsdamin sopimuksen hengessä hoitamat hallintotehtävät DDR:n elimille. Neuvostoliiton Saksassa oleva sotilashallinto lakkautettiin ja muodostettiin Neuvostoliiton tarkastuskomissio, jonka tehtävänä oli valvoa Potsdamin sopimuksen ja muiden Saksaa koskevien neljän vallan päätösten toteuttamista.

Lokakuun 11. päivänä valitsivat kansankamari ja maakuntakamari (maakuntakamari koostui DDR:n viisien maapäivien valtuutetuista ja se toimi vuoteen 1958 asti) yhteisessä istunnossaan kokeneen työläisjohtajan Wilhelm Pieckin DDR:n presidentiksi. Ehdotuksen olivat tehneet kaikki puolueet, ja Otto Nuschke, CDU:n puheenjohtaja, oli perustellut sen.

Virkaanastujaispuheessaan presidentti totesi: "Olemme tänään Saksan historian käännekohdassa. Saksan kansan parhaiden voimien väsymättömän työn ja neuvostohallituksen meille antaman suuren avun ansiosta otamme Saksan kansan valtiollisen itsenäisyyden ensimmäiset askeleet. Huolehtikaamme kaikki vastuuntuntoisessa, lojaalissa ja ystävällisessä yhteistyössä siitä, että osoittaudumme historiallisten tehtävien mittaisiksi ja että kerran voimme selviytyä historian tuomiosta."[15]

DDR:n ensimmäisen presidentin Wilhelm Pieckin valinnan johdosta koki Berliini sodan jälkeisen ajan siihen asti merkittävimmän joukkokokouksen. "Tägliche Rundschau" -lehti kertoi: "Iltapäivän tunteina näkyi Berliinin kaduilla kuumeinen jännitys. Keskustaan johtavat

tiet täyttyivät mielenosoittajista ... Keskustan koko liikenne oli johdettava kiertotietä, ja ennen August Bebel -aukiolla tapahtuvan joukkokokouksen alkua olivat kaikki kadut silmänkantamattomiin valtavien ihmisjoukkojen täyttämät ... Myrskyisä riemu puhkesi ilmoille, kun uusi valtakunnan presidentti, vanha ansioitunut työläisjohtaja ilmestyi luonnonkukin koristetulle puhujakorokkeelle ja vastasi onnellisella kädenheilautuksella satatuhatääniselle kuorolle, joka huusi 'Eläköön demokraattisen tasavaltamme presidentti!'"[16] Liki miljoona berliiniläistä ja tasavallan kaikista osista tullutta kansalaista — näiden joukossa oli 200 000 FDJ:n jäsentä — tervehti tässä joukkokokouksessa innostuneesti työläisten ja talonpoikien valtion perustamista. Erich Honecker, FDJ:n puheenjohtaja, vakuutti työläispresidentille edistyksellisen nuorison nimissä, että se pysyy aina uskollisena tälle valtiolle ja tekee kaikin voimin työtä sen menestymiseksi.

Lokakuun 12. päivänä vahvisti kansankamari pääministeri Otto Grotewohlin esittelemän DDR:n ensimmäisen hallituksen. Yhteensä 18 ministeristä kuului 8 SED:hen, 4 CDU:hun, 3 LDPD:hen, 1 NDPD:hen ja 1 DBD:hen; yksi ministeri oli sitoutumaton.

Pääministeri Grotewohlin ensimmäinen hallitusohjelma oli julistus rauhan, yhteiskunnallisen edistyksen, Neuvostoliiton, kansandemokratioiden ja kaikkien rauhaarakastavien kansojen kanssa ylläpidettävän ystävyyden puolesta. Työläisten ja talonpoikien voimakkaan valtiovallan luominen, niin totesi pääministeri, oli välttämätöntä, jotta voitaisiin johdonmukaisesti jatkaa yhteiskunnallista vallankumousta DDR:ssä ja taistelua rauhan puolesta imperialismia ja sen sota- ja hajotuspyrkimyksiä vastaan. Hän korosti liittoutumapuolueiden ja joukkojärjestöjen liiton merkitystä, joka osoittautui hyväksi myös nyt luotaessa työläisten ja talonpoikien valtiota. Otto Grotewohl painotti sitä, että hallituspolitiikan tuli olla yhtäpitävä Potsdamin sopimuksen kansainoikeudellisesti sitovien periaatteiden kanssa. Hallituksen nimissä hän ilmoitti noudatettavan fasisminvastaisen vastarintataistelun velvoittavia perinteitä.

Lokakuun 13. päivänä — tätä päivää vietettiin useita vuosia Adolf Hennecken aktivistiteon muistoksi "aktivistien päivänä" — selostivat hallituksen jäsenet kansanomistamissa suurtuotantolaitoksissa hallitusohjelmaa. Tuotantolaitoksissa, hallinnon alalla, kaupungeissa ja kunnissa pidetyissä lukemattomissa joukkokokouksissa ilmaisivat sadattuhannet työtätekevät ensimmäiselle työläisten ja talonpoikien hallitukselle luottamuksensa. Niin miljoonat ihmiset olivat mukana perustamassa DDR:ää. Työläisten ja talonpoikien vallan luominen ei ollut vain valtiollinen järjestelytehtävä, vaan päinvastoin kuin vuosien 1871, 1919 ja 1949 porvarillisten Saksan valtioiden perustamiset, myös menestyksekkään kansanliikkeen tulos. Siinä ilmeni se, mikä oli sosialistisessa valtiovallassa periaatteellisesti uutta.

Saksan demokraattisen tasavallan myötä syntyi Saksan kansan pitkän ja vaiherikkaan historian ensimmäinen valtio, jossa työväenluokka käyttää valtaa liitossa työtätekevien viljelijöiden ja muiden työtätekevien kanssa ja luo sosialistisen järjestyksen, ensimmäinen saksalainen valtio, jonka tie täysin vastaa yhteiskunnallisen edistyksen lainmukaisuuksia. DDR:n syntyminen ja kasvaminen käyvät yksiin maailmanlaajuisen kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden lainmukaisuuksien kanssa. Tämän aikakauden aloitti 1917 lokakuun suuri sosialistinen vallankumous. Sosialistisen saksalaisen valtion luominen oli mahdollista Neuvostoliiton suorittaman vapauttamisen ja tuen ansiosta, sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolon ansiosta ja sen ansiosta, että kansaa johtivat työväenluokka ja sen marxilais-leniniläinen puolue.

DDR:n perustaminen oli myös välttämätön ja ainoa mahdollinen vastaus imperialismin aiheuttamaan Saksan jakoon.

Saksan demokraattisessa tasavallassa konkretisoituu Saksan kansan historian ratkaiseva käänne. Se on tulos ja kruunaus Saksan kansan parhaiden edustajien vuosisatoja kestäneestä taistelusta yhteiskunnallisen edistyksen puolesta. DDR säilyttää saksalaisen klassisen aikakauden ja Saksan kansan kaikkien humanististen perinteiden pe-

rinnön. Ennen kaikkea se on työväenluokan ja sen vallankumouksellisen puolueen paljon uhreja vaatineen kapitalistista riistoa ja imperialistista valloituspolitiikkaa vastaan rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta käydyn taistelun tulos. Se toteuttaa Karl Marxin ja Friedrich Engelsin, August Bebelin ja Wilhelm Liebknechtin, Karl Liebknechtin, Rosa Luxemburgin ja Ernst Thälmannin päämäärät. DDR täyttää Saksan historian kaikkien suurten luokkataistelujen testamentin — 1500-luvun alun varhaisporvarillisen vallankumouksen, vuosien 1848—49 vallankumouksen, vuosien 1918—19 marraskuun vallankumouksen ja proletariaatin, kommunististen ja sosiaalidemokraattisten vastarintataistelijoiden, porvarillis-demokraattisista ja kristillisistä piireistä tulleiden antifasistien luokkataistelujen testamentin. DDR:n syvä juurtuminen Saksan kansan suuriin historian perinteisiin on voittamaton voimanlähde sen edistykselliselle kehitykselle.

2. Ensimmäiset ulkopoliittiset askeleet

Neuvostoliitto ja muut sosialistiset valtiot, kommunistiset ja työväenpuolueet sekä muut demokraattiset voimat korostivat DDR:n perustamisen merkitystä tärkeänä tapahtumana taistelussa rauhan turvaamiseksi imperialismia vastaan. "Saksan demokraattisen, rauhaarakastavan tasavallan luominen on Euroopan historian käännekohta"[17], totesi Neuvostoliiton ministerineuvoston puheenjohtaja, J. V. Stalin, 13. lokakuuta 1949 sähkeessään Wilhelm Pieckille ja Otto Grotewohlille.

Lokakuun 15. päivänä 1949 päätti Neuvostoliiton hallitus diplomaattivaihdosta DDR:n kanssa. Seuraavina päivinä ja viikkoina ottivat Bulgarian, Puolan, Tšekkoslovakian, Unkarin, Romanian, Kiinan, Korean, Albanian ja Vietnamin hallitukset saman askeleen ja huhtikuussa 1950 myös Mongolian kansantasavalta. Diplomaattisten suhteiden syntyminen yhteentoista sosialistiseen maahan antoi DDR:lle lujan kansainvälisen tuen. Sen yhteenkuuluvuus Neuvostoliiton ja sosialistisen maailmanjärjestel-

män muiden valtioiden kanssa sai näkyvän ilmauksen. Jotta luotaisiin läheiset ystävälliset suhteet sosialistisiin valtioihin, oli välttämätöntä myös selvittää täysin ne ongelmat, jotka vielä olivat olemassa toisen maailmansodan seurauksena DDR:n suhteissa näihin valtioihin, erityisesti naapurivaltioihin.

Puolan kanssa käytyjen neuvottelujen tärkein tulos oli kesäkuun 6. päivän 1950 yhteinen julistus Potsdamin päätöksissä sovitun Oder—Neisse -rajan lopullisesta merkitsemisestä, jota seurasi kuukautta myöhemmin vastaava sopimus. Nämä sopimukset estivät Saksan liittotasavallan hallitsevien piirien revansistiset pyrkimykset. Ne kuvastivat sitä, miten suuret yhteiskunnalliset muutokset olivat tapahtuneet DDR:ssä ja Puolassa. Oder—Neisse -rajalinjan kansainoikeudelliseen tunnustamiseen, kuten Wilhelm Pieck kirjeessään Puolan presidentille Bolesław Bierutille ilmaisi, "päättyi lopullisesti synkkä luku, jossa vuosisatoja oli myrkytetty kansojemme suhteita. Oderiin ja Neisseen ulottuva rauhanraja luo edellytykset uusille maidemme välisille rauhanomaisille ja hyville naapuruussuhteille."[18]

Kesäkuun 23. päivänä 1950 todettiin DDR:n ja Tšekkoslovakian yhteisessä julistuksessa, ettei näiden valtioiden välillä ole avoimia kysymyksiä eikä riitakysymyksiä ja että saksalaisten muuttoa Tšekkoslovakiasta pidetään lopullisena. Kumpikin puoli velvoittautui tukemaan toista taistelussa rauhan puolesta ja talouselämää kehitettäessä. DDR:n hallitus solmi samankaltaiset sopimukset Unkarin, Bulgarian ja Romanian hallitusten kanssa kesä- ja syyskuussa 1950. Yhteisten julistusten perusteella allekirjoitettiin samalla sopimukset tavara- ja rahaliikenteestä ja tieteellis-teknisestä yhteistyöstä sekä pöytäkirjat kulttuuriyhteistyöstä.

Syyskuussa 1950 liittyi DDR vuoden 1949 alussa perustettuun Keskinäisen taloudellisen avun neuvostoon. Yhteistyö SEV:in kanssa, erityisesti Neuvostoliiton apu, lujitti olennaisesti työläisten ja talonpoikien valtaa ja auttoi DDR:ää suojaamaan kansantalouttaan imperialistien hyökkäyksiltä. Samalla DDR tuki kansandemokraattisten

maiden sosialistista teollistumista toimittamalla koneita ja varusteita niille.

Diplomaattisuhteiden solmiminen Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa, yhteiset julistukset ja liittyminen SEV:iin olivat ensimmäiset askeleet DDR:n liittymisessä sosialististen valtioiden sopimusjärjestelmään.

Kesäkuussa 1950 hyökkäsivät USA ja sen eteläkorealaiset vasallit Korean demokraattiseen kansantasavaltaan. Kansainvälinen jännitys kiristyi nopeasti. Maailmanlaajuisen ydinsodan vaara uhkasi. Samoin kuin muut sosialistiset valtiot tuomitsi DDR:n hallitus USA-imperialismin sotapolitiikan erittäin voimakkaasti ja osoitti solidaarisuutensa Korean kansan vapautustaistelulle. SED:n aloitteesta kehittyi myös DDR:ssä solidaarisuusliike Korean puolesta. Siitä tuli DDR:n työläisten ja muiden työtätekevien siihen mennessä laajin internationalistinen kampanja.

Saksan liittotasavallan hallitsevat piirit käyttivät sitä vastoin kansainvälisen jännityksen kiristymistä lietsoakseen kommunisminvastaista sotahysteriaa, saadakseen aikaan kaikkien rauhanvoimien vainoamisaallon ja siirtyäkseen remilitarisointiin. Lokakuussa 1950 perustettiin Bonniin nk. Blankin virasto, joka teki länsivaltojen, erityisesti USA:n, tukemana ensimmäiset järjestelytoimenpiteet armeijan luomiseksi. Samaan aikaan syntyi Saksan liittotasavallassa lukuisia sotilas- ja perinneliittoja. Ne tekivät propagandaa varustelun puolesta ja kokosivat vanhat kaaderit uutta hyökkäysarmeijaa varten.

Lokakuussa 1950 kokoontuivat Prahassa Neuvostoliiton ja Euroopan kansandemokraattisten valtioiden ulkoministerit. He neuvottelivat siitä, mitkä yhteiset toimenpiteet olisivat välttämättömiä Saksan liittotasavallan vaarallista kehitystä vastaan. Se oli ensimmäinen kansainvälinen kokous, johon DDR osallistui. Prahan ulkoministerikokous tuomitsi Saksan liittotasavallan remilitarisoinnin ja laati rakentavan ohjelman Keski-Euroopan rauhan turvaamiseksi. Se ehdotti rauhansopimuksen tekemistä Saksan kanssa Potsdamin päätösten hengessä. Pariteettisesti

DDR:n ja Saksan liittotasavallan edustajista koostuvan Koko Saksan perustamisneuvoston piti valmistella väliaikaisen hallituksen muodostaminen; tämä voisi myötävaikuttaa rauhansopimuksen laatimiseen.

Sopiessaan yhteisestä politiikastaan rauhan turvaamiseksi Euroopassa ottivat sosialistiset valtiot huomioon, että Saksan liittotasavallan voimasuhteet tähän aikaan tarjosivat imperialisminvastaisille voimille tiettyjä mahdollisuuksia poistaa myös sieltä fasismin ja sotapolitiikan yhteiskunnallinen perusta ja toteuttaa johdonmukaisesti Potsdamin päätökset. Saksan liittotasavallan imperialisminvastainen kehitys, joka oli toteutettavissa vain pitkällisessä luokkataistelussa, olisi voinut tasoittaa tien yhtenäiseen demokraattiseen Saksan valtioon. Samaan aikaan varoittivat sosialistiset valtiot Saksan liittotasavallan remilitarisoinnin vakavista seurauksista ja sen jäsentymisestä imperialistiseen sopimusjärjestelmään, koska siten kärjistyisi sodanvaara ja syvenisi DDR:n ja Saksan liittotasavallan välinen kuilu ja demokraattisen jälleenyhdistymisen mahdollisuus menisi.

3. Kansallinen rintama

DDR:n perustaminen oli Kansallisen rintaman syntyhetki. Historiallisessa kokouksessaan 7. päivänä lokakuuta 1949 hyväksyi väliaikainen kansankamari manifestin "Demokraattisen Saksan Kansallinen rintama". Siinä julistettiin taistelu demokraattiselta pohjalta tapahtuvan Saksan jälleenyhdistämisen ja rauhansopimuksen solmimisen puolesta Kansallisen rintaman päätehtäviksi. Helmikuussa 1950 hyväksytty Kansallisen rintaman ohjelma kehotti voimistamaan DDR:ää Kansallisen rintaman valtiollisena pohjana ja lujittamaan ystävyyttä Neuvostoliiton kanssa. Yhtenä Kansallisen rintaman tärkeimmistä tehtävistä pidettiin toimimista kansantaloussuunnitelmien täyttämiseksi.

Vuoden 1950 alussa muutettiin kansankongressiliikkeen kansankomissiot DDR:n maakunnissa, piireissä,

kaupungeissa ja kunnissa Kansallisen rintaman toimikunniksi. Niiden työläisten ja työtätekevien viljelijöiden, sivistyneistön edustajien ja muiden työtätekevien luku, jotka Kansallisen rintaman toimikunnissa ottivat aktiivisesti osaa yhteiskunnalliseen elämään, kasvoi huomattavasti. Elokuussa 1950 valitsi kansallisneuvosto, Kansallisen rintaman johtoelin, sitoutumattoman tiedemiehen Erich Correnssin puhemiehistönsä puheenjohtajaksi.

SED:n johtamana lujittui Kansallinen rintama poliittisesti ja organisatorisesti. Työväenluokan laajimpana liittona muiden luokkien ja kerrosten kanssa siitä tuli DDR:n yhteiskunnallisessa elämässä yksi merkittävimmistä voimista. Se tukeutui liittoutumapuolueisiin, mutta siihen kuului myös monia poliittisesti järjestäytymättömiä kansalaisia.

Saksan liittotasavallassa sitä vastoin Kansallinen rintama ei pystynyt kehittymään voimakkaaksi kansanliikkeeksi huolimatta kommunistien ja muiden isänmaanystävien uhrautuvista ponnistuksista. Taantumuksellisen valtiovallan painostus, oikeistolaisten sosiaalidemokraattijohtajien hajottama työväenluokka ja kommunisminvastainen kiihotus estivät siellä kaikkien imperialismin vastustajien yhteenliittymisen.

Lokakuussa 1950 valittaessa edustajia kansankamariin, maapäiville, piiripäiville, kaupungin- ja kunnanvaltuustoihin (vaalit suoritettiin ensimmäisen kerran Kansallisen rintaman yhteisen vaaliohjelman ja yhteisen ehdokaslistan pohjalta) oli Kansallinen rintama ensimmäisessä tulikokeessaan. Huolimatta Saksan liittotasavallan porvarillisten puolueitten, oikeistososiaalidemokraattijohtajien ja imperialististen joukkotiedotusvälineiden valtavasta kiihotuksesta, joka vedoten väestön keskuudessa esiintyviin porvarillis-parlamentaarisiin illuusioihin kehotti vaaliboikottiin, huolimatta imperialististen salaisten palvelujen ja agenttiryhmien kuumeisesta aktiivisuudesta — nämä eivät kaihtaneet edes murhauhkauksia ja tuhopolttoja — saavuttivat Kansallisen rintaman ehdokkaat valtavan voiton. Äänestysprosentti oli 98,5, ja Kansallisen rintaman ehdokkaat saivat 99,7 prosenttia äänistä.

Vuoden 1950 ensimmäisiin kansanvaaleihin liittyvä juliste: "Me olemme kaikki mukana rakennustyössä ja valitsemme Demokraattisen Saksan Kansallisen rintaman ehdokaslistan."

Kaikkien liittoutumapuolueiden yhteisesiintyminen SED:n johdolla osoitti, että niiden yhteistyö oli tullut lujemmaksi. Muutamat taantumukselliset CDU:n ja LDPD:n poliitikot, jotka yrittivät hajottaa puolueiden ja joukkojärjestöjen liiton ja jotka työskentelivät kapitalismin valtaanpalauttamiseksi, eivät saavuttaneet joukkopohjaa ja heidän täytyi jäsenten painostuksesta erota tehtävistään. CDU:ssa ja LDPD:ssä pääsivät lopullisesti voitolle Otto Nuschken, August Bachin ja Gerald Göttingin, Johannes Dieckmannin, Hans Lochin ja Manfred Gerlachin ympärille kerääntyneet edistykselliset voimat, jotka olivat halukkaat toimimaan työväenluokan ja sen puolueen puolella DDR:n vahvistamiseksi. CDU ja LDPD kehittyivät, kuten DBD ja NDPD perustamisestaan asti, pikkuporvarillisdemokraattisina puolueina, jotka tunnustivat työväenluokan johtavan roolin ja joista tuli aktiivisia sosialismin rakentajia.

Vastavalitut kansanedustuslaitokset, DDR:n hallituksen ja maakuntahallitusten uudelleenmuodostaminen ja hallituksen sopimat toimenpiteet kansantalouden johtamisen ja suunnittelun yhtenäistämiseksi kuvastivat sitä, että työväenluokan poliittinen mahti oli lujittunut. Prosessi, joka tähtäsi työläisten ja talonpoikien vallan luomiseen tyypiltään sellaiseksi valtiovallaksi, jossa on proletariaatin diktatuuri, oli olennaiselta osaltaan saatettu päätökseen.

4. SED:n 3. edustajakokous

20.—24. heinäkuuta 1950 pidettiin Berliinissä SED:n 3. edustajakokous, ensimmäinen puoluekokous DDR:n perustamisen jälkeen.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen luki Wilhelm Pieck. Hän saattoi lähteä suurista menestyksistä, jotka oli saavutettu pyrittäessä lujittamaan sosialistista maailmanjärjestelmää ja joihin kuuluivat myös DDR:n työtätekevien suoritukset. Kaksivuotissuunnitelman tärkeimmät tehtävät oli täytetty puolessatoista vuodessa. Keväällä 1950 oli

DDR:n teollisuustuotanto saavuttanut sen tason, joka sillä oli ollut ennen sotaa. Myös maatalouden alalla oli vaikeat sotavahingot suurelta osin voitettu ja kasvituotannossa sekä karjakannassa voitiin saavuttaa samat tulokset kuin ennen sotaa. Noin 6 000 kansanomistamaa tuotantolaitosta ja valtiollista osakeyhtiötä (SAG) tuotti vuonna 1950 puolet yhteiskunnan kokonaistuotannosta ja $^3/_4$ teollisuuden bruttotuotannosta. Täten oli ratkaistu merkittävä sosiaalis-taloudellinen tehtävä kehittää kaksivuotissuunnitelman aikana kansanomistama sektori koko kansantalouden voimakkaimmaksi sektoriksi.

Nämä saavutukset olivat ennen kaikkea työväenluokan ansiota. Wilhelm Pieck sanoi tästä: "Koko demokraattinen, taloudellinen ja kulttuurillinen rakennustyömme vuodesta 1945 on selvästi todistanut, että työväenluokkamme on se voima, jolle kuuluu yhteiskunnassamme johtava rooli ja jonka on johdettava Saksa siitä umpikujasta, johon sen imperialistinen Saksan porvaristo ja junkkerit ovat saattaneet."[19]

Samanaikaisesti oli edustajakokouksen lähdettävä siitä, että imperialismin määräävät voimat olivat hyökkäämällä Korean kansan kimppuun ja remilitarisoimalla Saksan liittotasavallan kiristäneet kansainvälistä jännitystä ja että kolmas maailmansota uhkasi ihmiskuntaa.

3. edustajakokous julisti siksi DDR:n ensisijaiseksi velvollisuudeksi taistelun rauhan säilyttämisen puolesta ja imperialismia vastaan. Se päätti toimenpiteistä rauhanliikkeen ja Kansallisen rintaman vahvistamiseksi. Otto Grotewohl, joka puhui näistä kysymyksistä, korosti, että DDR on maailman kahden eri leirin välisissä selvittelyissä lujasti Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden puolella ja että rauha voidaan turvata vain, kun ystävyyssuhteet Neuvostoliittoon ovat läheiset. Hän piti työläisten ja talonpoikien vallan velvollisuutena suojella työtätekevien saavutuksia.

3. edustajakokous päätti vallankumouksellisten muutosten johdonmukaisesta toteuttamisesta. Työläisten ja talonpoikien vallan kaikinpuolisen vahvistamisen ratkaiseva dokumentti oli DDR:n kansantalouden kehittämisen

ensimmäisen viisivuotissuunnitelman (1951—55)luonnos, jonka Walter Ulbricht selosti. Viisivuotissuunnitelmassa, jonka kansankamari myöhemmin muutamin muutoksin hyväksyi lakina, oli tavoitteena mm. vuoteen 1955 mennessä teollisuustuotannon kaksinkertaistaminen, kansanomistaman teollisuuden työntuottavuuden ja kansantulon kohottaminen 60 prosenttia. Täten piti saavuttaa ennen sotaa vallinnut elintaso ja ylittää se.

Tärkeimmät kansantaloudelliset hankkeet olivat oman metallurgisen perustan luominen ja raskaanteollisuuden laajentaminen, raaka-ainepohjan kehittäminen ja kauppalaivaston perustaminen. Vasta kun nämä tehtävät oli täytetty, oli mahdollista asteittain voittaa DDR:n teollisuuden suuret epäsuhdat, jotka olivat kapitalismin perintöä ja joita sota ja maan jakaminen olivat merkittävästi kärjistäneet. Erityisen räikeä epäsuhta oli suhteellisen kehittyneen metallinjalostusteollisuuden ja heikon metallin perusteollisuuden pohjan välillä. Niinpä DDR:ssä oli käytettävissä silloin vain kolme vanhentunutta masuunia, tarpeen olisi kuitenkin ollut 20-kertainen kapasiteetti. Ei ollut olemassa myöskään suorituskykyistä voimakoneteollisuutta. DDR oli suurelta osin tuonnin varassa, erityisesti raaka-aineita oli tuotava maahan. Se taas vaati koneiden ja kokovalmisteiden viennin nopeaa nousua.

Maatalouden päätehtävät olivat suurempien satojen saaminen peltoviljelyssä ja suuremman sekä suorituskykyisemmän karjakannan kasvattaminen. Erityisesti oli edistettävä koneiden lainausasemia ja kansanomistamia tiloja, työväenluokan maaseudulla olevia tukikohtia. Täten voitiin lujittaa entisestään työväenluokan ja työtätekevien viljelijöiden liittoa, vahvistaa maaseudun demokraattisia voimia ja saada työtätekevät viljelijät ja maatyöläiset vähitellen maatalouden sosialistiseen uudelleenjärjestelyyn.

Vuonna 1950 toimineet 17 500 yksityiskapitalistista tuotantolaitosta, jotka tuottivat neljänneksen teollisuuden bruttotuotannosta, piti talous-, raha- ja veropolitiikan avulla saada mukaan talouselämän suunnitelmalliseen kehitykseen. Se oli tärkeää toisaalta väestön elintarvikehuol-

lon ja toisaalta liittolaispolitiikan kannalta. Samalla oli rajoitettava yksityiskapitalistisen sektorin kasvua ja varmistettava kansanomistaman suurteollisuuden ensisijainen kehitys.

Ensimmäisen viisivuotissuunnitelman myötä DDR siirtyi vähän myöhemmin kuin useimmat kansandemokraattiset valtiot pitkäaikaiseen sosialistiseen taloussuunnitteluun. Tällä suunnitelmalla ja sen toteuttamisella luotiin sosialismille tärkeä perusta. Ensimmäinen viisivuotissuunnitelma nojautui, kuten Walter Ulbricht puheessaan totesi, "Neuvostoliiton ja rauhanblokin välisiin ystävällisiin suhteisiin ja taloudelliseen yhteistyöhön. Saksan demokraattisen tasavallan kuuluminen rauhaarakastavien valtioiden suureen perheeseen mahdollistaa meille omin voimin tehtävän uudisrakennustyön."[20]

3. edustajakokous totesi, että SED:n rooli kasvoi työväenluokan vastuun tulevasta yhteiskunnallisesta kehityksestä lisääntyessä. Se hyväksyi SED:n uudet säännöt, jotka vahvistivat puolueen marxilais-leniniläisen kehityksen tulokset ja jotka kiinnittivät jäsenten ja ehdokasjäsenten huomion voimakkaammin uusiin tehtäviin sosialismia rakennettaessa. Se teki päätökset yhtenäisestä puolueen opintopiiritoiminnasta, jäsenkirjojen vaihdosta ja sen yhteydessä tapahtuvasta jäsenten ja ehdokasjäsenten tutkimisesta. Kaikki nämä toimenpiteet palvelivat SED:n poliittis-ideologista ja organisatorista vahvistamista.

Edustajakokous valitsi Wilhelm Pieckin ja Otto Grotewohlin puheenjohtajiksi SED:n keskuskomiteaan, joka tuli nyt aikaisemman puoluetoimikunnan tilalle. Keskuskomitea valitsi Franz Dahlemin, Friedrich Ebertin, Otto Grotewohlin, Hermann Maternin, Fred Oelssnerin, Wilhelm Pieckin, Heinrich Raun, Walter Ulbrichtin ja Wilhelm Zaisserin jäseniksi, Anton Ackermannin, Rudolf Herrnstadtin, Erich Honeckerin, Hans Jendretzkyn, Erich Mückenbergerin ja Elli Schmidtin poliittisen toimikunnan varajäseniksi. SED:n keskuskomitean pääsihteeriksi valittiin Walter Ulbricht.

5. Ensimmäisen viisivuotissuunnitelman alkuvaihe

Tammikuun 1. päivänä 1951 muurattiin Oder-joen varrella sijaitsevassa Fürstenbergissä raudansulattokombinaatti Eisenhüttenkombinat Ostin ensimmäisen masuunin peruskivi. Kombinaatti oli ensimmäisen viisivuotissuunnitelman päähanke. Vaikka DDR:ssä oli tuskin raudansulattoalan spesialisteja, oli vuoden 1952 loppuun mennessä neljä masuunia käytössä. Neuvostoliitosta tuli malmi, Puolasta kivihiili uuteen sulattoon. Neuvostoliitto antoi sen lisäksi käyttöön tärkeää suunnitteluaineistoa ja lähetti kokeneita spesialisteja. Samaan aikaan syntyi Calben (Saale) luona toinen sulatto ja Brandenburgin, Gröditzin, Henningsdorfin ja Riesan teräs- ja valssitehtaat sekä rakennettiin Unterwellenborniin Maxhütte-sulatto.

Jotta omia raaka-aine-esiintymiä voitaisiin paremmin hyödyntää, kehittivät kaivosalan tutkijat Georg Bilkenroth ja Erich Rammler menetelmän, joka mahdollisti DDR:stä runsaasti saatavasta ruskohiilestä sulattokoksin tuottamisen. Kurt Säuberlichin johtama kollektiivi kehitti matalakuilu-uunimenetelmän. Calbessa pystyttiin tällä menetelmällä ensimmäisen kerran ruskohiilikorkealämpökoksia käyttäen sulattamaan kotimaista malmia, jonka rautapitoisuus on vähäinen. Nämä tieteellis-tekniset pioneerisuoritukset auttoivat vähentämään DDR:n taloudellista riippuvuutta Saksan liittotasavallasta.

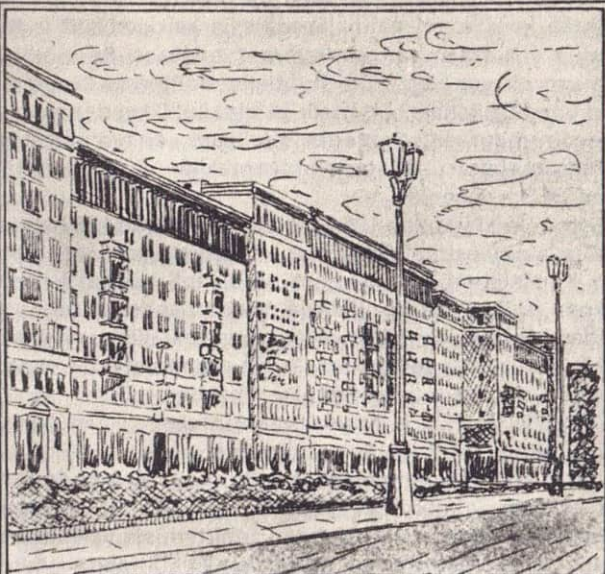
Yhteistyö SEV-valtioiden, erityisesti Neuvostoliiton kanssa oli elintärkeä sosialistisen kansantalouden kehittämiselle. Syyskuussa 1951 solmi DDR Neuvostoliiton kanssa ensimmäisen pitkän aikavälin kauppasopimuksen, jota seurasivat samanlaiset sopimukset Puolan, Tšekkoslovakian ja muiden sosialististen valtioiden kanssa. 1952 tuli DDR:n koko ulkomaankauppavaihdosta 74 prosenttia sosialististen valtioiden osalle.

Viisivuotissuunnitelman ensimmäisenä vuotena jatkettiin kansanomistamissa tuotantolaitoksissa uusia toimenpiteitä työn sosialistiseksi järjestämiseksi, lähes 5 000 tuotantolaitoksessa solmittiin työpaikkakollektiivisopimukset. Ne korvasivat kapitalistisille olosuhteille tyypilli-

set työehtosopimukset, jotka työtätekevien oli täytynyt ajaa läpi luokkataistelussa monopoleja ja niiden valtiota vastaan. Kansanomistamassa teollisuudessa otettiin suurelta osin käyttöön suorituspalkka ja aloitettiin uusien — mahdollisuuksien mukaan teknisesti perusteltujen — työnormien kehittäminen. Yhä enemmän työläiset muodostivat neuvostoliittolaisen esikuvan mukaan työprikaateja kapitalismista periytyneiden etumiehen johtamien työryhmien tilalle. Jotta saavutettaisiin kansanomistamien tuotantolaitoksien kannattavuus tai kohotettaisiin sitä, päätti SED:n keskuskomitea kesäkuussa 1951 6. kokouksessaan siirtyä tuotantolaitoksissa uusiin johtomenetelmiin. Liittyen Neuvostoliiton kokemuksiin piti kansanomistamassa teollisuudessa ottaa käyttöön taloudellisen laskelmoinnin periaatteet ja sopimusjärjestelmä. Kaikki tämä vaati suuria ponnisteluja pitkänä ajanjaksona. Myös DDR:n kokemukset vahvistivat, että työnorganisoinnin ja talouselämän johdon sosialististen muotojen ja menetelmien käyttöönotto kuului kapitalismista sosialismiin siirtymisen vaikeimpiin tehtäviin.

Viisivuotissuunnitelma antoi aktivisti- ja kilpailuliikkeelle uusia virikkeitä. Niiden sosialistiset piirteet tulivat yhä enemmän esille. Radebergin Sachsenwerk-tehtailla työskenteli sorvari Erich Wirth erittäin menestyksekkäästi neuvostoliittolaisen sorvarin P. B. Bykovin kehittämän menetelmän mukaan. Tämä menetelmä kohotti huomattavasti työn tuottavuutta. Hänen esimerkkiään seurasivat Luise Ermisch, Frida Hockauf, Gerhard Opitz, Joseph Wenig ja monet muut aktivistit, jotka samoin käyttivät neuvostoliittolaisia uudistajametodeja. He toimivat SED:n tunnuksen hengessä "Neuvostoliitolta oppiminen merkitsee voittamisen oppimista!" Jotta olisi tyydytetty kansantalouden kasvava teräksentarve ja voitettu Saksan liittotasavallan terässulun vaikutukset, järjestivät teräs- ja valssiteollisuuden työläiset syksyllä 1951 ensimmäisen kerran erityiskilpailun koko teollisuuden alalla. Yli 900 prikaatista tuli vuonna 1951 "Erinomaisen laadun prikaateja".

Keväällä 1952 aloitti kaivostyöläinen Franz Franik, joka oli jo kuulunut ensimmäisiin Hennecke-aktivisteihin, kol-

NATIONALES AUFBAUPROGRAMM
1953

FÜR DEINE MITARBEIT

BERLIN, DEN 16. JAN. 1954 BETRIEBSAUFBAUKOMITEE

Kunniakirja jälleenrakennustyöhön liittyvistä erityissuorituksista kansallisessa rakennustyössä

lektiivisen aktivistityön liikkeen. Parhaiden kokemukset piti välittää kaikille prikaatin jäsenille ja kaikkien piti auttaa kaikkia saavuttamaan suuremmat tulokset. Suunnilleen samaan aikaan alkoi Rudi Rubbelin aloitteesta uudistaja- ja rationalisoijaliike. Aktivisti- ja kilpailuliikkeen laajuus ja uudet muodot todistivat edistyksellisimpien työtätekevien korkeasta tietoisuudesta; aloitteentekijät olivat enimmäkseen SED:n jäseniä.

Sama koski vuoden 1951 lopussa ja vuoden 1952 alussa SED:n aloitteesta alullepantua kansallista rakennustyötä, jota Kansallinen rintama johti. Siitä tuli nopeasti sosialistinen joukkoliike Berliinin ja muiden sodassa tuhoutuneiden kaupunkien jälleenrakentamiseksi. Siihen osallistui ihmisiä kaikista väestönkerroksista ottamalla osaa vapaa-aikanaan talkoisiin ja antamalla rahalahjoituksia.

SED, FDGB, FDJ ja Kansallinen rintama tekivät uhrautuvaa työtä, jotta kaikki työtätekevät tulisivat tietoisiksi uudesta asemastaan valtiossa ja talouselämässä ja jotta porvarilliset ja pikkuporvarilliset käsitykset ja asenteet vähenisivät. Uuden tietoisuuden kehittymistä vaikeuttivat kuitenkin suuresti Saksan liittotasavallan imperialististen joukkotiedotusvälineiden jatkuva kommunisminvastainen kiihotus ja avoimet rajat imperialistiseen järjestelmään. Jotkut toivoivat itselleen, imperialistisen propagandan harhauttamina, helpompaa elämää Saksan liittotasavallassa, jossa sillä hetkellä vallitsi korkeasuhdanne, ja he lähtivät DDR:stä. Kaikkien työtätekevien kasvattaminen uuteen tietoisuuteen oli hyvin pitkäaikainen ja vaikea tehtävä.

DDR:n perustamisen ja ensimmäisen viisivuotissuunnitelman alkamisen jälkeen jatkettiin määrätietoisesti vuonna 1945 aloitettuja vallankumouksellisia uudistuksia sivistyksen, tieteen ja kulttuurin alalla. Olennaisesti oli kysymys tarttumisesta sosialistisen kulttuurivallankumouksen ratkaiseviin tehtäviin.

Lokakuussa 1949 yliopistoihin ja muutamiin korkeakouluihin perustetut työläisten ja talonpoikien tiedekunnat puolustivat hyvin paikkaansa uuden, sosialistisen sivistyneistön "kaaderipajoina". Tuhansille nuorille

työläisille ne tasoittivat tien korkeakouluopintoihin. He olivat "vakavia, kypsiä ihmisiä, jotka olivat kulkeneet sodan kauhujen läpi", kirjoitti Leo Gottschalk, ensimmäinen Freibergin kaivosteollisuusakatemian työläisten ja talonpoikien tiedekunnan johtaja silloisista oppilaistaan. "Ja he selvisivät kaikesta. Sellaiseen suoritukseen ei Saksassa koskaan ollut hallitsevan luokan nuoriso kyennyt."[21]

Valtion ja talouden johdon kaadereiden kouluttamiseksi perustettiin lukuisia uusia korkeakouluja ja ammattiopistoja. Yhtenäinen kymmenen kuukautta kestävä lukuvuosi, marxismi-leninismin ja venäjän kielen perustietojen välittäminen syksystä 1951 lähtien kaikille opiskelijoille ja johtojärjestelmän uudistaminen loivat tärkeän perustan korkeakoululaitoksen sosialistiselle kehitykselle. Yhteiskuntatieteiden alalla koulutti SED:n keskuskomitean joulukuussa 1951 perustettu yhteiskuntatieteiden laitos marxilais-leniniläisiä kaadereita. Marxismi-leninismi saavutti DDR:n korkeimmissa sivistyslaitoksissa vankan sijan.

Myös koululaitoksessa alkoi sosialistinen uudistaminen; otettiin käyttöön uudet opetussuunnitelmat ja oppikirjat, teollisuuden ja maatalouden keskusalueille syntyivät ensimmäiset 10-luokkaiset koulut. Ensimmäisen kerran syksyllä 1951 valittujen vanhempainneuvostojen kautta vahvisti työväenluokka vaikutustaan koululaitoksen kehittämiseen. Suuria ponnisteluja tehtiin myös ammattikoulutuksen ja työtätekevien jatkokoulutuksen hyväksi.

DDR:ssä humanistisen perinnön tehokkaasta vaalimisesta todistivat 1949 Goethe-vuosi, jolloin järjestettiin lukemattomia tilaisuuksia ja julkaistiin runsaasti kirjallisuutta, 1950 Bach-vuosi, 1952 Beethoven-vuosi, 1952 Hallen ensimmäiset Händel-juhlat sekä klassisen saksalaisen kirjallisuuden kansallisten tutkimus- ja muistopaikkojen instituutin perustaminen Weimariin ja Ernst Barlachin museon perustaminen Güstrowiin. Suuri vaikutus oli sosialistisen neuvostokirjallisuuden ja -taiteen parhaimmilla teoksilla.

Maaliskuussa 1951 SED:n keskuskomitea vetosi 5. kokouksessaan kulttuurityöntekijöihin, jotta taide ja kirjallisuus saataisiin lähelle työtätekevää kansaa. Runoissa, lauluissa, kertomuksissa ja osaksi jo romaaneissa pyrkivät Johannes R. Becher, Willi Bredel, Anna Seghers ja muut kirjailijat taiteellisesti kuvaamaan uutta todellisuutta. Vuonna 1951 ilmestyneessä romaanissa "Menschen an unserer Seite" (Ihmisiä meidän rinnallamme) kuvasi Eduard Claudius ensimmäisen kerran saksalaisen kirjallisuuden historiassa vapautettua työtä. Myös kuvataiteilijat, kuten Walter Arnold, Fritz Cremer, Lea Grundig ja Otto Nagel, loivat teoksia, jotka heijastivat taiteellisesti työväenliikkeen uutta sisältöä. Hanns Eislerin, Ernst Hermann Meyerin ja muiden säveltäjien laulut levisivät erityisesti nuorison keskuuteen.

Televisio teki joulukuussa 1952 virallisen koeohjelmansa, ja sosialistinen valtio oli luonut siten uuden joukkotiedotusvälineen, jolla oli oleva suuri vaikutus.

6. Sosialismin rakentaminen yhteiskunnan kaikilla aloilla

Työläisten ja talonpoikien vallan luomisella ja ensimmäisen viisivuotissuunnitelman toteuttamisen aloittamisella oli antifasistis-demokraattinen kumous johdettu sosialistiseen vallankumoukseen yhtenäisenä jatkuvana prosessina, jonka edistyessä oli käyty katkeria välienselvittelyjä imperialistisen taantumuksen ja sen kannattajien kanssa. Yhteiskunnallinen kehitys oli selvästi saanut sosialistiset piirteet. SED oli ponnistellut sitkeästi saadakseen työväenluokan ja muiden työtätekevien enemmistön vakuuttuneeksi sosialistisen rakennustyön välttämättömyydestä. Tämähän oli ainoa tie, joka turvaisi vallankumouksen saavutukset ja poistaisi kapitalistisen riistojärjestelmän valtaanpaluun kaikki sosiaalis-taloudelliset lähteet.

SED:n 2. puoluekonferenssi saattoi todeta heinäkuussa 1952: "Poliittiset ja taloudelliset olot sekä työväenluokan ja työtätekevän enemmistön tietoisuus ovat kehittyneet siten, että sosialismin rakentamisesta on tullut Saksan demokraattisen tasavallan perustehtävä."[22] Jatkaen SED:n siihenastista politiikkaa, erityisesti 3. edustajakokouksen päätöksiä, päätti puoluekonferenssi sosialismin perustan suunnitelmallisen rakentamisen suuntalinjoista yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla. Nämä suuntaviivat pohjautuivat Leninin sosialistisen rakennustyön suunnitelmaan, niissä oli Neuvostoliiton kommunistisen puolueen kokemusten vaikutuksia. Ennen kaikkea oli lujitettava sosialistista valtiovaltaa työväenluokan pääinstrumenttina sosialismia rakennettaessa, luotava suunnitelman mukaisesti teollisuuteen ja talouselämään sosialismin taloudellinen perusta ja taattava sosialistisen ideologian ja kulttuurin yhä laajempi läpimurto.

Luokkatietoiset työläiset ja muut työtätekevät ottivat innostuneina 2. puoluekonferenssin päätökset vastaan. Sen, mitä ennen kaikkea vanhimmat heistä ajattelivat ja tunsivat, ilmaisi silloin 73-vuotias työväenliikkeen yhtenäisyyden esitaistelija Otto Buchwitz: "Sitä olemme

aina halunneet! Sitä olemme kaivanneet! Sisällämme olemme kantaneet sitä kuin pyhää aarretta! Olemme taistelleet! Olemme kärsineet ja uhranneet, niin kuin yksityinen vain voi tälle suurelle, kauneimmalle ja ihanimmalle aatteelle uhrata.

Nyt meille avautuu ... tulevaisuudennäkymä ... josta olemme uneksineet."[23]

Jotta sosialistista rakennustyötä voitaisiin paremmin johtaa ja jotta sosialistista demokratiaa voitaisiin kehittää, muutettiin puoluekonferenssin ehdotuksesta DDR:n hallinnollista aluejakoa. Siihenastisten maakuntien sijaan muodostettiin 14 piirikuntaa ja piirien lukua lisättiin. Siten syntyi DDR:ssä nykyisinkin vallitseva alueellinen rakenne. Piirikunta- ja piiripäivillä perustettiin pysyviä lautakuntia, joiden luottamustoimiseen työhön lukuisat kansalaiset osallistuivat. Työtätekevien saavutusten suojelemiseksi muutettiin entinen kansanpoliisilaitos kasarmikansanpoliisilaitokseksi. 80 prosenttia miehistöstä ja upseereista oli periäisin työväenluokasta ja työtätekevästä viljelijäväestöstä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden lujittamista palveli kansanpoliisin aluevastaavien järjestelmän luominen.

Vuoden 1952 kesällä syntyivät DDR:ssä ensimmäiset maatalouden tuotanto-osuuskunnat (LPG). Useimmiten uusviljelijät ja maatyöläiset, joista monet kuuluivat SED:hen, muodostivat ne. Useimmat työtätekevät viljelijät, ennen kaikkea vanhastaan paikkakunnalla asuvat viljelijät, joilla oli tuottavat keskikokoiset tilat, suhtautuivat niihin lähinnä odotellen, monet jopa torjuen. Suurin osa suurviljelijöistä suhtautui maatalouden tuotanto-osuuskuntiin vihamielisesti.

Työväenluokka ja valtio auttoivat maatalouden osuuskuntaliikkeen pioneereja selviytymään monista vaikeista ongelmista, jotka liittyivät sosialistiseen suurtuotantoon siirtymiseen. Maatalouskoneteollisuus luotiin nopeasti Neuvostoliiton avulla. Konelainausasemat muutettiin kone-traktori-asemiksi. Niiden luku kasvoi nopeasti. Ne antoivat osuuskuntaviljelijöille edullisin ehdoin koneita ja laitteita käyttöön ja auttoivat heitä parannettaessa työn

järjestelyä ja kehitettäessä osuuskuntien sisäistä demokratiaa. Sosialistiset teollisuuslaitokset solmivat kummisuhteita tuotanto-osuuskuntien kanssa ja lähettivät sato- ja korjausprikaateja, teollisuustyöläiset liittyivät maatalouden tuotanto-osuuskuntiin. Nuorten tuotanto-osuuskuntien suojelu rikollisia ja sabotaasintekijöitä vastaan oli kansanpoliisin ensisijaisia tehtäviä.

SED käytti mallinaan maatalouspolitiikassaan Leninin osuuskuntasuunnitelmaa. Puolue varmisti työväenluokan johtavan roolin maatalouden sosialistisessa uudistustyössä, mutta se huolehti samalla myös siitä, että tämän syvällekäyvän vallankumouksellisen mullistuksen toteuttivat ensi sijassa viljelijät itse ja johdonmukaisesti ottaen huomioon vapaaehtoisuuden periaatteen. Myös sen jälkeen, kun maatalouden tuotanto-osuuskunnat oli perustettu, jatkoivat SED ja valtio vielä yksityisesti jatkavien viljelijöiden tukemista, nähden heissä huomisen osuuskuntaviljelijät.

SED ja hallitus neuvottelivat kaikista maatalouden tuotanto-osuuskuntien kehityksen peruskysymyksistä osuuskuntaviljelijöiden kanssa. Useimmat maatalouden sosialistista uudistamista koskevat lait ja asetukset perustuivat maataloustuotanto-osuuskuntakonferensseihin, joita järjestettiin vuosittain joulukuussa ja jotka myöhemmin jatkuivat DDR:n viljelijäkongresseina. Ensimmäinen maataloustuotanto-osuuskuntakonferenssi 1952 päätti I-, II- ja III-tyyppisten osuuskuntien mallisäännöistä. Tyypissä I hyödynnettiin vain peltoa yhteisesti. Tyypissä III antoivat jäsenet kaiken maansa osuuskuntaan, myös niityt, laitumet ja metsän, samoin kuin karjan ja maatalouskoneet ja -laitteet. Pienen osan peltoa ja vähän karjaa saattoivat jäsenet maatalouden tuotanto-osuuskunnan yleiskokouksen päätöksellä pitää yksityisessä käytössään.

Sen jälkeen, kun maatalouden sosialistinen sektori oli riittävästi vahvistunut, suositteli 3. maataloustuotanto-osuuskuntien konferenssi vuonna 1954, että myös lojaalisti DDR:ään suhtautuvat ja velvollisuutensa täyttävät suurviljelijät hyväksyttäisiin osuuskuntiin.

7. Demokraattisen jälleenyhdistämisen ja rauhansopimuksen puolesta

Pyrkimys hyödyntää alussa vielä olleet Potsdamin päätösten toteuttamisen mahdollisuudet Saksan liittotasavallassa ja siten Saksan jaon voittamisen mahdollisuudet oli SED:n ja hallituksen politiikassa keskeisellä sijalla. Marraskuussa 1950 ehdotti pääministeri Otto Grotewohl eräässä kirjelmässä liittotasavallan kanslerille neuvottelujen aloittamista koko Saksan perustamisneuvoston muodostamisesta, sen tehtävänä tuli olla kansalliskokouksen vaalien ja väliaikaisen demokraattisen koko Saksan hallituksen muodostamisen valmistelu.

"Grotewohlin kirje", kuten DDR:n aloitetta pian kaikkialla nimitettiin, antoi alkusysäyksen moninaisille toiminnoille, jotka ajoivat Saksan liittotasavallan hallitsevat piirit ahtaalle. Sen jälkeen tekivät kansankamari, presidentti, hallitus ja Kansallinen rintama lukuisia samankaltaisia ehdotuksia. Yksinomaan vuoden 1952 loppuun mennessä olivat DDR:n valtiolliset elimet ja yhteiskunnalliset järjestöt kääntyneet Saksan liittotasavallan vastaavien elinten puoleen esittäen yli sata tarjousta.

Samaan aikaan vahvistivat SED ja FDGB ponnistelujaan yli kaiken erottavan luoda toimintayhtenäisyys liittotasavallan työväenluokan ja sen järjestöjen kanssa. Toimintayhtenäisyyden puolesta pidetyssä ensimmäisessä konferenssissa neuvottelivat lokakuussa 1950 Wilhelm Pieck ja Otto Grotewohl yli tuhannen Saksan kommunistisen puolueen, Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen ja Saksan ammattiyhdistysliiton (DGB) jäsenen ja toimitsijan kanssa, miten yhteistä taistelua Saksan demokraattisen jälleenyhdistämisen puolesta ja Saksan liittotasavallan remilitarisointia vastaan voidaan käydä.

Neuvostoliiton, DDR:n ja muiden sosialististen valtioiden aloitteet saivat laajaa vastakaikua. Saksan liittotasavallassa ja myös Ranskassa, Italiassa ja muissa kapitalistisissa maissa protestoivat miljoonat ihmiset Saksan liittotasavallan varustelua vastaan ja vaativat suostumaan sosialististen valtioiden ehdotuksiin. Kesäkuussa 1951 ei

Juliste, joka liittyy molemmissa Saksoissa kesäkuussa 1951 suoritettuun kansanäänestykseen: "Saksan remilitarisointia vastaan — Sinun äänesi"

vain DDR:n väestön suuri enemmistö, vaan myös huolimatta kiellosta ja vainosta lähes kuusi miljoonaa Saksan liittotasavallan kansalaista kannatti Saksan rauhansopimusta ja vastusti liittotasavallan remilitarisointia.

DDR hyväksyi rauhansopimuksen luonnoksen, jonka Neuvostoliiton hallitus maaliskuussa 1952 esitti kolmen länsivallan hallituksille. Siinä oli suunniteltuna yhtenäisen demokraattisen Saksan valtion perustaminen; sillä olisi myös kansallinen puolustuslaitos, mutta se ei kuuluisi mihinkään sotilasliittoon. Tämän valtion taloudellisesta ja sotilaallisesta rakenteesta piti Saksan kansan itse päättää. Syyskuussa 1952 matkusti kansankamarin valtuuskunta Bonniin neuvottelemaan liittopäivien kanssa DDR:n ja Saksan liittotasavallan edustajien osanotosta Neuvostoliiton ehdottamaan, Saksan rauhansopimusta koskevaan neljän vallan konferenssiin.

Saksan liittotasavallan hallitsevat piirit hylkäsivät kuitenkin samoin kuin imperialistiset länsivallat kaikki sosialististen valtioiden ehdotukset eivätkä välittäneet miljoonien ihmisten vaatimuksista, koska neuvottelut rauhansopimuksesta ja Saksan demokraattisesta jälleenyhdistämisestä eivät olisi sopineet niiden suunnitelmiin muodostaa neuvostovastainen liittoutuma remilitarisoituun Saksan liittotasavaltaan. Toukokuussa 1952 ne allekirjoittivat sopimuksen Euroopan puolustusyhteisöstä, jonka piti johtaa Saksan liittotasavallan liittymiseen NATO:n jäseneksi.

Oikeistolaiset sosiaalidemokraattijohtajat ja ammattiyhdistysjohtajat suosivat tätä politiikkaa ja mahdollistivat sen estämällä yhtenäisen taistelurintaman muodostumisen militarismia vastaan Saksan liittotasavallassa ja syventämällä työväenluokan hajanaisuutta. Monopoliporvariston onnistui ohjata remilitarisointia vastaan noussut kansanliike vaarattomille urille ja muuttaa Saksan liittotasavallassa voimasuhde omaksi edukseen. Täten vähenivät Saksan liittotasavallan demokraattisen kehityksen mahdollisuudet ja siten myös pieneni mahdollisuus, että olisi voinut syntyä yhtenäinen Saksa rauhaarakastavana ja demokraattisena valtiona.

Mutta DDR ponnisteli vielä monia vuosia tämän päämäärän saavuttamiseksi. Niin kauan kuin oli olemassa pienetkin mahdollisuudet tämän päämäärän saavuttamiseen, yritti se käyttää niitä hyväksi estääkseen kansakunnan lopullisen rikkirepimisen.

Vaikkakaan taistelu demokraattisen jälleenyhdistymisen ja rauhansopimuksen puolesta ei johtanut tulokseen, ei se kuitenkaan ollut turha. Se vaikeutti ja hidasti Saksan liittotasavallan remilitarisoimista ja sen liittymistä NATO:on. Se edisti DDR:ssä kaikkien Kansallisessa rintamassa yhdistyneiden, työväenluokan ja sen marxilais-leniniläisen puolueen ympärillä olevien demokraattisten voimien lujaa liittoa. Liittymällä vallankumouksellisen saksalaisen työväenliikkeen kansallisen ja imperialisminvastaisen taistelun suuriin perinteisiin ja jatkamalla niitä SED todisti taas olevansa kansan elinetujen johdonmukai-

nen taistelija. Sitä vastoin paljastui liittotasavallan saksalainen monopoliporvaristo, jouduttuaan vastakkain DDR:n kansallisen politiikan kanssa, taas epäkansalliseksi ja kansalle vihamieliseksi voimaksi, joka riisto- ja voittoetujensa vuoksi tuhosi lopullisesti kansakunnan yhtenäisyyden.

8. Kylmä sota DDR:ää vastaan

Perustamisestaan lähtien DDR joutui erittäin suuressa määrin kokemaan imperialismin kylmää sotaa. Johtavien imperialististen poliitikkojen suunnitelmien mukaan piti DDR:n hävittämisestä alkaa Euroopassa sosialismin "roll back" ("takaisin vierittäminen"). Lännen yhdistynyt mahti, niin toistuvasti selitettiin, pakottaa Neuvostoliiton "uhraamaan" DDR:n ja mahdollistaa Saksan valtion jälleensyntymisen Saksan liittotasavallan mallin mukaan ja niin, että valtion rajoina ovat samat rajat kuin ennen sotaa. Tämä olisi, totesi Konrad Adenauer, ensimmäinen askel "Euroopan uudelleenjärjestämiseen".[24]

Länsi-Berliini rakennettiin eräänlaiseksi NATO:n sillanpääksi. Sieltä alkoivat monet sosialistisia maita vastaan suunnatut vihamieliset toimet. Taantumukselliset poliitikot käyttivät hyväkseen DDR:n avointa rajaa Länsi-Berliiniin tarkoituksiinsa samoin kuin DDR:n pitkäaikaista taloudellista riippuvuutta Saksan liittotasavallasta sekä sukulaissuhteita ja henkilökohtaisia ja uskonnollisia suhteita. Saartotoimenpiteiden ja valuuttamanipulaation avulla sekä siten, että värvättiin pois DDR:stä spesialisteja ja solutettiin vakoilijoita ja agentteja — nämä tekivät myös lukuisia sabotaasi- ja terroritekoja — käytiin kylmää sotaa DDR:ää vastaan. Joukkotiedotusvälineiden avulla, joiden hillitön kommunisminvastainen kiihotus tunkeutui monen kanavan kautta DDR:ään, yritettiin synnyttää sekasortoa ja rauhattomuutta ja yllyttää väestö työläisten ja talonpoikien valtaa vastaan. Saksan liittotasavallan hallitus, porvarilliset puolueet ja myös Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen johto mustasivat DDR:n valtiojärjestystä laitto-

maksi ja vaativat itselleen oikeutta puhua kaikkien kansallisuudeltaan saksalaisten ihmisten ja kaikkien saksalaisten alueiden puolesta. Yksinedustusoikeutensa nimissä Saksan liittotasavallan hallitus kieltäytyi kaikista neuvotteluista DDR:n edustajien kanssa ja käytti myös muita valtioita kohtaan painostuskeinoja, jotta ne eivät solmisi normaaleja suhteita DDR:ään.

Vuoden 1953 alussa julistivat USA:n uusi presidentti Dwight D. Eisenhower ja hänen ulkoministerinsä John F. Dulles "roll back"-politiikan ja "voimakkaan ydinasekoston" opin viralliseksi hallituksen linjaksi. Ulkopuolelta tulevan, tarpeen vaatiessa sodan kynnykselle nousevan sotilaallisen paineen ja sosialististen maiden sisäisten vastavallankumouksellisten voimien aktivoinnin avulla piti sosialistinen järjestys kumota. Tämän USA:n hallituksen aiheuttaman kylmän sodan kiristyminen rohkaisi Saksan liittotasavallan taantumuksellisia voimia olennaisesti tehostamaan "x-päivän", DDR:n työläisten ja talonpoikien vallan kaatamisen päivän valmisteluja. Maaliskuussa 1952 muodostettu "Saksan jälleenyhdistämiskysymysten tutkimusneuvosto", johon kuului myös Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen ja Saksan ammattiyhdistysliiton oikeistojohtajia, teki yksityiskohtaiset suunnitelmat kapitalististen olojen palauttamiseksi DDR:ään. Imperialistiset agenttikeskukset ja DDR:ssä olevat vastavallankumoukselliset maanalaiset ryhmät, joita enimmäkseen aikaisemmat aktiiviset fasistit johtivat, vahvistivat myyräntyötään. Myös ideologinen harhauttaminen ja DDR:n kansantaloutta vastaan suunnatut häirintätoimenpiteet tähtäsivät selvästi "x-päivään".

Imperialismin kylmä sota aiheutti DDR:lle suuria vahinkoja ja vaikeutti sosialistista rakennustyötä. Kylmän sodan vaikutuksesta kiristyivät DDR:ssä esiintyneet kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden yhteiskunnalliset ristiriidat, erityisesti sosialististen ja kapitalististen voimien väliset ristiriidat. Yksityisyrittäjät, jotka suhtautuivat vihamielisesti työläisten ja talonpoikien valtaan, sekä muut keskikerrosten ja suurviljelijöiden joukossa olleet taantumukselliset ainekset vahingoittivat sosialistista

rakennustyötä. Entiset kapitalistiset, fasistiset ja militaristiset voimat, jotka työskentelivät kansanomistamassa teollisuudessa työläisinä ja toimihenkilöinä, mutta jotka olivat pysyneet sosialismin vihollisina, esiintyivät yhä avoimemmin. Vaikka työtätekevien tietoisuuden kehittymisessä oli edistytty paljon, niin osa väestöä, ennen kaikkea pikkuporvarilliset kerrokset, ei ollut vielä päässyt taantumuksellisista porvarillisista mielipiteistä ja sillä oli edelleen kommunisminvastaisia ja nationalistisia käsityksiä. Niitä ruokki jatkuvasti imperialististen joukkotiedotusvälineiden alituinen kiihotus.

Pyrkiessään voittamaan ongelmat tekivät SED ja hallitus myös muutamia ratkaisuja, jotka osoittautuivat virheellisiksi. Syksyllä 1952 päätettiin nopeuttaa raskaanteollisuuden kehittämistä. Se hidastutti kuitenkin kulutushyödyketeollisuuden kasvuvauhtia, mikä puolestaan vaikutti negatiivisesti työtätekevien elinoloihin ja synnytti tyytymättömyyttä.

Kesäkuun 1953 alussa SED ja hallitus päättivät suorittaa perustavanlaatuisia toimenpiteitä sosialistisen valtiovallan ja talouselämän vakauttamiseksi ja työtätekevien elinehtojen parantamiseksi. Imperialistinen taantumus koki näiden päätösten vaarantavan suunnitelmiaan, ja se työskenteli entistä tehokkaammin "x-päivän" aikaansaamiseksi.

Kesäkuun 17. päivänä 1953 oli Berliinissä ja muutamissa muissa DDR:n kaupungeissa työnseisauksia ja mielenosoituksia. Laittomat vastavallankumoukselliset ryhmät, jotka saivat ohjeita Länsi-Berliinin ja Saksan liittotasavallan radioasemilta ja agenttikeskuksista, käyttivät työtätekevien tyytymättömyyttä hyväkseen järjestääkseen vastavallankumouksellisen vallankaappauksen. Länsi-Berliinistä solutettiin lukuisia provokaattoreita DDR:ään.

Vastavallankumoukselliset ainekset vaativat SED:n ja hallituksen poistamista, tunkeutuivat puoluetoimistoihin, valtion virastoihin ja tavarataloihin, ne tuhosivat irtaimistoa ja sytyttivät tulipaloja. Luokkatietoisia työläisiä, jotka asettuivat vastustamaan niitä, pahoinpideltiin ja murhattiin.

Kuitenkaan vastavallankumouksellinen vallankaappausyritys ei saavuttanut päämääräänsä. Yhä enemmän mielenosoittajia erosi provokaattoreista, jotka käyttäytyivät kuin fasistit. Neuvostoliiton DDR:ään sijoitettujen joukkojen päättäväinen käyttäytyminen esti sotilaallisen välienselvittelyn synnyn, jolla olisi ollut arvaamattomat seuraukset. Joukkojen esiintymisen, SED:n puoluejärjestöjen johdolla useissa tapauksissa provokaattorit tuotantolaitoksista karkottaneiden luokkatietoisten työläisten toiminnan ja aina velvollisuutensa täyttäneiden DDR:n suojelu- ja turvallisuuselinten avulla voitiin vallankaappaus estää lyhyessä ajassa.

SED:n keskuskomitea vahvisti puolueen ja sosialistisen valtiovallan yhtenäisyyden ja iskuvoiman. Se teki tärkeät johtopäätökset työläisten ja talonpoikien vallan vihollisten siihen asti vaarallisimmasta hyökkäyksestä. Niinpä sen aloitteesta heinäkuussa 1953 perustettiin vallankumouksellisten saavutusten puolustamiseksi työväenluokan aseistetut taisteluryhmät. Myös liittoutuminen työtätekevien viljelijöiden kanssa ja SED:n yhteistoiminta Demokraattisessa liittoutumassa ja Kansallisessa rintamassa muiden puolueiden ja joukkojärjestöjen kanssa kesti vastavallankumouksellisen vallankaappausyrityksen rasitukset. SED:n liittolaispolitiikka selvisi historiallisesta kestokokeestaan.

Neuvostoliitto lisäsi solidaarista apuaan DDR:lle. Elokuussa 1953 päätti Neuvostoliiton hallitus luopua jäljellä olevista sotakorvaustoimituksista ja yhteispäätöksellä Puolan hallituksen kanssa vapauttaa DDR:n vielä maksettavista sotakorvauksista, joiden summa oli 2,54 miljardia dollaria. Se luovutti DDR:lle loput 33 Neuvostoliiton osakeyhtiötä (SAG). Yhteensä koitui täten DDR:n hyväksi 13,5 miljardia markkaa, jotka käytettiin talouselämän kohentamiseen ja työtätekevien elinehtojen parantamiseen. Myös toiset sosialistiset maat auttoivat DDR:ää toimittamalla ylimääräisiä kulutushyödykkeitä ja raaka-aineita.

Merkittävästi lisättiin DDR:n ja Neuvostoliiton työläisvaltuuskuntien vaihtoa. Neuvostoliittolaiset työläiset vä-

littivät DDR:läisille luokkaveljilleen sosialismin rakentamisessa ja imperialismia ja vastavallankumousta vastaan käymässään taistelussa saavuttamansa runsaat kokemukset.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden solidaarisuus oli ratkaiseva edellytys sille, että DDR pystyi menestykšellisesti puolustautumaan imperialismin käymää kylmää sotaa vastaan, jota jatkettiin seuraavina vuosina monin tavoin.

9. Varsovan sopimus ja DDR:n ja Neuvostoliiton välinen valtiosopimus

Imperialistinen "roll back"-politiikka oli äärimmäisen vaarallista, mutta sillä ei ollut onnistumisen mahdollisuuksia. Muutamia oireellisia tapahtumia oli jo vuonna 1953. Heinäkuussa USA näki välttämättömäksi allekirjoittaa Koreassa Panmunjonin aseleposopimuksen. USA:n yritys pakottaa sosialismi sotilaallisin keinoin peräytymään päättyi tappioon, kuten myös DDR:n työläisten ja talonpoikien valtaan kohdistunut vastavallankumouksellinen vallankaappausyritys. Kesällä 1953 kokeiltiin Neuvostoliitossa ensi kertaa termonukleaarista asetta ja vastaavaa kantolaitejärjestelmää. Imperialistinen ydinasepainostuspolitiikka, jonka edellytyksenä oli USA:n yksinoikeus ydinaseisiin, oli täten käytännössä rauennut tyhjiin.

Nämä tapahtumat vaikuttivat epäilemättä ratkaisevasti siihen, että länsivallat ensimmäisen kerran sitten vuoden 1949 suostuivat Neuvostoliiton ehdotukseen Neuvostoliiton, USA:n, Ison-Britannian ja Ranskan ulkoministereiden konferenssin koollekutsumisesta. Konferenssi pidettiin vuoden 1954 alussa Berliinissä. Taas länsivallat torjuivat Neuvostoliiton ehdotukset toimenpiteiden aloittamisesta Saksan demokraattiseksi jälleenyhdistämiseksi ja Saksan liittotasavallan remilitarisoinnin valmistelujen pysäyttämisestä. Ne hylkäsivät myös Neuvostoliiton ensi kerran esittämät, rauhaa ja kollektiivista turvallisuutta koskevan

koko Euroopan sopimuksen periaatteet. Kuitenkaan ei enää voitu pyyhkäistä pois maailmasta Euroopan kollektiivisen turvallisuuden aatetta. Se määräsi tästä lähtien yhä lisääntyvässä määrin sosialismin ja kapitalismin välistä kansainvälistä luokkataistelua.

Tosin oli vielä pitkä ja vaikea tie kuljettavana, ennen kuin voitiin kutsua koolle Helsinkiin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi. Vielä vuosia julistivat USA ja sen liittolaiset päämääräänsä "vierittää takaisin" sosialismi kaikin keinoin, myös sotilaallisin. Tähän tähdäten, eikä läntisen maailman puolustamisen vuoksi, kuten porvarilliset poliitikot ja historiantutkijat tähän asti ovat hartaasti vakuuttaneet, allekirjoittivat USA:n, Ison-Britannian, Ranskan, Belgian, Saksan liittotasavallan, Italian, Kanadan, Luxemburgin ja Alankomaiden ulkoministerit Pariisissa useita sopimuksia, jotka tunnetaan Pariisin sopimuksina. Ne astuivat voimaan toukokuussa 1955.

Pariisin sopimuksissa otettiin Saksan liittotasavalta NATO:n jäseneksi. Se sai mahdollisuuden ylläpitää puolen miljoonan miehen vahvuista armeijaa. Rajoittamattomaksi ajaksi päätettiin sijoittaa amerikkalaisia, brittiläisiä ja ranskalaisia joukkoja Saksan liittotasavallan alueelle. NATO-valtiot vahvistivat Saksan liittotasavallan yksinedustusvaatimusta. Yhteiseksi päämääräksi määriteltiin "jälleenyhdistynyt Saksa, jolla on, samoin kuin Saksan liittotasavallalla, vapaudellis-demokraattinen perustuslaki ja joka kuuluu Euroopan talousyhteisöön".[25] Selvemmin ei voitu ilmaista, että oli kysymys Saksan liittotasavallan mallin mukaisesta imperialistisesta Saksan valtiosta, jonka piti alun pitäen kuulua NATO:on. Lopulliset Saksan rajat piti määrätä vasta, kun oli solmittu rauhansopimus tämän valtion kanssa. Tämä merkitsi sitä, että senhetkiset Puolan, Tšekkoslovakian ja Neuvostoliiton rajat käytännössä asetettiin kyseenalaisiksi. NATO:n valtiot lujittivat myös Länsi-Berliinin roolia kylmän sodan rintamakaupunkina.

Pariisin sopimuksilla oli äärimmäisen raskaat seuraukset. Kuten historia on todistanut, sinetöivät nämä sopimukset pitkäksi aikaa Euroopan jakautumisen kahteen

toisilleen vihamieliseen sotilasliittoon. Ne sitoivat Saksan liittotasavallan USA-imperialismiin ja sen maailmanherruuspolitiikkaan. Ne "laillistivat" Saksan liittotasavallassa saksalaisen militarismin jälleensyntymisen, jonka tuhoaminen oli ollut Hitlerin vastaisen liittoutuman päämäärä. Ne loivat siten vaarallisen kansainvälisen jännityspesän. Monia vuosia Saksan liittotasavalta oli Euroopan päärauhanhäiritsijä.

Saksan liittotasavallan liittyminen NATO:on osoittautui ratkaisevaksi kohdaksi kansallisessa kysymyksessä. Tapahtui se, mitä Neuvostoliitto, DDR ja muut sosialistiset valtiot varoittaen olivat ennustaneet: Pariisin sopimukset sulkivat tien yhtenäisen, demokraattisen saksalaisen valtion perustamiseen. Ne sinetöivät Saksan jaon. Saksan liittotasavallan monopoliporvariston hyökkäävä politiikka, jota oikeistolaiset sosiaalidemokraattijohtajat tukivat, tuhosi vielä vuoden 1949 jälkeen olemassaolleen mahdollisuuden, että Saksan kansakunta olisi voinut kehittyä eteenpäin yhtenäisessä valtiossa uudelta yhteiskunnalliselta pohjalta. Saksan maaperälle oli syntynyt kaksi yhteiskunta- ja valtiojärjestelmiltään sekä sisä- ja ulkopoliittisilta periaatteiltaan täysin vastakohtaista valtiota: sosialistinen DDR ja imperialistinen Saksan liittotasavalta. Kun DDR:ssä alkoi kehittyä sosialistinen kansakunta, oli Saksan liittotasavallassa edelleen porvarillinen kansakunta ja sille tyypillinen luokka-antagonismi. DDR:n ja Saksan liittotasavallan yhdistyminen oli käynyt mahdottomaksi.

Sen jälkeen, kun Pariisin sopimukset olivat astuneet voimaan, luotiin Saksan liittotasavallan armeija USA:n avulla nopeasti. Kaikille johtaville paikoille tuli fasistisen armeijan entisiä kenraaleja. Imperialismi oli nyt työntänyt Keski-Euroopassa aggressiivisen sotilasliittonsa aina sosialistisen maailmanjärjestelmän rajoille asti. Saksan liittotasavalta oli suunniteltu kiilaksi sosialismia vastaan. Imperialismin aggressiivisimmat voimat uskoivat, että ne NATO:n tukemina voisivat lyhyessä ajassa korjata toisen maailmansodan ja sodanjälkeisen kehityksen tulokset ja "vierittää takaisin" sosialismin.

Nämä tavoitteet perustuivat kuitenkin todellisten voimasuhteiden virhearviointiin. Ratkaisevaa maailmankehitykselle eivät olleet NATO ja sen luojien seikkailuhenkiset suunnitelmat, vaan rauhan, demokratian ja sosialismin voimien kasvava vahvistuminen.

Ratkaisuja täynnä olleen vuoden 1955 tärkein, pitkälle tulevaisuuteen ulottuva tapahtuma oli ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen solmiminen. Sen allekirjoittivat Varsovassa toukokuun 11. päivänä 1955 Neuvostoliiton, Albanian, Bulgarian, Tšekkoslovakian, DDR:n, Puolan, Romanian ja Unkarin hallitusten päämiehet. Tämä sopimus, joka kulkee historiassa Varsovan sopimuksen nimellä, oli asianosaisten sosialististen valtioiden uudesta tilanteesta tekemien johtopäätösten tulos. Varsovan sopimuksen valtioiden yhdistyneet sotavoimat päävoimanaan neuvostoarmeija ottivat yhteiseksi kansalliseksi ja kansainväliseksi tehtäväkseen suojella sosialistista valtioyhteisöä ja sen jäseniä kaikilta iskuilta. Varsovan sopimuksen solmiminen aloitti kaikilla aloilla sosialististen valtioiden yhteistyön korkeamman vaiheen. Sekä poliittinen että taloudellinen ja sivistys- ja kulttuuriyhteistyö saavuttivat uuden vaiheen. Sopimusvaltioiden yhteinen poliittinen johtokeskus, poliittinen neuvoa-antava komitea, kehittyi yhteisen ulkopolitiikan tärkeimmäksi koordinointielimeksi.

Varsovan sopimus oli YK:n ihmisoikeuksien julistuksen ja Potsdamin sopimuksen periaatteiden mukainen. Se turvasi ja vahvisti alueellista status quota, päin vastoin kuin NATO, joka oli sen muuttamisen selvästi ilmaissut yhdeksi päämääräkseen. Varsovan sopimus oli sosialististen valtioiden noudattaman, koko Euroopan turvallisuuteen tähtäävän politiikan ilmaus ja keino. Päin vastoin kuin NATO Varsovan sopimuksen valtiot totesivat, että niiden yhteisen ulkopolitiikan tavoite on luoda koko Euroopan turvallisuuden järjestelmä.

DDR:lle kuulumisella Varsovan sopimukseen oli ja on erittäin suuri merkitys. Se suojelee työläisten ja talonpoikien valtaa kaikilta vihollisen iskuilta ja varmistaa suotuisat edellytykset sosialistiselle rakennustyölle. DDR:stä tuli

vankka osa sosialististen valtioiden monenkeskistä sopimusjärjestelmää. Sen ystävällishenkiset suhteet Neuvostoliittoon ja muihin veljesmaihin kehittyivät kaikilla aloilla läheisemmiksi. DDR saattoi antaa tehokkaammin panoksensa sosialismin puolustamiseksi ja sen kansainvälisen vaikutusvallan kohottamiseksi.

DDR:n ja Neuvostoliiton välisen yhteistyön uutta vaihetta vastasi Moskovassa syyskuun 20. päivänä 1955 allekirjoitettu sopimus kummankin valtion suhteista. Tässä saksalaisen työläisten ja talonpoikien valtion ensimmäisessä ystävyyssopimuksessa, joka jäi historiaan DDR:n ja Neuvostoliiton välisenä valtiosopimuksena, sopivat molemmat osapuolet poliittisten, taloudellisten ja tieteellis-teknisten suhteiden sekä kulttuurisuhteiden syventämisestä ja kaiken mahdollisen keskinäisen avun antamisesta rakennettaessa sosialismia. Valtiot sopivat neuvottelemisesta kaikissa niitä koskevissa kansainvälisissä kysymyksissä ja tarttumisesta yhdessä kaikkiin vaadittaviin toimenpiteisiin, jottei rauhan säilyminen järkkyisi. Sopimus vahvisti DDR:n valtiollisen suvereniteetin valtio- ja kansainoikeudellisesti.

Kuuluminen Varsovan sopimukseen ja Neuvostoliiton kanssa solmittu valtiosopimus vahvistivat DDR:n kansainvälistä asemaa. Vuonna 1955 voitiin saada DDR:n viralliset kaupalliset edustustot Intiaan, Egyptiin, Sudaniin, Indonesiaan, Syyriaan ja Burmaan huolimatta jatkuvista imperialistisista painostusyrityksistä niitä maita kohtaan, jotka olivat valmiit solmimaan yhteyksiä DDR:n kanssa. Elokuussa 1955 DDR anoi pääsyä UNESCO:n jäseneksi.

Voidakseen estää DDR:n kansainvälisen tunnustamisen suvereenina ja tasavertaisena valtiona ja pitääkseen tien avoimena hyökkäyspolitiikalleen julisti Saksan liittotasavallan hallitus syksyllä 1955 nk. Hallsteinin opin. Sen mukaan jonkin valtion solmiessa normaalit suhteet DDR:ään katkesivat automaattisesti Saksan liittotasavallan suhteet tähän valtioon. Kansainoikeudenvastainen Hallsteinin oppi, jonka tarkoituksena oli toteuttaa ulkopoliittisesti yksinedustusvaatimus, oli kylmän sodan väline.

Se mutkisti eri yhteiskuntajärjestelmiin kuuluvien valtioiden suhteita ja oli vaikea este Euroopan vakaan rauhanjärjestyksen tiellä. Ennen pitkää ei kuitenkaan sekään voinut estää DDR:n tasavertaista osallistumista kansainväliseen elämään.

Imperialismin kasvava aggressiivisuus teki välttämättömäksi DDR:n aseistettujen sotavoimien perustamisen. Tammikuun 18. päivänä 1956 sääti kansankamari lain kansallisen kansanarmeijan perustamisesta. Kansallinen kansanarmeija luotiin aluksi vapaaehtoisuuden periaatteen mukaan. Upseerit, aliupseerit ja sotilaat tulivat ensi sijassa työväenluokasta ja työtätekevän viljelijäväestön joukosta, johtohenkilöt olivat kunnostautuneet fasismia vastaan käydyssä taistelussa.

Kansallisen kansanarmeijan myötä syntyi uudenlainen, sosialistinen saksalainen armeija. Se oli työväenluokan ja muiden työtätekevien sotilaallinen vallanväline. Kansallinen kansanarmeija, jolla on läheinen aseveljeys neuvostoarmeijan ja muiden sosialistisen puolustusliittoutuman armeijoiden kanssa, palvelee kansan etuja, sosialismin suojelemista ja rauhan turvaamista sosialistisen maailmanjärjestelmän länsirajalla. Alusta alkaen oli työväenluokan ja sen puolueen johtava rooli korkein periaate luotaessa kansallista kansanarmeijaa sekä armeijan palveluksessa olevia koulutettaessa ja kasvatettaessa.

10. SED:n 3. puoluekonferenssi

SED:n 3. puoluekonferenssi järjestettiin 24.—30. maaliskuuta 1956. Se saattoi todeta, että työtätekevien uhrautuvaisen työn ansiosta ja huolimatta rasituksista, joita varsinkin kylmästä sodasta seurasi, oli olennaisilta osiltaan saavutettu ensimmäisen viisivuotissuunnitelman tavoitteet. Se merkitsi sitä, että teollisuustuotanto oli verrattuna vuoteen 1950 miltei kaksinkertaistunut. DDR:llä oli näin metallin perusteollisuuden ja raskaanteollisuuden tarjoama pohja ja suorituskykyinen koneenrakennusteollisuus.

Täten saatettiin vähentää suuria kansantaloudellisia epäsuhtia. Mutta osoittautui myös, että niiden täydellinen voittaminen vaatisi pitkähkön ajan.

Tämän ajan merkittävimpiin teknisiin saavutuksiin kuului Heinrich Mauersbergerin keksimä tekstiiliteollisuudessa käytettävä malimo-menetelmä. Tämän ompeluneulontateknisen kankaanvalmistusmenetelmän käyttöönotto kohotti huomattavasti työn tuottavuutta. Kuitenkin työn tuottavuuden kohottaminen osoittautui kaiken kaikkiaan vaikeimmaksi tehtäväksi, kun otetaan huomioon suurimmaksi osaksi vanhentuneet varusteet ja imperialistinen taloussota. Suunnitellun 60 prosentin sijaan saavutettiin 54 prosentin kasvu.

Hyvin huomattavasti kehittyi DDR:n ulkomaankauppa. Viennin arvo kohosi yli kolminkertaiseksi. Koko ulkomaankauppavaihdosta tuli 72 prosenttia sosialististen maiden osalle. DDR oli Neuvostoliiton ja useimpien muiden SEV-maiden toiseksi suurin kauppakumppani. Leipzigin messujen asemaa maailman johtaviin kuuluvina messuina voitiin lujittaa ja niitä voitiin jatkaa niiden 800-vuotisten perinteiden vaatimalla tavalla.

Myös maatalous kehittyi hyvin. Karjakanta oli suurentunut, hehtaarisadot olivat osittain merkittävästi kasvaneet. Siihen olivat vaikuttaneet myös kone-traktori-asemat, joiden konekantaa oli olennaisesti laajennettu.

Tärkein sosiaalis-taloudellinen uudistus oli kansantalouden sosialistisen sektorin vahvistaminen. Vuonna 1955 tämä tuotti 87,6 prosenttia teollisuuden bruttotuotannosta ja 27,4 prosenttia maatalouden bruttotuotannosta. Työläisten ja toimihenkilöiden kokonaismäärä oli viisivuotissuunnitelmakautena noussut 5,3 miljoonasta 6,4 miljoonaan. Erityisen paljon oli noussut sosialistisen teollisuuden työläisten määrä. Kuitenkin yksityisten teollisuuslaitosten palveluksessa oli edelleen yli puoli miljoonaa työntekijää, koko yksityistalouden alalla, mukaanluettuna käsityöteollisuus ja maatalous, 1,6 miljoonaa eli joka neljäs työläinen ja toimihenkilö.

DDR:llä oli tälle ylimenokauden vaiheelle tyypillinen sosiaalis-taloudellinen rakenne. Sosialismi oli jo juurtunut

syvälle. Kuitenkin tarvittiin vielä suuria ponnistuksia kaikkien ylimenokauden tehtävien ratkaisemiseksi.

Viisivuotissuunnitelman täyttäminen mahdollisti työtätekevien elinehtojen paranemisen. Työläisten ja toimihenkilöiden keskimääräinen kuukauden bruttopalkka nousi 256:sta 365 markkaan, sosialistisessa taloudessa 311:stä 432 markkaan. Saman ajanjakson aikana vähittäiskauppahinnat laskivat 32 prosenttia. Nälkä, puute ja kodittomuus — sodan seuraukset — oli jo vuosia sitten voitettu, työttömyys oli jo kauan ollut vieras käsite. Viisivuotissuunnitelman aikana oli elintarvikkeiden kulutus henkeä kohti olennaisesti lisääntynyt. Kuitenkin puuttui korkealaatuisia kulutustavaroita, joiden tarve oli suuri. Väestö joutui taas suurten jakeluongelmien eteen. Asuintilasta oli suuri puute, verrattuna sotaa edeltäneisiin aikoihin piti nyt suuremman ihmismäärän tulla toimeen vähemmillä asunnoilla. Tuleva sosialistinen rakennustyö turvasi sen, että myös nämä ongelmat ratkaistaisiin askel askeleelta.

Lähtien vuonna 1945 aloitetun vallankumouksellisen mullistuksen tuloksista, erityisesti tasosta, joka oli saavutettu sosialismin perustan rakentamisessa, totesi Walter Ulbricht, SED:n keskuskomitean ensimmäinen sihteeri, 3. puoluekonferenssissa: "Saksan demokraattisen tasavallan kehitys ei ole nyt enää erotettavissa koko sosialistisen leirin kehityksestä. Siinä on Saksan demokraattisen tasavallan tulevien menestysten takuu."[26] Puoluekonferenssin kaikki päätökset tähtäsivät siihen, että jatkettaisiin sosialismin perustan rakentamista ja lujittamista ja että tällä tavoin tyydytettäisiin työtätekevien kasvavat aineelliset ja sivistykselliset tarpeet yhä paremmin ja siten annettaisiin panos maailmansosialismin lujittamiseen.

Puoluekonferenssin päättämään toisen viisivuotissuunnitelman toimintasuunnitelmaan sisältyi suorituskykyisen sosialistisen kansantalouden kehittäminen edistyneen tekniikan pohjalta. Sen saavuttamiseksi oli välttämätöntä modernisoida vanhentuneita tuotantolaitoksia ja edistää ensisijaisesti kansantaloudellisesti tärkeitä teollisuudenaloja — erityisesti raaka-aineteollisuutta, koneenrakennus-

teollisuutta, energiantuotantoa, polttoainetuotantoa ja kemianteollisuutta. DDR:n kasvava talouspotentiaali oli ratkaiseva edellytys työtätekevien elintason systemaattiselle kohottamiselle.

SED:n päämääränä oli sosialististen tuotantosuhteiden toteuttaminen kaikilla aloilla teollisuus- ja maataloustuotannon kasvaessa. Ennen kaikkea oli tärkeää lujittaa maatalouden tuotanto-osuuskuntia ja kehittää ne esikuvallisiksi sosialistisiksi tuotantolaitoksiksi sekä saada lisää viljelijöitä mukaan osuuskuntatyöhön. Kone-traktoriasemille piti hankkia enemmän ja modernimpia koneita ja käytössäolevaa tekniikkaa piti hyödyntää paremmin.

Puoluekonferenssi selvitti myös muiden omistusmuotojen tulevaisuudennäkymiä. Se päätti edistää vuonna 1952 alkanutta käsityötuotanto-osuuskuntien perustamista. Yksityisille vähittäiskauppiaille ja ravintolanpitäjille se ehdotti kaupintasopimusten solmimista valtion kaupan elinten kanssa. Puoluekonferenssin suosittelema sosialistisen valtion osallistuminen yksityisyrityksiin palveli teollisuuden yksityispääoman varassa olevan sektorin vähittäistä muuttamista sosialistiseksi. Sijoittamalla omaisuutta valtio sai omistusosuuden sellaisiin tuotantolaitoksiin, vaikutti tuotannonjohtoon ja oli osallisena voitossa. Siten SED sovelsi luovasti V. I. Leninin aatteita siirtymäkauden valtiokapitalismista DDR:n olosuhteisiin.

Näitä toimenpiteitä suunniteltaessa otettiin huomioon myös muiden liittoutumapuolueiden ehdotuksia. Päätösten päämääränä oli teollisuuden, kaupan ja elinkeinoalan yksityissektorin tuotannon ja palvelujen kohottaminen ja siten väestön huollon parantaminen edelleen. Suotuisat kansainväliset ja sisäiset edellytykset — erityisesti teollisuuden sosialistisen sektorin vahvuus ja liittoutumapuolueiden kiinteä yhteistyö SED:n johdolla — mahdollistivat DDR:ssä tällä tavalla myös käsityöläisten, liikkeenharjoittajien ja yrittäjien osallistumisen sosialistiseen rakennustyöhön. Näihin kerroksiin kuuluville annettiin tilaisuus antaa panoksensa kyvyillään ja kokemuksillaan uuden yhteiskuntajärjestelmän rakentamiseen.

SED totesi, että rauhan turvaamisesta oli tullut pääkysy-

mys DDR:n ja Saksan liittotasavallan välisissä suhteissa. Se kannatti koko Euroopan turvallisuusjärjestelmää, johon kuuluisi kumpikin saksalainen valtio. Kun imperialismin synnyttämät tosiasiat tekivät mahdottomaksi DDR:n ja Saksan liittotasavallan yhdistymisen, oli ainoa vaihtoehto luoda normaalit suhteet näiden valtioiden välille. Sen edellytyksenä oli, että imperialismi lopettaisi DDR:ää ja muita sosialistisia valtioita vastaan käymänsä kylmän sodan.

Jos Saksan liittotasavallassa voitaisiin saada aikaan perustavanlaatuisia, demokraattisia, vain luokkataistelun kautta toteutettavia muutoksia, piti SED mahdollisena, että pitkällä aikavälillä voisivat syntyä olosuhteet, joissa DDR ja Saksan liittotasavalta voisivat asteittain lähentyä ja myöhemmin yhdistyä anti-imperialistis-demokraattiselta pohjalta. SED ja hallitus esittivät vuonna 1957, että pyrittäisiin valtioliittoon rauhanomaisen rinnakkainelon ja lähestymisen muotona.

SED:n 3. puoluekonferenssi korosti Neuvostoliiton kommunistisen puolueen helmikuussa 1956 pidetyn 20. edustajakokouksen merkitystä. 20. edustajakokous oli tullut siihen johtopäätökseen, että kansainvälisten voimasuhteiden muututtua oli olemassa reaalinen mahdollisuus estää imperialismi sytyttämästä uutta maailmansotaa. Edustajakokous oli korostanut, että uudet, suotuisammat olosuhteet olivat syntyneet uusien maiden siirtymiselle sosialismiin ja sosialistisen uudelleenjärjestelyn uusien muotojen ja keinojen käyttämiselle. Edustajakokous oli tehnyt päätöksen marxismi-leninismille vieraan, J. V. Stalinia ympäröineen henkilökultin täydellistä poistamista ja Leninin puolue-elämän normien palauttamista ja tarkkaa noudattamista koskevista toimenpiteistä. Neuvostoliiton kommunistisen puolueen 20. edustajakokouksen päätökset viitoittivat suuntaa politiikalle, jota sosialistiset valtiot noudattivat rakennettaessa sosialismia ja taisteltaessa rauhan puolesta imperialismia vastaan.

11. Sosialistisen valtiovallan lujittuminen

Sosialistisen valtiovallan lujittuminen oli ratkaiseva edellytys sille, että voitiin ratkaista ylimenokauden päätehtävät. Myös imperialismin kasvava aggressiivisuus vaati valtiovallan vahvistamista. Tämä kävi varsin selväksi syksyllä 1956, kun sosialisminvastaiset voimat imperialististen salaisten palvelujen tukemina tekivät Unkarin kansantasavallassa vastavallankumouksellisen vallankaappausyrityksen ja suunnilleen samaan aikaan Israel, Ranska ja Iso-Britannia hyökkäsivät Egyptiin. Yhdessä neuvostoarmeijan kanssa kukistivat Unkarin työväenluokan luokkatietoiset voimat vastavallankumouksellisen vallankaappausyrityksen. Neuvostoliiton johdonmukaisen asenteen ja Egyptin kansan vastarinnan ansiosta epäonnistui myös imperialistinen Egyptiin suuntautunut hyökkäys. DDR:n työtätekevät antoivat Unkarin luokkaveljille ja Egyptin kansalle solidaarista apua.

Imperialismin yritykset lietsoa DDR:ssä tässä kärjistyneen luokkataistelun tilanteessa sekasortoa ja rauhattomuutta ja saada myös täällä aikaan vastavallankumouksellinen vallankaappaus, tukahdutettiin SED:n johdolla alkuunsa. Turvallisuuselimet hajottivat lukuisia vakoojaryhmiä. Muutamat revisionistiset ainekset, jotka alkoivat esittää sosialisminvastaisia mielipiteitä, jäivät eristyksiin. Työväenluokan taisteluryhmät osoittivat päättäväisyytensä kaiken provokaation määrätietoisessa vastustamisessa. Kiinteässä liitossa Neuvostoliiton kanssa selvisi työläisten ja talonpoikien valta historiallisesta kestokokeestaan.

Tammikuussa 1957 sääti kansankamari lain valtiovallan paikallisista elimistä ja lain kansankamarin oikeuksista ja velvollisuuksista paikallisia kansanedustuslaitoksia kohtaan. Luonnoksista neuvoteltiin 4,5 miljoonan kansalaisen kanssa. Helmikuussa 1958 sääti kansankamari lain valtiokoneiston työn täydellistämisestä ja yksinkertaistamisesta.

Lait laajensivat paikallisten kansanedustuslaitosten oikeuksia valtiovallan ylimpinä eliminä piirikunnissa, pii-

reissä jne. sekä valtuutettujen oikeuksia ja velvollisuuksia. Kansankamarin tehtävä oli valvoa paikallisia kansanedustuslaitoksia, ohjata niitä ja auttaa niitä niiden tehtävien suorittamisessa. Kaikkien kansanedustuslaitosten velvollisuus oli suoraan ja yhteistoiminnassa ammattiyhdistysten ja Kansallisen rintaman kanssa vetää yhä enemmän työläisiä ja muita työtätekeviä mukaan valtion ja talouselämän johtamiseen.

Myös kansanomistamien tuotantolaitosten ja niiden johtajien oikeuksia lisättiin suunnitelman puitteissa. Johtaviksi talouselimiksi valtakunnallisen johdon alaisille kansanomistamille tuotantolaitoksille perustettiin 74 kansanomistamien tuotantolaitosten yhteenliittymää. Lakkautettujen teollisuusministeriöiden tehtävät siirtyivät kansanomistamien tuotantolaitosten yhteenliittymille, valtiovallan paikallisille elimille ja valtion suunnittelukomissiolle. Valtion suunnittelukomissiolla ministerineuvoston elimenä oli vastuu kansantalouden tasasuhtaisesta kehityksestä ja tärkeimpien kansantaloudellisten tehtävien koordinoinnista.

Kaikkien näiden toimenpiteiden toteuttaminen johti valtiovallan edelleen lujittumiseen ja sosialistisen demokratian kehittymiseen. Valtioelimet täyttivät paremmin taloudellis-organisatoriset, kulttuuri- ja kasvatustehtävänsä.

Valmisteltaessa ja sovellettaessa käytäntöön näitä lakeja arvioitiin myös Neuvostoliiton, Tšekkoslovakian ja muiden sosialististen maiden kokemuksia. Arvokkaita virikkeitä saivat valtioelimet vuonna 1960 aloitetun Moskovan neuvoston toimeenpanevan komitean ja Berliinin maistraatin välisen sekä piirikuntien pääkaupunkien ja niiden neuvostoliittolaisten ystävyyskaupunkien välisen valtuuskuntien vaihdon avulla.

Syyskuussa 1960 kuoli DDR:n ensimmäinen presidentti ja Saksan kommunistisen puolueen ja Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen pitkäaikainen puheenjohtaja Wilhelm Pieck. Syvästi surren jätti kansa hänelle jäähyväiset.

Kansankamari päätti valtionneuvoston perustamisesta valtion ylimmäksi kollektiiviseksi johtoelimeksi ja valitsi

Walter Ulbrichtin, SED:n keskuskomitean ensimmäisen sihteerin, sen puheenjohtajaksi.

Walter Ulbricht, joka oli syntynyt 1893 Leipzigissa ja joka oli puuseppä ammatiltaan, oli liittynyt 1910 ammattiliittoon, 1912 Saksan sosiaalidemokraattiseen puolueeseen ja 1919 Saksan kommunistiseen puolueeseen, jossa hänellä oli alusta lähtien johtavia tehtäviä. Vuonna 1927 hänestä tuli poliittisen toimikunnan jäsen. Walter Ulbricht oli fasisminvastaisen vastarintataistelun johtavia organisaattoreita. Hänellä oli määräävä osuus Saksan kommunistisen puolueen ja Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen yhdistymisessä Saksan sosialistiseksi yhtenäisyyspuolueeksi, jonka johtoon hän puolueen perustamisesta lähtien kuului. Vuodesta 1950 hän hoiti pääsihteerin tehtävää, vuodesta 1953 SED:n keskuskomitean ensimmäisen sihteerin tehtävää. Puoluejohdon kollektiivissa Walter Ulbrichtilla oli suuret ansiot DDR:n perustamisessa ja lujittamisessa, kiinteässä liitossa Neuvostoliiton kanssa tapahtuneessa sosialismin rakennustyössä ja taistelussa imperialismia vastaan.

Valtionneuvoston varapuheenjohtajiksi tulivat pääministeri Otto Grotewohl, Johannes Dieckmann ja Manfred Gerlach (kumpikin LDPD:n jäseniä), Gerald Götting (CDU), Heinrich Homann (NDPD) ja Hans Rietz (DBD). Valtionneuvostoon kuului kaikkien puolueiden ja joukkojärjestöjen, kaikkien luokkien ja väestönkerrosten edustajia. Valtionneuvoston kokoonpanossa ilmeni työväenluokan johtava rooli, sen luja liitto Kansallisen rintaman muiden työtätekevien kanssa.

Työtätekevien uutta asemaa sosialismissa kuvasti työlaki, josta valtionneuvosto oli perusteellisten neuvottelujen jälkeen päättänyt huhtikuussa 1961; näihin neuvotteluihin olivat osallistuneet miljoonat kansalaiset. Laki takasi kaikille työläisille, toimihenkilöille ja sivistyneistöön kuuluville oikeuden työpaikkaan, samaan palkkaan samasta työstä ja aktiiviseen myötävaikuttamiseen talouselämän johdossa ja suunnittelussa.

12. Hiili — energia — kemia

Luotaessa suorituskykyistä työnjakoon perustuvaa sosialistista kansantaloutta ei ollut kysymys yksinkertaisesti teollisuuden modernisoinnin jatkamisesta, vaan sen teknisen tason nostamisesta, tiettyjen teollisuudenalojen ensisijaisesta kehittämisestä ja uusien teollisuudenalojen luomisesta, toisin sanoen oli kysymys DDR:n uuden kansantaloudellisen profiilin luomisesta.

Erityisen tärkeä oli nopeasti kehittyvän kansantalouden polttoaine- ja energiahuolto. Hallituksen maaliskuussa 1957 päättämän hiili- ja energiaohjelman pohjalta käytettiin siksi puolet kaikista teollisuudelle suunnitelluista sijoituksista hiilenlouhinnan ja energiatuotannon kehittämiseen. Tämän ohjelman suurin projekti oli Schwarze Pumpe -nimisen ruskohiilikombinaatin rakentaminen Cottbusin piirikuntaan. Nimensä se sai rakennusalueella sijainneen vanhan ravintolan mukaan. Vuoden 1958 loppuun mennessä olivat ensimmäisen rakennusvaiheen kaikkien tärkeiden kohteiden runkorakenteet valmiit. Samanaikaisesti syntyi kombinaatin työläisiä ja rakentajia varten Hoyerswerdaan uusi asuinalue.

Cottbusin piirikunnan teollistuminen liittyi kombinaatin rakentamiseen. Se oli hyvä esimerkki siitä, miten sosialistinen valtio suunnitelmallisesti voitti sellaiset teollisuuskeskusten ja vähän kehittyneiden maanviljelyalueiden väliset kuilut, jotka ovat tyypillisiä kapitalismille.

Berzdorfin, Elben, Lübbenaun ja Trattendorfin suurvoimalat rakennettiin. Niiden avulla kohosi DDR:n energiatuotanto vuodesta 1956 vuoteen 1958 21,5 prosenttia. Tärkeitä kokemuksia tulevaisuuden energiantuottajista DDR sai, kun rakennettiin ensimmäinen atomivoimala, joka Neuvostoliiton avulla aloitti toimintansa vuonna 1957 Rheinsbergissä.

Marraskuussa 1958 teki SED:n keskuskomitean ja valtion suunnittelukomission konferenssi päätöksen ohjelmasta DDR:n kemianteollisuuden kehityksen nopeuttamiseksi, se nivoutui muiden SEV-maiden samankaltaisiin ohjelmiin. Sen mukaan piti kemianteollisuuden tuotan-

non kaksinkertaistua vuoteen 1965 mennessä ja piti aloittaa uuden teollisuudenhaaran, petrokemian luominen. Vuonna 1959 alkoivat Schwedtin maaöljynjalostuslaitoksen Leuna II:n ja Gubenin kemiankuitukombinaatin rakennustyöt. Muun muassa rakennettiin sellaiset suurtuotantolaitokset kuin Bunan kemiantehtaat, Bitterfeldin sähkökemiankombinaatti, Lützkendorfin mineraaliöljylaitos ja Schwarzan kemiankuitulaitos.

Kemianohjelmaan sisältyi muovien ja synteettisten kuitujen kasvava tuotanto ja käyttö. Maaöljynjalostukselle ja petrokemialle loi ratkaisevat edellytykset vuonna 1959 aloitettu Neuvostoliitosta Puolan kautta DDR:ään kulkevan "Ystävyys"-maaöljyjohdon rakentaminen.

Myös koneenrakennusta, sähköteknistä teollisuutta, metallituoteteollisuutta sekä hienomekaanista ja optista teollisuutta kehitettiin nopeasti, tieteellis-teknisen edistyksen vaatimukset tekivät sen välttämättömäksi. Muutamat teollisuudenhaarat, kuten voimakoneenrakennus, puolijohdeteollisuus ja säätötekniikka luotiin melkein tyhjästä. Asuntotuotannossa käytettiin ensimmäisen kerran teollisen rakennustavan muotoja.

DDR:n pohjoisten piirikuntien teollistumisesta todistivat vuonna 1958 aloitettu Stralsundin Volkswerft-telakan rakennustyö sekä Rostockin valtamerisataman ja Warnemünden Warnow-telakan rakentaminen. Paljon vaivaa nähtiin myös Eichsfeldissä sijaitsevien Heiligenstadtin ja Worbisin piirien kehityksen nopeuttamiseksi, Eichsfeld oli pitkän aikaa kuulunut Saksan köyhimpiin alueisiin. Vuoden 1961 alussa alettiin Worbisin piirin Leinefeldeen rakentaa DDR:n suurinta puuvillakehräämöä. Vuonna 1977 työskenteli 4000 työntekijää Eichsfeldin lukuisilta eri paikkakunnilta tässä modernissa sosialistisessa suurtuotantolaitoksessa.

Jotta Harzin edustamaan vesihuolto olisi turvattu, rakennettiin Rapp-Bode-säiliöpato, joka vihittiin käyttöön lokakuussa 1959. Vastaavanlaisia suunnitelmia oli ollut jo viime vuosisadan lopulta asti. Kuitenkin vasta työläisten ja talonpoikien valta oli pystynyt toteuttamaan ne uusien tietojen ja suunnitelmallisen sosialistisen rakennustyön turvin.

Modernin sosialistisen kansantalouden luomiselle oli SEV-yhteistyöllä ratkaiseva merkitys. Jäsenmaiden taloussuunnitelmien koordinointi edistyi. DDR lisäsi erityisesti taloudellista ja tieteellis-teknistä yhteistyötä Neuvostoliiton kanssa. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa yhteiset talouskomissiot suunnittelivat tuotannon erikoistumisen ja työnjaon alkua ja edistivät välitöntä, suurtuotantolaitosten ja instituuttien välistä yhteistyötä.

Kemianteollisuuden työläisten keskuudesta lähti sosialistisen yhteisötyön liike, joka liittyi läheisesti Hennecke-aktivisteihin, Franik-prikaateihin ja muihin aktivistiliikkeen ja sosialistisen kilpailuliikkeen muotoihin. Sosialistisen työn prikaatit, joista ensimmäinen perustettiin vuonna 1959 Neuvostoliiton kommunistisen työn prikaatien esikuvan mukaan Bitterfeldin sähkökemiankombinaattiin, asettivat päämääräkseen työskennellä, opiskella ja elää sosialistisesti.

Tulevaisuuden kannalta merkittäviä olivat myös vuodesta 1958 alkaen vuosittain järjestetyt "Huomisen mestareiden messut". Ensimmäisessä "askartelu- ja harrastusnäyttelyssä", kuten sitä silloin nimitettiin, oli Berliinissä Nuorten kykyjen talossa esillä 25 uudistusta. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin tarvitsi Berliinin nuoriso melkein koko Werner Seelenbinder -hallin esitelläkseen julkisuudelle parhaat noin 15 000 uudistuksesta.

Talouselämän alalla saavutetut edistysaskeleet mahdollistivat väestön elinolojen kasvavan paranemisen. Vuonna 1957 oli työaika sosialistisessa teollisuudessa ja liikenteen ja tietoliikenteen alalla palkan pysyessä samana lyhennetty 45 tuntiin viikossa. Vuonna 1958 voitiin poistaa elintarvikesäännöstelyn viimeisetkin rippeet. Henkilöautoja, moottoripyöriä, televisioita, radioita, jääkaappeja, pesukoneita ja muita korkealaatuisia teollisuustuotteita tuli ensi kerran suurempia määriä markkinoille, ja osittain niiden laatu oli parantunut. Heinäkuussa 1958 aloitettiin Trabant-henkilöauton sarjatuotanto. Kun jo vuosittainen loma Itämeren rannalla tai DDR:n vuoristoseudulla oli monille ihmisille itsestäänselvyys, niin nyt alkoi yhä laa-

jemmassa määrin matkustusliikenne muihin sosialistisiin maihin. Muutamat suunnitellut tavoitteet työtätekevien elintason kohottamiseksi osoittautuivat kuitenkin liian etäisiksi, niitä ei aiottuun määräaikaan mennessä voitu vielä toteuttaa.

13. Sosialistinen kulttuurivallankumous

Kaikkien DDR:n kansalaisten kasvattaminen sosialistiseen tietoisuuteen oli erittäin tärkeää sosialististen tuotantosuhteiden voiton saavuttamiseksi ja taistelussa imperialismia vastaan. Heinäkuussa 1958 pidetyssä 5. edustajakokouksessa, jossa neuvoteltiin tehtävästä saada kapitalismista sosialismiin siirtymisen kausi olennaisilta osiltaan päätökseen, otti SED seikkaperäisesti kantaa tähän. Edustajakokous korosti: "Mitä enemmän kaikki työtätekevät pitävät sosialismia kapitalismia parempana ja mitä paremmin he ymmärtävät sosialististen tulevaisuudennäkymien oikeuden ja Saksan demokraattisen tasavallan historiallisen roolin..., sitä tietoisemmin he osallistuvat taloudellisten, poliittisten ja sivistyksellisten tehtävien toteuttamiseen tulevassa sosialistisessa rakennustyössä. Mitä korkeampi kaikkien työtätekevien sosialistinen tietoisuus on, sen nopeampaa on sosialistinen kehitys ja sen suuremmat ovat talouselämän, tieteen ja kulttuurin alalla saavutettavat menestykset."[27]

SED:n 5. edustajakokouksen aloitteesta aloitettiin sen vuoksi lukuisien toimenpiteiden toteuttaminen sosialistisen vallankumouksen jatkamiseksi ideologian ja kulttuurin alalla. Joulukuussa 1959 sääti kansankamari koululaitoksen sosialistista kehittämistä koskevan lain, josta oli etukäteen käyty laajaa kansalaiskeskustelua. Sen päämääränä oli saada viiden vuoden kuluessa 10-luokkainen yleissivistävä polytekninen peruskoulu DDR:n koko kasvatus- ja sivistyslaitoksen perustaksi. Maaseudun viimeiset yksiluokkaiset koulut lakkautettiin. Muutamassa vuodessa pystyttiin näin lopullisesti voittamaan entisen "kyläkoulun" vuosisatoja kestänyt takapajuisuus.

Ohjelmissa, jotka koskivat yliopistojen ja korkeakoulujen sosialistisia muutoksia, oli säädetty tärkeiden oppiaineiden ja laitosten kehityssuunta. Taantumuksellisia teorioita ja epätieteellisiä käsityksiä koskevissa kriittisissä arvioinneissa sai monilla aloilla, erityisesti yhteiskuntatieteissä, marxismi-leninismi johtoaseman. Työväenluokasta peräisin olevan uuden sivistyneistön edustajat ottivat yhä enemmän vastuullisia tehtäviä. Samanaikaisesti yhä suurempi joukko porvarillisista piireistä tulevan sivistyneistön edustajia, jotka usein pääsivät omalla alallaan loistaviin tuloksiin, voitti mutkikkaan prosessin jälkeen epäilynsä ja ennakkoluulonsa ja tunnustautui sosialistisen rakennustyön kannattajiksi. Tähän antoivat oman panoksensa monet selvittävät keskustelut, joita SED:n keskuskomitean poliittisen toimikunnan jäsenet kävivät sivistyneistön edustajien kanssa.

Luonnontieteilijöiden ja teknikkojen osalle tulivat suuret tehtävät toteutettaessa tieteellis-teknistä edistystä. Tämä ilmeni perustettaessa DDR:n ministerineuvoston tutkimusneuvostoa elokuussa 1957. Siihen kuului nimekkäitä tieteenharjoittajia, kuten Manfred von Ardenne, Georg Bilkenroth, Max Steenbeck, Peter Adolf Thiessen, sekä valtion ja talousalan toimihenkilöitä. Tutkimusneuvosto vaikutti myös siihen, että tehokkaammin arvioitiin ja käytettiin määrätietoisemmin Neuvostoliiton tieteen ja tekniikan tuloksia, joiden korkeasta tasosta todisti lokakuussa 1957 Sputnikin, ensimmäisen maata kiertävän tekokuun, lähettäminen.

Kamppailtaessa sosialistisen kulttuurin luomiseksi syntyi kirjallisia ja muita taideteoksia, jotka taiteellisesti heijastivat kapitalismista sosialismiin siirtymisen ajankohdan kehitystendenssejä ja käsittivät ja kuvasivat syvemmin ihmisen monimutkaisen muuttumisprosessin. Näihin kuului lukuisissa maissa julkaistun Buchenwald-romaanin "Alastomana susien joukossa" tekijän Bruno Apitzin teoksia sekä Johannes R. Becherin, Willi Bredelin, Jurij Brězanin, Louis Fürnbergin, Hans Marchwitzan, Anna Seghersin ja Erwin Strittmatterin runoja ja romaaneja. Günter Görlichin, Herbert Jobstin, Herbert Nachbarin, Dieter

Nollin ja muiden myötä syntyi uusi, sosialistinen kirjailijasukupolvi. Bertolt Brechtin teatteri ja dramatiikka ja Walter Felsensteinin realistinen musiikkiteatteri saavuttivat maailmanmaineen. Uusia mittapuita loivat Walter Arnoldin, Fritz Cremerin — erityisesti hänen Buchenwald-muistomerkkinsä —, Lea Grundigin, René Graetzin, Hans Kiesin ynnä muiden teokset kuvataiteiden alalla ja musiikkitaiteessa Paul Dessaun, Hanns Eislerin, Jean Kurt Forestin, Günter Kochanin, Ernst Hermann Meyerin sekä muiden teokset. Tärkeän panoksen sosialistisen tietoisuuden kehittämiseksi antoi DEFA:n elokuvataide muutamilla taide-elokuvillaan ja erityisesti useilla suurilla natsi- ja sotarikoksia sekä Saksan liittotasavallassa esiintyvää militarismia ja revansismia kuvaavilla dokumenttifilmeillään.

Sosialistisen yhteisötyön liikkeestä syntyi tärkeitä virikkeitä taiteen ja kansan yhdistämiseksi lähemmin. Harrastelijakerhot, kirjoittavien työläisten piirit ja muut työtätekevien kulttuuritoiminnan muodot alkoivat yhä enemmän näkyä sivistys- ja kulttuurielämässä. Ammatti- ja harrastelijataiteilijoiden yhteistoiminnan uuden vaiheen sekä työtätekevien taiteelliseen luomistyöhön osallistumisen ilmaus olivat vuodesta 1959 asti järjestetyt työläisfestivaalit, joiden pääjärjestäjänä oli Saksan vapaa ammatillinen keskusjärjestö.

Kuten politiikan ja talouden alalla, kehittyi myös tieteellis-teknisellä alalla sekä kulttuurin alalla moninaisia suhteita Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin maihin. Erinomaiset neuvostoelokuvataiteen teokset, kuten "Kurjet lentävät", ja kirjallisuuden teokset, kuten Mihail Šolohovin kertomus "Ihmiskohtalo" ja Konstantin Simonovin romaani "Elävät ja kuolleet" koskettivat ihmisiä. Siitä, miten puna-armeijan joukot pelastivat Dresdenin taideaarteet, syntyi ensimmäinen saksalais-neuvostoliittolainen yhteistyöfilmi. Kulttuurivaihto vaikutti siihen, että sosialististen veljesvaltioiden kansat lähestyivät toisiaan ja oppivat tuntemaan toistensa suuret historialliset perinteet ja kulttuuritraditiot. Kulttuurivaihto rikastutti DDR:n sivistys- ja kulttuurielämää.

Sosialistisen kulttuurivallankumouksen olennaisten tehtävien ratkaisun myötä tuli työväenluokan tieteellisestä maailmankatsomuksesta, marxismi-leninismistä, DDR:n hallitseva ideologia. Työtätekevien sivistystaso kohosi. Työväenluokan ja työtätekevien viljelijöiden riveistä nousi uusi sivistyneistö, joka yhdessä porvarillisista piireistä peräisin olevien sivistyneistön edustajien kanssa antoi tietonsa ja taitonsa sosialistisen rakennustyön käyttöön. DDR:ään alkoi syntyä sosialistinen kansalliskulttuuri, joka säilyttää myös menneisyyden edistyksellisen perinnön ja vie sitä eteenpäin.

14. Maatalouden sosialistinen uudistaminen

Parhaiden maatalouden tuotanto-osuuskuntien esimerkin ja sinnikkään valistustyön ansiota oli, että ajan kuluessa suurin osa yksityisviljelijöistä ilmaisi halukkuutensa siirtyä osuuskuntatyöhön. Valtion maatalouden tuotanto-osuuskunnille antama tuki ja "Teollisuustyöläiset maalle!"-toiminta, jonka tuloksena lukuisat työläiset ottivat hoitaakseen osuuskuntien johtotehtäviä, vaikuttivat olennaisesti siihen, että ne pysähdysilmiöt, joita esiintyi uudistettaessa maataloutta sosialistisesti, voitettiin. Kun 1955—57 oli perustettu 544 maatalouden tuotanto-osuuskuntaa, niin vuonna 1958 niitä syntyi lähes 3 000. Useimmat uudet jäsenet olivat työtätekeviä viljelijöitä, heidän joukossaan oli paljon keskikokoisten, suurituottoisten tilojen viljelijöitä.

Vuoden 1960 alussa kehitys oli edennyt niin pitkälle, että SED saattoi asettaa tehtäväksi kaikkien yksityismaataloutta harjoittavien viljelijöiden saamisen tuotanto-osuuskuntiin. Puolueen aloitteesta perustettiin prikaateja ja työryhmiä, joiden jäsenet kuuluivat eri puolueisiin ja joukkojärjestöihin. Lukuisissa viljelijöiden kokouksissa ja yksityisissä keskusteluissa, joissa mielipiteet usein erosivat suuresti toisistaan, he selvittivät viljelijöille DDR:n sosialistista tulevaisuudennäkymää ja osuuskuntatyön etuja.

Huolimatta äärimmilleen kohonneesta, nälkäkatastrofia

ja maatalouden täydellistä luhistumista ennustaneiden imperialististen joukkotiedotusvälineiden kiihotuksesta pystyttiin edelleen vähentämään vielä vallinnutta yksityisviljelijöiden, erityisesti suurtilallisten ja menestyvien keskisuurten tilojen viljelijöiden epäilyä ja ennakkoluuloisuutta.

Franz Radicke, silloinen SED:n Pritzwalkin piiritoimikunnan ensimmäinen sihteeri, kuvasi muistelmissaan: "Yhä enemmän viljelijöitä liittyi maatalouden tuotanto-osuuskuntiin ... Kaikki se sai meidät maaliskuun 9. päivänä (1960 — H. H.) kutsumaan puolueaktiivit koolle ja lähettämään heidät kyliin keskustelemaan viljelijöiden kanssa osuuskuntiin liittymisestä. Liittoutumapuolueiden puheenjohtajille tiedotettiin näistä keskusteluista, ja he osallistuivat niihin...

Keskustelut vielä ulkopuolella olevien viljelijöiden kanssa vaativat paljon kärsivällisyyttä ja sinnikkyyttä ... Suljetut ovet ja maalaistalot, irti päästetyt koirat eivät olleet harvinaisuuksia. Usein käytiin keskusteluja vain aidan yli tai ikkunan alla ... Siitä huolimatta päästiin eteenpäin ... Sunnuntaina, 13. maaliskuuta 1960, oli Pritzwalkin piiri siirtynyt täysin osuuskuntaviljelyyn, siihen kuului 129 maatalouden tuotanto-osuuskuntaa, joista 72 edusti ensimmäistä tyyppiä."[28]

Huhtikuuhun 1960 mennessä olivat miltei kaikki DDR:n viljelijät liittyneet osuuskuntiin. Ensimmäinen täysin osuuskunnallistettu piiri oli Eilenburg, ensimmäinen piirikunta Rostock.

Vuonna 1960 oli 961 500:sta maatalouden tuotanto-osuuskunnan jäsenestä suurin osa, nimittäin 64 prosenttia, ollut aikaisemmin pienten tai keskisuurten tilojen viljelijöitä, 17 prosenttia oli ollut maatyöläisiä, teollisuustyöläisiä oli ollut 5 prosenttia ja suurviljelijöitä samoin 5 prosenttia, loput olivat olleet käsityöläisiä, puutarhureita ja toimihenkilöitä. 45 prosenttia oli naisia, jotka usein olivat energisesti vaatineet liittymistä osuuskuntaan, koska heille työ yksityistilalla oli ollut erityisen raskasta. Enemmistö yhteensä 19 345 tuotanto-osuuskunnasta kuului ensimmäiseen tyyppiin, kun taas suurin osa maa-

talouden hyötyalasta oli III-tyypin osuuskunnilla. III-tyyppi oli hallitseva pohjoisissa piirikunnissa. Tuotanto-osuuskunnat käyttivät noin 85 prosenttia DDR:n maataloudellisesta hyötyalasta.

Sosialististen tuotantosuhteiden toteuttaminen maataloudessa oli yksi DDR:n sosialistisen vallankumouksen tärkeimpiä tuloksia. Kapitalististen olojen palaamisen mahdollisuus yksinkertaisen tavaratuotannon pohjalta poistettiin ja luotiin perusta sille, että vähitellen voitiin hävittää kaupungin ja maaseudun olennaiset erot. Syntyi osuuskuntaviljelijöiden luokka, työväenluokan pääliittolainen sosialismissa.

DDR:ssä, teollisesti kehittyneessä maassa, jossa jo kapitalistisissa oloissa oli tehokkaasti harjoitettu maatalous, tapahtui maatalouden täydellinen uudistaminen suunnilleen samaan aikaan kuin Albaniassa, Bulgariassa, Kiinassa, Tšekkoslovakiassa, Koreassa, Romaniassa ja Unkarissa. Se vahvisti yhä uudestaan Leninin osuuskuntasuunnitelman yleispätevyyden; SED sovelsi sitä DDR:n oloihin. Osuuskuntaliikkeen voitto kruunasi talonpoikaisväestön vuosisataisen vapautustaistelun. Se teki samalla selväksi, että talonpoikien lopullinen vapautuminen oli mahdollista vain työväenluokan johdolla ja tukeutuneena sen poliittiseen valtaan.

Olennainen osuus sosialismin voittoon maaseudulla oli osuuskuntaliikkeen pioneereilla, joista mainittakoon kommunistit Walter Bosse, Fritz Dallmann, Bernhard Grünert, Rudolf Penzel, August Rauer, Frieda Sternberg ja Ernst Wulf sekä CDU:n jäsen August Hillebrand ja DBD:n jäsen Gustav Niks.

Myös järjestettäessä käsityöalan ja teollisuuden yksityissektoria uudelleen sosialistisesti voitiin saavuttaa läpimurto SED:n viidennen edustajakokouksen jälkeen. Vuodesta 1958 vuoteen 1960 kaksinkertaistui käsityöalan tuotanto-osuuskuntien määrä, niiden osuus käsityöalan kokonaissuorituksista oli yli kolmannes. Niiden tuotantolaitosten luku, joissa valtio oli osallisena, kasvoi samana aikana kolminkertaiseksi. Ne tuottivat 6,5 prosenttia teollisuustuotannosta, kun yksityisen sektorin osuus oli vielä

9 prosenttia. Yli 20 000 vähittäiskauppiasta solmi vuoteen 1960 mennessä komissiosopimukset.

Pienten tavarantuottajien ja yrittäjien mukaansaamiseksi sosialistiseen rakennustyöhön antoivat SED:n kanssa liittoutuneet puolueet CDU, DBD, LDPD ja NDPD merkittävän panoksen. Monet DBD:n paikallisryhmät liittyivät kokonaisuudessaan maatalouden tuotanto-osuuskuntiin. CDU:n, LDPD:n ja NDPD:n jäsenet kulkivat usein uranuurtajina perustettaessa käsityötuotanto-osuuskuntia tai ottivat yksityisliikkeisiinsä valtion osalliseksi. Näiltä puolueilta tuli arvokkaita ehdotuksia, kuten CDU:n ehdotus, että niiden tuotantolaitosten johtajille, joissa valtio on osallisena, annettaisiin mahdollisuus talousalan erikoisopintoihin.

Taistellessaan sosialististen tuotantosuhteiden voiton puolesta kehittyivät pikkuporvarillis-demokraattiset puolueet edelleen. Niiden yhteistyö SED:n kanssa tuli kiinteämmäksi. Sosialismin rakennustyön yleisyhteiskunnalliset tehtävät saivat enemmän painoa niiden toiminnassa.

15. Elokuun 13. päivän turvallisuustoimenpiteet vuonna 1961

60-luvun alkuun tultaessa olivat näkyvissä huomattavat muutokset kansainvälisissä voimasuhteissa. Useimmissa niissä maissa, jotka olivat toisen maailmansodan jälkeen lähteneet sosialismin tielle, ratkaistiin kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikakauden olennaisia tehtäviä. Kun vallankumous voitti Kuubassa, syntyi sinne läntisen pallonpuoliskon ensimmäinen sosialistinen valtio. Sosialistiset valtiot syvensivät multi- ja bilateraalista yhteistyötään. Säännöllisesti pidettiin puolueen ja valtion johtojen neuvotteluja, niistä tuli kokemustenvaihdon, yhteisesti ratkaistavien tehtävien yhteennivouttamisen ja koordinoinnin korkein muoto. Moskovassa 1957 ja 1960 pidetyissä kommunistisen maailmanliikkeen puolueiden neuvotteluissa päätettiin imperialismia vastaan ja sosialismin etenemisen puolesta käytävän taistelun yhteisestä yleislinjasta.

Myös kansojen kansallinen vapautusliike nousi ennen näkemättömiin mittoihin. Vuosi 1960 oli "Afrikan vuosi". Sen jälkeen, kun vanhojen siirtomaavaltojen likvidointi Aasiassa oli miltei jo päättynyt, perustettiin tuona vuonna Afrikkaan lukuisia uusia kansallisvaltioita. USA menetti tästä syystä YK:ssa "automaattisen enemmistönsä". Se avasi tämän maailmanjärjestön työlle suotuisammat näkymät kuin aikaisemmin.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden rinnalla DDR tuki kansallisen vapautusliikkeen taistelua. Johdonmukaisen rauhanpolitiikkansa ansiosta se saavutti lisää arvonantoa sorrettujen siirtomaiden ja nuorten kansallisvaltioiden kansojen keskuudessa. 1959 sopi DDR Yhdistyneiden arabitasavaltojen sekä 1960 Burman ja Indonesian kanssa pääkonsulinviraston perustamisesta.

Imperialismi ei kuitenkaan vapaaehtoisesti luopunut yhdestäkään asemasta. Brutaalilla väkivallalla, kuten Kuuban ja Kongon kansoja kohtaan, tai uuskolonialistisin keinoin se yritti pitää herruuttaan yllä. Kärsittyään raskaat

tappiot Aasiassa, Afrikassa ja Keski-Amerikassa se keskittyi uudelleen entistä vahvemmin Eurooppaan.

Erityisen hyökkäävinä esiintyivät Saksan liittotasavallan hallitsevat piirit, jotka olivat ylenneet USA:n tärkeimmiksi liittolaisiksi. Ne pitivät hellittämättä kiinni päämäärästään vallata DDR ja laajentaa imperialistista valta-aluetta itään päin. Tukeutuen merkittävään taloudelliseen potentiaaliinsa ja kasvavaan merkitykseensä NATO:ssa ne tähtäsivät tämän päämäärän nopeaan saavuttamiseen.

Saksan liittotasavallan hallitus katkaisi 1957 suhteet Jugoslaviaan ja 1960 Kuubaan, koska näillä mailla oli diplomaattisuhteet DDR:n kanssa. Se hylkäsi DDR:n ehdotuksen, että pyrittäisiin saksalaisen valtioliiton perustamiseen, samoin kuin se hylkäsi Neuvostoliiton 1958 ja 1959 tekemät ehdotukset, että Länsi-Berliinille annettaisiin demilitarisoidun vapaakaupungin asema ja että valmisteltaisiin Saksan rauhansopimusta. Saksan liittotasavalta sai NATO:on kuuluvat liittolaisensakin reagoimaan yhtä negatiivisesti. Samanaikaisesti yrittivät CDU:n ja CSU:n johtavat poliitikot kuumeisesti varustaa Saksan liittotasavallan armeijaa ydinaseilla.

Saksan sosiaalidemokraattisen puolueen oikeistojohtajat tekivät tämän vaarallisen seikkailulinjan mahdolliseksi ja tukivat sitä. Sen jälkeen, kun he olivat vuonna 1959 saaneet hyväksytyksi Godesbergin periaateohjelman, joka turvasi sosiaalidemokratian yhdentymisen olemassaolevaan imperialistiseen valtioon, kannattivat he kesäkuussa 1960 periaatteessa myös CDU:n ja CSU:n ulko- ja sotilaspolitiikkaa.

Valmistellakseen "x-päivää", työläisten ja talonpoikien vallan kumoamisen päivää, aloittivat Saksan liittotasavallan monopolit ja hallitus taloussodan DDR:ää vastaan. Syksyllä 1960 sanoi Saksan liittotasavallan hallitus DDR:n kanssa solmitut kauppasopimukset irti ja kehotti muita valtioita boikotoimaan Leipzigin messuja. Vaikka joulukuussa irtisanominen jouduttiin perumaan eikä boikottikehotuksilla ollut vaikutusta, ilmeni DDR:n kansantaloudelle vaikeita ongelmia; DDR oli Saksan liittotasavallan tärkeiden tavaratoimitusten varassa. Tuotannossa oli

tehtävä suunnitelmanmuutoksia ja vaihdoksia, varsinkin kun uusi kauppasaarto oli mahdollisuuksien rajoissa. Neuvostoliitto ja muut SEV-maat toimittivat DDR:ään tärkeitä materiaaleja, raaka-aineita ja elintarvikkeita yli sopimuksissa säädettyjen määrien. Tehdäkseen talouselämän riippumattomaksi häiriöistä valmistivat DDR:n työläiset, teknikot ja tieteenharjoittajat usein hyvin lyhyessä ajassa tuotteita, joita siihen asti oli tuotu Saksan liittotasavallasta.

Taloudellisia painostustoimia seurasi Saksan liittotasavallan ja Länsi-Berliinin lukuisien joukkotiedotusvälineiden kommunisminvastainen kiihotus, joka usein muistutti yksityiskohtia myöten fasistien harjoittamaa, Tšekkoslovakiaa ja Puolaa vastaan tähdättyä kauhupropagandaa juuri ennen kuin he 1938 ja 1939 hyökkäsivät näihin maihin. Se tähtäsi levottomuuden ja sekasorron herättämiseen DDR:n väestön keskuudessa ja muiden maiden suggeroimiseen siihen, että DDR olisi kansannousun partaalla ja tätä kansannousua pitäisi lännen tukea kaikin keinoin. Niinpä eräs CDU:ta lähellä oleva lehti vaati, että "vapaan maailman täytyisi pystyä käyttämään kaikkia kylmän sodan, hermosodan ja ampumasodan keinoja... Tähän eivät kuulu vain perinnäiset sotavoimat ja varustukset, vaan myös maanalainen toiminta, sisäiseen vastarintaan kiihottaminen, järjestysvallan hajottaminen, sabotaasi, liikenteen ja talouselämän häirintä, tottelemattomuus, kapina, vallankumous."[29]

Avoimesti ilmoitettiin tarkoitukseksi "antaa DDR:n veren vuotaa kuiviin", ja DDR:n kansalaisten pois houkuttelemista, erityisesti spesialistien ja nuorten ihmisten värväystä, tehostettiin olennaisesti ja rakennettiin rikollisten, mutta valtion tukemien järjestöjen verkosto tälle ihmiskaupalle. Länsi-Berliini käytti hyväkseen avointa DDR:n rajaa, se toimi eräänlaisena ihmiskanavana.

Kaikki tämä liittyi DDR:ää vastaan suunnitellun sotilashyökkäyksen välittömiin valmisteluihin. 1960 ja 1961 kokeiltiin Saksan liittotasavallan armeijan esikunta- ja joukkoharjoituksissa erilaisia "salamasodan strategian" ja DDR:ää ja muita sosialistisia valtioita vastaan käytä-

vän "rajoitetun sodan" vaihtoehtoja. Muutamat poliitikot ja kommentaattorit antoivat ymmärtää, että Saksan liittotasavallan armeija voisi puhdistaa "paikallisen poliisitoiminnan avulla" "Saksojen sisäisen konfliktin", joka todennäköisesti räjähtäisi Länsi-Berliinin rajalla tapahtuvista yhteentörmäyksistä. Kun uhattaisiin USA:n ydinasepotentiaalilla, näin spekuloitiin, ei Neuvostoliitto puuttuisi asiaan.

Heinäkuussa 1961 esitti Bonnissa "Saksan jälleenyhdistämiskysymysten tutkimusneuvosto" "x-päivää" varten laajan suunnitelman. Siinä oli kaavailtu, että DDR liitettäisiin Saksan liittotasavallan alueisiin, kansanomistamat tuotantolaitokset ja pankit jaettaisiin Saksan liittotasavallan monopolien kesken, maatalouden tuotanto-osuuskunnat hajotettaisiin ja niiden maa ja irtaimisto luovutettaisiin ennen kaikkea junkkereille ja suurmaanomistajille. Heinäkuun jälkipuoliskolla oleskeli Franz Josef Strauss — silloinen Saksan liittotasavallan puolustusministeri ja Saksan liittotasavallan armeijan päällikkö, ja silloin kuten nykyäänkin yksi sotaisimpia imperialistisia poliitikkoja — USA:ssa, varmistaakseen sieltä tulevan tuen. Elokuun alussa saatettiin Eurooppaan sijoitetut NATO:n yksiköt hälytysvalmiuteen.

Liittoutuneet sosialistiset valtiot eivät voineet toimettomina katsella tätä kehitystä, joka teki rauhan varsin uhatuksi. Historiasta saadut kokemukset olivat opettaneet, että hyökkääjä oli pysäytettävä ennen hyökkäyksen alkamista. Varsovan sopimusjärjestöön yhdistyneet sosialistiset armeijat lisäsivät siksi puolustusvalmiuttaan. Ennen kaikkea oli välttämätöntä ehkäistä jännitys, joka lähti Länsi-Berliinistä, ja torjua vaara, että Länsi-Berliinin rajalla tapahtuva paikallinen konflikti johtaisi sotilaalliseen vastakkainasetteluun, jolla olisi arvaamattomat seuraukset.

DDR oli vuosikausia pitänyt rajansa auki Länsi-Berliiniin, vaikka siitä aiheutui sosialismin rakennustyölle runsaasti vaikeuksia. Se oli tehnyt sen, jottei vaikeutettaisi yhteisymmärrykseen pääsyä rauhansopimuksen solmimisesta ja normaaleista suhteista Saksan liittotasavaltaan

ja Länsi-Berliiniin. Tämä yhteisymmärrykseen pyrkivä, DDR:n, Saksan liittotasavallan ja Länsi-Berliinin väestön etujen mukainen politiikka ei kuitenkaan saavuttanut myönteistä vastakaikua Saksan liittotasavallan hallituksen eikä sosiaalidemokraattien johtaman Länsi-Berliinin senaatin taholta. Siihen pikemminkin vastattiin pysyvällä kylmällä sodalla työläisten ja talonpoikien valtaa vastaan. Kesällä 1961 olivat sen synnyttämät jännitystilat saavuttaneet sellaisen asteen, että ratkaisevat toimenpiteet rauhan turvaamiseksi eivät olleet enää lykättävissä.

3.—5. elokuuta 1961 neuvottelivat Moskovassa Varsovan sopimuksen valtioiden kommunisti- ja työväenpuolueiden ensimmäiset sihteerit DDR:n ja Neuvostoliiton suunnittelemista toimenpiteistä. DDR:n kansankamarille, hallitukselle ja kaikille työtätekeville he ehdottivat, että "Länsi-Berliinin rajalle luodaan järjestys, jolla luotettavasti suljetaan tie tihutyöltä sosialistisen leirin valtioita vastaan ja jolla taataan luotettava vartiointi ja tehokas valvonta koko Länsi-Berliinin alueen ympärillä ja myös sen demokraattisen Berliinin vastaisella rajalla."[30] Elokuun 11. päivänä antoi kansankamari SED:n keskuskomitean esityksestä ministerineuvoston tehtäväksi aloittaa välttämättömät toimenpiteet.

Elokuun 12. ja 13. päivän välisenä yönä toteutettiin suunnitellut toimenpiteet nopeasti, tarkasti ja imperialistisille tiedustelupalveluille täytenä yllätyksenä. Kansallisen kansanarmeijan, työväenluokan taisteluryhmien, rajapoliisin ja kansanpoliisin yksiköt ottivat hoitaakseen DDR:ään sijoitettujen neuvostojoukkojen kanssa DDR:n valtionrajojen sotilaallisen suojelun. Yhdessä työläisten kanssa he aloittivat muurin rakentamisen Länsi-Berliinin rajalle, se rakennettiin sitä seuranneina kuukausina valmiiksi. Länsi-Berliinin sotapesäke otettiin tarkkailun alaiseksi, DDR:n valtionrajat, myös sen Länsi-Berliinin vastainen raja, turvattiin.

Vuoden 1961 elokuun 13. päivän toimenpiteet olivat Varsovan sopimuksen valtioiden yhteinen poliittinen hanke, joka sai Saksan liittotasavallan ja muiden NATO-valtioiden aggressiiviset, imperialistiset voimat aisoihin

Kokoontuminen mielenosoitukseen August Bebel -aukiolle
11. lokakuuta 1949.

Wilhelm Pieck valitaan DDR:n presidentiksi 11. lokakuuta 1949.

Mielenosoitus Berliinissä 11. lokakuuta 1949.

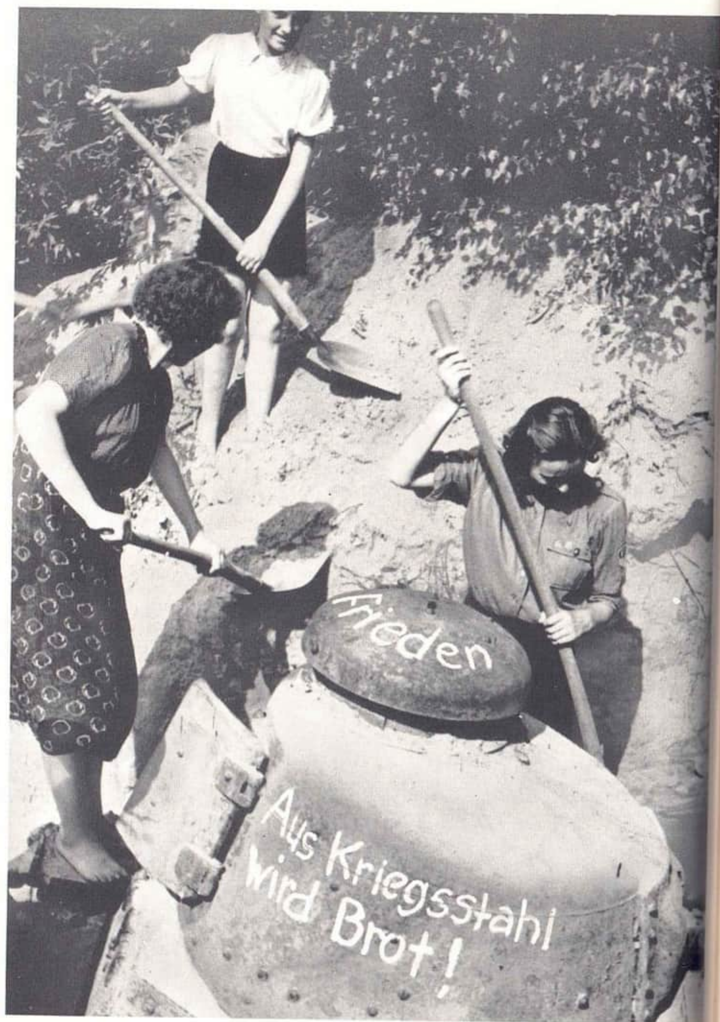
Armeijakenraali V. I. Tšuikov, Saksassa sijaitsevan Neuvostoliiton valvontakomission puheenjohtaja, vastaanottaa pääministeri Otto Grotewohlin johtaman DDR:n hallituksen valtuuskunnan 11. marraskuuta 1949.

Kansallisen rintaman kansallisneuvoston perustamiskokous 3. helmikuuta 1950. Vasemmalta oikealle: Ernst Goldenbaum (DBD), Walter Ulbricht (SED), Elli Schmidt (DFD) ja Erich Honecker (FDJ).

Aktivistien konferenssi 1950.

Sadonkorjuujuhla Stechaussa Saksissa.

FDJ:n vapaaehtoinen romumetallikeräys Luckenwalden piirissä heinäkuussa 1950.

FDJ:n jäseniä matkalla Berliiniin toukokuussa 1950.

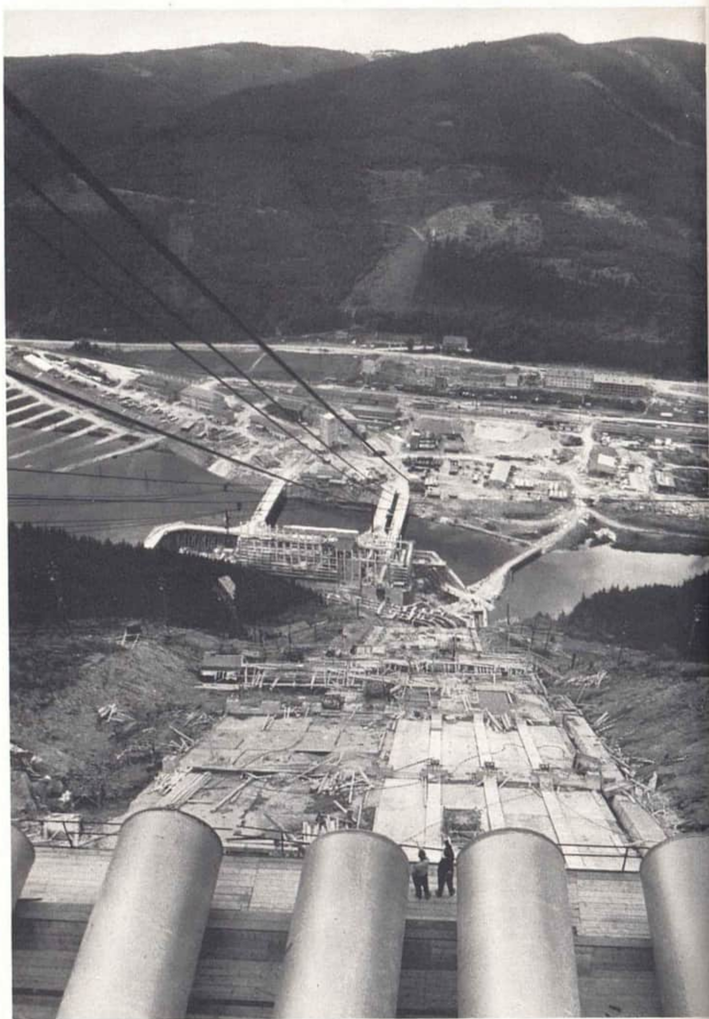
Uuden kouluvuoden alkaessa.

Presidentti Wilhelm Pieck tutustuu Valtionoopperan jälleenrakentamiseen Berliinissä joulukuussa 1954.

Neuvostoliittolaisten osakeyhtiöiden (SAG) tuotantolaitoksia luovutetaan DDR:n hallitukselle.

Ystävyysvierailu Krivoi Rogista Otto Brosowski -kaivoksessa marraskuussa 1959.

Hohenwarte II -pumppuvoimalaitoksen rakennustyö.

Heinrich Mauersberger ja hänen rakentamansa ensimmäinen malimo-kone.

Kevyen teollisuuden tuotantolaitosten edustajia presidentti Wilhelm Pieckin luona marraskuussa 1953. Ensimmäinen vasemmalta: Luise Ermisch.

Nuorisoprikaati, joka osallistui Wilhelm Pieck -aloitteeseen vuonna 1955.

Lübbenaun voimala.

Klingenbergin voimalan taisteluryhmäyksikkö lokakuussa 1956.

Kansankamari hyväksyi lain Kansallisen kansanarmeijan muodostamisesta 18. tammikuuta 1956. Panssarisotilaita keskustelemassa FDJ:n jäsenten kanssa.

XVI Kansainvälinen rauhanajo 1963 Praha—Varsova—Berliini.

Nikolai Mamai -niminen nuorisoprikaati Bitterfeldin sähkökemian kombinaatista syyskuussa 1959.

Joukkomielenosoitus fasismia ja sotaa vastaan August Bebel -aukiolla Berliinissä syyskuussa 1960.

Työväenluokan taisteluryhmät turvaavat DDR:n valtionrajan Brandenburgin portilla elokuussa 1961.

ja pelasti Euroopan rauhan. Ne rajoittivat Saksan liittotasavallan imperialismin suoria häirintävaikutuksia ja aiheuttivat sille raskaan tappion. Sen DDR:n valtaamiseen "rintamahyökkäyksellä" tähdännyt strategia oli täysin epäonnistunut. Kuten jopa porvarillisten poliitikkojen ja historiantutkijoiden on tunnustettava, päätti elokuun 13. päivä 1961 Saksan liittotasavallassa "Adenauerin aikakauden". Tämä päivä osoitti selvästi, kirjoitti silloin eräs porvarillinen lehti, että Saksan liittotasavallan hallituspolitiikka, joka halusi "aseistuksen ja voiman avulla saada aikaan jälleenyhdistämisen, on rauennut tyhjiin".[31]

Varsovan sopimuksen valtioiden yhtenäinen ja päättäväinen toiminta oli osoituksena todellisista voimasuhteista, DDR:n lujasta liittymisestä sosialistiseen valtioyhteisöön ja sen koskemattomuudesta suvereenina sosialistisena valtiona. Nykyään tunnustavat myös ihmiset, jotka eivät hyväksy kommunisteja, että 13. elokuuta 1961 oli tärkeä askel tiellä kylmästä sodasta kansainväliseen liennytykseen.

III

Tiellä kehittyneeseen sosialistiseen yhteiskuntaan

1961—1970

1. Muuttuneet voimasuhteet

60-luvun alku näytti selvästi, että kansainväliset voimasuhteet olivat muuttuneet sosialismin hyväksi. Sosialistinen maailmanjärjestelmä tuli uuteen kehitysvaiheeseensa. Neuvostoliitossa sosialismi oli lopullisesti voittanut. Lokakuussa 1961 pidetty NKP:n edustajakokous asetti tehtäväksi edellytysten luomisen kommunismille siten, että sosialistista yhteiskuntaa kehitettäisiin ja tehtäisiin täydellisemmäksi. Vakuuttava todistus Neuvostoliiton voimavaroista oli ihmiskunnan historian ensimmäinen avaruuslento, jonka J. A. Gagarin teki huhtikuun 12. päivänä 1961.

Useimpien muiden sosialististen maiden kansat olivat ratkaisseet kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden tärkeimmät tehtävät. Yhteiskunnan sosiaalis-taloudellinen rakenne ja poliittinen järjestelmä olivat saaneet sosialistisen luonteen. Olennaisilta osin oli näistä maista poistettu ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto. Työväenluokasta oli tullut hallitseva luokka, ja se määräsi tulevasta kehityksestä liitossa osuuskuntaviljelijöiden luokan sekä sosialistisen sivistyneistön yhteiskunnallisen kerroksen kanssa. Useimmat sosialistiset maat olivat kehittyneet moderneiksi teollisuus- ja maatalousvaltioiksi. SEV-maiden osuus maailman teollisuustuotannosta oli noussut vuoden 1950 18 prosentista liki 30 prosenttiin 60-luvun alussa. Kuuban imperialisminvastainen kansanvallankumous, joka nopeasti kasvoi sosialistiseksi vallankumoukseksi, laajensi sosialistista maailmanjärjestelmää.

Kapitalistisissa maissa koki työväenliike uuden nousun. Yhä runsaammin työläisiä ja muita demokraattisia

voimia taisteli lakoin ja poliittisin toimin riistoa ja sortoa sekä monopolipääoman herruutta vastaan ja kansojen demokraattisten oikeuksien ja vapauksien puolesta. Myös maissa, joissa oli fasistinen diktatuuri, kuten Espanjassa ja Portugalissa, vahvistivat edistykselliset voimat taisteluaan monopolienvastaisen demokratian saavuttamiseksi. Yhdysvalloissa kehittyi kansalaisoikeusliike ja taistelu rotusortoa vastaan.

Myös kansallisvallankumouksellinen vapautusliike saavutti uuden vaiheen. 1961 saavutti Algerian kansa pitkän ja paljon uhreja vaatineen taistelun jälkeen kansallisen itsemääräämisoikeutensa. Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen oli 40 Afrikan ja Aasian maata vapautunut siirtomaasorrosta. Kapitalismin klassinen siirtomaajärjestelmä oli luhistunut.

Kaikki nämä olivat suotuisia kansainvälisiä edellytyksiä DDR:n tulevalle kehitykselle. DDR sai sosialistisen yhteisön, ennen kaikkea Neuvostoliiton kuten myös monien imperialisminvastaisten voimien tukea. Se edisti 60-luvun alussa sen kansainvälisen aseman lujittumista ja sosialismin omassa maassa olevan perustan vakiinnuttamista.

60-luvun alussa tapahtui muutoksia voimasuhteissa ja kapitalististen maiden välisissä suhteissa. Yhdysvallat menetti ehdottoman johtoasemansa kapitalistisessa maailmassa. Länsi-Euroopan valtiot alkoivat muovautua suhteellisen itsenäiseksi valtaryhmittymäksi, jossa Saksan liittotasavalta pyrki johtoasemaan. Japani valmistautui syrjäyttämään Saksan liittotasavallan maailman kapitalistisen talouselämän toiselta sijalta. Muutamat valtiot, niiden joukossa Ranska, pyrkivät saamaan enemmän riippumattomuutta ja kansallista itsenäisyyttä. Verrattuna sodanjälkeisiin vuosiin tämä oli kapitalistisen maailman voimien uusi ryhmittymä, jonka synnytti kapitalismin epätasaisen taloudellisen ja poliittisen kehityksen laki.

Liittyen näihin muutoksiin, mutta erityisesti sosialismin kehityksen vaikutuksesta kiristyivät imperialistisessa leirissä kiistat sosialismia vastaan suunnattavasta strategiasta. "Roll back"-politiikan epäonnistuttua tehtiin ennen kaikkea Yhdysvalloissa uusia strategisia suunnitelmia.

Päämäärä oli entinen, sosialismin tuhoaminen, mutta joitakin metodeja piti vaihtaa, päämäärää ei enää pyritty saavuttamaan niin lyhyessä ajassa. Imperialismi yritti tällä tavalla mukautua muuttuneisiin voimasuhteisiin. Uusiin strategisiin suunnitelmiin sisältyi poliittisten, taloudellisten, ideologisten, diplomaattisten ja sotilaallisten keinojen vaihtelevampi käyttö sosialismia, vallankumouksellista työväenliikettä ja kansallista vapautusliikettä vastaan suunnatussa taistelussa. Ennen kaikkea piti sosialistinen maailmanjärjestelmä joustavammin keinoin pehmittää ja hajaannuttaa, jotta kapitalististen olojen palaaminen tulisi mahdolliseksi.

"Sopeutumisstrategian" luominen vaati pitkähkön ajan. Imperialismin määräävät voimat, erityisesti Saksan liittotasavallassa, eivät ensin olleet valmiita ottamaan huomioon muuttunutta maailmanpoliittista tilannetta. Saksan liittotasavallan hallitus lisäsi myös politiikkansa elokuussa 1961 tapahtuneen selvän fiaskon jälkeen revansistisia ja vastavallankumouksellisia päämääriään DDR:n suhteen. Porvarilliset, mutta myös oikeistososiaalidemokraattiset poliitikot ja lehdet rukoilivat länsivaltoja puuttumaan tilanteeseen sotilaallisin keinoin ja pakottamaan DDR:n poistamaan "muuri". DDR:n valtionrajoilla järjestettiin mellakoita ja provokaatioita. Rajavartioston jäsenet Peter Göring ja Reinhard Huhn murhattiin.

Nämä vihamieliset toimet saivat DDR:n hallituksen vahvistamaan rakennelmia valtionrajojen turvaamiseksi. Kansankamari sääti syyskuussa 1961 puolustuslain ja tammikuussa 1962 lain yleisestä asevelvollisuudesta. Kansallisen kansanarmeijan aseteknistä varustusta parannettiin. FDJ:n vetoomukseen vastaten ilmoittautui lähes 300 000 nuorta vapaaehtoiseen palveluun armeijaan. Neuvostoliitto tuomitsi päättäväisesti imperialistiset provokaatiot ja antoi DDR:lle kaiken tuen sen puolustaessa riippumattomuuttaan. Kesällä 1962 vakiintui tilanne DDR:n pääkaupungin ja Länsi-Berliinin välisellä valtionrajalla.

Rajahallinto, jota DDR käytti harjoittaessaan suvereeneja oikeuksiaan, turvasi maan kansalaisille ihmisoikeudet,

heidän henkilökohtaisen omaisuutensa ja heidän vapautensa. Se suojeli heitä imperialismilta, joka oli vuosikausia aiheuttanut heille kaikin mahdollisin tavoin vahinkoa, diskriminoinut heitä kansainvälisesti ja yrittänyt alistaa heidät uudestaan kapitalistisen riiston kohteiksi.

DDR:n työväenluokka ja muut työtätekevät käyttivät uusia, suotuisia kansallisia ja kansainvälisiä edellytyksiä sosialismin lujittamiseksi ja kehittämiseksi edelleen. Ensiksi oli voitettava talouselämässä vallitsevat epäsuhdat, jotka olivat syntyneet imperialismin vaikutuksesta silloin, kun raja oli ollut avoin. DDR:n tuona aikana kärsimät taloudelliset tappiot arvioi eräs Saksan liittotasavallan taloustieteilijä 120 miljardiksi markaksi. Se vastaa suunnilleen summaa, joka 50-luvulla sijoitettiin DDR:n teollisuuteen. Vuonna 1961 oli työn tuottavuus huomattavasti jäänyt suunnitellusta jälkeen. Sitä vastassa olivat väestön erittäin korkeat rahatulot, joita tavaratuotanto ei pystynyt vastaamaan. Suuret epäsuhdat vallitsivat myös kasautuman ja kulutuksen välillä.

Syyskuussa 1961 VEB Elektrokohle Berlin Lichtenberg -tuotantolaitoksen elektrodisorvarit kehittivät tuotantokampanjan, jonka tunnuksena oli "tuottaa enemmän samalla rahalla". Tätä esimerkkiä seurasivat monien tuotantolaitosten työläiset. Kohottamalla työn tuottavuutta ja tavaratuotantoa palkkatason pysyessä lähes samana he auttoivat voittamaan taloudellisia vaikeuksia.

Tunnus, jonka mukaan tuli suorittaa samassa ajassa samalla palkalla enemmän, oli vain ohimenevästi välttämätön, jotta kansantalous voitiin vakauttaa ja vähentää syntyneitä epäsuhtia. Pian oli mahdollista kohottaa työn tuottavuutta käyttäen paremmin hyväksi sosialismin taloudellisia lakeja ja tieteellis-teknisen edistyksen avulla ja toteuttaa suoritusperiaatetta. Tuotantokampanjaa jatkettiin 1962 Karl-Marx-Stadtin kansanomistaman suursorvikonetehtaan "Toukokuun 8. päivä" henkilökunnan aloitteesta. Aloitteen tunnuksena oli "Ajatelkaamme perusteellisesti, laskekaamme taloudellisesti, parantakaamme teknisesti, työskennelkäämme rehellisesti!" Siitä kehittyi joukkoliike, joka yhdisti työtätekevien moninaiset aloitteet

DDR:n taloudelliseksi ja poliittiseksi vahvistamiseksi ja rauhan turvaamiseksi. Nämä ponnistelut tuotannon lisäämiseksi aloittivat DDR:n talouselämän kehityksessä nopean kasvun.

Valtionrajojen turvaamisen jälkeiset kuukaudet olivat DDR:ssä voimistuneen ideologisen keskustelun ja selvitysprosessin aikaa. Työtätekevien ylivoimainen enemmistö ymmärsi SED:n ja Kansallisen rintaman väsymättömän ideologisen työn ansiosta, että vuoden 1961 elokuun turvatoimenpiteet vastasivat heidän etujaan ja suojelivat rauhaa ja sosialistisia saavutuksia. Entistä selvemmin tulivat monet kansalaiset tietoisiksi imperialismin vallan rajoista ja sosialismin voimasta ja tulevaisuudennäkymistä. Monille, jotka siihen asti olivat olleet syrjästäkatsojia, kävi selväksi, ettei DDR:stä voitu enää hävittää sosialismia. Mutta oli myös joukko kansalaisia — erityisesti niiden noin 100 000 "rajankävijän" joukossa, jotka olivat rajan ollessa avoin käyneet työssä Länsi-Berliinissä — joiden oli vaikea käsittää poliittisia yhteyksiä.

SED otti Kansallisessa rintamassa keskusteltavaksi sosialismin, imperialismin ja kansallisen kysymyksen suhteen Saksan kansan historiassa ja nykyaikana. Lukuisat keskustelut, joita aiheesta käytiin, syvensivät monien työtätekevien käsitystä sosialismin ja imperialismin sovittamattomuudesta ja lujittivat heidän vakaumustaan DDR:n lainmukaisista sosialistisista tulevaisuudennäkymistä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden rinnalla.

2. Siirtymäkauden tuloksia

Kuten useimmissa muissakin sosialistisissa maissa oli DDR:ssä 60-luvun alussa kapitalismista sosialismiin siirtymisen kauden tehtävät pitkälle ratkaistu. Sosialismin poliittinen organisaatio oli olennaisilta osin luotu. Sosialistinen valtiovalta, työväenluokan pääväline rakennettaessa sosialismia, harjoitti menestyksekkäästi proletariaatin diktatuurin kaikkia tehtäviä. SED, johon kuului 1,8 miljoonaa jäsentä, oli täyttänyt hyvin tehtävänsä marxilais-leniniläisenä puolueena ja yhteiskunnan johtavana voimana. SED:n yhteistyö joukkojärjestöjen ja demokraattisten puolueiden kanssa, joihin sillä oli hyvät suhteet, oli kestänyt kaikki kokeet myös kärjistyneen luokkataistelun tilanteissa. Saksan vapaalla ammatillisella keskusjärjestöllä, johon kuului 7 miljoonaa jäsentä, oli merkittävä yhteiskunnallinen asema. Se toteutti ennen kaikkea sosialistista demokratiaa aineellisen tuotannon alalla. CDU, DBD, LDPD ja NDPD, joilla oli SED:n kanssa hyvät suhteet, olivat aktiivisesti antaneet panoksensa sosialismin perustan luomisessa ja olivat tällöin poliittisesti, organisatorisesti ja ideologisesti kehittyneet.

Huolimatta imperialistisesta taloussodasta olivat työläiset ja muut työtätekevät saavuttaneet suurta menestystä kehittäessään sosialistista kansantaloutta. Kansantulo oli noussut vuosina 1949—62 22 miljardista markasta 74 miljardiin markkaan. Teollisuustuotanto oli tänä aikana noussut miltei nelinkertaiseksi. DDR:n kansantaloudella oli tällöin suorituskykyinen metallurginen pohja. Koneenrakennusta, kemianteollisuutta ja sähköteollisuutta oli kehitetty, energiapohja oli olennaisesti laajentunut. Laivanrakennuksen myötä oli syntynyt uusi teollisuudenala ja kauppalaivasto. 50-luvun lopussa oli aloitettu uusien teollisuudenalojen, esimerkiksi elektroniikkateollisuuden ja petrokemian, kehittäminen.

Yhteiskunnan sosiaalis-taloudellinen rakenne oli ratkaisevasti muuttunut. 1962 oli eri omaisuusmuodoilla seuraava osuus yhteiskunnan kokonaistuotannossa: sosialistinen kansanomaisuus 72,2 prosenttia, sosialistinen

osuuskuntaomaisuus 13,3 prosenttia, tuotantolaitokset, joissa valtiolla oli osuus, ja tuotantolaitokset, joilla oli komissiosopimus, 6,6 prosenttia, yksityiset tuotantolaitokset 7,9 prosenttia.

Luokkasuhteet vastasivat sosiaalis-taloudellista rakennetta. 76,3 prosenttia kansantaloudessa työskentelevistä kuului työväenluokkaan ja toimihenkilöihin. Osuuskuntaviljelijöiden osuus oli 12 prosenttia. Sivistyneistöön kuului 7 prosenttia työntekijöistä. Käsityötuotanto-osuuskuntien jäseniä oli 1,8 prosenttia, yksityisiä käsityöläisiä ja liikkeenharjoittajia oli yli 2 prosenttia ja komissiokauppiaita ja yksityisiä vähittäiskauppiaita 0,7 prosenttia kansantaloudessa työskentelevistä. 1962 oli teollisuudessa vielä yli 6 000 tuotantolaitosta, joissa valtio oli osallisena, ja 5 500 pientä ja keskisuurta yksityistä tuotantolaitosta, joissa oli noin puoli miljoonaa työntekijää.

Työväenluokka oli kasvanut suuresti. Työläisten ja toimihenkilöiden luku oli noussut vuosina 1949—61 4,8 miljoonasta 6,2 miljoonaan. Erityisen paljon oli noussut sosialistisen suurteollisuuden työläisten luku. Samanaikaisesti oli työväenluokan sisäisessä rakenteessa tapahtunut olennaisia muutoksia. Kun 1950 kevyenteollisuuden työläiset muodostivat työväenluokan ehdottomasti suurimman ryhmän, niin 60-luvun alussa oli eniten metallinjalostusteollisuuden työläisiä. Tämä ala oli erityisen merkittävä tieteellis-tekniselle edistykselle ja koko kansantalouden kehitykselle.

Osuuskuntaviljelijöitä oli noin miljoona, heidän luokkansa alkoi lujittua. Sosialistisen sivistyneistön syntymisen myötä oli myös tämä sosiaalinen kerros kasvanut huomattavasti. Vuonna 1946 laskettiin 250 000 ihmisen kuuluvan sivistyneistöön ja 60-luvun alussa noin 530 000 ihmisen.

Uusi luokkarakenne muodosti objektiivisen edellytyksen kansan poliittis-moraalisen yhtenäisyyden kehittymiselle ja työtätekevien luokkien ja kerrosten keskinäiselle lähentymiselle. Uusien sosiaalis-taloudellisten olosuhteiden, olennaiselta osaltaan sosialistisen luokkarakenteen ja työväenluokan poliittisen vallan pohjalta oli marxismi-

leninismi tullut hallitsevaksi maailmankatsomukseksi ja ideologiaksi. Syntyi sosialistinen saksalainen kansalliskulttuuri. DDR:n valtion ja yhteiskuntajärjestyksen luonne ja valtion sosialistiset kansainväliset suhteet olivat tehneet sen sosialistisen valtioyhteisön kiinteäksi osaksi. Samalla tämä kaikki oli sosiaalipoliittinen perusta sosialistiselle saksalaiselle kansakunnalle.

Niin olivat työväenluokka ja muut työtätekevät SED:n johdolla kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikana toteuttaneet Saksan kansan historian suurimman mullistuksen. Yli kaksi tuhatta vuotta oli luokkataistelu ollut historiassa liikkeellepaneva voima. Historiallisella edistyksellä oli antagonistinen luonne ja sitä seurasivat lukuisat sodat, kriisit ja muut katastrofit. Nyt alkoivat sosialistisen yhteiskunnan sisällä toimia uudet historialliset käyttövoimat, ennen kaikkea alituinen pyrkiminen kaikkien kansan sosiaalisten luokkien ja kerrosten, yksilön, perheen, työkollektiivin, työpaikan, alueellisen yhdyskunnan ja koko yhteiskunnan etujen yhtenevyyteen. Kuitenkin sosialismin ja imperialismin välisessä taistelussa säilyi luokkataistelu edelleen määräävänä voimana.

Siirtyminen kapitalismista sosialismiin tapahtui yhtenäisenä, jatkuvana vallankumouksellisena prosessina, joka oli alkanut antifasistis-demokraattisella kumouksella ja jota oli määrätietoisesti jatkettu luomalla työläisten ja talonpoikien valta ja tekemällä sosialistinen vallankumous. Se oli osa maailman vallankumouksellista tapahtumaketjua, erityisesti osa sosialistisen maailmanjärjestelmän syntymistä ja lujittumista. DDR:n menestyksekäs siirtyminen kapitalismista sosialismiin vahvisti Neuvostoliiton perustavanlaatuisten kokemusten yleispätevyyttä. Samalla se todisti siitä, että SED oli osannut soveltaa DDR:n erikoisoloihin marxismi-leninismiä ja NKP:n sekä muiden kommunistipuolueiden ja työväenpuolueiden kokemuksia.

3. SED:n 6. edustajakokous

Tammikuussa 1963 pidettiin SED:n 6. edustajakokous. Sen tehtävä oli analysoida, mikä taso oli saavutettu toteutettaessa työväenluokan historiallista tehtävää, sekä suunnitella maan tulevalle kehitykselle yhteiskuntapolitiikka. Edustajakokouksessa arvioitiin, että DDR:ssä olivat sosialistiset tuotantosuhteet voittaneet ja että olennaisilta osin oli luotu sosialismin perusta, että ne päämäärät oli toteutettu, joiden puolesta vallankumouksellinen Saksan työväenliike oli yli sata vuotta taistellut, mutta että sosialismin rakennustyötä ei suinkaan ollut suoritettu loppuun. Tämä arviointi oli perustana suunniteltaessa yhteiskunnan tulevan kehittämisen strategiaa. Kuten historia on osoittanut, ei ole mahdollista välittömästi sosialistisen vallankumouksen jälkeen alkaa rakentaa kommunismia. Yhteiskunnan kehitys oli sillä tasolla, ettei voinut olla kysymys vain sosialismin perustan lujittamisesta ja siirtymäkauden niiden tehtävien loppuunviemisestä, joita ei ollut vielä kokonaan ratkaistu. Pikemminkin nämä tehtävät piti liittää eteenpäin johtaviin strategisiin päämääriin.

SED lähti siitä, että sosialismin mahdollisuuksia, etuja ja käyttövoimaa ei ollut ammennettu loppuun sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen, vaan että ne vasta täysin ilmenevät koko laajuudessaan ja alkavat toimia tehokkaasti. Siihen tarvitaan pitkähkö ajanjakso, myös sen on historia todistanut oikeaksi.

6. edustajakokous julisti sosialismin laajan rakennustyön SED:n strategiseksi tehtäväksi. Edustajakokouksessa päätetyssä, Walter Ulbrichtin perustelemassa SED:n ohjelmassa sanotaan:

"Kansan edut, työtätekevien tarpeet ovat vahva liikkeellepaneva voima. Ne eivät siedä viipymistä saavutetulla tasolla. Ne vaativat sosialismin kokonaan ja täydellisenä."[32] Tältä pohjalta edustajakokous löi lukkoon lähimmät kehitystavoitteet kaikille olennaisille yhteiskunnan aloille.

Taloudellisella alalla oli keskeinen tehtävä sosialistisen

kansantalouden kehittäminen SEV-maiden talouden puitteissa. Sosialismin taloudellisia lakeja piti suunnitelmallisesti hyödyntää, tuotantoa ja työn tuottavuutta piti nopeasti lisätä tieteen ja tekniikan korkean tason pohjalta. Edustajakokous kehitti kansantalouden johdon ja suunnittelun uuden taloudellisen järjestelmän periaatteet. Sosialistiselle valtiovallalle asetettiin tehtäväksi parantaa sen taloudellis-organisatorista sekä kulttuuri- ja kasvatustoimintaa, kehittää sosialistista demokratiaa ja suojella luotettavasti liitossa Neuvostoliiton ja muiden Varsovan sopimuksen maiden kanssa työtätekevien saavutuksia. Edustajakokous päätti jatkaa sosialistista vallankumousta ideologian ja kulttuurin alalla, ennen kaikkea lujittaa kaikkien työtätekevien sosialistista tietoisuutta ja saavuttaa sosialistista yhteiskuntaa vastaavan sivistyksen ja kulttuurin korkean tason.

Puolueohjelmassa oli esitetty ensisijaisena tehtävänä, että DDR antaa panoksensa sosialistisen maailmanjärjestelmän lujittamiseksi ja kehittämiseksi ja ystävyyden ja yhteistyön syventämiseksi NKP:n, kommunistisen maailmanliikkeen etujoukon, ja Neuvostoliiton kanssa. Ohjelmassa luonnehdittiin kommunistisen yhteiskuntajärjestelmän kaksi vaihetta, sosialismi ja kommunismi. SED:n määrittelemät kommunismin tunnusmerkit olivat samat kuin NKP:n ohjelmassa, ja puolue ilmoitti päämääräkseen siirtyä sosialismin laajan rakennustyön jälkeen DDR:ssä kommunismin rakentamiseen.

Ulkopolitiikassaan kapitalistisia valtioita kohtaan lähti SED siitä, että tärkein tehtävä oli turvata pysyvä rauha. SED:n johtotähti oli Leninin vastakkaisia yhteiskuntajärjestelmiä edustavien valtioiden rauhanomaisen rinnakkainelon periaate.

6. edustajakokous otti kantaa myös kansalliseen kysymykseen. Se selvitti, että DDR saattaa päätökseen sosialismin rakentamisen liitossa Neuvostoliiton kanssa ja siirtyy sen jälkeen kommunismin rakentamiseen, riippumatta siitä, miten Saksan liittotasavalta yhteiskunnallisesti kehittyisi ja millaisiksi kummankin Saksan valtion suhteet muodostuisivat. Rauhanomaisen rinnakkainelon periaa-

tetta täytyisi soveltaa myös DDR:n ja Saksan liittotasavallan välisiin suhteisiin ja täytyisi saada syntymään edes jonkin verran korrekteja suhteita ja sopimuksia kummankin valtion välille. Rauhanomaisen rinnakkainelon mahdollisena muotona SED piti valtioliittoa, joka perustuisi kummankin valtion ja Länsi-Berliinin vapaakaupungin riippumattomuuteen ja tasa-arvoon eikä loisi niiden yläpuolella olevaa valtiovaltaa. Sillä edellytyksellä, että työväenluokka saavuttaisi myös Saksan liittotasavallassa taistelemalla valtion ja yhteiskunnan johtoaseman, piti SED vielä mahdollisena, että imperialismin aiheuttama Saksan jako voitaisiin voittaa suhteellisen pitkän historiallisen tapahtumaketjun aikana.

Kuten tuleva kehitys osoitti, kasvoi kuitenkin DDR:n ja Saksan liittotasavallan välinen erilaisuus yhä enemmän. Johtuen Saksan liittotasavallan hallitsevien piirien taantumuksellisesta politiikasta ei edes valtioliiton ajatus ollut toteutettavissa. Vain SED:n 50-luvun puolivälistä suunnittelema ja harjoittama politiikka, jonka tarkoituksena oli luoda DDR:n ja Saksan liittotasavallan sekä Länsi-Berliinin välille rauhanomaisen rinnakkainelon suhteet vastaten kansainoikeuden normeja, osoittautui historiallisesti mahdolliseksi.

6. edustajakokous päätti SED:n uusista, Erich Honeckerin perustelemista säännöistä. Ne osoittivat jäsenille sosialismin rakennustyön uudet tehtävät. Edustajakokouksen valitsema keskuskomitea valitsi poliittisen toimikunnan jäseniksi Friedrich Ebertin, Paul Fröhlichin, Otto Grotewohlin, Kurt Hagerin, Erich Honeckerin, Bruno Leuschnerin, Hermann Maternin, Erich Mückenbergerin, Alfred Neumannin, Albert Nordenin, Willi Stophin, Walter Ulbrichtin, Paul Vernerin ja Herbert Warnken, poliittisen toimikunnan varajäseniksi Erich Apelin, Hermann Axenin, Georg Ewaldin, Gerhard Grünebergin, Werner Jarowinskyn, Günter Mittagin, Margarete Müllerin ja Horst Sindermannin. SED:n keskuskomitean ensimmäiseksi sihteeriksi valittiin Walter Ulbricht.

DDR:n historiasta voi yhteenvetona 60-luvun alussa todeta: sosialistisen maailmanjärjestelmän kehityksen

uusi vaihe oli tärkein kansainvälinen edellytys DDR:ssä tapahtuvalle sosialismin tulevalle rakennustyölle. Turvatoimenpiteet DDR:n Länsi-Berliinin ja Saksan liittotasavallan vastaisten valtionrajojen suojaamiseksi olivat luoneet suotuisat ulkonaiset edellytykset. Sosialististen tuotantosuhteiden voitto oli ratkaiseva sisäinen rajapyykki, joka oli tunnusomainen uudelle historialliselle kehityskaudelle. SED:n 6. edustajakokouksesta alettiin luoda kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen strategiaa.

4. Uudet sosialistisen kansantalouden kehittämiselle asetetut vaatimukset

Kesäkuussa 1963 järjestettiin SED:n keskuskomitean ja DDR:n ministerineuvoston talouskonferenssi. 6. edustajakokouksen päätösten pohjalta siinä neuvoteltiin kansantalouden suunnittelun ja johdon uuden taloudellisen järjestelmän käyttöönotosta. Tämän taloudellisen järjestelmän periaatteet oli valmisteltu ja kokeiltu työryhmissä ja tekemällä taloudellisia kokeita. Tällöin oli myös nojauduttu Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa saatuihin kokemuksiin ja näissä maissa käytyihin keskusteluihin. Porvarilliset taloustieteilijät ja historioitsijat väittävät, että sosialististen maiden silloiset talousuudistukset olivat kapitalistisesta markkinataloudesta saatu "laina", joka olisi ollut välttämätön, koska siihenastinen talouspolitiikka oli muka epäonnistunut. Tosiasiassa suunnittelun ja johdon parantaminen on sosialistisen talouspolitiikan alituinen tehtävä. 60-luvun alussa se oli erityisen välttämätöntä, koska verrattuna ylimenokauteen tuotanto oli laajentunut valtavasti ja perusvarantojen arvo oli huomattavasti kohonnut. Sellaiset taloudellisen kasvun tekijät kuin korvausinvestoinnit, koulutuksen taloudellisuus ja intensivointi ylipäätään tulivat objektiivisiksi taloudellisen lisäkasvun vaatimuksiksi. Uusia vaatimuksia synnytti kiinteämpi taloudellinen ja tieteellis-tekninen yhteistyö Neuvostoliiton ja muiden SEV-valtioiden kanssa. Tieteellis-teknisen vallankumouksen mahdollisuuksia täytyi paremmin hyödyntää, jotta täysin käytettäisiin hyväksi sosialismin etuja. Kapitalismin ja sosialismin välisestä taloudellisesta kilpailusta tuli entistä enemmän taloudellinen ja tieteellis-tekninen kilpailu. Mutta työväenluokan ja muiden työtätekevien edut vaativat ennen kaikkea kansantalouden suurempaa tehokkuutta.

Aloitettujen toimenpiteiden avulla piti parantaa talouselämän valtiollista johtoa ja piti laajemmin ottaa huomioon arvolaki sekä sellaiset kategoriat kuin palkka, hinta, korko, laina, kustannukset, voitto. Tuotantolaitokset saivat koko uusintamisprosessista suuremman oman

vastuun. 1964 alkoi 80 kansanomistamien tuotantolaitosten yhteenliittymää toimia taloudellisen laskelmoinnin pohjalta ja kehittyä alansa taloudellisiksi johtoelimiksi. Aineellisen kiinnostuneisuuden edistämistä tukivat päätökset palkkiovarantojen perustamisesta ja niiden käyttämisestä sekä vuorotyöpalkkioiden ja työn laadun mukaan määräytyvän lisäloman käyttöönotto.

Valtion ja tuotantolaitosten taloustoiminnan avulla otettiin paremmin huomioon sosialismin lait ja annettiin talouskasvun laatutekijöiden vaikuttaa enemmän. Koko yhteiskuntaa koskeva suunnittelu liittyi läheisemmin yhteen talousyksiköiden kanssa ja työtätekevien taloudellista ajattelua edistettiin. Mutta käytäntö osoitti, ettei kaikilla toimenpiteillä ollut toivottua vaikutusta ja että oli jatkuvasti koottava uusia kokemuksia.

Samanaikaisesti johdon ja suunnittelun parantamisen kanssa tapahtui DDR:n teollisuudessa tärkeitä rakennemuutoksia. Ensisijaisesti edistettiin sellaisia aloja, jotka auttoivat toteuttamaan tieteellis-teknistä edistystä ja joille oli DDR:ssä olemassa suotuisat edellytykset. Se koski kemianteollisuutta, ennen kaikkea petrokemiaa, muovi- ja kumijalostuskoneenrakennusta, sähkötekniikkaa ja elektroniikkaa, mittaus-, ohjaus- ja säätötekniikkaa sekä hienomekaanista ja optista teollisuutta. Sen avulla voitiin tärkeillä teollisuudenaloilla kohottaa tuotannon ja tuotteiden tieteellis-teknistä tasoa. Samalla osoittautui kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan vaatimuksia vastaavan teollisuudenrakenteen kehittäminen mutkikkaaksi ja pitkäaikaiseksi tapahtumaksi. Käytettävissä olevat investointivarat olivat rajoitetut, kaikkia tehtäviä ei voitu heti ratkaista. Oli välttämätöntä myös edelleen edistää omaa raaka- ja polttoainetuotantoa, mihin tarvittiin huomattavat varat. Samanaikaisesti oli väistämättä otettava huomioon rakennemuutokset kansainvälisen sosialistisen työnjaon prosessissa, ja samalla oli saatava SEV:issä tämä työnjako uudelle, laajennetulle pohjalle.

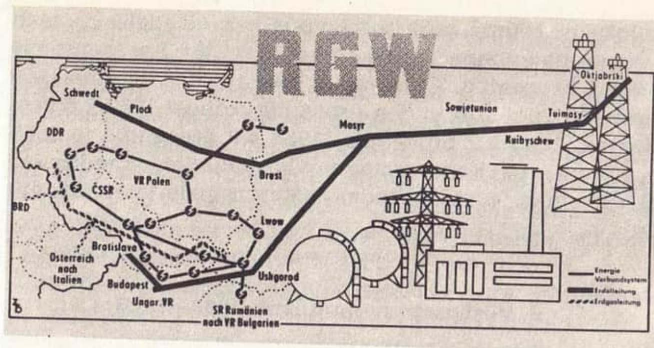
SEV-maiden kommunistipuolueiden ja työväenpuolueiden ensimmäisten sihteerien sekä hallitusten johtajien neuvottelu vahvisti kesäkuussa 1962 "Kansainvälisen

sosialistisen työnjaon perusperiaatteet". Siten päätettiin pitkän aikavälin ohjelma, joka vastasi sosialistisen maailmanjärjestelmän uutta kehitysvaihetta. Siinä otettiin huomioon se tosiasia, että SEV-maiden välisessä yhteistyössä sai niiden taloussuhteiden tehokkuus yhä enemmän merkitystä. Perusperiaatteet johtivat erityisesti kansantaloussuunnitelmien koordinointiin ja tuotannon erikoistumiseen ja yhteistyöhön.

SEV-maat loivat useita multilateraalisia järjestöjä, joihin myös DDR otti osaa. Niin liitettiin yhteen DDR:n, Tšekkoslovakian, Puolan ja Unkarin energiajärjestelmät, maaöljyjohto "Ystävyys" valmistui, taloudellista yhteistyötä varten perustettiin kansainvälinen pankki ja alettiin järjestää yhteistä tavaravaunukantaa. 1964 aloittivat toimintansa valssilaakeriteollisuuden ja raudan perusteollisuuden yhteistyöjärjestöt.

DDR:n ja Neuvostoliiton johtavien edustajien Moskovassa helmikuussa 1962 käymien neuvottelujen tuloksena kasvoi näiden valtioiden välinen tavaranvaihto huomattavasti ja taloudellinen ja tieteellis-tekninen yhteistyö laajeni. Neuvostoliitto myönsi DDR:lle suuren tavaralainan. Taloussuhteet myös muihin sosialistisiin maihin, erityisesti naapurivaltioihin Tšekkoslovakiaan ja Puolaan, kehittyivät. Kaikki tämä, erityisesti Neuvostoliiton antama tuki, vaikutti olennaisesti DDR:n kansantalouden vakautumiseen ja teki mahdolliseksi yhä pitemmälle ulottuviin tehtäviin tarttumisen.

SED:n 6. edustajakokouksen sekä marraskuussa 1963 pidetyn 6. ammattiliittojen kongressin päätökset antoivat uusia virikkeitä sosialistiselle kilpailulle. Kilpailun keskipisteeseen nousi voimakkaammin taistelu tieteellis-teknisen edistyksen saavuttamiseksi. Lukemattomien tuotantolaitosten työntekijät keskittyivät uuden tekniikan suunnitelman täyttämiseen. Schwedtin maaöljynjalostuslaitoksen ja muiden tuotantolaitosten sosialistiset tutkimusryhmät ottivat velvoitteekseen olennaisesti lyhentää tutkimus- ja kehitysaikoja. Lukemattomia uusia tutkimusryhmiä perustettiin. Työn tuottavuutta kyettiin kohottamaan erityisesti kemianteollisuuden, sähkötekniikan ja

SEV-maiden tärkeitä monenvälisiä hankkeita: eri maiden energiaverkot yhdistävä johtojärjestelmä, maaöljyjohto ja maakaasujohto

koneenrakennuksen tuotantolaitoksissa uusien tieteellis-teknisten tietojen pohjalta.

Uutta oli, että kilpailuja alettiin järjestää suurkilpailuna eikä vain yhden tuotantolaitoksen sisällä. Aloite tähän tuli Stralsundin telakan työntekijöiltä, jotka olivat järjestäneet kilpailun yhdessä alihankintateollisuuden kanssa. Ensimmäiset yhteiskilpailut edistivät talousalojen ja tuotantolaitosten yhteistyösuhteita, ja niistä saatiin arvokkaita kokemuksia. Kuitenkaan tuotannon lisääntyvästä yhteenpunoutumisesta ei ensi sijassa kyetty selviytymään sosialistisen kilpailun avulla, vaan se vaati talouselämän johdon ja organisaation uusia muotoja. Kansanomistamien tuotantolaitosten yhteenliittymien tai sosialististen suurtuotantolaitosten johtamien tuoteryhmien perustaminen oli yksi keino saman tai läheisen teollisuudenhaaran tuotannon koordinoimiseen. Niihin kuului myös tuotantolaitoksia, joissa valtio oli osallisena tai jotka olivat yksityisiä.

Työtätekevien ja talouselämää johtavien elinten yhteisponnistukset johtivat korkeampiin kansantaloudellisiin

tuloksiin. Niinpä työn tuottavuus kasvoi edellisvuoteen verrattuna vuonna 1963 4 prosenttia, 1964 7 prosenttia ja 1965 6 prosenttia. Kansantulo, joka oli sekä vuonna 1960 että 1961 noussut yhden prosentin, kohosi 1962 1,5 prosenttia, 1963 3,2 prosenttia, 1964 4,8 prosenttia ja 1965 4,4 prosenttia. Kansantalouden kasautumisvoima kasvoi. Siitä seurasi suotuisat edellytykset muulle talouskasvulle.

5. Viisivuotissuunnitelma 1966—1970

DDR:llä oli 60-luvun puolivälissä suorituskykyinen ja vakaa kansantalous. Sen jälkeen, kun elokuussa 1961 valtionrajat oli turvattu, oli osoittautunut, että talouselämä ja yhteiskunta kehittyvät paremmin, kun imperialismin suoria sosialistisen rakennustyön häirinnän mahdollisuuksia on rajoitettu. Ihmiset elivät varmemmin, rauhallisemmin ja tyytyväisemmin. Heidän elintasonsa parani. Huhtikuusta 1966 alkaen oli voimassa aluksi joka toinen viikko, myöhemmin jatkuvasti viisipäiväinen työviikko. 1966 otettiin asteittain käyttöön vuosipalkkio, jonka suuruus on 70—100 prosenttia kuukausipalkasta. Se maksetaan kuluvan vuoden suunnitelman täyttämisestä.

Vähitellen voitettiin kansantaloudellisen uusintamisprosessin häiriöt, jotka imperialismi oli aiheuttanut silloin, kun raja oli ollut avoin. Myös ulkomaankauppatase oli vuonna 1965 vuosien jälkeen taas positiivinen.

Mutta vielä oli ratkaistava monia ongelmia. Yksi näistä oli syntynyt väestön ikärakenteen jatkuvasta huononemisesta. Sataa työikäistä kohti oli 1966 72,5 henkeä, jotka eivät olleet työikäisiä. Vuonna 1939 tämä suhde oli ollut 100:48,1, vuonna 1955 100:56,4 ja 1960 100:63,0. 60-luvun jälkimmäisellä puoliskolla DDR:ssä oli huonoin työvoimatase verrattuna kaikkiin vertailukelpoisiin teollisuusmaihin. Se oli seurausta 30-luvun maailman talouskriisistä, toisesta maailmansodasta ja 50-luvulla tapahtuneesta suorasta ja välillisestä työvoiman suuresta maastavärväyksestä.

Aineellis-tekninen pohja oli huolimatta imperialistisesta, sosialismia vastaan tähdätystä taloussodasta kehittynyt hyvin. Oli syntynyt monia uusia ja moderneja tuotantolaitoksia, ja ne olivat aloittaneet tuotantonsa. Samalla oli suunnilleen puolet koneista ja laitteista tullut yli-ikäisiksi. Automatisointi, keino tämän ongelman ratkaisuun, kestää vuosikymmeniä. Automaattisia tuotantolaitteita käytti vuonna 1963 4,2 prosenttia työläisistä, 1966 4,8 ja 1970 6,6 prosenttia työläisistä.

Jo nämä tosiasiat tekivät selväksi, että siirtyminen pääasiallisesti ekstensiivisestä suurimmaksi osaksi intensiivisesti laajennettuun uusintamiseen ja rationalisointi sosialistisella tavalla olivat välttämättömiä vaatimuksia, joita SED:n ja hallituksen talouspolitiikan täytyi vastata. SED:n keskuskomitean ja DDR:n ministerineuvoston konferenssi, joka pidettiin kesäkuussa 1966 Leipzigissa, julisti koko sosialistisen rationalisoinnin talouspolitiikan päälinjaksi. Erityisesti painotettiin, että rationalisointi toteutetaan kansan edun nimessä ja työtätekevien hyödyksi. Sen jälkeen tehtiin lukuisissa tuotantolaitoksissa rationalisointisuunnitelmia ja alettiin rationalisointivälineiden valmistaminen. Uudistajilla oli suuri osuus rationalisointihankkeiden toteuttamisessa. Nuorten uudistajien parhaat tulokset levisivät erityisesti "Huomisen mestareiden messujen" kautta.

Toukokuussa 1967 hyväksyi kansankamari viisivuotissuunnitelman vuosiksi 1966—70. 60-luvun ensimmäisellä puoliskolla oli täytynyt voittaa ne taloudelliset vahingot, joita imperialismi oli avoimen rajan aikana aiheuttanut DDR:lle, ja täytyi vakauttaa kansantalous. Tällöin oli kansantaloutta pääasiassa johdettu vuosittaisten kansantaloussuunnitelmien avulla. Vuosien 1966—70 viisivuotissuunnitelman päämäärä oli kansantalouden tärkeimpien tavoitelukujen kohdalla 6 prosentin kasvu. Tässä suunnitelmassa voitiin paremmin kuin ennen ottaa huomioon tieteellis-teknisen vallankumouksen vaatimukset. Erityisesti piti edistää petrokemiaa, elektroniikkaa, tieteellisten laitteiden ja modernien työstökoneiden tuotantoa. Suunnitelmaan sisältyi myös työtätekevien

elinolojen parantaminen edelleen ja Berliinin, Dresdenin, Leipzigin ja Karl-Marx-Stadtin kaupunginkeskustojen rakennustyö. Verrattuna aikaisempiin viisivuotissuunnitelmiin oli tällä suunnitelmalla olennaisesti suuremmat ulottuvuudet. Se koski erityisesti tehtäviä Neuvostoliiton ja muiden SEV-maiden kanssa harjoitettavan taloudellisen yhteistyön syventämiseksi.

Huhtikuussa 1967 pidetty SED:n 7. edustajakokous totesi, että olosuhteet ja välttämättömyys olivat kypsyneet, jotta voidaan kehittää uutena historiallisena jaksona kaikkia yhteiskunnan aloja, kuten politiikkaa, taloutta, kulttuuria ja ideologiaa, tiedettä, maanpuolustusta ym., samassa määrin ja toisiinsa suhteuttaen. Se ei ollut mahdollista kapitalismista sosialismiin siirtymisen ajan konkreettisissa historiallisissa olosuhteissa. Mutta nyt olivat aineelliset ja rahataloudelliset varat kasvaneet, ja taloudelliset ja yhteiskunnalliset voimat olivat niin vahvistuneet, että tähän tehtävään voitiin tarttua. Tietoisuus tästä vaikutti kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen teoriaan ja strategiaan.

Jotta uusintamisprosessia voitaisiin tehostaa, perustettiin kansanomistamia kombinaatteja, jotka työskentelivät valtiosuunnitelman ja taloudellisen laskelmoinnin pohjalta. Ensimmäisiin kuuluivat Berliinin Oberspreen kaapelikombinaatti, Ruhlan kellokombinaatti ja Rostockin asuntotuotantokombinaatti. Vuoden 1970 loppuun mennessä syntyi teollisuuden alalla 37 kansanomistamaa kombinaattia. Samalla itsenäiset tuotantolaitokset kehittivät yhteistyön moninaisia muotoja tehokkuuden nostamiseksi. Ensimmäisinä yhteistyöliittoina syntyivät tekstiiliteollisuuden "Wolpryla" ja laivanrakennuksen alalla "Atlantik". Kun pienet ja myös yksityiset tuotantolaitokset ulotettiin yhteistyön piiriin, saivat ne mahdollisuuden myötävaikuttaa sosialistiseen rationalisointiin. Teollisuuden keskittämisprosessi ja yhteistoimintasuhteiden syntyminen vaikuttivat kokonaisuudessaan suotuisasti kansantalouden kehittymiseen.

Sosialistisen rationalisoinnin tehtävät tulivat yhä keskeisemmiksi sosialistisessa kilpailussa. Berliinin Köpe-

nickin radiotehtaassa työskentelevän Gerhard Kastin vaatimuksen "Tuotantolaitoksemme ei saa enää elää muiden kustannuksella!" ottivat monet kollektiivit omakseen. He toimivat sen puolesta, että koneita ja laitteistoja käytettiin tehokkaammin, materiaalia, raaka- ja lisäaineita säästeliäämmin ja että työorganisaatiota parannettiin. Kaikilla kansantalouden aloilla työtätekevät, kuten Margot Bäz, Bruno Gering, Kurt Kittler, Herbert Middelstädt, Gertrud Rudolph, Bernd Schröder, Karl Zaumseil ym., olivat tässä esimerkkinä muille. Ensimmäisen kerran alkoivat tuotantolaitokset, joilla oli yhteistyösuhteet, järjestää yhteisiä kilpailuja.

Kohokohdiksi nousivat ne kilpailut, jotka järjestettiin lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen 50. vuosipäivän ja DDR:n perustamisen 20. vuosipäivän johdosta. Vuonna 1969 otti yli 2,2 miljoonaa työtätekevää osaa kilpailuun "sosialistisen työn kollektiivin" arvonimen saavuttamiseksi. Työskentelemisestä, opiskelemisesta ja elämisestä sosialistisesti oli tullut joukkoliike.

Työläisten, osuuskuntaviljelijöiden, sivistyneistön edustajien ja muiden työtätekevien ponnistelujen ansiosta pystyttiin tekemään kaikilla yhteiskunnan aloilla edistysaskeleita kamppailtaessa vuosien 1966—70 viisivuotissuunnitelman täyttämiseksi.

Viisivuotissuunnitelmaan liittyvien toimenpiteiden lisäksi aloitettiin vuodesta 1967 lähtien toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli ennen kaikkea nopeuttaa kansantalouden johtavien haarojen kehitystä. 1969 saatiin lisäksi 87 automatisointikohdetta valmiiksi. Täten syntyi tosin tärkeitä kapasiteetteja kansantalouteen, erityisesti kulutustavaratuotannon alalla; samalla kuitenkin tämän hankkeen laajuus ylitti silloiset mahdollisuudet. Myös useampien kuin viisivuotissuunnitelmaan sisältyvien kaupunginkeskustojen saneeraus tai uudelleenrakentaminen vaati ylimääräisiä varoja ja reservejä. Niin esiintyi suunnitelmataantumia kansantalouden muutamilla aloilla ja syntyi uusia epäsuhtia, jotka vaikuttivat talouselämän jatkuvaan kehittymiseen.

6. Kohti modernia sosialistista maataloutta

Sen jälkeen, kun valtionrajat oli turvattu ja sosialistiset tuotantosuhteet olivat voittaneet, pääsivät myös koko maataloudessa sosialismin taloudelliset lait vaikuttamaan voimakkaammin. Kuitenkin siirtymiseen yksilöllisestä tuotannosta sosialistiseen osuuskuntatuotantoon liittyi vaikeita ongelmia, joista selviytyminen vaati monia vuosia ja oli mahdollista vain työväenluokan ja sosialistisen valtion tuen avulla. Useimmilla osuuskuntaviljelijöillä ei 60-luvun alussa ollut suurtakaan kokemusta osuuskuntatyöstä. Erityisesti uusissa maataloustuotanto-osuuskunnissa, jotka kuuluivat tyypiltään luokkaan I, hyötymaa koostui vielä haja-alueista. Epäsuotuisat sääolosuhteet, varsinkin vuosina 1960—61, aiheuttivat maataloudelle suuria vaikeuksia. Vihamieliset ainekset yrittivät pelotella tuhopoltoin ja muin sabotaasitoimin osuuskuntaviljelijöitä ja estää tuotanto-osuuskuntien vahvistumisen; ne eivät kaihtaneet edes murhia.

SED lähetti maatalouteen lisää kokeneita työläisiä ja spesialisteja. Kansanomistamat tuotantolaitokset, valtion virastot ja tieteelliset laitokset solmivat kummisuhteita vastaperustettuihin maatalouden tuotantolaitoksiin. SED:n ehdotuksesta myönnettiin maatalouden tuotanto-osuuskunnille lainoja suotuisin ehdoin, investointivaroja maatalouden teknistä varustusta varten lisättiin, korkeakouluissa ja ammattiopistoissa koulutettiin enemmän kaadereita sosialistiseen maatalouteen. Sosialistisen maatalouden johdon parantamiseksi perustettiin ministerineuvostoon helmikuussa 1963 maatalousneuvosto, jonka johdossa oli Georg Ewald, sekä piirikuntiin ja piireihin maatalousneuvostoja, joihin kuului noin 20 000 osuuskuntaviljelijää, kansanomistamien tilojen työläistä, maataloustieteilijää ja puolueen ja valtion toimihenkilöä. Kansanpoliisi suojeli sosialistista maataloutta rikollisia ja tuhotyöntekijöitä vastaan ja antoi, kuten myös kansallisen kansanarmeijan yksiköt, osuuskuntaviljelijöille poliittis-ideologista ja aineellista tukea.

Asteittain luovutettiin kone-traktori-asemien tekniikka

maatalouden tuotanto-osuuskunnille, ilmaiseksi III-tyypille, I-tyypille sitä myytiin. Kun tämä oli saatu päätökseen, olivat maatalouden tärkeimmät tuotantovälineet, maa ja tekniikka, samoissa käsissä. Kone-traktori-asemat olivat täyttäneet historiallisen tehtävänsä. Sen jälkeen, kun tekniikka oli luovutettu maatalouden tuotanto-osuuskunnille, muutettiin nämä asemat korjausteknisiksi asemiksi. Yli 50 000 traktorinkuljettajaa ja spesialistia, jotka muutettaessa kone-traktori-asemat korjausteknisiksi asemiksi liittyivät maatalouden tuotanto-osuuskuntiin, voimisti työväenluokan vaikutusta.

Sosialistisen maatalouden tekninen varustustaso parani olennaisesti. Vuosina 1960—65 nousi traktorien luku noin 70 000:sta 124 000:een, leikkuupuimurien luku 6000:sta 15 000:een. Tärkeiden maataloustöiden koneistumisastekin nousi. Kun vuonna 1960 käytettiin 38 prosentissa viljapelloista sadonkorjuussa suurkoneita, niin prosenttiluku oli vuonna 1965 jo 71. Jo nyt oli DDR:n maatalous maailmassa kärkipäässä keinolannoitteiden käytön suhteen.

Osuuskuntaviljelijöiden ponnistelujen ansiosta ja työväenluokan ja valtion tukemina vahvistuivat maatalouden tuotanto-osuuskunnat taloudellisesti ja poliittisesti, ja vähitellen pystyttiin voittamaan alussa vallinneet pisimmälle kehittyneiden ja vähemmän kehittyneiden tuotanto-osuuskuntien suuret erot. Sadot, jotka olivat 1961 useimpien viljelyskasvien kohdalla huomattavasti laskeneet, nousivat hitaasti, mutta jatkuvasti. Myös karjatalous edistyi. Valtion tulot, jotka saatiin teuraskarjasta, maidosta ja munista, kasvoivat.

Yhteisissä ponnistuksissa hyvään osuuskuntatyöhön pääsemiseksi lujittui osuuskuntaviljelijöiden luokka. Yhä useammat osuuskuntaviljelijät luopuivat käsityksistä ja asenteista, jotka olivat peräisin pienomistajan ajattelutavasta; sosialistinen tietoisuus alkoi kasvaa. Yhä enemmän onnistuttiin saamaan naiset tasa-arvoisina mukaan osuuskuntatyöhön. Osuuskuntaviljelijöiden sivistys- ja koulutustaso sekä heidän sivistys- ja kulttuuritarpeensa kasvoivat. Myös maatalouden tuotanto-osuuskuntiin

kehittyi sosialistinen kilpailu. Albinshofin, Krienin ja Krusenfelden maatalouden tuotanto-osuuskunnista keväällä 1962 alkanut kilpailuliike tähtäsi monissa tuotanto-osuuskunnissa kollektiivisen työn parantamiseen, maankäytön ja karjatalouden tehostamiseen, uuden tekniikan käyttämisen lisäämiseen ja sosialistisen liiketalouden toteuttamiseen.

Samassa määrin kuin sosialistinen maatalous vahvistui ja sen aineellis-teknisen pohjan kehittyminen edistyi, kypsyi välttämättömyys maatalouden tuotannon erikoistumiseen, tuotanto-osuuskuntien keskinäisten sekä tuotanto-osuuskuntien ja kansanomistamien tilojen välisten yhteistoimintasuhteiden solmimiseen ja asteittaiseen siirtymiseen teollisiin tuotantomenetelmiin. Siten suunnitelmallisesti parannettiin väestön ja teollisuuden kysyntää vastaavaa maataloustuotteiden tuottamista. Vain näin pystyttiin käyttämään laajasti ja järkiperäisesti maataloustieteen tietoja ja modernia tekniikkaa — kuten esim. leikkuupuimuria E 605, peruna- ja juuressadonkorjuukoneita, neuvostoliittolaista traktoria K 700.

60-luvun puolivälissä aloittivat osuuskuntatilat ja kansanomistamat tilat yhteistoimintayhteisöissä vapaaehtoisen yhteistyön. Ne alkoivat korjata yhdessä satoa, ne erikoistuivat ja tekivät yhteisiä sijoituksia. Myös maatalouden tuotanto-osuuskuntien, kansanomistamien tilojen ja elintarvikealan sekä kaupan tuotantolaitosten välille kehittyi moninaisia yhteistoimintasuhteita. Maatalouden, teollisuuden ja kaupan alojen valtiollisten sekä osuuskunnallisten sosialististen tuotantolaitosten työtätekevät liittyivät uusiksi, sosialistisiksi kollektiiveiksi. Tämä oli ilmaus sosialismin tuotantosuhteiden dynaamisesta kehityksestä.

Sen jälkeen, kun sosialistiset tuotantosuhteet olivat voittaneet ja lujittuneet maaseudulla, piti SED yhteistoimintaa ratkaisevana renkaana tiellä kohti modernia sosialistista maataloutta. Siten se sovelsi luovasti Leninin osuuskuntasuunnitelmaa ja Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden vastaavia kokemuksia DDR:n uusiin oloihin. SED vastusti sekä pyrkimyksiä nopeuttaa keinote-

koisesti siirtymistä yhteistoiminnalliseen työhön että myös joidenkin maatalouden tuotanto-osuuskuntien kehityksen pysähtymistendenssejä. Se huolehti siitä, että yhteistoiminnallisten suhteiden kehittyessä säilytettiin ehdottomasti vapaaehtoisuuden ja osuuskuntien itsenäisyyden periaate.

SED pyrki ensisijaisesti kehittämään yhteistoimintaa pelto- ja niittyviljelmillä, koska tähän oli erittäin suotuisat edellytykset olemassa. 60-luvun lopulla siirtyivät pitkälle edistyneet tuotanto-osuuskunnat tiettyjen viljelykasvien yhteisviljelyyn ja lopulta koko peltotaloutensa yhteiseen järjestämiseen. Ne perustivat ensimmäiset kasvituotannon yhteistoiminnalliset osastot. Arvokasta apua aineellis-teknisen pohjan kehittämisessä ja maatalouden kemiallistamisessa antoivat maatalousteknilkan piirikorjaamot ja maatalouskemian keskukset. Ensimmäiset maanparannusta koskevat yhteishankkeet, erityisesti suurempien alueiden kastelu, toteutettiin.

Samaan aikaan 60-luvun lopussa syntyivät Königs Wusterhauseniin, Ferdinandshofiin ja muutamille muille paikkakunnille ensimmäiset kotieläintuotannon tehdasmaiset laitokset, jotka pian saavuttivat erittäin korkean tuottavuuden ja joissa saatiin tärkeitä kokemuksia maataloustuotannon keskittämisen ja erikoistumisen jatkamiseksi.

7. Sosialistisen valtio- ja oikeusjärjestyksen kehittäminen

Sen jälkeen, kun sosialistiset tuotantosuhteet olivat saaneet voiton ja kun valtionrajat oli turvattu, oli sosialistisella valtiovallalla ennen kaikkea tehtävänä kehittää talous-organisatorista sekä kulttuuri- ja kasvatusfunktiotansa. Uudet edellytykset olivat syntyneet sosialistisen demokratian kehittämisen jatkamiseksi. Samalla oli vahvistettava DDR:n puolustuskykyä, sillä imperialismin aggressiivisuus ei ollut vähentynyt.

Huhtikuussa 1963 säädetty ministerineuvostoa koskeva laki täsmensi ministerineuvoston vastuualueita ja tehtäviä. Ministerineuvoston oli huolehdittava siitä, että sosialismin talouslakeja hyödynnettiin johdonmukaisesti ja että tieteellis-teknistä edistystä kehitettiin. Valtion suunnittelukomission tehtävät määriteltiin uudelleen. Sen tehtävänä oli valmistella kansantalouden kehittämiseksi perspektiivisuunnitelmia, koordinoida nämä muiden SEV-maiden suunnitelmien, erityisesti Neuvostoliiton, kanssa ja laskea ohjeluvut vuosisuunnitelmille sekä analysoida suunnitelmien täyttäminen. Vuonna 1961 perustetun kansantalousneuvoston tehtävänä oli vuosisuunnitelmien tekeminen ja niiden toteuttamisen tarkastaminen. Koska yhden ainoan kaikista teollisuudenaloista vastaavan elimen ei enää ollut mahdollista hallita kasvavia kansantaloudellisia tehtäviä, lakkautettiin kansantalousneuvosto 1966, ja teollisuudenalojen ministeriöt perustettiin.

Vuonna 1948 perustetun keskustarkastuskomitean tilalle tuli toukokuussa 1963 työläisten ja viljelijöiden valvontaelin. Sen tehtävänä oli kontrolloida SED:n ja hallituksen päätösten toteuttaminen ja auttaa tehostamaan sosialistista lainkäyttöä. Valtiollisena ja yhteiskunnallisena elimenä työläisten ja viljelijöiden valvontaelin on SED:n keskuskomitean ja ministerineuvoston alainen ja se työskentelee läheisessä yhteistyössä ammattiliittojen kanssa. Tämän valvontaelimen komiteat, lautakunnat ja komissiot kehittyivät joukkokontrollin tärkeimmäksi väli-

neeksi. Niiden avulla saatiin käyttöön kansantalouden reservit ja havaittiin valtion normeja vastaan tehdyt rikkomukset. Vuonna 1965 työskenteli yli 100 000 kansalaista vapaaehtoisesti valvontaelimen komiteoissa ja lautakunnissa.

Myös paikallisten kansanedustuselimien kautta tuli yhä enemmän työtätekeviä valtion johtotehtäviin. Kansanedustuselinten pysyvien komissioiden jäsenmäärä kasvoi vuosina 1960—65 232 000:sta 355 000:een. 40 prosenttia pysyvien komissioiden jäsenistä ei ollut yleisillä vaaleilla valittuja edustajia.

Sosialistista oikeusjärjestystä lujitti valtionneuvoston huhtikuussa 1963 antama säädös, jossa oli suunniteltu oikeudenhoidon kasvattavan vaikutuksen lisääminen. Vuodesta 1953 tuotantolaitoksissa toimineiden konfliktilautakuntien rinnalle perustettiin uusina oikeudenhoidon yhteiskunnallisina eliminä välityslautakunnat. Oikeusistuimia ja virallisia syyttäjiä koskevat lait, toukokuun 1964 nuorisolaki ja vuonna 1965 säädetty perhelaki kehittivät sosialistista oikeusjärjestystä edelleen. Lakeihin otettiin monia kansalaisten ehdotuksia. Niinpä oli 750 000 kansalaista osallistunut keskusteluihin perhelain luonnoksesta. Nuorisolaissa ilmeni SED:n ja sosialistisen valtion nuorisopolitiikka. Sen päämääränä oli kohottaa kaikilla aloilla nuorison aktiivisuutta ja luomisvoimaa, edistää sen aloitteellisuutta ja vahvistaa sen sosialistista tietoisuutta. Nuorisolle piti osoittaa luottamusta ja antaa vastuuta. Perhelaki perustuu miehen ja naisen täydellisen tasa-arvoisuuden periaatteeseen. Se varmistaa valtion ja yhteiskunnan laajan perhetuen.

Syyskuun 21. päivänä 1964 kuoli DDR:n ensimmäinen pääministeri ja SED:n pitkäaikainen puheenjohtaja Otto Grotewohl. Kansankamari kutsui ministerineuvoston puheenjohtajaksi Willi Stophin.

Willi Stoph, joka on syntynyt 9. heinäkuuta 1914 Berliinissä ja joka on ammatiltaan muurari ja rakennusteknikko, oli liittynyt Saksan kommunistiseen puolueeseen 1931 ja osallistunut sen riveissä fasisminvastaiseen vastarintataisteluun. Vuoden 1945 jälkeen hän hoiti johtavia talous-

poliittisia tehtäviä. Vuodesta 1950 hän on kuulunut SED:n keskuskomiteaan, vuodesta 1953 poliittiseen toimikuntaan. Suuret ansiot hän saavutti sisäministerinä 1952—56 ja sen jälkeen, kun kansallinen kansanarmeija oli 1956 perustettu, kansallisen puolustuksen ministerinä. 1962 Willi Stoph kutsuttiin DDR:n ministerineuvoston ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi. Puolue- ja valtiojohdon kollektiivissa hän huomattavassa määrin vaikutti DDR:n vahvistumiseen.

Kansallisneuvoston laajennetun puhemiehistön neuvottelu Kansallisen rintaman Torgaun piiritoimikunnan kanssa tammikuussa 1967 aloitti uuden kansanaloiteliikkeen, jonka tunnus oli "Kaupunkimme ja kuntamme kauniimmiksi — osallistu!" Kansallinen rintama työskenteli asukkaiden työ- ja elinehtojen parantamiseksi siten, että kaupunki- ja maaseutukuvaa parannetaan. Se toimi myös sivistys- ja kulttuurielämän sekä yhteiskunnallisten suhteiden kehittämiseksi ja paikallisten reservien löytämiseksi täytettäessä kansantaloudellisia tehtäviä. Uusi kansanliike liittyi kansallisen rakennustyön perinteisiin. Se ei johtanut vain hyviin aineellisiin tuloksiin —Torgaun aloiteliikkeen puitteissa tehtiin ylimääräistä työtä liki 2,4 miljardin markan edestä vuodessa — vaan onnistuttiin myös koordinoimaan paremmin asuinalueiden poliittista työtä ja kehitettiin puolueiden ja joukkojärjestöjen yhteistoimintaa Kansallisessa rintamassa SED:n johdolla.

Liittoutumapuolueiden hyväksikoetulla SED:n johdolla toimivalla liitolla oli tärkeä osa myös tässä yhteiskunnallisen kehityksen uudessa vaiheessa. CDU, DBD, LDPD ja NDPD, puolueet joilla oli hyvät suhteet SED:hen, keskittyivät entistä voimakkaammin koko yhteiskunnan kehityksen ongelmiin. Aktiivisella työllään kansanedustuslaitoksissa ja valtion elimissä, Kansallisessa rintamassa, sosialistisessa kansantaloudessa ja muilla yhteiskunnallisen elämän aloilla näiden puolueiden toimihenkilöt ja jäsenet vaikuttivat DDR:n edelleen kehittämiseen. Erityisesti he auttoivat lujittamaan luokkien ja kerrosten liittoa, jonka johdossa oli työväenluokka ja sen puolue, sekä edelleen kehittämään niitä lähellä olevien kansalaisten sosialistista

valtiotietoisuutta ja saamaan heidät entistä enemmän mukaan sosialistiseen rakennustyöhön.

Sen jälkeen, kun lokakuussa 1949 oli astunut voimaan DDR:n ensimmäinen perustuslaki, oli DDR:ssä tapahtunut perustavanlaatuisia yhteiskunnallisia muutoksia. Nämä piti saada valtio-oikeuteen mukaan, ja samalla piti luoda perustuslakiin pohjautuva perusta sosialistisen yhteiskunnan tulevalle kehitykselle. Tammikuussa 1968 esitti kansankamari keskusteltavaksi DDR:n uuden, sosialistisen perustuslain luonnoksen. Yhteensä yli 750 000 tilaisuudessa ottivat miljoonat eri luokkiin ja kerroksiin kuuluvat kansalaiset kantaa luonnokseen. He tekivät lukuisia ehdotuksia, jotka johtivat 118 muutokseen luonnoksessa. Kansalaiskeskusteluun liittyi uusia sosialistisen kilpailun aloitteita.

Huhtikuun 6. päivänä 1968 kannatti 94,5 prosenttia äänioikeutetuista kansalaisista kansanäänestyksessä uutta perustuslakia ja ilmaisi täten yhteenkuuluvuutensa sosialistisen työläisten ja talonpoikien valtion kanssa.

Sosialistisesta perustuslaista ilmenivät vallankumoukselliset saavutukset ja perustavanlaatuiset yhteiskunnalliset muutokset, jotka DDR:n työtätekevät olivat taistelullaan saavuttaneet. Se määritteli sosialistisen valtiovallan kaupungin ja maaseudun työtätekevien poliittiseksi organisaatioksi, jotka toteuttavat yhdessä työväenluokan ja sen puolueen johdolla sosialismia. Työväenluokan ja SED:n rooli sekä ammattiliittojen oikeudet vahvistettiin. Ammattiliitot olivat suurin luokkajärjestö, jonka kautta työtätekevät pystyivät vaikuttamaan valtion, talouselämän ja yhteiskunnan johtoon. Sosialistisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen loukkaamattomaksi perustaksi perustuslaki katsoi kaikkien työtätekevien harjoittaman vallankäytön, työväenluokan liiton osuuskuntaviljelijöiden luokan, sivistyneistön edustajien ja muiden työtätekevien kanssa, tuotantovälineiden sosialistisen omistuksen ja yhteiskunnallisen kehityksen johdon ja suunnittelun. Ystävyys ja yhteistyö Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kanssa samoin kuin läheinen aseveljeys Varsovan sopimuksen maiden armeijoiden kanssa

tulivat perustuslain periaatteiksi. Perustuslaki velvoitti jokaisen kansalaisen suojelemaan rauhaa ja sosialistista isänmaata.

8. Yhtenäinen sosialistinen koulujärjestelmä

DDR:ään oli luotu suorituskykyinen koulujärjestelmä, joka sai osakseen myös kansainvälistä tunnustusta. Sosialistisen rakennustyön ja tieteen ja tekniikan kasvavan merkityksen myötä kuitenkin nousivat koululaitokselle asetetut vaatimukset.

Helmikuussa 1965 sääti kansankamari yhtenäistä sosialistista koulujärjestelmää koskevan lain. Lain periaatteista, jotka Alexander Abuschin johtama ministerineuvoston komitea oli valmistellut, olivat keskustelleet sadattuhannet kansalaiset, ja lakiin oli tehty 5000 ehdotusta. Tärkein suunniteltu uudistus oli yleinen siirtyminen kymmenluokkaiseen polytekniseen peruskouluun kaikkien oppivelvollisuusiässä olevien lasten ja nuorten koulutuksessa. Valtio antoi tätä varten käyttöön runsaasti varoja. Vaikka DDR:ssä oli työvoimapula ja kymmenluokkaisen koululaitoksen toteuttaminen vaikeutti ensin tilannetta tällä alalla, täyttivät SED ja hallitus tämän tehtävän, olihan kyseessä "tulevaisuuden investointi", koululaitoksen luominen, jonka piti vastata kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan vaatimuksia.

Laissa määrättiin koulutuksen ja kasvatuksen sisältö uusissa olosuhteissa ja vahvistettiin yksittäisten koulujen asema ja tehtävä. Laki takaa yhtenäisen koulutus- ja kasvatusprosessin esikoululaitoksista ja polyteknisestä peruskoulusta ammattikouluihin ja -opistoihin, korkeakouluihin, yliopistoihin ja ammatilliseen jatko- ja täydennyskoulutukseen saakka. Lain päämäärä oli ja on se, että koko kansalle välitetään korkea sivistystaso, että ihmiset voivat kaikinpuolisesti kehittyä ja yhdistää laajan tiedon lujaan luokkakantaan ja elää täyden, onnellisen ja ihmisarvoisen elämän.

Sosialistinen koulujärjestelmä perustuu sivistyksen ja

kasvatuksen, tieteellisyyden ja puoluekantaisuuden yhtenäisyyden periaatteeseen. Koulun yhtenäisyyttä ja yhteiskunnallisten voimien osallistumista nuoren sukupolven koulutukseen ja kasvatukseen ei ole taattu vain perustuslaissa, vaan myös jokapäiväisessä käytännössä.

Yhtenäinen sosialistinen koulujärjestelmä vastaa vallankumouksellisen työväenliikkeen perinteisiä tavoitteita, jotka saattoivat toteutua vain sosialististen valta- ja omistussuhteiden pohjalta. Lapset ja nuoret saavat hyvän luonnon- ja yhteiskuntatieteellisen, polyteknisen sekä taide- ja urheilukoulutuksen ja kasvatuksen. Nykyisin siirtyy vuosittain 200 000 suurimmaksi osaksi kymmenluokkaisen yleissivistävän polyteknisen koulun käynyttä nuorta ammattielämään.

Jotta laki olisi voitu toteuttaa, oli saatava uudet opetussuunnitelmat, oppikirjat ja opetusvälineet. 60-luvun lopulla muutettiin polytekninen opetus ammattiin valmistavaksi opetukseksi, opetusohjelmaan otettiin uudet perusammatit ja ylioppilastutkintoon johtava ammattikoulutus, työtätekevien koulutus- ja jatkokoulutusjärjestelmä tuli täydellisemmäksi.

Tähdäten siihen, että tiede ja tuotanto liittyisivät kiinteämmin yhteen, alkoivat yliopistot, korkeakoulut ja akatemian laitokset erityisesti 60-luvun jälkipuoliskolla keskittää tutkimuskapasiteettejaan entistä enemmän kansantalouden ongelmien ratkaisemiseen. Uudet sosialistiset muutokset korkeakouluissa ja yliopistoissa, kolmas vuosien 1945—46 jälkeen toimeenpantu korkeakoulu-uudistus, paransivat opiskelijoiden koulutusta ja kasvatusta sekä tieteellisen työn johtoa ja organisaatiota. Yhä enemmän tulivat myös tieteiden alalla sosialistisen yhteisötyön periaatteet käytäntöön. Osastojen perustaminen yliopistoihin ja korkeakouluihin edisti tutkimuksen, koulutuksen ja kasvatuksen yhteistyötä yli siihenastisten laitosrajojen. Mutta samalla syntyi monia ongelmia, joiden selvittäminen vaati aikaa, olihan puututtu osittain jo vuosisatoja vallinneen yliopistoelämän muotoihin. Myös ylilyönnit oli korjattava, kuten eräissä oppilaitoksissa tapahtunut pienten aineiden laiminlyönti.

Ensi kerran työskenneltiin 1966—70 yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen pitkän aikavälin valtakunnallisen suunnitelman mukaan. SED:n tieteellisille laitoksille, ministeriöille ja akatemian laitoksille annettiin yhteiskuntatieteiden johtolaitosten tehtävä; samalla ne vastasivat pitkän aikavälin suunnittelusta sekä tutkimuksen valtakunnallisesta johdosta ja koordinoinnista. Yhteiskuntatieteilijät ponnistelivat entistä enemmän marxismi-leninismin levittämiseksi, ratkaisumahdollisuuksien löytämiseksi uusiin tehtäviin, joita yhteiskunnallinen kehitys toi tullessaan, historiasta saatujen oppien välittämiseksi edelleen ja käydäkseen tehokkaammin rajanvetoa porvarillisen ideologian kanssa. 1965 sai Marxismi-leninismin instituutti päätökseen V. I. Leninin teosten julkaisemisen 40 niteenä. Täten oli ensi kertaa saatavissa V. I. Leninin kootut teokset saksaksi. 1968 ilmestyivät viimeiset Karl Marxin ja Friedrich Engelsin teoksista — myös 40 nidettä. Vuonna 1966 ilmestyi 8-osainen saksalaisen työväenliikkeen historia.

60-luvun lopulla tehtiin akatemiauudistus. Tiedeakatemia, jonka johtajaksi 1968 valittiin Hermann Klare, kehittyi DDR:n sosialistisen yhteiskunnan tutkimusakatemiana, joka pitää tehtävänään antaa kaikki voimavaransa yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti tärkeiden tehtävien ratkaisemiseen. Akatemian tutkimuspotentiaali kartoitettiin ja yhdistettiin suuriksi keskuslaitoksiksi, jotka kehittyivät yhä enemmän alojensa perustutkimuksen sekä soveltavan tutkimuksen keskuksiksi. Koska kasvatustieteiden tutkimus sai yhä suuremman merkityksen, perustettiin vuonna 1970 DDR:n kasvatustieteiden akatemia. Akatemiat, korkeakoulut ja yliopistot lisäsivät yhteistoimintaa niiden Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden laitosten kanssa, joihin niillä oli sopimussuhteet, ja suorittivat yhä enemmän yhteisiä tutkimustehtäviä.

60-luvulla kasvoi urheilun ja liikunnan harrastus kiihkeästi. Kansanurheiluliike käsitti miljoonia työtätekeviä. Vuonna 1966 järjestettiin ensimmäiset lasten ja nuorten spartakiadit, joissa oli 1,8 miljoonaa osanottajaa. Spartakiadiliike edisti lasten ja nuorten säännöllistä urheilutoi-

mintaa. Se avasi tien myös monille lahjakkuuksille, useat myöhemmät olympiavoittajat ja maailmanmestarit saivat siellä ensimmäiset mitalinsa.

Myös kilpaurheilun alalla alkoi SED:n ja sosialistisen valtion kaukokatseinen ja moninainen urheilun ja liikunnan tuki kantaa hedelmää. Yleisurheilussa, uinnissa, soudussa ja muissa lajeissa saavuttivat DDR:n urheilijat kansainvälisesti tunnustettua menestystä. Kaikin mahdollisin keinoin yritti edelleenkin Saksan liittotasavalta estää DDR:n tasa-arvoisen osallistumisen kansainväliseen kilpaurheiluun selittäen, että Saksan liittotasavallalla oli yksinedustusoikeus. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden urheiluliittojen tuki ja DDR:n urheilijoiden, kuten esim. Karin Balzerin, Margitta Gummelin, Ingrid Krämer-Gulbinin, Roland Matthesin, Helmut Recknagelin, Gustav Adolf Schurin, Manfred Wolken ja monien muiden, loistavat saavutukset saivat aikaan sen, että Saksan liittotasavallan yksinedustusoikeusvaatimus tällä alalla raukesi. 1968 myönnettiin DDR:n kansalliselle olympiakomitealle kansallisen olympiakomitean täydet oikeudet. Meksikon kesäolympialaisiin DDR osallistui ensi kerran samana vuonna omalla joukkueella. Se saavutti mitalikilpailussa USA:n ja Neuvostoliiton jälkeisen kolmannen sijan.

Urheilun alalla saavutettu menestys oli ehdoton todistus sosialismin suorituskykyisyydestä. Se teki DDR:n tunnetuksi myös niissä maissa, joiden hallitukset Saksan liittotasavallan ja NATO:n painostuksesta eivät solmineet diplomaattisuhteita DDR:ään. Tämä menestyminen vaikutti DDR:n kasvavaan kansainväliseen arvostukseen ja sen asukkaiden sosialistisen valtiotietoisuuden lujittumiseen.

9. Sosialistisen kansalliskulttuurin kehittyminen

SED:n keskuskomitean poliittisen toimikunnan ja ministerineuvoston puhemiehistön neuvottelu maaliskuussa 1963 kulttuurityöntekijöiden kanssa viitoitti tietä sosialistisen kansalliskulttuurin tulevalle kehittymiselle. Neuvotteluissa ilmeni, mikä vastuu taiteilijasivistyneistöllä on työtätekevien sosialistisen tietoisuuden syventämisessä. Korostettiin, että sosialistinen realismi kaikissa yksittäisissä eroissaan on kaikille taiteille hedelmällinen menetelmä kuvattaessa todellisuutta. Ennen kaikkea oli vahvistettava kirjallisuuden ja taiteen kantaaottavuutta ja kansanläheisyyttä. Osanottajat vastustivat määrätietoisesti kaikkia yrityksiä kuvata vääristyneesti työväenluokan ja sen puolueen osaa ja puolustaa ideologista rinnakkaineloa.

Sosialistisen kansalliskulttuurin kehittymistä leimasi katkera, imperialismin kanssa käyty välienselvittely. Juuri sivistyksen ja kulttuurin alalla yritti luokkavihollinen yhä uudelleen tunkeutua DDR:ään, soluttaa kommunisminvastaisuutta ja nationalismia sekä skeptisyyttä, individualismia ja muita porvarillisia käsityksiä ja asenteita. SED:n ja sosialistisen valtion kulttuuripolitiikka oli imperialististen hyökkäysten ensisijainen maalitaulu. SED mitätöi yhdessä kulttuurityöntekijöiden enemmistön kanssa kaikki pyrkimykset saada taiteilijat ja kirjailijat vastustamaan työväenluokan puoluetta ja sosialistista valtiovaltaa.

Huhtikuussa 1964 pidetty toinen Bitterfeldin konferenssi totesi, että DDR:n työläisten ja taiteilijoiden välinen suhde on ratkaisevasti uusi. Olennaisilta osiltaan on voitettu menneisyydestä juontuva työläisten ja taiteilijoiden välinen syvä kuilu. Nyt työväenluokan ja sivistyneistön välinen liitto pohjautui yhtenäiselle poliittis-moraaliselle perustalle. Se muodosti ratkaisevat kasvuedellytykset taiteelle ja kirjallisuudelle, mutta myös monien työtätekevien omalle taideharrastukselle.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden välinen kulttuurivaihto rikastutti DDR:n kulttuurielämää ja edisti sosialistisen kansalliskulttuurin kehittymistä. Kulttuuri-

vaihto kehittyi uusien, 1964 Neuvostoliiton, Tšekkoslovakian ja Puolan kanssa solmittujen kulttuurisopimusten pohjalta. Valtion elimet ja kulttuurin alalla toimivat yhteiskunnan laitokset lisäsivät keskinäistä yhteistyötään. Teattereiden ja orkesterien, näyttelyjen ja elokuvien vaihto kasvoi.

SED:n ja sosialistisen valtion marxilais-leniniläisen kulttuuripolitiikan vaikutuksesta sekä työläisiin ja muihin työtätekeviin saamansa läheisen kontaktin innoittamina olivat lukuisat taiteilijat ja kirjailijat ottaneet luomiskohteekseen työläishahmojen kuvaamisen — niiden ihmisten kuvaamisen, jotka rakensivat uutta yhteiskuntaa ja auttoivat uusien työ- ja elämännäkemysten pinnallepääsemistä; kirjallisuuden alalla esim. Helmut Baierl, Kurt Barthel (Kuba), Jurij Brĕzan, Herbert Nachbar, Erik Neutsch, Dieter Noll, Brigitte Reimann, Helmut Sakowski, Horst Salomon, Max Walter Schulz, Bernhard Seeger, Anna Seghers, Erwin Strittmatter, Joachim Wohlgemuth ja Christa Wolf, kuvataiteiden alalla se näkyi Rudolf Berganderin, Gerhard Bondzinin, Fritz Cremerin, Lea Grundigin, Harald Hakenbeckin, Bernhard Heisigin, Bert Hellerin, Paul Michaelisin, Willi Neubertin, Willi Sitten ja Walter Womackan teoksissa, musiikin alalla Paul Dessaun, Jean Kurt Forestin, Ottmar Gersterin, Günter Kochanin, Ernst Hermann Meyerin ja Kurt Schwaenin teoksissa. Elokuvan alalla loivat Günther Rücker ja Konrad Wolf sekä Andrew ja Annelie Thorndike, Walter Heynowski ja Gerhard Scheumann (dokumenttifilmi) sekä televisiofilmien alalla Karl Georg Egel tulevaisuudelle tietä viitoittavia teoksia. Berliner Ensemble, Saksalainen teatteri, Weimarin kansallisteatteri, Koominen ooppera ym. herättivät kansainvälistä arvostusta esityksillään, joskin uusien esitettyjen näytelmien luku jäi vielä vähäiseksi. Kokonaisuudessaan kävi selväksi, että oli kasvanut uusi sosialististen kulttuurityöntekijöiden sukupolvi, se vaikutti jo olennaisesti DDR:n sosialistiseen taiteeseen.

Anna Seghers, DDR:n sosialistisen kansalliskirjallisuuden merkittävin edustaja, oli esimerkkinä uusien aihealueiden taiteellisessa kuvaamisessa. Sekä jo

50-luvun lopussa ilmestynyt yhteiskuntaromaani "Die Entscheidung" (Ratkaisu) että vuosikymmen myöhemmin julkaistu jatko "Das Vertrauen" (Luottamus) antoivat monitasoisen kuvan ihmissuhteista kapitalismista sosialismiin siirtymisen aikana. Niistä näkyi niiden työtätekevien luova rooli, jotka kehittyvät uusiksi sosialistisiksi ihmisiksi selviytymällä yhteiskunnallisista ja yksilöllisistä ongelmista ja konflikteista.

Anna Seghersin tuotanto ja Erwin Strittmatterin romaani "Ole Bienkopp", joka on omistettu maatalouden osuuskuntaliikkeen edelläkävijöille, Hermann Kantin "Aula", jossa kuvataan työläis- ja talonpoikaisopiskelijoiden kollektiivin kautta alkavan sosialistisen rakennustyön ongelmia, Johannes Bobrowskin "Levins Mühle" (Levinin mylly), joka kuvaa kristityn näkökulmasta viime vuosisadan lopussa Länsi-Preussissa vallinneiden kansallisten ristiriitojen yhteiskunnallista pohjaa, sekä muut teokset ovat tehneet DDR:n kansalliskirjallisuuden myös kansainvälisesti tunnetuksi.

Uusien ihmissuhteiden syntyminen oli otettava yhä enemmän huomioon myös kaupunkisuunnittelussa ja arkkitehtuurissa. Berliiniä ja muita talouselämän ja kulttuurin keskuksia varten tehtiin yleisasemakaavoja. Tällöin oli otettava huomioon, että monissa kaupungeissa piti näihin suunnitelmiin saada mahtumaan myös arvokkaat kulttuurimuistomerkit, oli vaalittava niitä ja restauroitava ne.

Sosialismin rakennustyön myötä kasvoivat lukuisien työläisten ja muiden työtätekevien sivistys- ja kulttuuriharrastukset ja -tarpeet. Työ- ja elinolojen paraneminen loi uudet mahdollisuudet jatkokoulutukselle ja kulttuuriharrastukselle. Televisio levisi nopeasti. 1959—1969 kasvoi radionkuuntelijoiden ja televisionkatsojien määrä noin 600 000:sta yli 4,3 miljoonaan. Sosialistisen yhteisötyön liikkeellä oli suuri osuus siihen, että työtätekevien kulttuuritaso ja sivistys- ja kulttuuritarpeet kasvoivat. Monet sosialistiset kollektiivit tekivät itselleen kulttuuri- ja koulutussuunnitelmat. Yhdessä tuotantolaitosten ja paikallisten valtionelinten kanssa huolehtivat FDGB, FDJ ja Saksan

voimistelu- ja urheiluliitto siitä, että olemassaolevia virkistys-, sivistys-, kulttuuri- ja urheilulaitoksia käytettiin paremmin ja että uusia rakennettiin. Tuotantolaitosten ja kulttuurilaitosten, työkollektiivien ja kulttuurityöntekijöiden kontaktit tulivat läheisemmiksi ja monipuolisemmiksi.

Monien työtätekevien oma kulttuuritoiminta tuli DDR:n sivistys- ja kulttuurielämän tärkeäksi elementiksi. Syntyi lukemattomia harrastelijakuoroja, puhallinorkestereita ja tanssiorkestereita, kirjoittavien työläisten piirejä, kuvataidepiirejä, elokuvakerhoja ja nuorten lahjakkuuksien ryhmiä. Yhä enemmän työtätekeviä otti osaa työläisfestivaaleihin ja talous- ja kulttuurikilpailuihin. Kulttuuritoiminnan uudet muodot, kuten työpaikka- ja kyläfestivaalit, levisivät nopeasti. Vuonna 1970 järjestettiin 340 työpaikkafestivaalia, joihin aktiivisesti osallistui noin miljoona työtätekevää. FDJ:n aloitteesta syntynyt laululiike sai suurta vastakaikua nuorison keskuudessa. SED:n, joukkojärjestöjen, valtiollisten elinten ja monien ammattitaiteilijoiden tuen avulla lukuisien kansantaideryhmien ja -piirien taiteellinen taso parani ja samoin niiden työn ideologis-poliittinen vaikutus.

Kehittyneen sosialismin rakennustyön alkaessa esiintyi taide-elämässä suuri määrä teoksia ja toimintoja, jotka paremmin vastasivat työtätekevien sivistys- ja kulttuuritarpeiden moninaisuutta ja erilaisuutta. Samalla näkyi, että on välttämätöntä kehittää kulttuurin kaikkia alueita vahvemmin keskinäisessä vuorovaikutuksessa — työväenkulttuurista ja ympäristökulttuurista kulttuuriperinnön omaksumiseen, taiteisiin ja tuotantolaitosten, kaupunkien ja maaseudun sivistys- ja kulttuurielämään asti.

10. Kansainvälisten sosialististen suhteiden kehitys

Kesäkuun 12. päivänä 1964 solmivat DDR ja Neuvostoliitto ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Se vastasi niiden yhteisiä pyrkimyksiä syventää edelleen valtioidensa ja kansojensa välistä veljellistä ystävyyttä ja turvata Euroopan ja maailman rauha. Sopimuksessa mainittiin DDR:n rajojen koskemattomuus Euroopan turvallisuuden tukipilariksi. Kumpikin osapuoli velvoittautui aseellisen hyökkäyksen kohdistuessa jompaankumpaan sopimuskumppaniin välittömästi antamaan sille sotilaallista apua.

Erityisen merkityksen saivat sopimuksen 1. ja 8. artikla. Ensimmäisessä määriteltiin valtioiden välisten suhteiden periaatteet, se tähdensi erityisesti sosialistisen internationalismin periaatetta. 8. artiklassa oli sovittu taloudellisen ja tieteellis-teknisen yhteistyön maksimaalisesta kehittämisestä. Sen saavuttamiseksi sopimuksessa pidettiin tärkeänä kansantaloussuunnitelmien koordinoimista SEV:in päätösten pohjalta. Siinä vaadittiin suunnitelmien koordinoinnin ja erikoistumisen sekä yhteistoiminnan avulla mahdollisimman suuren tuottavuuden saavuttamista. Siinä oli sovittu kiinteämmästä yhteistyöstä myös muilla yhteiskunnallisen elämän aloilla, kuten esimerkiksi kulttuurin, urheilun ja turismin alalla.

Vuonna 1967 solmi DDR myös Puolan, Tšekkoslovakian, Unkarin ja Bulgarian sekä 1972 Romanian kanssa ystävyys- ja avunantosopimuksen. Muut sosialistiset maat solmivat samoin keskenään ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksia. Ystävyyssopimusten "toinen sukupolvi" 40- ja 50-luvulla solmittujen sopimusten jälkeen sääteli nyt valtioidenvälisiä sosialistisia suhteita kansainoikeudellisesti. DDR kuului kiinteästi uuteen bilateraaliseen sopimusjärjestelmään. Nämä sopimukset mitätöivät myös imperialististen piirien yritykset saada aikaan eripuraisuutta sosialististen valtioiden välillä, kiihottaa ne Neuvostoliittoa vastaan ja eristää DDR liittolaisistaan.

Ystävyys- ja avunantosopimusten ja SEV:in päätösten

ja suositusten pohjalta syvensi DDR yhteistyötään Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kanssa. SEV-maiden perspektiivisuunnitelmat viisivuotiskaudeksi 1966—70 ja näihin liittyvät tavaratoimitukset koordinoitiin. SEV-maiden välinen tavaranvaihto kasvoi. DDR:lle oli erityisen merkittävä Neuvostoliiton kanssa solmittu pitkän aikavälin kauppasopimus ajalle 1966—70. Se turvasi pitkälti DDR:lle samoin ajoittuvan viisivuotissuunnitelman ulkomaantaloudellisesti. Se vaikutti myös siihen, ettei Hallsteinin oppi toteutunut ulkomaantalouden alalla. 60-luvun jälkipuoliskolla DDR:stä tuli yhä halutumpi kauppakumppani myös ei-sosialistisella talousalueella.

Samoin oli merkittävä DDR:n ja Neuvostoliiton syyskuussa 1965 solmima uusi, tieteellis-teknistä yhteistyötä koskeva sopimus. Ensimmäinen tällainen, 50-luvun alussa tehty sopimus, oli täytetty. Siitä oli molemmille osapuolille ollut suurta hyötyä. Se oli auttanut DDR:ää kouluttamaan lukuisia eri alojen tieteenharjoittajia ja johtohenkilöitä sekä kehittämään sosialismin aineellis-teknisen perustan tieteellistä pohjaa. Uuden sopimuksen tarkoituksena oli lähemmin yhdistää kummankin maan tieteellistekniset voimavarat. DDR:lle tämä sopimus merkitsi sitä, että se voi ottaa osaa Neuvostoliiton tieteen ja tekniikan moniin saavutuksiin, esim. osallistua avaruustutkimukseen. Omasta puolestaan se otti tehtäväkseen antaa tieteellis-teknisen panoksensa sosialistisen yhteisön vahvistamiseksi.

Kauaskantoinen merkitys oli DDR:n ja Neuvostoliiton taloudellisesta ja tieteellis-teknisestä yhteistyöstä vastaavan pariteettisen hallituskomission perustamisella maaliskuussa 1966. Tämä komissio oli pysyvästi työskentelevä elin, jota johtivat kummankin maan valtion suunnittelukomissioiden puheenjohtajat. Kun kummallakin maalla oli toistensa ulkomaankaupassa ensimmäinen sija, oli tullut välttämättömäksi taloudellisen yhteistyön laadullisesti korkeampi taso. Ei kuitenkaan ollut kysymys vain ulkomaankaupan kehittämisestä, vaan myös yhteistyöstä yhteiskunnallisen uusintamisprosessin kaikilla tasoilla. Tutkimuksesta ja kehittämisestä tuotantoon ja

markkinointiin asti täytyi yhteistoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen organisoida paremmin. Tähän oli pariteettinen hallituskomissio sopiva elin. Se osoittautui hyväksi bilateraalisen taloudellisen yhdentymisen välineenä.

60-luvun alussa alkoivat kansainvälisten sosialististen suhteiden kehitystä vakavasti vaikeuttaa ongelmat, jotka syntyivät Kiinan johdon politiikasta. Keskushenkilönä sitä johti Mao Tse-tung. Kesällä 1963 julkaisemassaan "yleislinjassa" Kiinan johtajat kielsivät nykyajan luonteen ja sosialistisen maailmanjärjestelmän roolin sekä mahdollisuuden estää uusi maailmansota. He panettelivat NKP:tä ja muita marxilais-leniniläisiä puolueita ja pyrkivät kommunistisen maailmanliikkeen hajaannukseen. Imperialistiset vallat käyttivät hyödykseen Kiinan johtajien hajotustoimintaa taistelussaan sosialismia ja kaikkia demokraattisia voimia ja liikkeitä vastaan.

SED tuomitsi määrätietoisesti Kiinan johtajien leninisminvastaisen ja nationalistisen linjan. Se toimi kommunistisen maailmanliikkeen yhtenäisyyden puolesta sen yhteisen yleislinjan pohjalta, josta kommunistipuolueet ja työväenpuolueet olivat päättäneet kansainvälisissä neuvotteluissaan 1957 ja 1960.

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden rinnalla antoi DDR solidaarista apua Vietnamin kansalle, joka jo vuosikausia oli joutunut puolustautumaan imperialistisia hyökkääjiä vastaan. Helmikuussa 1965 oli USA vastoin kansainvälistä oikeutta aloittanut barbaariset ilmahyökkäykset Vietnamin demokraattisen tasavallan alueelle yritettyään sitä ennen vuosikausia tuhota sotilasvoimin Etelä-Vietnamin vapautusliikkeen. Kuten monissa muissakin maissa, syntyi myös DDR:ssä Vietnamiin kohdistunut solidaarisuusliike, joka ilmeni suurina lahjoituksina, auttamistoimina, mielenosoituksina ja monissa muissa muodoissa. Siitä tuli siihen mennessä suurin DDR:n historian solidaarisuusliike. Se todisti, että kansainvälisestä solidaarisuudesta oli tullut miljoonien DDR:läisten sydämenasia.

DDR antoi solidaarista tukea myös Tšekkoslovakialle, kun 1967—68 kapitalistisissa maissa vaikuttavien sosialis-

min vastustajien tukemina vastavallankumoukselliset voimat halusivat syrjäyttää sosialistisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen ja uhkasivat syöstä maan kansalaissotaan. Neuvostoliiton, Bulgarian, Puolan ja Unkarin kansanarmeijoiden yksiköiden rinnalla auttoivat elokuussa 1968 DDR:n kansallisen kansanarmeijan yksiköt Tšekkoslovakian työtätekeviä puolustamaan sosialismia kaikkia vastavallankumouksellisia hyökkäyksiä vastaan. Antaen päättäväisesti apua Tšekkoslovakian veljeskansoille noudatti DDR velvollisuuttaan suojella kaikin voimin sekä kansallisia että maailmansosialismin saavutuksia.

Sosialististen valtioiden tiiviimpi yhteistoiminta rakennettaessa sosialismia ja taisteltaessa imperialismia vastaan vaati hallitsevien marxilais-leniniläisten puolueiden välisiin suhteisiin uusia muotoja ja menetelmiä. Säännöllisistä keskinäisistä puolue- ja hallitusvaltuuskuntien vierailuista ja veljespuolueiden pääsihteerien ja ensimmäisten sihteerien tapaamisista tuli mielipiteenvaihdon tärkein muoto, keskuskomiteoiden opintovaltuuskuntien vaihdosta päämenetelmä oppia tuntemaan veljespuolueiden kokemukset. 1967 tehtiin ensi kerran SED:n ja NKP:n yhteistyösopimus, joka koski ideologian ja teorian alaa. Moninaiset suhteet kehittyivät SED:n ja NKP:n aluejohtojen välillä, Berliinin ja Moskovan, Dresdenin ja Leningradin, Leipzigin ja Kiovan välillä. Myös Puolan yhdistyneen työväenpuolueen, Tšekkoslovakian kommunistisen puolueen, Unkarin sosialistisen työväenpuolueen, Bulgarian kommunistisen puolueen ja muiden veljespuolueiden kanssa SED syvensi yhteistyötä.

11. Ulkopoliittiset muutokset kypsyvät

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa solmittu liitto, liittyminen SEV:iin 1950 ja Varsovan sopimukseen 1955 ja aktiivinen osallistuminen kansainvälisten sosialististen suhteiden järjestelmän kehittämiseen antoi DDR:lle lujaa kansainvälistä tukea. Kuitenkin yli kaksi vuosikymmentä täytyi DDR:n taistella Saksan liittotasavallan ja muiden NATO-valtioiden harjoittamaa diplomaattista saartoa vastaan sekä tasa-arvoisen kansainvälisiin suhteisiin osallistumisen puolesta.

1963 DDR allekirjoitti ydinasekokeiden kieltoa koskevan Moskovan sopimuksen. Imperialististen valtojen täytyi siten ensi kerran tunnustaa kansainvälisen politiikan tärkeällä osa-alueella DDR:n tasa-arvoinen asema. Se tapahtui Saksan liittotasavallan katkeraa vastarintaa vastaan. CDU-CSU -hallitukset olivat myös Konrad Adenauerin vuonna 1963 tapahtuneen virastaluopumisen jälkeen edelleen ajaneet yhtä toivotonta kuin vaarallistakin DDR:n liittotasavaltaan "liittämisen" politiikkaa. Vielä vuonna 1965 suunnitteli Bonnin "Saksan jälleenyhdistämiskysymysten tutkimusneuvosto" DDR:n anneksio-ohjelman, jossa oli suunniteltuna mm., että kansanomistamat tuotantolaitokset annettaisiin taas natsi- ja sotarikollisten käsiin ja maatalouden tuotanto-osuuskunnat lakkautettaisiin. Saksan liittotasavallan yksinedustusoikeusvaatimuksen ja DDR:n diplomaattisen saarron piti pitää tie avoinna DDR:n anneksiolle. Myös joulukuussa 1966 CDU:n, CSU:n ja SPD:n poliitikkojen muodostama nk. suuren kokoomuksen hallitus piti kiinni vanhoista tavoitteista. Se vain toteutti ne vaihtelevilla keinoilla. Sosialistinen yhteisö piti hajottaa, DDR erottaa liittolaisistaan ja lisääntyneen ideologisen hajaannuksen avulla piti valmistella kapitalististen olojen palauttamista.

DDR:n kiinteä liittyminen sosialistiseen valtioyhteisöön esti kaikkien näiden suunnitelmien toteuttamisen. Sen johdonmukainen imperialisminvastainen politiikka ja sosialistisen rakennustyön menestyminen lisäsivät DDR:n arvonantoa monissa maissa, erityisesti vapautu-

misensa puolesta taistelevien kansojen keskuudessa. Irakin, Syyrian ja Afrikan ja Aasian muiden maiden kanssa vaihdettiin pääkonsulinvirastoja ja kehitettiin kiinteät taloussuhteet. DDR:n valtionneuvoston puheenjohtaja Walter Ulbricht vieraili helmikuussa 1965 Egyptissä Egyptin presidentin Gamal Abdel Nasserin kutsusta. Mitkään Saksan liittotasavallan painostusyritykset eivät olleet voineet estää tätä DDR:n valtionpäämiehen ensimmäistä virallista vierailua ei-sosialistisessa maassa. Kun vuonna 1967 Israel hyökkäsi Egyptiin ja Syyriaan, asettui DDR johdonmukaisesti arabikansojen puolelle Saksan liittotasavallan tukiessa hyökkääjää.

DDR teki 60-luvulla monia aloitteita normalisoidakseen suhteensa Saksan liittotasavaltaan. Mutta silloinkin kaikki sen ehdotukset jätettiin huomiotta tai torjuttiin. 60-luvulla näkyi kaikessa selvyydessään, että DDR:n ja Saksan liittotasavallan vastakkaiset yhteiskunnalliset kehitysprosessit olivat johtaneet historiallisiin ratkaisuihin kansallisessa kysymyksessä: DDR:ssä alkoi kehittyä sosialistinen saksalainen kansakunta, kun Saksan liittotasavallassa oli edelleen porvarillinen kansakunta. Sosialistisen DDR:n ja imperialistisen Saksan liittotasavallan yhdistyminen ei enää ollut ajateltavissa; Saksan liittotasavallan aggressiivisen ja revansistisen politiikan vuoksi oli myös valtioliitto, jota DDR vuodesta 1957 oli ehdottanut, mahdoton. Kummankin Saksan valtion välillä olivat enää kansainoikeudelliset suhteet mahdolliset rauhanomaisen rinnakkainelon hengessä.

Syyskuussa 1967 esitti pääministeri Willi Stoph Saksan liittotasavallan liittokanslerille sopimusluonnoksen DDR:n ja Saksan liittotasavallan normaalien suhteiden solmimisesta ja niiden vaalimisesta. Luonnoksessa otettiin huomioon muuttuneet olosuhteet. Tosin tämä ehdotus, kuten niin monet aikaisemmatkin, torjuttiin, mutta kuitenkin nyt sai myös kapitalistisissa maissa imperialismin julistama DDR:n diplomaattinen saarto yhä enemmän arvostelua osakseen. Maailmanlaajuinen liike DDR:n tunnustamiseksi syntyi. Se ei ollut vähiten kapitalististen maiden kommunisti- ja työväenpuolueiden suurten pon-

nistusten ansiota, ne esiintyivät sinnikkäästi DDR:n tunnustamisen puolesta. Saksan liittotasavallassa ennen kaikkea vuonna 1968 perustettu uusi kommunistinen puolue (DKP) vaati tasa-arvoisten, kansainoikeutta vastaavien suhteiden luomista DDR:n ja Saksan liittotasavallan välille.

DDR:n maailmanlaajuiselle tunnustamiselle oli luotava kansainväliset edellytykset. Siksi oli ratkaisevan tärkeää, että liikkeestä DDR:n tunnustamiseksi tuli olennainen osa Euroopan kollektiivisen turvallisuuden järjestelmän luomisen puolesta käytävässä kamppailussa. Heinäkuussa 1966 oli Varsovan sopimuksen valtioiden poliittinen neuvoa-antava komitea, liittyen Neuvostoliiton 1954—55 tekemiin ehdotuksiin ja jatkaen niitä, esittänyt kokouksessaan Bukarestissa laajan ohjelman Euroopan rauhan turvaamiseksi. Sitä tukivat täysin Euroopan kommunisti- ja työväenpuolueet kokouksessaan Karlovy Varyssa huhtikuussa 1967. Ohjelman ydin oli vetoomus kaikille Euroopan hallituksille, että ne tunnustaisivat rajojen, myös DDR:n, Puolan ja Tšekkoslovakian rajojen, koskemattomuuden kansainoikeudellisesti sitovasti ja että kaikkien mantereen valtioiden välille, myös DDR mukaanluettuna, luotaisiin tasa-arvoiset suhteet. Ehdotettiin kaikkien Euroopan valtioiden turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin koollekutsumista.

Bukarestin kokous aloitti Euroopan rauhan, turvallisuuden ja yhteistyön puolesta käytävän taistelun uuden vaiheen. Se osoitti tien imperialismin kylmästä sodasta kansainväliseen liennytykseen. Se vauhditti myös DDR:n tunnustamisen puolesta käytyä taistelua. Lukuisissa kapitalistisissa maissa ja kehitysmaissa perustettiin uusia ystävyysseuroja, jotka toimivat DDR:n tunnustamisen ja sen rajojen kunnioittamisen puolesta sekä mahdollistivat sille tasavertaisen osallistumisen YK:n toimintaan. Myös kapitalististen maiden sosiaalidemokraattisten ja porvarillisten puolueiden ja hallitusten realistisesti ajattelevat voimat alkoivat yhä enemmän olla sitä mieltä, että Saksan liittotasavallan yksinedustusoikeusvaatimus ja Hallsteinin oppi olivat kylmän sodan välineitä ja raskaita esteitä tiellä

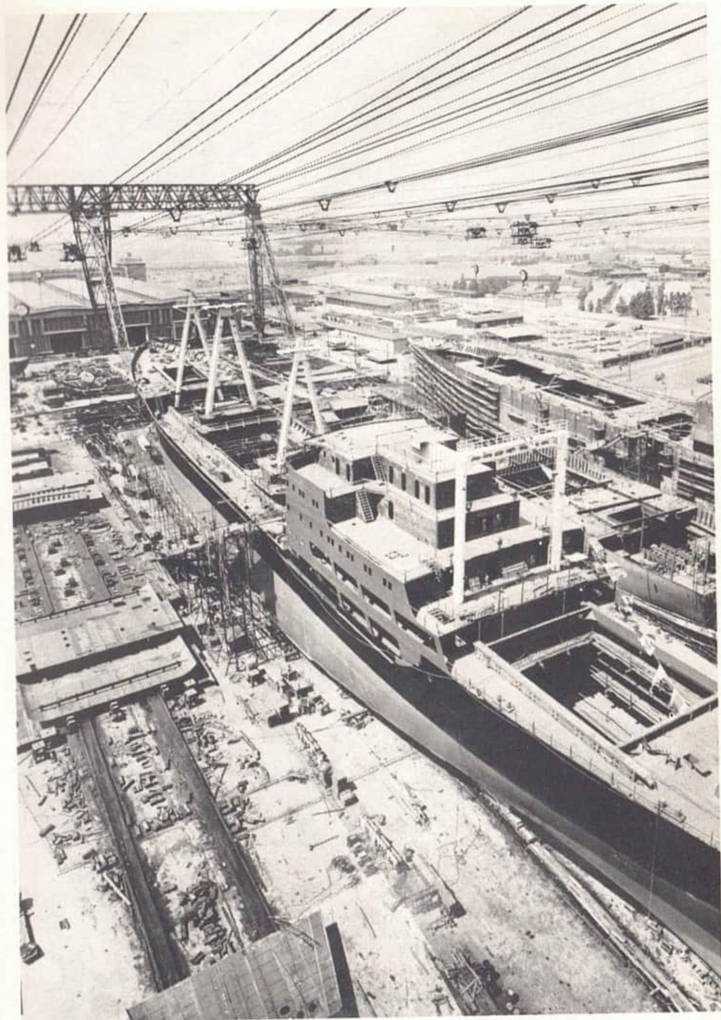
kansainväliseen liennytykseen. Yhä useampien kehitysmaiden hallitukset alkoivat ymmärtää, että DDR:n täysi tunnustaminen palvelisi myös niiden kansojen etuja. 1969—70 solmivat Irak, Syyria, Egypti, Algeria ja yhdeksän muuta Afrikan ja Aasian valtiota diplomaattisuhteet DDR:ään.

Oli korkea aika lopettaa kapitalististen maiden DDR:ään kohdistama kansainoikeudenvastainen diplomaattinen saarto. Mutta yhä kieltäytyivät NATO-maat ja erityisesti Saksan liittotasavallan hallitus ottamasta huomioon sitä tosiasiaa, että DDR on suvereeni ja riippumaton valtio, joka voi solmia ja ylläpitää myös Saksan liittotasavallan kanssa vain sellaisia suhteita, jotka ovat tavalliset suvereenien ja riippumattomien valtioiden välillä yleisen kansainoikeuden pohjalta, ja että DDR:ää ei ulkopoliittisesti voi edustaa kukaan muu kuin sen oma hallitus. Tämän asiasisällön selvittäminen, jota nimitettiin myös Saksan demokraattisen tasavallan ja Saksan liittotasavallan väliseksi rajanvedoksi, sai siksi suuren sijan SED:n ideologisessa työssä ja DDR:n ulkopoliittisessa toiminnassa.

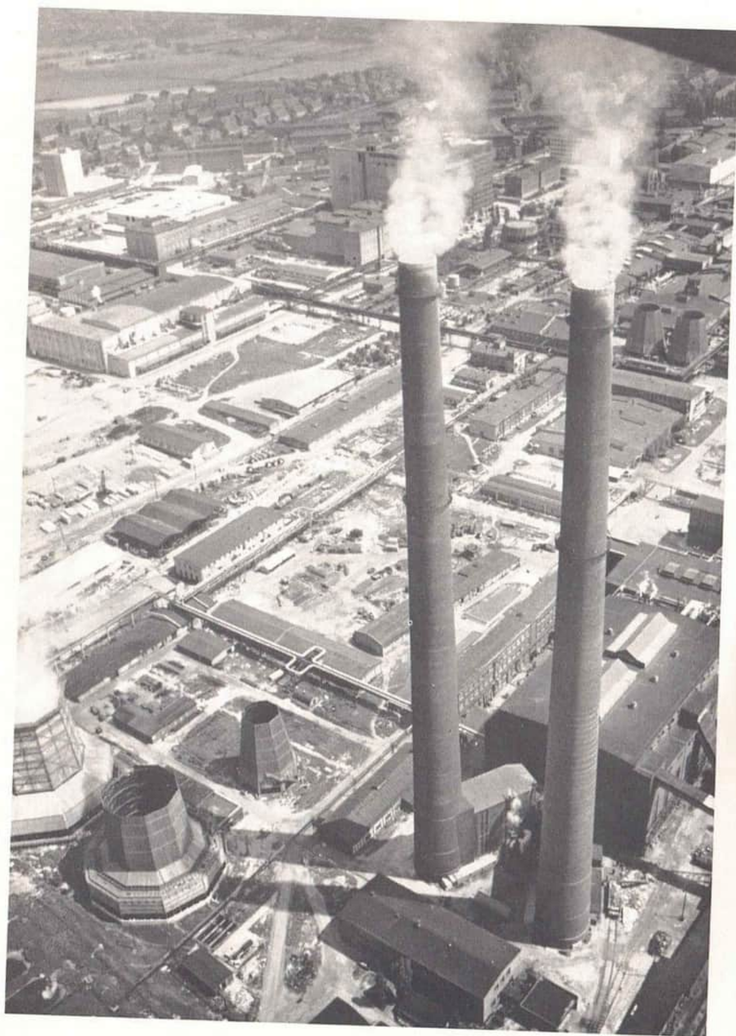
Vuoden 1969 lopussa muodostettiin Saksan liittotasavallassa ensi kerran SPD:n ja FDP:n kokoomushallitus. Liittokanslerina toimi Willy Brandt. Ottaen huomioon voimasuhteiden selvät muutokset sosialismin hyväksi ja Saksan liittotasavallan sosialististen maiden suhteen harjoittaman perinteisen ulkopolitiikan ilmiselvän konkurssin näki hallitus aiheelliseksi luopua muutamista ulkopoliittisista väitteistä, joita oli mahdoton hallita. Kun vielä samana vuonna CDU:lainen liittokansleri oli edelleen halunnut nähdä DDR:n "ilmiönä" tai "muodostelmana", puhui uusi hallitus nyt ensi kerran kahden Saksan valtion olemassaolosta. Kuitenkin myös se yritti vielä aluksi toimia DDR:n yleistä kansainvälistä tunnustamista vastaan ja painostaa DDR:ää. Pääministeri Willi Stophin ja Saksan liittotasavallan liittokanslerin Willy Brandtin väliset neuvottelut, jotka käytiin vuoden 1970 ensimmäisellä puoliskolla Kasselissa ja Erfurtissa molempien Saksan valtioiden suhteiden normalisoimisesta, eivät johtaneet mihinkään tulokseen.

Samaan aikaan näyttivät kapitalististen valtioiden johtavat poliitikot halukkuutensa neuvotella Euroopan turvallisuuden ongelmista. Maaliskuusta 1970 lähtien pidettiin neuvotteluja Neuvostoliiton, USA:n, Ison-Britannian ja Ranskan edustajien välillä Länsi-Berliiniä koskevien ongelmien järjestämisestä. 1970 allekirjoitettiin elokuussa Moskovassa Neuvostoliiton ja Saksan liittotasavallan välinen sopimus ja joulukuussa Varsovassa Puolan kansantasavallan ja Saksan liittotasavallan välinen sopimus. Ensimmäisen kerran tunnusti Saksan liittotasavallan hallitus näissä sopimuksissa kansainvälisen oikeuden mukaan sitovasti Euroopan kaikkien valtioiden alueellisen koskemattomuuden ja niiden rajojen loukkaamattomuuden, mukaanluettuna Oder-Neisse -raja ja DDR:n ja Saksan liittotasavallan välinen raja.

Kaikki tämä todisti sen, että Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden johdonmukaisen rauhanpolitiikan ja kaikkien rauhanvoimien ponnistelujen ansiosta alkoi olla näkyvissä merkkejä kansainvälisestä liennytyksestä. Samalla kävi yhä selvemmäksi, että kansainvälisen liennytyksen välttämätön edellytys oli se, että kaikki valtiot solmivat kansainoikeudelliset suhteet DDR:n kanssa.

Warnow-telakka Rostock-Warnemündessä.

Wolfen

FDGB:n 6. kongressi marraskuussa 1963.

Schafstädtin Friedrich Engels -nimisen maatalouden tuotanto-osuuskunnan (LPG) viljelijät käyttävät hyväkseen nykyaikaista tekniikkaa satotulosten nostamiseksi maataloudessa.

Näyttelijöitä Berliinin kaapelitehtaan työntekijöiden vieraina.

Lea Grundigin taidenäyttely Kansallisgalleriassa. Taiteilija keskustelussa Schwedtin maaöljynjalostustehtaan prikaatin kanssa.

Kansallisen rintaman "Tule mukaan!" -kilpailu. Byhleguhren asukkaita Lübbenin piirissä talkootyössä.

Nuoret pioneerit auttavat vanhuksia.

Uusi poliklinikka Sprembergissä.

Mitalisijoilla lasten ja nuorten spartakiadeissa.

Aseveljiä

Solidaarisuuslähetyksiä Vietnamiin.

Kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälinen kokous Moskovassa kesäkuussa 1969. SED:n valtuuskunta vasemmalta oikealle: Hermann Axen, Hermann Matern, Walter Ulbricht, Erich Honecker ja Friedrich Ebert.

Keskinäisen taloudellisen avun neuvoston päämaja Moskovassa.

Saksalais-neuvostoliittolaisen ystävyyden rakennustyömaa: Boxbergin voimala.

Sorbien festivaalit Bautzenissa.

Fischmarkt Erfurtissa.

Naiset opiskelevat.

Saksalaisen kirjaston lukusali Leipzigissa.

Ystävällinen tervehdys työvuoron vaihtuessa.

Ostoskeskus Berlstedtissä.

Sorbinkielinen keskuskoulu "Mato Kosyk" Briesenissä (Brjazyn) Cottbusin lähistöllä.

Leipzigin syysmessut 1965.

12. 60-luvun tuloksia ja kokemuksia

Kesäkuussa 1969 pidettiin Moskovassa 75 kommunistisen ja työväenpuolueen edustajien kansainvälinen neuvottelu. Kuluneen vuosikymmenen tapahtumat olivat todistaneet, että vuosien 1957 ja 1960 Moskovan neuvottelujen arvioinnit aikamme luonteesta ja sen päätendensseistä olivat olleet oikeat. Sosialistinen yhteiskuntajärjestys oli todistanut elinvoimansa. Kaikki imperialismin yritykset hajottaa sosialistinen valtioyhteisö olivat epäonnistuneet. Kiinan johtajien hajotuspolitiikka oli torjuttu. Neuvottelun osanottajat saattoivat todeta, että ihmiskunnan kehityksen päälinjaa säätelevät sosialistinen maailmanjärjestelmä, kansainvälinen työväenluokka ja kaikki vallankumoukselliset voimat. He kutsuivat työväenluokan ja kaikkien imperialisminvastaisten voimien yhteiseen taisteluun, jotta imperialismin rikokset saataisiin loppumaan ja jotta ihmiskunta vapautettaisiin imperialismista.

Osanottajat korostivat, että sosialistisen maailmanjärjestelmän kehitys on avannut uusia näkymiä sosialismin etenemiselle ja voitolle koko maailmassa. "60-luvulla", sanoi L. I. Brežnev, "tulee olemaan maailmansosialismin historiassa erityinen paikka. Juuri tällä vuosikymmenellä ovat monet veljesmaat saaneet luoduksi sosialismin perustan ja ovat alkaneet rakentaa kehittynyttä sosialistista yhteiskuntaa. Yhä kypsemmäksi käyvä sosialistinen järjestys käyttää yhä paremmin taloudellisen ja sosiaalipoliittisen organisaationsa, siihen kuuluvan todellisen demokraattisuuden etuja. Se kaikki on aito, tärkeä panos yhteiseen asiaamme: imperialisminvastaisen rintaman lujittamiseen."[33]

NKP:llä oli erittäin suuret kokemukset sosialistisen yhteiskunnan rakentamisesta. 30-luvun jälkipuoliskolta asti, siitä lähtien, kun kapitalismista sosialismiin siirtymisen ajan päätehtävät oli ratkaistu, olivat Neuvostoliiton kansat lujittaneet ja kehittäneet sosialistista järjestystä. Fasistinen hyökkäys ja sen seuraukset olivat mutkistaneet ja pitkittäneet tätä tehtävää. 50- ja 60-luvun vaihteessa oli Neuvostoliitto saavuttanut kehittyneen ja kypsän sosialis-

min, sen täydellistämisen ja kehittämisen vaiheen ja oli vähitellen alkanut siirtyä kommunismiin.

Myös muut sosialistiset maat olivat 60-luvulla saaneet tärkeää kokemusta lujittaessaan ja kehittäessään sosialistista yhteiskuntaa. Näiden tietojen ja niiden kollektiivisen yleistämisen pohjalta kykenivät kommunistiset ja työväenpuolueet määrittämään laajemmin ja konkreettisemmin uudet tehtävät sosialismia rakennettaessa. Ne tekivät suuria edistysaskeleita muotoillessaan yhteisiä, olennaisilta osin yhtenäisiä käsityksiä kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan tunnusmerkeistä ja historiallisesta paikasta.

DDR:ssä oli 60-luvun alussa, sosialististen tuotantosuhteiden voiton jälkeen, tullut välttämättömäksi kehittää suunnitelmallisesti sosialistista järjestystä. SED:n strateginen suuntautuminen siihen, että sosialismia kehitetään pitemmän ajan kuluessa siirtymävaiheen päätyttyä, oli osoittautunut oikeaksi. Käsitykset sosialistisesta yhteiskunnasta, sen kehitysasteista ja niiden kriteereistä ovat sen jälkeen käytännön prosessissa ja teoreettisessa työssä kehittyneet ja syventyneet. Vuonna 1963 pidetty SED:n 6. edustajakokous päätti sosialismin laajasta rakennustyöstä DDR:ssä. Vuonna 1967 pidetyn SED:n 7. edustajakokouksen päätöksissä korostettiin yhteiskunnallisen elämän tärkeimpien alueiden yhteyttä ja vuorovaikutussuhdetta ja asetettiin tehtäväksi rakentaa sosialismi yhteiskunnallisena järjestelmänä. Näissä ja muissa päätöksissä sekä teoreettisissa töissä esitettiin kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan tärkeitä piirteitä, jotka tulivat mukaan uuden yhteiskunnan rakentamisen teoriaan ja strategiaan. Mutta esitettiin myös teesejä, jotka eivät osoittautuneet oikeiksi, kuten esim. se, että sosialismi on suhteellisen itsenäinen yhteiskuntamuodostelma. Myös silloin käytetystä käsitteestä sosialistinen ihmisyhteisö täytyi luopua. Siihen kätkeytyi vaara, että eri luokkien ja kerrosten välillä vielä vallitsevat erot joutuisivat taka-alalle ja arvioitaisiin väärin näiden erojen poistamiseen tarvittava aika.

60-luvulla aloitettiin muutamia perustavanlaatuisia

tapahtumasarjoja, jotka käytännössä osoittautuivat edistymiseksi kehittyneeseen sosialistiseen yhteiskuntaan johtavalla tiellä. Näihin kuuluivat suuntautuminen tieteellis-teknisen vallankumouksen ja kansainvälisen sosialistisen työnjaon vaatimuksiin sekä sosialistiseen kokonaisrationalisointiin, valtakunnallisen suunnittelun ja tuotantolaitosten omavastuun kiinteämpään yhteyteen, teollisuuden kombinaattien perustamiseen ja maatalouden yhteistoiminnallisten yhteenliittymien perustamiseen sekä muut toimenpiteet tuotannon keskittämiseksi ja sentralisoimiseksi, sosialistisen koululaitoksen kehittäminen, korkeakoulu- ja akatemiauudistuksen jatkaminen ja sosialistisen yhteisötyön lisääminen.

60-luvulla sai myös rauhan turvaamiseen tähtäävä DDR:n ulkopolitiikka uusia ulottuvuuksia. Kun se suuntautui 50-luvulla ensisijaisesti Potsdamin sopimuksen toteuttamiseen ja sodanjälkeisen kehityksen ja toisen maailmansodan tuloksiin pohjautuvaan rauhanjärjestelyyn, niin 60-luvulla tuli etualalle taistelu vastakkaisia yhteiskuntajärjestyksiä edustavien valtioiden välisen rauhanomaisen rinnakkainelon periaatteiden toteuttamisesta, erityisesti taistelu koko Euroopan turvallisuusjärjestelmän luomiseksi. Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden rinnalla antoi DDR aktiivisen panoksensa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin valmisteluun.

Joulukuussa 1970 pidetyssä 14. kokouksessaan arvioi SED:n keskuskomitea vuosien 1966—70 viisivuotissuunnitelman tuloksia ja yleisti sosialistisen yhteiskunnan rakennustyössä saatuja kokemuksia. Miljoonien työtätekevien ponnistelujen ansiosta oli sosialistinen valtio- ja yhteiskuntajärjestys vahvistunut edelleen ja työtätekevien aineellista ja henkistä elintasoa oli voitu parantaa. Kansantulo oli ylittänyt 100 miljardia markkaa; vuosina 1965—70 se oli noussut 84 miljardista 108 miljardiin markkaan. Kasvu oli lähes kaksi kertaa niin suuri kuin edellisenä viisivuotiskautena. Teollisuustuotanto oli vuosittain noussut 6,5 prosenttia, työn tuottavuus 6 prosenttia. Erityisen nopeasti olivat kehittyneet seuraavat teollisuu-

denalat: sähkötekniikka, elektroniikka, petrokemia, kemianteollisuuden laitteistoja rakentava teollisuus, maatalouskoneteollisuus ja metallin kevytteollisuus. Osuuskuntaviljelijät ja maatyöläiset olivat suunnitelman mukaisesti saaneet kotieläintuotteiden markkinatuotannon nousemaan 21 prosenttia. Teuraskarjan, siipikarjan ja kananmunien kohdalla ylitettiin suunnitelmatavoitteet. Sitä vastoin ei vuosien 1969 ja 1970 epäsuotuisien sääolosuhteiden vuoksi pystytty saavuttamaan suunniteltua nousua kasvituotteiden ja maidon tuotannon kohdalla. Ulkomaankauppavaihto nousi 60 prosenttia eli paljon enemmän kuin oli suunniteltu.

Työtätekevien elinehtojen parantamisessa saavutetut hyvät tulokset kuvastuivat vähittäiskauppavaihdon nousussa (26 prosenttia) ja väestön henkeä kohti laskettujen reaalitulojen noususssa (22 prosenttia). Berliinin, Dresdenin, Karl-Marx-Stadtin, Leipzigin ja muiden kaupunginkeskustojen rakentaminen edistyi. Halle-Neustadt ja Rostockin Lütten Klein liittyivät maamme uusiin kaupunkeihin tai kaupunginosiin.

Samanaikaisesti oli ilmennyt viisivuotissuunnitelman aikana monia uusia ja vaikeita kehitysongelmia. Rakennepoliittiset ratkaisut ja suunnitelmaan ylimääräisesti lisätyt hankkeet olivat vaikuttaneet siihen, että kansantalouden muutamat epäsuhdat olivat kärjistyneet, erityisesti energiavarojen ja -tarpeen sekä lopputuottajien ja alihankintateollisuuden väliset epäsuhdat. Kasvavia vaikeuksia aiheutui kansantalouden raaka-aineiden ja materiaalin tarpeen täyttämisestä. Muutamilla aloilla, kuten esim. rakennusalalla ja valimoteollisuudessa, oli syntynyt melkoisia suunnitelmavajauksia. Kaikki se vaikeutti taloustilannetta, johti väestön tarpeiden täyttämisessä ongelmiin ja oli esteenä työtätekevien aktiivisuudelle.

Keskuskomitea totesi, että oli välttämätöntä lähteä sosialismin objektiivisten taloudellisten lakien pohjalta ja ottaa huomioon reaalinen tilanne. Se vastusti käsityksiä rakennepolitiikan ja dynamiikan ensisijaisuudesta kansantalouden suunnitelmallisen, sopusuhtaisen kehityksen

kustannuksella ja torjui epärealistiset toiveet. Se päätti toimenpiteistä, jotka tähtäsivät kansantaloudellisen uusintamisprosessin jatkuvuuden ja stabiliteetin takaamiseen ja väestön kulutustarpeiden jatkuvaan tyydyttämiseen. SED pyrki nopeasti lisäämään alihankintateollisuuden ja raaka-ainehankinnan tuotantoa ja kohottamaan työn tuottavuutta ja tehokkuutta.

SED:n keskuskomitean 14. kokous viitoitti tietä ilmenneiden vaikeuksien voittamiseen ja kansantalouden uuteen nousuun. Sen päätökset tähtäsivät sosialistisen kansantalouden ja koko sosialistisen yhteiskunnan kokonaiskehitykseen, jotta luotaisiin parhaat mahdolliset edellytykset työväenluokan ja kaikkien muiden työtätekevien luomisvoiman kehittymiselle.

IV

Kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen jatkaminen

1971—1978

1. SED:n 8. edustajakokous

NKP:n 24. edustajakokous, joka pidettiin 30. maaliskuuta — 9. huhtikuuta 1971, totesi, että maailmansosialismi oli siirtynyt uuteen kehitysvaiheeseen. Sosialismin edut, sen historiallinen paremmuus imperialismiin verrattuna pääsivät vaikuttamaan selvemmin kuin aikaisempina vuosina. Oli mahdollista ja tarpeellista tyydyttää ihmisten kasvavat aineelliset ja sivistykselliset tarpeet yhä laajemmin. Kansainvälisen sosialistisen työnjaon olennaisen syventämisen ja sosialistiseen taloudelliseen yhdentymiseen siirtymisen edellytykset olivat kypsyneet. 24. edustajakokouksen hyväksymä laaja rauhanohjelma osoitti tien aggressiivisten voimien torjumiseen, rauhan ja kansainvälisen turvallisuuden takaamiseen.

SED:n keskuskomitean 3. toukokuuta 1971 pidetty 16. kokous hyväksyi Erich Honeckerin esittämän NKP:n 24. edustajakokoukseen osallistuneen SED:n valtuuskunnan selostuksen. Se korosti, että Neuvostoliiton edetessä kommunismin tiellä NKP:n rooli ihmiskunnan edistyksen pioneerina kasvaa entisestään.

16. kokous hyväksyi Walter Ulbrichtin pyynnön vapauttaa hänet iän takia SED:n keskuskomitean ensimmäisen sihteerin tehtävistä ja valitsi hänet tunnustukseksi hänen ansioistaan SED:n puheenjohtajaksi. Poliittisen toimikunnan ehdotuksen mukaan, jonka Walter Ulbricht esitti istunnolle, 16. kokous valitsi Erich Honeckerin SED:n keskuskomitean ensimmäiseksi sihteeriksi.

Erich Honecker on syntynyt 25. elokuuta 1912 Neunkirchenissä (Saarissa) kaivostyöläisen poikana ja on ammatiltaan katonpanija. Hän on taistellut varhaisesta

nuoruudestaan lähtien vallankumouksellisen työväenliikkeen riveissä. Vuonna 1929 hän liittyi Saksan kommunistiseen puolueeseen. Vuodesta 1931 lähtien hän oli päätoimisena toimitsijana Saksan kommunistisessa nuorisoliitossa. Vuosina 1935—1945 hän oli vankilassa aktiivisesta osallistumisesta antifasistiseen vastarintataisteluun. Fasismista vapautumisen jälkeen Erich Honecker kuului FDJ:n perustajiin. Hänellä oli sen keskusneuvoston puheenjohtajana vuosina 1946—1955 merkittävä osuus FDJ:n kehittämisessä sosialistiseksi nuorisoliitoksi. SED:n perustamisesta lähtien Erich Honecker kuului sen puoluetoimikuntaan tai keskuskomiteaan. Vuonna 1950 hänestä tuli poliittisen toimikunnan varajäsen, vuonna 1958 varsinainen jäsen ja SED:n keskuskomitean sihteeri. Puoluejohdon kollektiivissa hänellä on ollut suuret ansiot SED:n politiikan kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Oli kulunut vuosikymmen siitä, kun oli luotu edellytykset sosialismin kehittymiselle DDR:ssä sen omalla perustalla. Monet sisä- ja ulkopoliittiset kysymykset olivat kypsyneet vastattaviksi. Tämä tehtävä oli SED:n 8. edustajakokouksella, joka pidettiin 15.—19. kesäkuuta 1971 Berliinissä.

8. edustajakokous päätti DDR:n kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan edelleenrakentamisen taktiikasta ja strategiasta ja määritteli ne yksittäiset tehtävät, jotka tällöin oli ratkaistava. Sen suuntaanäyttävät päätökset nojasivat niihin kokemuksiin, jotka siihen mennessä oli saatu sosialismin rakentamisesta DDR:ssä, sekä NKP:n ja muiden veljespuolueiden tietoihin ja kokemuksiin. Edustajakokous luonnehti kehittyneen sosialismin historiallisen paikan ja tähdensi, että sen täydelliseen rakentamiseen oli kuljettava vielä pitkähkö tie, että tuotantovoimien, sosialististen yhteiskunnallisten suhteiden ja kaikkien työtätekevien sosialistisen tietoisuuden huomattava kohoaminen oli välttämätön edellytys. Selvemmin kuin koskaan aikaisemmin 8. edustajakokous korosti sosialismin tarkoitusta ja siten puolueen tärkeintä tehtävää. Erich Honecker sanoi keskuskomitean toimintaselostuksessa: "Tunnemme vain yhden tavoitteen, jonka läpitunkema

puolueemme koko politiikka on: on tehtävä kaikki ihmisen hyvinvoinnin hyväksi, kansan onnen hyväksi, työväenluokan ja kaikkien työtätekevien etujen puolesta. Tämä on sosialismin tarkoitus. Sen puolesta me työskentelemme ja taistelemme."[34] Taloudellisen edistyksen nopeampi ja laajempi hyödyntäminen työtätekevien työ- ja elinolojen parantamiseen oli mahdollista suurempien taloudellisten voimavarojen ansiosta ja välttämätöntä sosialistisen yhteiskunnan kehittämistä jatkettaessa. Tämän mukaisesti edustajakokouksen hyväksymissä vuosien 1971—1975 viisivuotissuunnitelman suuntaviivoissa, joiden perustelut Willi Stoph esitti, määrättiin päätehtäväksi kansan aineellisen ja kulttuurisen elintason kohottaminen entisestään tuotannon nopean kehitysvauhdin, tehokkuuden lisäämisen, tieteellis-teknisen edistyksen ja työn tuottavuuden kasvun pohjalta. Tämä päätehtävä teki selväksi SED:n politiikan päämäärän ja sen saavuttamiseen käytettävien keinojen yhteyden.

Edustajakokous nimitti tuotannon voimaperäistämistä sosialistisen kansantalouden edelleenkehittämisen päätieksi. Se korosti sosialistisen rationalisoinnin suuria mahdollisuuksia ja tieteen ja tekniikan merkittävää roolia. Seuraavan viisivuotiskauden aikana oli taattava kansantalouden jatkuva ja vakaa kehitys ja tehokkaampi rakenne. Tärkeiksi tehtäviksi todettiin sen turvaaminen, että enemmän ja parempia kulutustarvikkeita tuotettaisiin rationaalisemmin, sekä kauppa- ja palvelulaitosten aloitteellisuuden lisääminen. Maatalouden voimaperäistäminen ja tehdasmaisten tuotantomenetelmien käyttäminen oli välttämätöntä, jotta voitaisiin täyttää päätehtävä ja suunnitelmallisesti edistää kansantalouden sopusuhtaista kehitystä.

Edustajakokous hyväksyi DDR:n historian siihen saakka laajimman sosiaaliohjelman. Siihen sisältyi palkan- ja eläkkeenkorotuksia, palvelujen parantamista ja korkeampia määrärahoja yhteiskunnallisista varannoista väestölle. Sen ydinosa oli asuntotuotanto-ohjelma. Uustuotannon, modernisoinnin, muutostöiden ja muiden tilojen asunnoiksi muuttamisen tuloksena saatavien

500 000 asunnon piti parantaa etenkin työväenluokan elinehtoja. Samalla tehtiin laajakantoisia koulu- ja terveydenhuoltolaitoksen kehittämistä, ympäristönsuojelua sekä sivistys- ja kulttuurielämän edistämistä koskevia päätöksiä.

Edustajakokous vahvisti, että DDR on aina oleva sosialistisen valtioyhteisön osa. DDR:n vielä lujempaa liittämistä tähän yhteisöön, ennen kaikkea sen ja Neuvostoliiton välisen liiton muodostamista vielä kiinteämmäksi se nimitti työväenluokan ja muiden työtätekevien elinetujen toteuttamisen perusehdoksi. Edustajakokouksen keskusteluissa oli merkittävä sijansa niillä tehtävillä, jotka DDR:llä on sosialistisen yhteisön lujittamisessa entisestään, etenkin sosialistisen taloudellisen yhdentymisen kehittämisessä ja sosialistisen puolustusliiton koordinoidun ulko- ja sotilaspolitiikan puitteissa.

SED kannatti NKP:n edustajakokouksen rauhanohjelmaa ja hyväksyi omana panoksenaan Euroopan rauhan ja turvallisuuden puolesta viiden kohdan ohjelman. Siinä ilmaistiin seuraavat SED:n ja DDR:n poliittiset tavoitteet ja asenteet: 1. Euroopan turvallisuuskonferenssin mahdollisimman pikainen koollekutsuminen, 2. DDR:n hyväksyminen YK:n ja sen erikoisjärjestöjen jäseneksi, 3. DDR:n valmius solmia diplomaattiset suhteet kaikkien valtioiden kanssa, 4. normaalien kansainoikeudellisten suhteiden solmiminen myös Saksan liittotasavallan kanssa, 5. DDR:n ja Länsi-Berliinin suhteiden normalisointi.

SED totesi tässä yhteydessä, että historia oli jo ratkaissut kansallisen kysymyksen. Se torjui Saksan liittotasavallan porvarillisten puolueiden ja sosiaalidemokraattisten poliitikkojen propagoimat käsitykset, että olisi edelleenkin olemassa yhtenäinen Saksan kansakunta ja että DDR:n ja BRD:n välillä vallitsisivat "erityiset Saksan sisäiset suhteet". Yhteiskunnallisen kehityksen lainmukaisuudet, sosialismin ja imperialismin sovittamaton ristiriita olivat kaikilla yhteiskunnallisilla aloilla objektiivisesti johtaneet yhä selvempään rajanvetoon sosialistisen DDR:n ja imperialistisen BRD:n välillä. Kun BRD:ssä oli edelleenkin antagonistisiin luokkiin jakaantunut porvarilli-

nen saksalainen kansakunta, DDR:ssä sen sijaan työväenluokan poliittisen vallan pystyttäminen ja sosialismin rakentaminen olivat aloittaneet sosialistisen saksalaisen kansakunnan muodostumisen. DDR:n ja BRD:n välillä saattoivat vallita vain sellaiset suhteet, jollaiset ovat mahdolliset valtioiden kesken, joiden yhteiskuntajärjestelmät ovat vastakohtaiset: rauhanomaisen rinnakkainelon suhteet kansainoikeuden normien pohjalla.

Uudet tehtävät tekivät välttämättömäksi saattaa koko työväenluokka kykeneväksi yhä paremmin selviämään yhteiskunnallisesta tehtävästään. Edustajakokous velvoitti kaikki puolueen jäsenet, johtoelimet ja osastot aina kiinnittämään vaadittavaa huomiota työläisten ajatuksiin ja ehdotuksiin, tarpeisiin ja intresseihin. Se korosti ammattiliittojen vastuuta sosialismin kouluina, mutta ennen kaikkea marxilais-leniniläisen puolueen kasvavaa roolia. SED:n edustajakokous vahvisti johtotyön merkitsevän loppujen lopuksi yhteiskunnan poliittista johtamista. SED:n johtava rooli turvaa puolueen, työväenluokan ja kaikkien muiden työtätekevien lujan yhtenäisyyden. Se on ratkaiseva sosialistisen rakennustyön kaikille tuloksille.

8. edustajakokouksen valitsema keskuskomitea valitsi poliittisen toimikunnan jäseniksi Hermann Axenin, Friedrich Ebertin, Gerhard Grünebergin, Kurt Hagerin, Erich Honeckerin, Werner Krolikowskin, Werner Lamberzin, Günter Mittagin, Erich Mückenbergerin, Alfred Neumannin, Albert Nordenin, Horst Sindermannin, Willi Stophin, Walter Ulbrichtin, Paul Vernerin ja Herbert Warnken, poliittisen toimikunnan varajäseniksi Georg Ewaldin, Walter Halbritterin, Werner Jarowinskyn, Günther Kleiberin, Erich Mielken, Margarete Müllerin ja Harry Tischin. Keskuskomitean ensimmäiseksi sihteeriksi valittiin Erich Honecker.

8. edustajakokous oli merkittävä tapahtuma SED:n ja DDR:n historiassa. Se aloitti uuden vaiheen liitossa Neuvostoliiton ja muiden sosialistisen yhteisön valtioiden kanssa tapahtuvassa kehittyneen sosialismin rakentamisessa DDR:ssä. Sen kauaskantoiset päätökset vaikuttavat edelleenkin ratkaisevasti DDR:n kansan elämään.

2. Talous- ja sosiaalipolitiikan ykseys

SED:n 8. edustajakokouksen päätökset olivat virikkeinä työläisten, osuuskuntaviljelijöiden, sivistyneistön ja muiden työtätekevien laajoille aloitteille. VEB Stahlgiesserei "Elstertal" Silbitz -nimisen teräsvalimon työntekijöiden kehotukseen jatkuvasti täyttää ja ylittää suunnitelma noudattaen tunnusta "Tuottakaamme suunnitelmallisesti, rationalisoikaamme viisaasti — meidän kaikkien yhteiseksi hyödyksi!" yhtyivät useat työpaikkakollektiivit. Kilpailuohjelmissaan ne samalla asettivat itselleen tehtäviä, joiden ratkaisemisen piti välittömästi parantaa työ- ja elinehtoja. Maataloudessa edustajakokouksen jälkeen kilpailun pani alulle Genthinin piirissä sijaitsevan Tucheimin Weltfrieden-niminen maatalouden tuotanto-osuuskunta. Monet osuuskuntaviljelijät ja maatyöläiset asettivat päämääräkseen maataloustuotannon voimaperäistämisen maatalouden tuotantolaitosten, elintarviketeollisuuden, kaupan elinten ja muiden laitosten yhteistoiminnan ja tehdasmaisiin tuotantomenetelmiin siirtymisen avulla. Myös maataloudessa pyrittiin samalla työ- ja elinehtojen parantamiseen.

8. edustajakokouksen päätösten mukaisesti SED ja valtion ja talouselämän elimet keskittyivät turvaamaan sosialistisen kansantalouden vakaan ja jatkuvan kehityksen. Ei ollut ainoastaan turvattava korkeiden kasvuprosenttien ja tuotantorytmin vakavuus, vaan oli samassa määrin päästävä myös väestön kulutushyödyke- ja palvelustarpeiden tyydyttämisen ja kuluttajahintojen vakavuuteen. Juuri tämä menettelytapa, tämä talous- ja sosiaalipolitiikan jatkuva yhteys vastasi SED:n ja sosialistisen valtion päätehtäväksi nimitettyä päälinjaa. Sen olemuksena on se, että taloustoiminnan on kehittyneessä sosialistisessa yhteiskunnassa luotava mahdollisuudet työtätekevien työ- ja elinehtojen jatkuvaan parantamiseen, että heidän tarpeensa ovat kansantalouden johdon ja suunnittelun lähtökohta.

Päätehtävän toteuttaminen vaati suuria ponnistuksia. 60-luvun lopussa syntyneet tai selvemmin esille tulleet

kansantalouden epäsuhdat häiritsivät talouden kehityksen jatkuvuutta ja myös väestön kulutushyödyke- ja palvelustarpeiden tyydyttämistä. Niiden voittaminen ei ollut mahdollista hetkessä. Oli myös välttämätöntä tehdä kaikkialla selväksi päätehtävän olemus, etenkin vakaan taloudellisen kasvun ja sosiaalipolitiikan erottamaton yhteys. Tällöin oli myös torjuttava käsitykset, että päätehtävä olisi vain tilapäinen suuntaviiva. SED korosti painokkaasti, että päätehtävä on periaatteellinen ja pitkäaikainen suuntaviiva, joka perustuu sosialismin taloudelliseen peruslakiin, keino, jonka avulla työväenluokka toteuttaa historiallisen tehtävänsä. Sen yhteiskunnalliset vaikutukset ovat suuret, se kehittää liikkeellepanevia voimia, jotka osoittavat kommunismin suuntaan.

60-luvun lopussa ja 70-luvun alussa tuli yhä selvemmin esiin toisaalta DDR:n sosialististen tuotantosuhteiden ja tuotannon lisääntyvän yhteiskunnallistumisen ja toisaalta yksityisissä laitoksissa ja laitoksissa, joissa valtio oli osallisena, sekä teollisesti tuottavissa käsityötuotanto-osuuskunnissa vallitsevien omistussuhteiden välinen ristiriita. Useimmissa näistä viimeksi mainituista laitoksista, jotka tuottivat etenkin kulutushyödykkeitä ja joilla usein oli myös suuria vientivelvoitteita, olivat tuottavuus ja tehokkuus kansanomistamien laitosten tason alapuolella. Osaksi vielä olemassaolevat kapitalistiset omistussuhteet jarruttivat niissä työskentelevien tietoisuuden ja aloitteellisuuden kehittymistä. Siksi kävi yhä välttämättömämmäksi toteuttaa täysin sosialistiset tuotantosuhteet myös tällä lohkolla.

Helmikuussa 1972 SED:n johto ja ministerineuvosto päättivät muuttaa yksityiset teollisuus- ja rakennusyritykset, laitokset, joissa valtio oli osallisena sekä suuret käsityötuotanto-osuuskunnat, jotka luonteeltaan muistuttivat teollisuuslaitoksia, kansanomistamiksi laitoksiksi. Sosialistinen valtio osti yksityisten ja osuuskuntien osuudet. Varta vasten tähän tarkoitukseen perustetut valtion toimikunnat muodostivat vuoden 1972 puoliväliin mennessä 11 300 uutta kansanomistamaa laitosta, joissa työskenteli 585 000 työntekijää. Niissä tuotettiin vuodessa tavaraa 27 miljardin markan arvosta. 85 % entisistä yrittäjistä, niiden

laitosten omistajista, joissa valtio oli ollut osallisena, ja tuotantolaitosten johtajista sai vastuullisia tehtäviä uusissa kansanomistamissa laitoksissa. Oli ennen kaikkea SED:n piirikunta- ja piiritoimikuntien kärsivällisen poliittis-ideologisen ja organisatorisen työn ansiota, että nämä toimenpiteet voitiin saattaa muutamassa kuukaudessa menestyksellisesti päätökseen ilman olennaisia häiriöitä tuotannossa. Myös Saksan liberaalis-demokraattisen puolueen, Saksan kansallis-demokraattisen puolueen ja Kristillis-demokraattisen unionin useiden jäsenten aktiivisella panoksella oli siihen osuutensa.

Täten oli päättynyt 1956 alkanut prosessi, jossa yksityiset teollisuuslaitokset saatiin asteittain mukaan sosialistiseen uudistustyöhön sosialistisen valtion osallistumisen ja kansanomistamien laitosten kanssa tapahtuvan yhteistyön avulla. Sosialistiset tuotantosuhteet vahvistuivat, valtiollinen sosialistinen omaisuus laajeni huomattavasti. Sosialististen tuotantosuhteiden täydellinen toteuttaminen teollisuudessa vahvisti työväenluokan johtavaa roolia ja loi edullisemmat edellytykset DDR:n kansan poliittis-moraalisen yhtenäisyyden kehittämiselle.

8. edustajakokouksen päätösten mukaan kansantalouden voimaperäistämiseen pantiin enemmän painoa talouspolitiikassa ja sosialistisessa kilpailussa. Se osoittautui yhä suuremmassa määrin taloudellisen kasvun ratkaisevaksi tekijäksi ja välttämättömäksi, jotta työtätekevien kasvavat aineelliset ja kulttuuriset tarpeet voitaisiin tyydyttää yhä paremmin.

Useiden laitosten työntekijät pyrkivät käyttämään paremmin hyväkseen tuotantolaitteistoja, modernisoimaan niitä ja tuottamaan enemmän hyödyntämällä määrätietoisesti tieteellis-teknistä edistystä työntekijöiden lukumäärän pysyessä samana. Magdeburgilaisen VEB Ernst-Thälmann-Werkin työläiset kokosivat suunnitelman ylittämistä koskevat sitoumuksensa "vastasuunnitelmiksi". Heidän esimerkkiään noudattaen useiden muiden tehtaiden ammattiosastojen luottamusmiehet tekivät samankaltaisia vastasuunnitelmia. Horst Franke ja Gerd Pfeiffer Heidenaun VEB Elbtalwerkistä kehittivät uuden

kilpailumuodon, henkilökohtaisten luovien suunnitelmien mukaan tapahtuvan työskentelyn. He hyödynsivät neuvostoliittolaisten työläisten kokemuksia. Suunnitelmat edistivät prikaatien ja yksittäisten työläisten selviin kriteereihin perustuvaa kilpailua.

Oltuaan 60-luvun lopussa pysähdyksissä uudistajaliike vilkastui nyt huomattavasti. Uudistajien lukumäärän oltua vuonna 1970 661 000 se oli vuonna 1973 1,2 miljoonaa. Uudistajien ehdotusten toteuttamisesta koitunut kansantaloudellinen hyöty nousi tänä aikana 2,5 miljoonasta markasta 3,5 miljoonaan markkaan. Noin 60 % uudistajista oli tuotantotyöläisiä. Vuonna 1973 ensimmäisen kerran yli 200 000 tuotantokollektiivia osallistui kilpailuun Sosialistisen työn kollektiivin arvonimestä.

Uudistajien ja sosialististen kollektiivien tarmokkaan osallistumisen ansiosta toteutettiin tärkeitä rationalisointihankkeita. Useissa työpaikkakonferensseissa ennen kaikkea työläiset pohtivat kriittisesti tuotannon kulun virheitä ja tekivät ehdotuksia, miten työtä voitaisiin voimaperäistää ja tuotannon tehokkuutta lisätä. Useat laitokset laativat voimaperäistämissuunnitelmia. Kilpailun tunnuksena oli "Jokaisesta markasta, jokaisesta työajan tunnista, jokaisesta materiaaligrammasta suurempi hyöty!" Puolue- ja ammattijärjestöt pystyivät yhä paremmin kilpailutavoitteista sopiessaan pitämään lähtökohtanaan työpaikan, kombinaatin ja taloudenhaaran konkreettisia edellytyksiä ja suunnitelmatehtäviä ja kehittämään moninaisia kilpailumuotoja.

Ministerineuvoston maaliskuussa 1973 antama asetus kansanomistamien tehtaiden yhteenliittymien ja kombinaattien tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista lisäsi niiden vastuuta koko uusintamisprosessin johdosta, suunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta. Jotta kombinaatit pystyisivät paremmin hallitsemaan intensiivisesti laajennetun uusintamisen prosessit, kombinaatteja kehitettiin ja uusia muodostettiin. Kombinaatit suoriutuivat hyvin tehtävistään sosialistisen teollisuuden johtamisen ajanmukaisena muotona, joka vastasi tuotannon yhteiskunnallistumisen prosessia.

Osuuskuntaviljelijät ja maatyöläiset pyrkivät myös suurin ponnisteluin voimaperäistämään tuotantoa yhteistoiminnan ja tehdasmaisiin tuotantomenetelmiin siirtymisen, kemisoinnin, koneistamisen ja maanparannuksen sekä tuottoisien kasvilajikkeiden ja eläinrotujen jalostamisen avulla. Paljon varoja käytettiin maatalouden aineellisteknisen perustan laajentamiseen. Viljelijöiden ja työläisten välitön yhteistyö tuotannossa kehittyi yhä voimakkaammin. Erityinen merkitys oli tällöin kansanomistaman elintarviketalouden laitoksilla, maataloustekniikan piirikorjaamoilla, maatalouskemiallisilla keskuksilla ja prikaateilla, jotka olivat työväenluokan tukikohtia maaseudulla.

Avainasema maaseudun yhteiskunnallisessa kehityksessä oli kasvituotannon yhteistoimintaosastoilla. Vuodesta 1972 vuoteen 1973 kasvituotannon yhteistoimintaosastojen lukumäärä kaksinkertaistui, se nousi yli tuhanteen. Noin 60 % maatalouden hyötymaasta oli kasvituotannon yhteistoimintaosastojen käytössä. Yhteistoimintaneuvostojen tehtävänä oli kasvituotannon yhteistoimintaosastojen, maataloustekniikan piirikorjaamojen ja maatalouskemiallisten keskusten yhteistyön johtaminen ja järjestäminen. Kotieläintuotannossa laajennettiin tehdasmaisia laitoksia, niitä uudistettiin ja uusia, vielä suorituskykyisempiä, rakennettiin.

Työväenluokan jo vuosikymmeniä menestyksellisenä jatkunut liittolaispolitiikka osoittautui hyväksi perustaksi myös päätehtävää toteutettaessa. Valtion avulla ja uusien toimilupien myöntämisen sekä kansanomistamien teollisuus- ja palvelulaitosten kanssa harjoitetun yhteistoiminnan ansiosta saattoivat osuuskunnissa työskentelevät ja yksityiset käsityöläiset, vähittäiskauppiaat ja pienyrittäjät — toimihenkilöt lukuunottaen yhteensä yli 500 000 työntekijää — antaa tehokkaamman panoksen kulutushyödykkeiden ja palvelusten toimittamisessa väestölle ja siten päätehtävän täyttämisessä.

8. edustajakokouksen päätökset ja työtätekevien uuttera työ johtivat kansantalouden vahvistumiseen ja yhteiskunnallisen uusintamisprosessin suurempaan vakaantumiseen ja jatkuvuuteen. Niistä ylimääräisistä rasituksista

huolimatta, jotka aiheutuivat DDR:n kansantaloudelle kapitalistisilla maailmanmarkkinoilla vuonna 1973 alkaneesta kriisistä ja raaka- ja polttoaineiden hintojen huomattavasta noususta, voitiin taloussuunnitelmat täyttää ja etenkin alihankintateollisuudessa, energiantuotannossa ja kulutustavaroiden tuotannossa saavuttaa korkeammat kasvuprosentit. Merkittävä osuus siinä oli Neuvostoliiton ja muiden SEV-maiden kanssa harjoitetulla kiinteällä taloudellisella yhteistyöllä.

Kansantalouden myönteinen kehitys mahdollisti kauaskantoisia toimenpiteitä 8. edustajakokouksen päättämän sosiaalipoliittisen ohjelman toteuttamiseksi. SED:n keskuskomitean, FDGB:n liittovaltuuston ja ministerineuvoston huhtikuussa 1972 hyväksymä yhteinen päätös edellytti 3,5 miljoonan kansalaisen eläkkeiden ja sosiaalivakuutussuoritusten korottamista, työssäkäyvien äitien, nuorten avioparien ja monilapsisten perheiden erityistä avustamista, etenkin työläisten asunto-olojen parantamista sekä uusien asuntojen vuokrien kohtuullista suhteuttamista tuloihin. 1,7 miljoonan työtätekevän vähimmäispalkkoja korotettiin. Kaikki nämä toimenpiteet lisäsivät työväenluokan osuutta kansantulosta ja lujittivat sen yhteiskunnallista asemaa.

Asunnonrakennustoiminnassa työskenneltiin suurin ponnistuksin. Niistä 500 000 asunnosta, jotka vuosien 1971—1975 viisivuotissuunnitelman aikana piti rakentaa tai modernisoida, valmistui jo vuoteen 1973 mennessä 330 000. Lokakuussa 1973 SED:n keskuskomitea hyväksyi laajan asuntotuotanto-ohjelman vuosiksi 1976—1990. Tänä aikana on tarkoitus rakentaa tai modernisoida 2,8—3 miljoonaa asuntoa (70-luvun alussa asuntokanta oli 6,2 miljoonaa) ja täten ratkaista asuntokysymys sosiaalisena kysymyksenä. Samalla on tarkoitus asuntojen rakentamisen lisäksi myös pystyttää tarpeelliset seimet ja lastentarhat, koulut, ostoskeskukset, palvelulaitokset jne.

SED, FDGB ja ministerineuvosto päättivät lisäksi parantaa väestön terveydenhuoltoa, korottaa muutamien työntekijäryhmien palkkoja sekä pidentää vähimmäislomaa 15:stä 18 päivään.

Päätehtävän toteuttamisessa saavutetut tulokset saivat yhä useammat työtätekevät huomaamaan, että uuttera työ ei vaikuta vasta kaukaisessa tulevaisuudessa heidän elintasoonsa, vaan välittömästi. Heidän luottamuksensa SED:n ja sosialistisen valtiovallan politiikan oikeuteen kasvoi, saavutukset innostivat heitä suuriin työsuorituksiin. Näin päätehtävän toteuttamiseksi käydystä kamppailusta lähti voimakkaita virikkeitä työväenluokan ja muiden työtätekevien tietoisuuden ja heidän aloitteellisuutensa kehittymiselle.

Puolueen ja kansan yhtenäisyys antoi takuun esiintyvien kehitysprobleemien vähittäisestä ratkaisemisesta. Tällaisia pulmia olivat työn tuottavuuden nousemisen tilapäinen hidastuminen ja se, että intensivointi ei muutamilla teollisuuden aloilla edistynyt suunnitellulla tavalla. Erityisen vaikeita ongelmia esiintyi energiapohjan laajentamisen, raaka-ainetoimitusten ja DDR:n vientivoiman lisäämisen yhteydessä. SED arvioi esiintyvät vaikeudet ja kehityspulmat reaalisesti ja osoitti keinot niiden ratkaisemiseen. Se vahvisti päättäväisyytensä noudattaa järkähtämättä 8. edustajakokouksen päättämää linjaa työtätekevien suuriin työsuorituksiin nojaten.

8. edustajakokous oli korostanut, että valtiovallan osuus kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisessa edelleen kasvaa. Kansantalouden uudet ulottuvuudet ja laadulliset muutokset, sen eri haarojen voimakas yhteenpunoutuminen keskenään ja toisten yhteiskunnallisen elämän alojen kanssa asettivat suurempia vaatimuksia yhteiskunnallisen kehityksen johdolle ja suunnittelulle. SEV-maiden huomattavasti laajentunut yhteistyö synnytti uusia tehtäviä. Myös muiden valtioiden sekä kansainvälisten järjestöjen kanssa ylläpidettyjen suhteiden kehittäminen asetti korkeampia vaatimuksia sosialistiselle valtiolle. Mutta ennen kaikkea työtätekevien kasvanut tietoisuus vaati valtion johdon parantamista, luottamuksellista ja asiallista ilmapiiriä. Valtion elinten oli edistettävä työtätekevien aloitteellisuutta ja taattava, että työn tulokset koituvat yhteiskunnan ja kunkin yksityisen ihmisen hyväksi. Lopuksi sosialistisen isänmaan turvaaminen ja taistelu niitä joustavammaksi käyneitä menetelmiä vastaan, joita imperialismi käytti sosialismin kanssa käymässään kamppailussa, vaativat sosialistisen valtiovallan täydellistämistä entisestään.

8. edustajakokouksen jälkeen kansankamari hyväksyi useita tärkeitä lakeja, jotta nämä korkeammat vaatimukset voitaisiin täyttää.

Lokakuussa 1972 säädetty DDR:n ministerineuvostoa koskeva laki lisäsi ministerineuvoston ja ministeriöiden oikeuksia ja vastuuta yhteiskunnallisen elämän kaikkien alojen johdosta ja suunnittelusta. Ministerineuvoston perustehtävä on jatkuva työskentely päätehtävän täyttämiseksi. Heinäkuussa 1973 hyväksytty paikallisia kansanedustuslaitoksia ja niiden elimiä koskeva laki, jonka luonnoksesta 1,5 miljoonaa kansalaista keskusteli, määräsi tarkemmin paikallisten kansanedustuslaitosten ja niiden jäsenten, neuvostojen ja lautakuntien vastuun valtiollisten suunnitelmien täyttämisestä ja työtätekevien työ- ja elinehtojen parantamisesta yhdessä kansanomistamien laitosten ja kombinaattien kanssa.

Yhdessä työpaikkojen kanssa kansanedustuslaitokset ja niiden neuvostot ryhtyivät toimiin työliikenteen, kulutushyödyke- ja palvelustarpeiden tyydyttämisen parantamiseksi, terveydenhuollon ja sosiaalialan laitosten kehittämiseksi, lähivirkistysmahdollisuuksien ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Siihen antoi runsaasti virikkeitä Kansallisneuvoston marraskuussa 1972 Dresdenissä pitämä neuvottelukokous, johon osallistui yli tuhat Kansallisen rintaman aktiivia. Se kutsui jatkamaan "Kaupunkimme ja kuntamme kauniimmiksi — osallistu" -kilpailua.

Kaupunkien ja kuntien yhteistoiminta yhteisten tehtävien ratkaisemiseksi oli johtanut 60-luvun jälkipuoliskolla Berlstedtissä ja muilla paikkakunnilla ensimmäisten kuntaliittojen perustamiseen. SED:n 8. edustajakokouksen jälkeen oli muodostettu useita uusia kuntaliittoja. Ne toimivat kansanedustuselinten hyväksymien sääntöjen mukaan, joissa määriteltiin myös suhteet alueella oleviin laitoksiin, ja pitkäaikaisen työohjelman pohjalla. Yhdessä ryhdyttiin toimiin alueellisen rationalisoinnin, kunnossapidon ja kunnostamisen alalla, parannettiin useiden kansalaisten asuinoloja, rakennettiin palvelulaitoksia, kirjastoja ja urheilupaikkoja. Vuoden 1973 lopussa oli jo 244 kuntaliittoa, joihin kuului 1 825 kaupunkia ja kuntaa.

1. elokuuta 1973 kuoli DDR:n valtionneuvoston puheenjohtaja ja SED:n keskuskomitean monivuotinen ensimmäinen sihteeri Walter Ulbricht. Kansankamari valitsi 3. lokakuuta 1973 Willi Stophin valtionneuvoston puheenjohtajaksi ja nimitti Horst Sindermannin DDR:n ministerineuvoston puheenjohtajaksi.

Horst Sindermann, joka on syntynyt 5. syyskuuta 1915 Dresdenissä ja on ammatiltaan lehtimies, liittyi 1929 Kommunistiseen nuorisoliittoon. Aktiivisesta osallistumisesta fasisminvastaiseen vastarintataisteluun fasistit panivat hänet 11 $^{1}/_{2}$ vuodeksi vankilaan. Vapautuksen jälkeen Horst Sindermannilla oli vastuullisia tehtäviä Saksan kommunistisessa puolueessa ja sittemmin Saksan sosialistisessa yhtenäisyyspuolueessa. 1963 hänestä

tuli SED:n keskuskomitean jäsen ja Hallen piirikuntatoimikunnan 1. sihteeri. Vuodesta 1963 lähtien hän kuului varajäsenenä, vuodesta 1967 lähtien varsinaisena jäsenenä SED:n keskuskomitean poliittiseen toimikuntaan. 1971 Horst Sindermann nimitettiin DDR:n ministerineuvoston ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi.

Tammikuussa 1974 kansankamari hyväksyi lain nuorison osallistumisesta kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen ja kaikinpuolisesta edistämisestä. Luonnoksesta käytyihin keskusteluihin oli osallistunut yli 5,4 miljoonaa kansalaista. Tämä laki jatkoi sosialistisen valtion hyviksi koettuja perinteitä osoittaen nuorisolle luottamusta ja antaen sille vastuuta. Kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen osallistuminen, Neuvostoliittoon ja muihin sosialistisiin valtioihin kohdistuvan ystävyyden lujittaminen ja aktiivinen imperialisminvastainen solidaarisuus ovat nuorison suuria ja vallankumouksellisia tehtäviä, joiden täyttäminen vaatii valmiutta, aloitteellisuutta ja ennen kaikkea selvää poliittista kantaa.

Sosialistisen oikeuden kehittämiselle merkittävä tapahtuma oli myös siviililain hyväksyminen. Se astui voimaan tammikuussa 1976. Laki oli omiaan edistämään sosialistista elämäntapaa. Se korvasi viimeisen DDR:ssä vielä voimassa olleen porvarillisen lakikirjan.

Sosialistinen demokratia ei saanut ilmaustaan vain laeissa, vaan myös ja ennen kaikkea miljoonien kansalaisten päivittäisessä toiminnassa. 1974 lähes 200 000 kansalaista toimi kansanedustuselimissä, 550 000 työskenteli paikallisten kansanedustuselinten pysyvissä komissioissa ja työryhmissä, 335 000 Kansallisen rintaman 17 000 toimikunnassa. Koulujen ja luokkien vanhempainneuvostoihin kuului 660 000 kansalaista. 45 000 toimi valittuina lautamiehinä, 184 000 työläisten ja viljelijöiden tarkastuselimen komissioissa, toimikunnissa ja komiteoissa.

Työväenluokan osuus näissä yhteiskunnallisissa toimissa oli kasvanut. 57 % kansankamarin jäsenistä ja 60 % paikallisten kansanedustuselinten jäsenistä tuli työväenluokan piiristä. Yli 80 % kunnan- ja kaupunginjohtajista oli

työläisiä tai viljelijöitä. FDGB:n 7,8 miljoonasta jäsenestä 1,7 miljoonaa oli valittu luottamustehtäviin, 234 000 heistä toimi luottamusmiehinä. Sadattuhannet työläiset ja toimihenkilöt työskentelivät nuoriso- ja naislautakunnissa ja pysyvien tuotantoneuvottelukuntien jäseninä. Miljoonat työtätekevät osallistuivat vuosittain sosialististen laitosten suunnitelmakeskusteluihin ja toimintaselostustilaisuuksiin. Osuuskuntademokratia maatalouden tuotanto-osuuskunnissa, yhteistoimintayhteenliittymissä ja käsityötuotanto-osuuskunnissa kehittyi myös menestyksellisesti.

Kaikki nämä tosiasiat, jotka todistavat miljoonien työtätekevien aktiivisesta osallistumisesta yhteiskunnallisen kehityksen johtamiseen ja suunnittelemiseen, eivät enää ole mitattavissa porvarillisen demokratian mittapuulla. Ne osoittavat samalla, että imperialistinen propaganda sosialistisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen "totalitaarisesta" luonteesta on panettelua.

Näin SED:n 8. edustajakokouksen jälkeen DDR:ssä täydellistettiin entisestään sosialismin poliittista organisaatiota, joka oli muotoutunut sosialistisessa muutosprosessissa. Sosialismin poliittinen organisaatio käsittää yhteiskunnallisten ja valtiollisten järjestöjen ja laitosten järjestelmän. Sen avulla työväenluokka toteuttaa SED:n johdolla poliittista valtaansa, lujittaa liittoaan muiden työtätekevien luokkien ja kerrosten kanssa, johtaa sosialistisen yhteiskunnan suunnitelmallista kehittämistä, takaa sen luotettavan suojelun ja kehittää yhteiskunnan, kollektiivien ja yksityisten työtätekevien välisiä suhteita.

Sosialismin poliittisen organisaation ydin on SED, työväenluokan ja koko työtätekevän kansan puolue, jonka tehtävänä on poliittisesti johtaa DDR:n yhteiskunnallista kehitystä tieteellisellä perustalla olevan strategian ja taktiikan pohjalta. Valtio on työväenluokan pääväline sen jatkaessa historiallisen tehtävänsä toteuttamista. Sosialismin poliittiseen organisaatioon kuuluvat myös Saksan talonpoikaispuolue, Kristillis-demokraattinen unioni, Saksan liberaalis-demokraattinen puolue ja Saksan kansallisdemokraattinen puolue 350 000 jäsenineen, kansalaisjär-

jestöt, Kansallinen rintama, ammatilliset yhteenliittymät ja muut vapaaehtoiset yhdistykset, tehtaiden ja laitosten kollektiivit, lukuisat luottamustoimiset elimet yhteiskunnallisen elämän eri aloilla sekä oikeudellisten ja yhteiskunnallisten normien järjestelmä. Sosialismin poliittisen organisaation kaikkien osien vuorovaikutus käy yhä moninaisemmaksi.

Kansankamarin hyväksymä DDR:n perustuslain muuttamista ja täydentämistä koskeva laki, joka tuli voimaan 7. lokakuuta 1974, DDR:n 25-vuotispäivänä, vastasi DDR:ssä ja myös kansainvälisissä suhteissa vuoden 1968 sosialistisen perustuslain hyväksymisen jälkeen tapahtuneiden syvällisten muutosten asettamia vaatimuksia. Perustuslain uudessa johdannossa todetaan, että DDR:n kansa Saksan työväenluokan vallankumouksellisia perinteitä jatkaen ja fasismista vapautumiseen nojaten toteuttaa aikakautemme prosesseja vastaavasti itsemääräämisoikeuttaan ja rakentaa kehittynyttä sosialistista yhteiskuntaa.

DDR luonnehdittiin työläisten ja talonpoikien sosialistiseksi valtioksi, joka on ainiaaksi ja lopullisesti liittoutunut Neuvostoliiton kanssa, ja sosialistisen valtioyhteisön

DDR:n 6. huhtikuuta 1968 hyväksytyn perustuslain johdanto 7. lokakuuta säädetyn perustuslain täydentämistä ja muuttamista koskevan lain mukaisessa muodossa:

"Saksan työväenluokan vallankumouksellisia perinteitä jatkaen ja nojaten fasismista vapautumiseen Saksan demokraattisen tasavallan kansa on sopusoinnussa aikakautemme historiallisen kehityksen prosessien kanssa toteuttanut oikeutensa sosiaalis-taloudelliseen, valtiolliseen ja kansalliseen itsemääräämiseen ja rakentaa kehittynyttä sosialistista yhteiskuntaa. Täynnä tahtoa määrätä vapaasti kohtalonsa, kulkea vastakin horjumatta sosialismin ja kommunismin, rauhan, demokratian ja kansainystävyyden tietä, Saksan demokraattisen tasavallan kansa on säätänyt itselleen tämän perustuslain."

In Fortsetzung
der revolutionären Traditionen
der deutschen Arbeiterklasse
und gestützt
auf die Befreiung vom Faschismus
hat das Volk
der Deutschen Demokratischen Republik
in Übereinstimmung mit den Prozessen
der geschichtlichen Entwicklung unserer Epoche
sein Recht auf sozial-ökonomische,
staatliche
und nationale Selbstbestimmung verwirklicht
und gestaltet
die entwickelte sozialistische Gesellschaft.

Erfüllt von dem Willen,
seine Geschicke frei zu bestimmen,
unbeirrt auch weiter den Weg
des Sozialismus und Kommunismus,
des Friedens, der Demokratie
und Völkerfreundschaft zu gehen,
hat sich das Volk
der Deutschen Demokratischen Republik
diese sozialistische Verfassung
gegeben.

erottamattomaksi osaksi. Perustuslaki ankkuroi ne tulokset, jotka DDR:ssä oli 8. edustajakokouksen jälkeen saavutettu sosialistisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen täydentämisessä. Valtion korkeimman valtaelimen, valtionneuvoston ja ministerineuvoston tehtävät ja valtuudet hahmoteltiin selvästi ja niiden keskinäiset suhteet määriteltiin.

Perustuslakia muutettiin ja täydennettiin myös niiltä kohdin, joissa oli tehtävä johtopäätökset DDR:n ja Saksan liittotasavallan järjestelmien välisestä rajanvedosta. Se on DDR:ssä kehittyvän sosialistisen saksalaisen kansakunnan perustuslaki. On kysymys historiallisesti uudentyyppisestä kansakunnasta, antagonistisista ristiriidoista vapaasta, ystävyysliitossa elävien luokkien ja kerrosten lujasta yhteisöstä, jota työväenluokka ja sen marxilais-leniniläinen puolue johtavat. Sosialistinen saksalainen kansakunta käsittää DDR:n kansan, joka elää DDR:n alueella ja on luonut itselleen suvereenin sosialistisen valtion. Sen taloudellinen perusta on yhteiskunnalliseen omistukseen pohjautuva sosialistinen kansantalous. Vallitseva ideologia on marxismi-leninismi. DDR:n sosialistinen saksalainen kansakunta on sosialististen kansakuntien erottamaton osa.

4. Siirtyminen sosialistiseen taloudelliseen yhdentymiseen
DDR:n ja Neuvostoliiton ystävyyssopimus

Kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan laajat tehtävät ja imperialismin kanssa käyty kamppailu vaativat sosialistisen yhteisön maiden kiinteämpää yhteenliittymistä. Sen ratkaisevana taloudellisena perustana oli siirtyminen sosialistiseen taloudelliseen yhdentymiseen. Se on pitkäaikainen prosessi, joka käsittää kaikki talouden alat ja jota hallitsevat marxilais-leniniläiset puolueet huolella ohjaavat. 70-luvun alussa olivat SEV-maissa kypsyneet edellytykset vähittäiselle siirtymiselle sosialistiseen taloudelliseen yhdentymiseen. Ne olivat yhteiskunnalliselta kehitystasoltaan lisääntyvässä määrin lähentyneet toisiaan, vaikka vielä olikin olemassa historiasta juontuvia eroja, ja tuotantopotentiaali oli kasvanut huomattavasti. Yli kaksi vuosikymmentä maat olivat koonneet kokemuksia kansainvälisestä sosialistisesta yhteistyöstä.

Heinäkuussa 1971 pidetty SEV:in 25. kokous hyväksyi kokonaisohjelman SEV:in jäsenmaiden sosialistisen yhteistyön syventämistä ja täydentämistä sekä taloudellisen yhdentymisen kehittämistä varten. Tämä ohjelma sisältää SEV-maiden taloudellisen ja tieteellis-teknisen yhteistyön päätavoitteet, -suunnat ja -menetelmät 15—20 vuoden ajanjaksoksi. Tavoite, johon tämä ohjelma tähtää, on sosialististen kansantalouksien korkea tehokkuus ja vakaa kasvu asianomaisten maiden tutkimus- ja tuotantopotentiaalien pitkällä aikavälillä suunnitellun lisääntyvän yhteenpunoutumisen avulla.

Kokonaisohjelman toteuttamiseen liittyy yhteistyön totunnaisten muotojen, kuten ulkomaankaupan ja jatkuvan kokemustenvaihdon, jatkaminen ja samalla uusien muotojen syntyminen ja yhteistyön uusien alojen avaaminen. Niinpä osallistuvat valtiot, niiden joukossa myös DDR, ovat aloittaneet uusien suurten teollisuuslaitosten rakentamisen ja raaka-aine-esiintymien käytön yhteisen suunnittelun, rahoittamisen ja turvaamisen työnjakoon perustuvassa prosessissa. Tällaisia hankkeita ovat Ust-

Ilimskin lähelle rakennettava suuri selluloosakombinaatti, Kijembain asbestikombinaatin rakentaminen sekä Orenburgin kaasukondensaattiesiintymien käyttöönotto Neuvostoliitossa, 2 750 kilometriä pitkän Sojuz-maakaasujohdon rakentaminen Orenburgista Neuvostoliiton länsirajalle ja yhteistyö rautapitoisten raaka-aineiden tuottamisessa. SEV-maat ovat muodostaneet uusia kansainvälisiä talousyhtymiä mm. tekstiilikoneenrakennuksen ja synteettisten kuitujen tuotannon alalla.

70-luvun puolivälissä saavutettiin myös uusia edistysaskelia SEV-maiden suunnitteluyhteistyössä. Niinpä näiden maiden vuosien 1976—1980 viisivuotissuunnitelmien perustaksi asetettiin ensimmäisen kerran sosialistisen taloudellisen yhdentymisen vaatimukset kokonaisohjelman pohjalta.

SEV:in heinäkuussa 1976 pidetty 30. kokous saattoi todeta, että SEV-maiden omat esiintymät kattoivat noin 90 prosenttia niiden raaka-ainetarpeesta. Yli 70 prosenttia niiden kone- ja laitteistotuonnista tuotettiin SEV:in alueella. SEV-maiden keskinäinen kauppavaihto nousi vuosina 1970—1975 33,3 miljardista ruplasta 71 miljardiin ruplaan. Sosialistisen taloudellisen yhdentymisen suunnitelmalliseksi kehittämiseksi kokous päätti yhteisten tavoiteohjelmien laatimisesta 15—20 vuodeksi aineellisen tuotannon tärkeillä aloilla tapahtuvaa yhteistyötä varten.

DDR osallistui aktiivisesti SEV:in, sen elinten ja monenkeskisten yhteenliittymien työhön. Se voimisti myös kahdenkeskistä taloudellista yhteistyötä. DDR:n kauppavaihto muiden SEV-maiden kanssa, joihin Kuuba vuonna 1972 liittyi, nousi vuosina 1970—1975 26,7 miljardista valuuttamarkasta 49,2 miljardiin valuuttamarkkaan. Tällöin niiden tuotteiden vienti ja tuonti, joiden tuotannossa SEV-maiden kesken oli tapahtunut erikoistumista, kasvoi nopeammin kuin koko tavaranvaihto.

Erityisen kiinteäksi muodostui DDR:n ja sen suurimman talouskumppanin, Neuvostoliiton, välinen yhteistyö. Maiden välinen tavaranvaihto nousi vuosina 1971—1975 edelliseen viisivuotiskauteen verrattuna 50 prosenttia. Työnjakoon perustuvan tuotannon osuus kauppavaihdos-

ta nousi vuosina 1971—1974 0,7 prosentista 27 prosenttiin. Alettiin nivouttaa yhteen maiden kansantalouksien pitkäaikaista kehitystä. DDR:n ja Neuvostoliiton pariteettinen hallituskomissio edisti huomattavasti moninaisten yhteistyösuhteiden kehittymistä. Energia- ja polttoainetoimitusten turvaamisessa, joka on modernin sosialistisen kansantalouden keskeisiä kysymyksiä, löytyi uusia yhteisiä ratkaisuja. Maat ryhtyivät laatimaan yhteisiä suunnitelmia kokonaisten teollisuudenhaarojen kehittämisestä. Ne alkoivat yhtenäistää teknisiä standardeja.

DDR ja Neuvostoliitto ottivat ensimmäiset askeleet yhteisten talousjärjestöjen perustamisessa. Tällaisia talousjärjestöjä olivat Assofoto valokuvauskemian ja Domohim talouskemian alalla. Maiden ministeriöiden, tuotantolaitosten ja tieteellisten laitosten suorat yhteydet laajenivat. Ne tutkimustehtävät, jotka ratkaistiin yhdessä neuvostoliittolaisten yhteistyökumppaneiden kanssa, käsittivät vuonna 1975 yli puolet DDR:n tiedeakatemian kaikista tutkimustehtävistä. Erityisen suuri merkitys DDR:lle oli yhteistyöllä avaruustutkimuksen, ydinenergiatutkimuksen, kvanttielektroniikan ja valkuaisainetutkimuksen alalla. Myös tuotantotyöläisten vaihto valtioiden tuotantolaitosten välillä alkoi kehittyä. Vuonna 1974 aloitettiin työt Družba-johdon reitillä, Sojuz-maakaasujohdon DDR:n-osuudella. FDJ julisti tämän tehtävän valtakunnalliseksi nuorisohankkeeksi.

Menestyksellisesti kehittyi myös kahdenkeskinen yhteistyö Puolan, Tšekkoslovakian ja muiden SEV-maiden kanssa. DDR ja Puola pystyttivät Zawiercien Ystävyys-nimisen puuvillakombinaatin, joka oli SEV:in ensimmäinen yhteinen tuotantoyritys. Böhlenin petrokemian tehtaiden ja Žálužissa Tšekkoslovakiassa sijaitsevan kemian kombinaatin yhteistä alkeenikompleksia varten otettiin käyttöön 138 kilometriä pitkä etyleenijohto.

Samoin kuin taloudessa, tieteessä ja tekniikassa sosialististen maiden välille kehittyi moninaisia suhteita myös muilla aloilla. Vuonna 1973 allekirjoitettiin ensimmäisen kerran DDR:n ja Neuvostoliiton välillä pitkän ajanjakson

suunnitelma kulttuurin alalla ja sopimuksia yhteistyöstä ideologisella ja teoreettisella alalla.

NKP:n ja SED:n keskuskomiteoiden marxismi-leninismin instituutit ryhtyivät yhdessä julkaisemaan Marxin ja Engelsin koottuja teoksia (MEGA). Tämä oli yhteiskuntatieteiden alalla maiden siihen saakka suurin yhteishanke.

Sosialistisen valtioyhteisön marxilaiset puolueet laajensivat ja syvensivät 70-luvun alusta lähtien huomattavasti monen- ja kahdenkeskistä yhteistyötään uusien edellytysten ja vaatimuksien mukaisesti. Yhteistyö, kokemusten- ja ajatustenvaihto, strategian ja politiikan nivouttaminen ja koordinoiminen kehittyivät laajaksi järjestelmäksi. Tärkein sija oli tällöin puolueiden johtavien edustajien säännöllisillä henkilökohtaisilla kontakteilla sekä monenkeskisellä että kahdenkeskisellä tasolla. Niinpä Erich Honecker ja L. I. Brežnev olivat toukokuuhun 1976 mennessä tavanneet toisensa 20 kertaa SED:n 8. edustajakokouksen jälkeen. Myös SED:n ja NKP:n poliittisen toimikunnan ja keskuskomitean jäsenillä ja varajäsenillä sekä niiden eri jaostojen työntekijöillä oli useita työneuvotteluja. SED:n piirikuntajärjestöjen ja NKP:n tasavalta- ja aluejärjestöjen suhteet laajenivat samoin huomattavasti. Puolueiden yhteistyö kehittyi pitkäaikaisten yhteisten suunnitelmien pohjalta.

Keskeisellä sijalla yhteistyössä olivat maiden sosialistisen rakennustyön uuden vaiheen, sosialistisen valtioyhteisön kehityksen ja ulkopolitiikan alalla esiintyvät kysymykset. SED ja NKP voimistivat etenkin ponnistelujaan maittensa aineellisten, taloudellisten ja sivistyksellisten voimavarojen yhdistämiseksi.

SED laajensi ja syvensi myös yhteistyötään Bulgarian, Tšekkoslovakian, Kuuban, Puolan, Unkarin ja muiden sosialististen maiden veljespuolueiden kanssa. Valtion elinten, kansalaisjärjestöjen, tuotantolaitosten, koulujen, tiede- ja kulttuurilaitosten väliset välittömät suhteet samoin lisääntyivät. Siten sosialististen maiden miljoonilla kansalaisilla oli henkilökohtaisia tapaamisia ja syntyi ystävyyssuhteita.

DDR:n ja Neuvostoliiton kehityksessä 70-luvun alusta lähtien tapahtunut suuri edistyminen ja maiden marxilais-leniniläisten puolueiden välisten suhteiden uudet ulottuvuudet sekä maailman ja Euroopan tilanteessa tapahtuneet merkittävät muutokset tekivät mahdolliseksi ja välttämättömäksi luoda uuden sopimuspohjan veljelliselle liitolle. 7. lokakuuta 1975 Erich Honecker ja L. I. Brežnev allekirjoittivat Moskovassa DDR:n ja Neuvostoliiton välisen ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Sopimus muodostaa maiden pitkäaikaisen yhteistyön kansainoikeudellisen perustan ensi vuosituhannelle saakka. Se käsittää maiden välisten suhteiden kaikki olennaiset puolet ja takaa DDR:lle turvatun tulevaisuuden sosialismin ja kommunismin tiellä. Sopimuksen tavoitteena on, että sosialistiset valtiot ja kansakunnat lähenevät toisiaan entistä enemmän. Se vastaa koko sosialistisen valtioyhteisön perusintressejä ja palvelee sen lujittumista entisestään.

Uusi ystävyys- ja avunantosopimus Neuvostoliiton kanssa heijastaa DDR:n kansainvälistä asemaa suvereenina sosialistisena valtiona, jolla on kansainoikeudellisesti tunnustetut ja turvatut rajat ja joka harjoittaa sosialististen valtioiden yhteisön jäsenenä aktiivista rauhan ja rauhanomaisen rinnakkainelon politiikkaa. Se työntää salvan kaikkien DDR:ää vastaan kohdistuvien aggressiivisten ja kostohenkisten suunnitelmien eteen.

5. DDR:n maailmanlaajuinen tunnustaminen

70-luvun alussa onnistuttiin etenkin Euroopan mantereella aikaansaamaan käänne imperialismin kylmästä sodasta kansainväliseen liennytykseen. Ratkaiseva osuus siinä oli Neuvostoliiton johdonmukaisella rauhanpolitiikalla ja sosialististen valtioiden yhteisellä koordinoidulla toiminnalla.

Syyskuussa 1971 Neuvostoliiton, USA:n, Ison-Britannian ja Ranskan edustajat allekirjoittivat Länsi-Berliiniä koskevan neljän vallan sopimuksen, jossa nämä neljä valtiota sitoutuivat edistämään tämän alueen jännitysten poistamista ja ratkaisemaan kiistakysymykset yksinomaan rauhanomaisin keinoin. Länsivallat vahvistivat, että Länsi-Berliini ei ole Saksan liittotasavallan osa ja ettei liittotasavalta hallitse sitä. Kaksi kuukautta myöhemmin DDR:n ja BRD:n edustajat allekirjoittivat sopimuksen BRD:n ja Länsi-Berliinin välisestä läpikulkuliikenteestä, jota seurasivat DDR:n ja Länsi-Berliinin senaatin sopimukset matkustaja- ja vierailuliikenteestä.

Länsi-Berliiniä koskevien kysymysten järjestäminen ei merkinnyt ainoastaan huomattavaa edistystä yhdessä Euroopan sodanjälkeisen kehityksen vaikeimmista kysymyksistä, vaan sopimuksessa länsivallat ja Saksan liittotasavalta myös ensimmäisen kerran kansainoikeudellisesti sitovassa muodossa hyväksyivät DDR:n olemassaolon suvereenina valtiona.

Saksan liittotasavallan liennytykselle vihamielisten, etenkin CDU:hun ja CSU:hun keskittyneiden voimien jatkuvasta vastustuksesta huolimatta nämä sopimukset sekä Neuvostoliiton ja Puolan elokuussa ja joulukuussa 1970 Saksan liittotasavallan kanssa tekemät sopimukset astuivat voimaan kesäkuussa 1972. 21. joulukuuta 1972 allekirjoitettiin Berliinissä DDR:n ja BRD:n valtuutettujen Michael Kohlin ja Egon Bahrin pitkällisten neuvottelujen jälkeen sopimus DDR:n ja BRD:n suhteiden perusteista. Se järjestää DDR:n ja BRD:n — kahden suvereenin, tasaarvoisen ja toisistaan riippumattoman valtion — suhteet yhteiskuntajärjestykseltään vastakkaisten valtioiden rau-

hanomaisen rinnakkainelon periaatteiden mukaan. Molemmat valtiot lähtivät siitä, ettei kumpikaan voi kansainvälisellä tasolla edustaa toista tai toimia sen nimissä. Vuonna 1973 Tšekkoslovakian kanssa solmimassaan sopimuksessa Saksan liittotasavallan oli tunnustettava vuoden 1938 Münchenin sopimuksen pätemättömyys ja siten Tšekkoslovakian rajojen koskemattomuus.

Koko vuosina 1970—1973 luotu sopimuskokonaisuus merkitsi toisen maailmansodan ja sodanjälkeisen kehityksen tuloksena Euroopassa syntyneiden realiteettien, etenkin rajojen, DDR:n rajat mukaanluettuna, koskemattomuutta. Se edisti huomattavasti yhteiskuntajärjestykseltään vastakkaisten valtioiden suhteiden normalisointia. Sopimuskokonaisuus loi suotuisammat ulkoiset edellytykset sosialismin ja kommunismin rakentamisen jatkamiselle sosialistisen yhteisön valtioissa.

Myönteiset muutokset Euroopan mantereella liittyivät välittömästi DDR:n maailmanlaajuiseen tunnustamiseen suvereenina valtiona. Marraskuussa 1972 DDR hyväksyttiin UNESCO:n jäseneksi. 18. syyskuuta 1973 siitä tuli YK:n jäsen. DDR osallistui tasa-arvoisena muiden valtioiden kanssa Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssiin, jonka ensimmäinen vaihe oli alkanut heinäkuussa 1973 Helsingissä. Varsovan sopimuksen valtioiden vuonna 1966 pitämä Bukarestin kokous oli esittänyt ehdotuksen tällaisen konferenssin järjestämisestä.

DDR:n olemassaolon ensimmäisenä vuotena 11 sosialistista valtiota tunnusti sen diplomaattisesti. Vuosina 1957—1971 2 sosialistista valtiota ja 17 kansallisvaltiota solmi siihen diplomaattiset suhteet. Ratkaiseva läpimurto tapahtui vuosina 1972 ja 1973. Syyskuussa 1974 DDR ja USA solmivat diplomaattiset suhteet. DDR:n olemassaolon 25. vuotena yli 100 valtiota oli tunnustanut DDR:n diplomaattisesti.

DDR:n hyväksyminen YK:n jäseneksi ja diplomaattisten suhteiden solmiminen miltei kaikkiin maailman valtioihin merkitsi, että sosialistisen valtioyhteisön, kaikkien imperialisminvastaisten voimien yli kaksi vuosikymmentä kestänyt kamppailu, jonka tavoitteena oli DDR:n kansain-

oikeudellinen tunnustaminen riippumattomana ja suvereenina valtiona ja sen tasa-arvoinen osallistuminen kansainväliseen elämään, oli saatettu menestykselliseen päätökseen. USA:n, BRD:n ja niiden liittolaisten järjestämä DDR:n diplomaattinen saarto ja tässä tarkoituksessa julistettu Hallsteinin oppi olivat romahtaneet samoin kuin BRD:n yksinedustusvaatimus. SED:n 8. edustajakokouksen hyväksymät ulkopoliittiset päämäärät olivat osoittautuneet realistisiksi, kamppailu niiden puolesta oli ollut menestyksellinen.

1. elokuuta 1975 Erich Honecker allekirjoitti DDR:n nimissä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätösasiakirjan. Siinä 33 Euroopan valtion, USA:n ja Kanadan korkeimmat edustajat ensimmäisen kerran maanosan historiassa sopivat osanottajavaltioiden suhteiden normeista ja periaatteista kansainoikeuden ja yhteiskuntajärjestykseltään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainelon periaatteiden pohjalta. Erityinen merkitys oli täysivaltaisen tasa-arvoisuuden, rajojen loukkaamattomuuden, muiden valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden ja voimakeinoilla uhkaamisesta tai niiden käytöstä pidättymisen periaatteiden tunnustamisella. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin myönteiset tulokset avasivat uusia näkymiä rauhan ja kansainvälisen liennytyksen puolesta käytävän taistelun jatkamiselle.

Yli kaksi vuosikymmentä oli imperialistinen maailmantaantumus yrittänyt "vierittää" sosialismin "takaisin". Sen aggressiopolitiikan ensisijaisena tavoitteena oli aina ollut DDR:n raivaaminen pois tieltä. Etenkin Saksan liittotasavallan hallitsevat piirit, joita oikeistososiaalidemokraattiset johtajat tukivat, olivat aina kieltäytyneet tunnustamasta toisen maailmansodan ja sodanjälkeisen kehityksen tuloksia. Ne olivat käyttäneet kaikkia käytettävissään olevia keinoja vahingoittaakseen DDR:ää ja sen väestöä, syrjiäkseen sitä ja eristääkseen sen kansainvälisellä tasolla, kumotakseen sosialistisen valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen ja mitätöidäkseen työtätekevien kaikki vallankumoukselliset saavutukset. Peittelemättä ne olivat julista-

neet, että niiden tavoitteena oli imperialistinen Saksan valtio, jolla olisi sotaa edeltäneen ajan rajat, ja "uusi järjestys Euroopan itäosassa" eli kapitalismin valtaanpalauttaminen Puolassa, Tšekkoslovakiassa ja muissa sosialistisissa valtioissa.

Kylmän sodan vastavallankumouksellinen ja aggressiivinen politiikka oli yli kaksi vuosikymmentä myrkyttänyt kansainvälisiä suhteita ja pannut ihmiskunnan useaan otteeseen ydinmaailmansodan vaaralle alttiiksi. Nyt USA:n, Saksan liittotasavallan ja muiden imperialististen valtioiden oli käytännössä tunnustettava, että niiden strateginen konsepti oli rauennut, rauennut Neuvostoliiton ja sen kanssa liittoutuneiden sosialististen valtioiden poliittiseen, taloudelliseen, sotilaalliseen ja ideologiseen voimaan, kaikkien rauhanvoimien uupumattomaan taisteluun. Nyt kantoivat ne valtavat ponnistelut hedelmää, joita Neuvostoliitto ja sen liittolaiset olivat toisen maailmansodan päättymisestä lähtien suorittaneet lujittaakseen sosialismia ja rauhaa ja saadakseen yhteiskuntajärjestykseltään vastakkaisten valtioiden suhteissa voimaan rauhanomaisen rinnakkainelon periaatteet. Aivan käden ulottuville siirtyi mahdollisuus, että Euroopasta — tästä perinteikkäästä ja tiheimmin asutusta maanosasta, jonka kulttuuriarvot ovat korvaamattomia, jossa vallankumouksellinen työväenliike ja tieteellinen kommunismi ovat syntyneet, maanosasta, josta käsin lokakuun suuri sosialistinen vallankumous oli aloittanut voittokulkunsa, mutta samalla maanosasta, josta kaksi tuhoisaa maailmansotaa oli saanut alkunsa — tulee turvatun rauhan maanosa.

Myös maailman muissa osissa imperialistinen taantumus kärsi raskaita tappioita.

Vuoden 1973 alussa USA:n imperialismin oli pakko lopettaa rikolliset sotatoimet Vietnamin kansaa vastaan. Keväällä 1975 Etelä-Vietnamin kansalle vihamielinen, USA:n tukema hallinto romahti lopullisesti. Vietnamin sosialistisen tasavallan julistaminen heinäkuussa 1976 oli Vietnamin kansan vuosikymmeniä kestäneen sankarillisen vapaustaistelun kruunaus. Myös Laos ja Kamputsea saavuttivat riippumattomuuden. Vietnamin, Laosin ja

Kamputsean kansojen voitto sai suurimman sotilaallisen vastahyökkäyksen, jonka imperialistinen päävalta oli toisen maailmansodan jälkeen suorittanut, lopullisesti raukeamaan. Imperialistinen "roll back"-politiikka kärsi myös Kaakkois-Aasiassa raskaan tappion.

Merkittävä osuus näihin historiallisiin saavutuksiin oli sillä moninaisella solidaarisella avulla, jota Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat, niiden joukossa myös DDR, olivat aina antaneet Indokiinan kansoille. Vietnamin tukemiseksi järjestetystä toiminnasta oli tullut DDR:n historian suurin ja laajin solidaarisuusliike. "Solidaarisuutta nyt juuri!" oli SED:n tunnuksena sen kehottaessa DDR:n työtätekeviä tukemaan Vietnamin kansaa myös hyökkääjistä saavutetun voiton jälkeen, auttamaan sitä sodan raskaiden seurausten voittamisessa ja sosialistisen rakennustyön jatkamisessa. Miljoonien työtätekevien solidaarisen avun ansiosta voitiin DDR:n Vietnamille antama tuki nostaa vuodesta 1974 vuoteen 1975 kaksinkertaiseksi.

DDR osoitti myös aktiivista solidaarisuutta Chilen kansalle sen taistellessa fasistista junttaa vastaan, joka syyskuussa 1973 oli vastavallankumouksellisessa sotilaskaappauksessa kaatanut Unidad Popularin perustuslaillisen hallituksen ja sen jälkeen aloittanut murhaterrorin kaikkia antifasisteja vastaan.

Solidaarista apua saivat DDR:ltä myös Lähi-idän kansat taistellessaan israelilaisia miehittäjiä vastaan, barbaarisen rasistivallan sortamat kansat eteläisessä Afrikassa, Portugalin kansa, joka huhtikuussa 1974 lopetti vanhimman Euroopan mantereella olleen fasistisen diktatuurin, kansallinen vapautusliike Portugalin entisissä siirtomaissa, kuten Angolassa, Guinea-Bissaussa ja Mosambikissa, Etiopian, Guinean, Kongon, Madagaskarin ja muiden maiden kansat, jotka kulkivat yhteiskunnallisen edistyksen tietä käyden ankaraa kamppailua sisäistä ja ulkoista taantumusta vastaan. DDR:n kansan imperialisminvastaisen solidaarisuuden kokivat 140 maasta tulleet 1 700 kansallisen ja kansainvälisen järjestön edustajat, jotka heinäkuun lopussa ja elokuun alussa 1973 osallistuivat

Feliks Büttnerin "Chile 1973" -juliste

maailman nuorison ja opiskelijoiden 10. festivaaliin Berliinissä. Tästä festivaalista tuli maailman nuorison siihen saakka suurin ja laajin mielenosoitus solidaarisuuden, rauhan ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta.

Euroopassa alkanut liennytysprosessi, Vietnamin kansan voitto, viimeisen suuren siirtomaavallan, Portugalin, romahtaminen ja monet muut tapahtumat todistivat, että kansainväliset voimasuhteet olivat syvällisesti muuttuneet sosialismin ja kaikkien imperialisminvastaisten voimien hyväksi. Fasistinen vallankaappaus Chilessä, Israelin suorittaman miehityksen jatkuminen arabialueilla ja muut maailmantaantumuksen aggressiotoimet osoittivat samalla, että imperialismille luonteenomainen tendenssi taantumukseen ja aggressioon ei ole heikentynyt. NATO:n sodanhaluiset piirit voimistivat kilpavarustelua ja lietsoivat panettelukampanjoita sosialistisia maita vastaan. Ne yrittivät antaa Helsingin päätösasiakirjalle, DDR:n ja BRD:n perussopimukselle ja neljän vallan Länsi-Berliiniä koskevalle sopimukselle näiden asiakirjojen sisällön kanssa ristiriidassa olevan tulkinnan ja herättää kylmän sodan epäonnistuneen politiikan uuteen elämään. Porvarilliset ja oikeistososiaalidemokraattiset poliitikot ja ideologit, etenkin Saksan liittotasavallassa, pyrkivät käyttämään hyväkseen liennytysprosessia kommunisminvastaisten ja porvarillis-nationalististen ajatusten levittämisessä DDR:ään ja muihin sosialistisiin valtioihin.

Jyrkät käänteet kansainvälisessä politiikassa, rauhan uusi vaarantuminen eivät siksi olleet mahdottomia. Sen vuoksi ei voitu jättää huomiotta mahdollisuutta, että kansainvälisessä politiikassa tapahtuisi jyrkkiä käänteitä, että rauhaa uhkaisi uusi vaara. Siksi Neuvostoliitto ja muut sosialistisen valtioyhteisön maat toimivat suurin ponnistuksin liennytysprosessin syventämiseksi ja etenkin poliittisen liennytyksen täydentämiseksi sotilaallisella aseistariisunnalla. Ne noudattivat järkähtämättä Helsingin päätösasiakirjan henkeä ja sisältöä ja 1970-luvun alussa aikaansaatujen sopimusten henkeä ja sisältöä. Koska imperialistiset voimat eivät olleet luopuneet sosialismiin kohdistuneista vihamielisistä aikomuksistaan ja voimistivat kilpa-

varustelua, sosialistinen yhteisö samalla huolehti Varsovan sopimusjärjestön puolustusvoiman takaamisesta. SED:n johdolla DDR:n kansallinen kansanarmeija täytti puolustusministereiden komitean päätökset sosialistisen sotilasliittouman sotavoimien kehittämisestä. SED voimisti ennen kaikkea DDR:n nuorison sotilaallista puolustuskasvatusta. Se korosti, että rauhanomaisen rinnakkainelon toteuttaminen tarkoittaa myös, että on oltava aina valppaana ja valmiina puolustamaan sosialistisia saavutuksia kaikkia hyökkäyksiä vastaan.

6. Kulttuurin, koulutuksen ja tieteen nousu

Lähtien 8. edustajakokouksen päätöksistä SED:n keskuskomitean 6. kokous esitti heinäkuussa 1972 kulttuurikehityksen pitkän aikavälin ohjelman. SED tähdensi, että korkea sivistys- ja kulttuuritaso on kehittyneen sosialismin tunnusmerkki ja kuuluu myöhemmin tapahtuvan vähittäisen kommunismiin siirtymisen edellytyksiin. Se kiinnitti huomiota siihen, että tällöin on kysymys kaikkien elin- ja työehtojen kulttuurivaatimusten mukaisesta kehittämisestä, kaikista aineellisista ja henkisistä arvoista, aatteista ja tiedoista, joiden omaksumisen ansiosta ihmiset kehittyvät sosialistisiksi persoonallisuuksiksi. Keskuskomitea korosti uudestaan luovaa kulttuurityötä tekevien suurta vastuuta ja kehotti kaikkia puolueen jäseniä yhdistämään periaatteellisuuden taiteellisen luomistyön monitahoisten kysymysten herkkään vaistoamiseen.

SED:n ja hallituksen kulttuuripolitiikka edisti puolueen ja valtion sekä taiteilijoiden suuren enemmistön luottamussuhdetta. Siihen raukesivat myös Saksan liittotasavallan taholta tehdyt moninaiset yritykset jarruttaa sosialistisen kansalliskulttuurin keskeytymätöntä kehitystä ja tunkeutua DDR:ään henkisen kulttuurin välityksellä. Syntyi paljon uusia teoksia, joita leimasivat sosialistisen isänmaanrakkauden ja proletaarisen internationalismin aatteet ja joille oli ominaista elämänläheisyys ja konkreettisuus. Luonteenomaista oli aiheiden, kirjallisuuden eri la-

jien ja muotojen, yksilöllisten käsialojen moninaisuuden lisääntyminen.

Kirjallisuudessa, esimerkiksi Günter Görlichin, Hermann Kantin, Erik Neutschin ja Brigitte Reimannin romaaneissa ja kertomuksissa, yksityisen ihmisen vastuun ja arvon pohtimisesta tuli suuremmassa määrin taiteellisen käsittelyn keskeinen kysymys. Tämä heijasti subjektiivisen tekijän merkityksen lisääntymistä sosialismissa. Toiset kirjalliset työt, kuten Günter de Bruynin, Anna Seghersin ja Erwin Strittmatterin, kuvastivat taiteen tehtäviä yhteiskunnassa koskevan henkisen itse-erittelyn prosessia.

Suureen yritykseen antaa historian ja nykyajan, yksilön ja yhteiskunnan monitahoisille suhteille taiteellinen ilmaisu ryhtyi Jurij Brĕzan romaanissaan "Krabat oder die Verwandlung der Welt" (Krabat eli maailman muuttuminen). Hän käytti sorbilaisten kansansatujen ja -tarujen motiiveja. Erinomaisen vastakaiun saivat vaikuttavat kirjalliset todistukset fasisminvastaisesta vastarintataistelusta, kuten Ruth Wernerin kirja "Sonjas Rapport" (Sonjan raportti), ja nuoren saksalaisen muutosprosessista sotavankeudessa Puolassa, jota Hermann Kant kuvasi romaanissaan "Der Aufenthalt" (Oleskelu). Näytelmäkirjailija Peter Hacks kirjoitti uusia näytelmiä, joissa historian tapahtumista otettiin oppia nykyaikaa varten, usein vanhan ajan suuria teoksia muunnellen. Rudi Strahl kirjoitti paljon esitettyjä huvinäytelmiä omasta ajastamme. Useat uudet lahjakkuudet esittäytyivät. Melkein joka vuosi julkaistiin 10—12 nuoren kirjailijan esikoistyöt.

Aiheiden ja muotojen, yksilöllisten ilmaisutapojen moninaisuus ja selvä sosialistinen aatesisältö olivat luonteenomaisia myös useille kuvataiteiden teoksille, kuten esimerkiksi Willi Sitten kuvaamille työläishahmoille, Fritz Cremerin veistoksille, Bernhard Kretzschmarin, Wolfgang Mattheuerin ja Curt Quernerin muotokuville, Konrad Knebelin maisemakuville ja nuoren sukupolven edustajien, kuten Armin Münchin ja Ronald Parisin graafisille töille. Useammat kuvataiteilijat, kuten esimerkiksi Bernhard Heisig ja Werner Tübke, käsittelivät historiallisia

aiheita, tai kansainvälisen solidaarisuuden teemaa, kuten Lea Grundig, Harald Hakenbeck, Nuria Quevedo ja Karl-Erich Müller.

Suurta huomiota kiinnitettiin edelleen kulttuuriperintöön ja kansainväliseen kulttuurivaihtoon. 4. kansainväliseen Bach-juhlaan 1976 tuli Leipzigiin vieraita 24 maasta. Vuonna 1978 oli kansainvälinen Brecht-dialogi "Taide ja politiikka" kirjailijan syntymän 80. vuosipäivän johdosta. Neuvostoliiton ja sosialistisen yhteisön muiden maiden kulttuurilla ja taiteella oli jo kauan ollut vankka sijansa DDR:n kulttuurielämässä. Niinpä noin kolmannes esitetyistä oman aikamme kirjailijoiden kirjoittamista näytelmistä tuli sosialistisista veljesmaista, ennen kaikkea Neuvostoliitosta. Monenkeskiset tilaisuudet, kuten sosialististen maiden kansainvälinen taidenäyttely "30 voitokasta vuotta", joka vuonna 1975 oli esillä useissa maissa, ja samoin vuonna 1975 Erfurtissa ensimmäisen kerran pidetty sosialististen maiden taideteollisuusnäyttely, olivat yhtä menestyksellisiä kuin eri taiteille omistetut veljesmaiden juhlapäivät. Tärkeä askel DDR:n ja veljesmaiden sivistys- ja kulttuurielämän syventämiseksi oli pitkän aikavälin kulttuuri- ja tiedeyhteistyötä koskevien suunnitelmien laatiminen vuosiksi 1976—1980 Neuvostoliiton, Bulgarian, Tšekkoslovakian, Kuuban, Mongolian kansantasavallan, Puolan ja Unkarin kanssa.

Kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen, siihen liittyvä aineellisen ja kulttuurisen elintason ja sivistystason kohoaminen edistivät työtätekevien monenlaisten ja eriytyneiden sivistys- ja kulttuuritarpeiden kehittymistä. Kulttuuriperinnön ja sosialistisen kansalliskulttuurin omaksumisesta tuli yhä useampien kansalaisten todellinen tarve. Yhä useammat työläiset, viljelijät ja muut työtätekevät suhtautuivat vastaanottavasti, vaativasti ja samalla kriittisesti taiteellisiin teoksiin. Noin joka neljäs DDR:n kansalainen käytti säännöllisesti jotakin 13 000 valtion ja 5 000 ammattiliiton kirjastosta. Vaikka DDR on kirjatuotannossa maailman kärkipäässä, ei varsinkaan kaunokirjallisuuden kohdalla ollut läheskään aina mahdollista kattaa jatkuvasti kasvavaa kysyntää. Sama päti

Leistungen aus gesellschaftlichen Fonds

in Milliarden Mark

äänilevytuotannon suhteen. DDR:ssä on 60 teatteria, jotka esiintyvät 110 näyttämöllä. Täten DDR on maa, jossa teattereiden lukumäärä on maailman suurimpia maan koko ja väkiluku huomioonottaen. Vuosittain noin 12 miljoonaa kansalaista, joista yli puolet on nuoria, käy teattereissa ja noin 3 miljoonaa konserteissa. Dresdenissä pidettävien DDR:n taidenäyttelyiden kävijämäärä on jatkuvasti noussut. Kun jo vuosina 1972—1973 pidetyssä 7. taidenäyttelyssä kävi 240 000 henkeä enemmän kuin vuosina 1967—1968 pidetyssä 6. taidenäyttelyssä eli 656 000 henkeä, niin vuosina 1977—1978 pidetyssä 8. taidenäyttelyssä kävijämäärä ensimmäisen kerran ylitti miljoonan rajan. Useat näyttelyssäkävijät osallistuivat näytteille asetetuista teoksista käytyyn vilkkaaseen keskusteluun. Myös DDR:n monien antoisien museoiden kävijämäärä lisääntyi jatkuvasti. Luonteenomaista on, että 1970-luvun puolivälissä Dresdenin työpaikkojen työntekijöistä noin 50 000:lla oli vuosikortti, joka oikeutti käymään Dresdenin lukuisissa museoissa.

Yli 80 prosentilla kaikista DDR:n kotitalouksista oli 1970-luvun puolivälissä televisio, melkein kaikilla kotitalouksilla vähintään yksi radiovastaanotin. Televisio pyrki monipuolisempaan ohjelmistoon voidakseen täyttää vaativan tehtävänsä tietoisuuden kehittämisessä ja samalla paremmin tyydyttää väestön erilaiset intressit ja tarpeet.

Myös luovan taiteellisen työn alalla näkyi sivistys- ja kulttuurielämän laaja-alaisuus ja moninaisuus. Noin 1,3 miljoonaa kansalaista oli 1970-luvun ensimmäisellä puoliskolla eri tavoin taidetoiminnassa mukana. Heistä yli puoli miljoonaa kuului noin 21 000 ryhmään ja harrastus-

Yhteiskunnallisista varannoista käytetyt varat
(mrd. DDR:n markkaa)

	1971	1975	1979
Vakaat perustarvikehinnat ja maksut	8,5	11,2	15,5
Asuntotoimi ja alhaiset vuokrat	2,1	3,7	6,6

kerhoon. Laajin pysyvä osanottajapiiri oli kuoroilla ja lauluryhmillä, orkestereilla ja soittokunnilla sekä kuvataidekerhoilla ja käyttötaidekerhoilla. Työtätekevien merkittävimmäksi kulttuurifestivaaliksi muodostuivat vuoteen 1972 joka vuosi ja sen jälkeen joka toinen vuosi pidetyt työläisfestivaalit.

Sivistys- ja kulttuurielämän alalla saavutetusta edistyksestä huolimatta ei vielä ollut mahdollista aina tyydyttää riittävässä määrin työtätekevien erittäin nopeasti lisääntyneitä ja moninaisia kulttuuritarpeita. Esimerkiksi aikamme kysymyksiä käsittelevien korkeatasoisten kirjallisten töiden ja näytelmien lukumäärä oli vielä liian pieni. Etenkin nuorison mahdollisuudet mielenkiintoiseen vapaa-ajanviettoon olivat useilla paikkakunnilla vielä rajoitetut. Eri luokkien ja kerrosten piirissä sivistys- ja kulttuuritarpeet olivat kehittyneet eri tavoin. Sivistys- ja kulttuuriarvoihin omaksuttavien tiiviiden ja pysyvien suhteiden kehittäminen kaikkien työtätekevien keskuudessa, sivistykseen ja tietoon tähtäävien pyrkimysten ja ennen kaikkea luovan henkisen toiminnan saattaminen jokapäiväiseen elämään kuuluvaksi on tehtävä, joka edelleenkin vaatii suuria ponnisteluja. Se voidaan ratkaista vain pitkähkön ajanjakson kuluessa, jolloin on luotava myös uusia aineellisia edellytyksiä.

Koululaitoksen alalla saatettiin SED:n 8. edustajakokouksen jälkeen 10-luokkaisen yleissivistävän polyteknisen peruskoulun kehittäminen olennaisilta osiltaan päätökseen. Vuodeksi 1975 asetettu tavoite, että 90 prosenttia kaikista oppilaista kävisi 9. ja 10. luokan, saavutettiin jo vuonna 1973. Vuodesta 1968 lähtien vähitellen käyttöönotettujen uusien opetussuunnitelmien pohjalta sivistystaso nousi. Useimpien koulujen ja sosialististen laitosten välille kehittyi moninaisia suhteita. 1970-luvun puolivälissä melkein kaikki 8. luokkien oppilaat osallistuivat nuorisonvihkimykseen. Siihen oli vuosina 1954—1955, jolloin nuorisonvihkimystoimikunnat perustettiin, osallistunut joka viides koululainen.

7 yliopistossa ja 54 korkeakoulussa sekä noin 250 ammattiopistossa uusien opetussuunnitelmien ja opin-

to-ohjelmien käyttöönotto ja vanhojen täsmentäminen edistivät opiskelijoiden koulutuksen ja kasvatuksen parantamista. Vuonna 1975 DDR:ssä oli 10 000 asukasta kohti 81 opiskelijaa korkeakouluissa ja 93 ammattiopistoissa. Vuonna 1960 vastaavat luvut olivat olleet 58 ja 73. Korkeakoulututkimuksen tärkeitä aloja varten laadittiin pitkän aikavälin suunnitelmia. Tutkimuksen voimakkaampi keskittäminen yhteiskunnallisiin ja kansantaloudellisiin painopisteisiin lisäsi sen tehokkuutta. DDR:n korkeimmat opinahjot, joissa opiskelee myös lukuisia nuoria ihmisiä maista, joihin DDR:llä on ystävälliset suhteet, mm. useista kehitysmaista, täyttivät yhä paremmin tehtävänsä oman alueensa poliittis-ideologisina ja tieteellis-teoreettisina keskuksina.

Suurta edistystä tapahtui ammattikoulutuksessa, ammatillisessa pätevöitymisessä ja työtätekevien täydennys- ja jatkokoulutuksessa. Yli 300 ammattikoulutuksen piiriin kuuluvaa ammattia varten, joista 28 on perusammatteja, laadittiin yhtenäiset koulutussuunnitelmat tai jo olemassaolevia täsmennettiin. Noin joka neljäs työtätekevä osallistui vuonna 1975 ammatti-, jatko- tai täydennyskoulutukseen.

Oman sijansa DDR:n yhteiskunnallisessa elämässä saivat FDGB:n järjestämät sosialistisen työn koulut, jotka tiiviissä kosketuksessa käytäntöön välittivät marxismi-leninismin perustietoja, talous- ja kulttuuritietoutta. Ensimmäiset sosialistisen työn koulut olivat syntyneet 1972 VEB Chemiekombinat Bitterfeldissä Neuvostoliiton ammattiliittojen kokemuksiin nojautuen. Vuonna 1974 niitä oli jo yli 50 000 ja osanottajia niissä oli yli miljoona.

8. edustajakokous oli korostanut tieteiden merkittävää osaa kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamista jatkettaessa, etenkin päätehtävää ratkaistaessa. SED:n aloitteesta tieteen ja tekniikan kehittämiseen myönnettyjä varoja vielä lisättiin. Vuonna 1971—1973 voitiin aloittaa yli 6 000 tieteellisen ja teknisen tuotekehittelyn tuloksena syntyneen uuden tai parannetun valmisteen tuottaminen. Kuitenkin korkeaa tieteellis-teknistä tasoa edustavien tuotteiden osuus koko tuotannosta pysyi vielä liian alhaisena.

Vuonna 1974 SED:n keskuskomitean poliittinen toimikunta hyväksyi DDR:n tiedeakatemian ja korkeakoulu- ja ammattiopistoministeriön laitosten luonnontieteellisen ja matemaattisen perustutkimuksen pitkän aikavälin kehitystä koskevan asiakirjan ja kansantalouden tärkeitä aloja varten tapahtuvaa luonnontieteiden ja tekniikan kehittämistä koskevan pitkän aikavälin suunnitelman. DDR:n tiedeakatemiassa työskenteli yli 16 000 henkeä eli 10 prosenttia tasavallan kaikista tutkimuksen alalla työskentelevistä. He lisäsivät ponnistelujaan pyrkien antamaan merkittävän panoksen DDR:n tieteellis-teknisen edistyksen ja sosialistisen taloudellisen yhdentymisen hyväksi. Yhteistyö Neuvostoliiton tiedeakatemian kanssa tapahtui yhä suuremmassa määrin yhteisten pitkän aikavälin ohjelmien pohjalta. Neuvostotieteen uusimpien saavutusten levittämistä edistivät "Neuvostoliiton tieteen ja tekniikan päivät", jotka pidettiin ensimmäisen kerran vuonna 1973 Berliinissä.

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa, opetuksessa ja propagandassa saavutettiin samoin uusia edistysaskeleita. DDR:n yhteiskuntatieteiden alalla toimivat tieteenharjoittajat julkaisivat marxilais-leniniläistä filosofiaa, kansantaloustiedettä ja Saksan historiaa käsitteleviä ja porvarilliseen ideologiaan kriittisesti paneutuvia oppi- ja käsikirjoja ja muita julkaisuja. He pyrkivät nostamaan työnsä teoreettista tasoa, lisäämään sen vaikutusta ja tehokkuutta. Myös tällä alalla yhteistyö neuvostoliittolaisten tieteenharjoittajien kanssa voimistui. DDR:n tieteenharjoittajien jäsenyydet kansainvälisissä liitoissa ja järjestöissä, jotka DDR:n maailmanlaajuisen tunnustamisen jälkeen lisääntyivät huomattavasti, synnyttivät uusia vaatimuksia.

SED kiinnitti teoreettiseen työhön suurta huomiota ja toimi ponnekkaasti sen edistämiseksi. Se kehotti yhteiskuntatieteiden alalla toimivia tieteenharjoittajia jatkuvasti arvioimaan marxilais-leniniläisestä näkökulmasta niitä syvällisiä muutoksia, joita tapahtuu kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamista jatkettaessa, tekemään johtopäätöksiä vastaista etenemistä varten ja etsimään vastauksia yhteiskunnallisen kehityksen uusiin kysymyksiin.

7. Menestyksellinen ajanjakso

Vuosien 1971—1975 viisivuotissuunnitelma, jonka tavoitteet olivat reaalisia, joskin vaativia, toteutettiin ja muutamien olennaisten lukujen kohdalla jopa ylitettiin. Tuotettu kansantulo kasvoi vuoteen 1970 verrattuna melkein kolmanneksella eli 108,3 miljardista markasta 141 miljardiin markkaan. Vuosittainen kasvu oli 5,4 prosenttia suunniteltujen 4,5 prosentin sijasta. Teollisen tavaratuotannon arvo nousi 235,4 miljardiin markkaan, vuonna 1970 se oli ollut 172 miljardia markkaa. Vuosittainen kasvu oli 6,5 prosenttia, suunniteltu oli 5,9 prosenttia. Täten sekä kansantulon että teollisen tavaratuotannon kohdalla saavutettiin suurempi nousu kuin minkään muun viisivuotissuunnitelman aikana. Vuonna 1976 DDR:n teollisuustuotanto oli entisen Saksan valtakunnan vuoden 1936 teollisuustuotantoon verrattuna kaksinkertainen väkiluvun ollessa vain neljännes silloisesta väkiluvusta.

Vuosien 1971—1975 viisivuotissuunnitelman aikana ryhdyttiin menestyksellisesti ratkaisemaan joukkoa ajankohtaisia kansantaloudellisia kysymyksiä. Niitä olivat energiaperustan laajentaminen, raaka-aineiden ja tarvikkeiden keskeytymätön toimittaminen teollisuudelle sekä alihankintateollisuuden ja rakennustuotannon edistäminen. Niinpä vuosina 1971—1975 rakennustöitä suoritettiin yhtä paljon kuin vuosina 1950—1964.

Kasvi- ja kotieläintuotanto oli vuosina 1971—1975 11 prosenttia korkeampi kuin edellisenä viisivuotiskautena. Vuonna 1974 viljasato oli lähes 4 tonnia hehtaaria kohden — suurin DDR:n perustamisesta lähtien. Lukuunottamatta sokeria, hedelmiä, vihanneksia ja osaa leipäviljasta oltiin perusravintoaineiden kohdalla täysin omavaraisia.

Koko teollisuudessa oli nyt sosialistiset tuotantosuhteet. Kombinaatit olivat lujittuneet, uusia oli muodostettu. Noin kaksi kolmannesta teollisuuden kaikista työläisistä ja toimihenkilöistä työskenteli nyt yli 1 000 työntekijän tuotantolaitoksissa. Myös maataloudessa tuotannon yhteiskunnallistumisen ja keskittymisen prosessi eteni. Maatalouden tuotanto-osuuskunnat ja kansanomistamat tilat ja

niiden yhteistoiminnalliset laitokset suoriutuivat hyvin tehtävistään sosialistisen talouden moderneina muotoina. Vuonna 1975 yhteistoiminnallisia kasvituotanto-osastoja oli 1 210. Niiden käytössä oli 85 prosenttia, maatalouden tuotanto-osuuskuntien ja kansanomistamien kasvituotantotilojen käytössä oli 5 prosenttia sosialististen laitosten maataloudellisesta hyötymaasta. Yhteistoiminnallisiin kasvituotanto-osastoihin kuului keskimäärin 260 viljelijää ja työläistä, jotka viljelivät 4 200 hehtaaria maata.

Täten siirtyminen kansantalouden voimavarojen ensisijaisesti ekstensiivisestä laajentamisesta ensisijaisesti intensiiviseen laajentamiseen oli menestyksellisesti toteutettu. Sosialistisia tuotantosuhteita voitiin laajentaa, lujittaa ja täydentää, sosialismin aineellis-teknistä perustaa huomattavasti kehittää. Täten näkyi selvästi, että kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen on syvällekäypien muutosten dynaaminen prosessi.

DDR:n koko ulkomaankauppavaihto oli edelliseen viisivuotiskauteen verrattuna lisääntynyt 75 prosenttia, kauppa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kanssa 83 prosenttia. 70 prosenttia DDR:n ulkomaankauppavaihdosta tuli SEV-maiden osalle. Tavaranvaihto niiden kanssa ylitti ensi kerran 10 miljardin ruplan rajan. Yhdessä Neuvostoliiton ja muiden SEV-maiden kanssa ryhdyttiin toteuttamaan tärkeitä projekteja, vuosien 1976—1980 suunnitelmien koordinointi näiden maiden kanssa saatettiin päätökseen.

Viisivuotissuunnitelman toteuttamisessa oli ammattiliittojen johtamalla kilpailuliikkeellä olennainen panos. Vuodesta 1970 vuoteen 1975 oli niiden työtätekevien lukumäärä, jotka kamppailivat "Sosialistisen työn kollektiivin" valtiollisesta arvonimestä, noussut 2,5 miljoonasta yli 4 miljoonaan, uudistajien lukumäärä 700 000:sta 1,5 miljoonaan.

Sosialistisen kansantalouden vakaa ja keskeytymätön kehitys mahdollisti DDR:n historian tähän mennessä laajimman sosiaalipoliittisen ohjelman toteuttamisen. SED:n 8. edustajakokous oli asettanut tehtäväksi 500 000 asunnon hankkimisen muutostöitä suorittamalla ja moderni-

soimalla. Rakennustyöt saatettiin päätökseen 609 000 tällaisessa asunnossa, joten tavoite ylitettiin huomattavasti. Täten voitiin parantaa noin 1,8 miljoonan kansalaisen asunto-oloja. Kaksi kolmannesta uusista asunnoista annettiin työläisperheille. 3,7 miljoonaa työtätekevää sai korkeampia palkkoja, tähän saakka tuntuvin eläkkeenkorotus toteutettiin. Suurta huomiota kiinnitettiin monilapsisten perheiden ja työtätekevien äitien elinehtoihin. Myös tavaroiden ja palvelusten toimittamisessa väestölle tapahtui näkyvää edistystä. Vähittäiskaupan liikevaihto nousi 28 prosenttia. Koulu-, terveys- ja sosiaalilaitosta varten sekä vakaiden vuokrien ja kuluttajahintojen turvaamiseen valtio myönsi runsaasti varoja. Nämä ja muut parannukset johtivat siihen, että väestön reaalitulot olivat vuonna 1975 lähes kolmanneksen korkeammat kuin vuonna 1970.

SED:n 8. edustajakokouksen päättämä politiikka oli osoittautunut oikeaksi. Selvemmin kuin koskaan tulivat sosialismin edut esille. Saavutukset oli arvioitava sitäkin korkeammalle, koska niihin oli päästy ulkomaantaloudellisista rasitteista huolimatta, jotka johtuivat raaka-aineiden hintojen noususta ja kapitalististen maiden talouspulan vaikutuksista.

DDR:n kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen oli osa maailmansosialismin menestyksellistä kehitystä. 1970-luvun ensimmäisellä puoliskolla maailmansosialismin voima ja vaikutus kasvoivat voimakkaammin kuin koskaan aikaisemmin. Vuosina 1971—1975 SEV:in jäsenmaat lisäsivät teollisuustuotantoaan 45 prosenttia kehittyneiden kapitalististen maiden tuotannon nousun ollessa vain 9 prosenttia, reaalitulojen vuosittainen nousu oli SEV-maissa 5 prosenttia, kun taas lukuisissa kapitalistisissa maissa reaalitulot laskivat inflatoristen hinnannousujen seurauksena. Työttömien lukumäärä nousi pelkästään Euroopan kapitalistisissa maissa vuonna 1975 ennätykselliseen 5 miljoonaan.

Vuonna 1975 sosialistisen yhteisön valtioiden taloudellinen voima ylitti vuoden 1965 tason yli kaksinkertaisesti. SEV-maissa asui 9 prosenttia maailman väestöstä. Niiden

osuus maailman teollisuustuotannosta oli noin 34 prosenttia. Sosialistisen yhteisön kaikissa maissa oli ryhdytty toteuttamaan siihen saakka laajimpia sosiaalipoliittisia ohjelmia. 60 miljoonaa ihmistä — noin kuudennes silloin SEV:iin kuuluneiden maiden koko väestöstä — muutti vuosien 1971—1975 viisivuotissuunnitelmakautena uusiin ajanmukaisiin asuntoihin.

SEV-maat olivat tehneet tärkeitä edistysaskeleita sosialistiseen taloudelliseen yhdentymiseen siirtymisessä. Niiden kansantalouksien, niiden taloudellisten ja tieteellis-teknisten voimavarojen yhteenpunoutuminen edistyi. Niiden välinen kauppavaihto nousi vuosina 1970—1975 melkein kaksinkertaiseksi. Kulttuurivaihto ja sosialististen maiden kansalaisten henkilökohtaiset kontaktit laajenivat huomattavasti.

Näin sosialististen valtioiden ja kansojen kehitykseen tuli yhä enemmän yhteisiä elementtejä. Niiden vähittäinen läheneminen näkyi yhä selvemmin. Se on pitkäaikainen, monimutkainen prosessi, jota marxilais-leniniläiset puolueet johtavat. Se tuo esiin useita uusia kysymyksiä, joiden ratkaisemiseksi on ensiksi kerättävä kokemuksia, ja asettaa jatkuvasti kasvavia vaatimuksia kaikille osallisille maille.

NKP:n 25. edustajakokous, joka pidettiin 24. helmikuuta — 5. maaliskuuta 1976, saattoi todeta, että sosialismin maiden vaikutus maailman tapahtumiin jatkuvasti voimistuu ja syvenee. Se hahmotti ne tavoitteet, jotka on asetettava edettäessä kommunismiin johtavalla tiellä, rauhan ja turvallisuuden, kansojen vapauden ja riippumattomuuden puolesta käytävässä taistelussa. Se katsoi sosialististen maiden ensisijaiseksi tehtäväksi lisätä jatkuvasti niiden rauhan lujittamisessa antaman yhteisen panoksen merkitystä vahvistamalla niiden yhtenäisyyttä entisestään ja kehittämällä kaikinpuolisesti niiden yhteistyötä.

8. 9. edustajakokous. SED:n uusi ohjelma

18.—22. toukokuuta 1976 pidettiin SED:n 9. edustajakokous. Se oli ensimmäisen kerran uudessa Tasavallan palatsissa Berliinissä, jonka avajaiset olivat olleet 23. huhtikuuta. SED:n riveissä oli 9. edustajakokouksen aikoihin yli 2 miljoonaa jäsentä ja ehdokasjäsentä. 56,1 prosenttia heistä oli työläisiä, 5,2 prosenttia osuuskuntaviljelijöitä ja 20 prosenttia sivistyneistöä. Sosiaaliselta syntyperältään 75 prosenttia kaikista jäsenistä ja ehdokasjäsenistä oli lähtöisin työväenluokasta. Joka kolmas korkeakoulun ja ammattiopiston loppututkinnon suorittanut DDR:n kansalainen kuului SED:hen.

Keskuskomitean toimintaselostuksen esitti Erich Honecker. Hän saattoi todeta, että 8. edustajakokouksen päätökset oli toteutettu. Puolueen, työväenluokan ja kansan yhtenäisyys oli lujempi kuin koskaan aikaisemmin. Edustajakokouksen jälkeiset vuodet olivat DDR:n historian menestyksellisimpiä. Kuitenkaan ei myöskään kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen jatkaminen ollut ollut ristiriidaton prosessi. Kaikki saavutukset olivat työtätekevien SED:n johdolla suorittaman uutteran työn tulosta.

Lähtien saavutetuista tuloksista, hankituista uusista tiedoista ja Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kokemuksista edustajakokous hyväksyi SED:n uuden ohjelman. Siinä asetetaan päämääräksi rakentaa DDR:ssä edelleen kehittynyttä sosialistista yhteiskuntaa ja luoda siten perusedellytykset vähittäiselle siirtymiselle kommunismiin. Tämän tehtävän päättäminen oli kauaskantoinen ratkaisu, joka määrää SED:n yleislinjan pitkällä aikavälillä. Ohjelma luonnehti kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan olennaiset tunnusmerkit ja kriteerit ja totesi sen rakentamisen jatkamisen olevan syvällisten poliittisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä henkisten ja kulttuuristen muutosten historiallinen prosessi. Se vahvisti, että SED kaikessa toiminnassaan pyrkii tekemään voitavansa kansan hyväksi, työväenluokan ja muiden työtätekevien intressien vaarinottamiseksi.

Ohjelmassa yhdistettiin pitkän aikavälin ratkaisut konkreettisiin toimenpiteisiin, joita kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan jatkuva rakentaminen talous- ja sosiaalipolitiikan hyväksi koetun periaatteen pohjalta edellyttää. Asunnonrakennustoiminnan todettiin olevan SED:n sosiaalipolitiikan ydinosan. Työn tuottavuuden, talouskasvun tärkeimmän lähteen, kehitysnopeudesta riippuen pidennetään vuosilomaa työn laadusta ja kulloisestakin työntekijäryhmästä riippuen eri tavoin, toteutetaan vähitellen 40-tuntinen työviikko lyhentämällä päivittäistä työaikaa. Kansantalouden aineellista ja teknistä perustaa on laajennettava niin, että tuotantovoimien suunnitelmallinen, dynaaminen kasvu turvataan. DDR:n taloudellisen kehityksen päätie on yhteiskunnallisen tuotannon voimaperäistäminen, voimaperäistämisen päätekijä on tieteellis-tekninen edistys. DDR:n energia- ja raaka-aineperustaa on pitkällä aikavälillä laajennettava, mutta myös kulutustavaratuotannon, palvelusten ja kaupan edistämiseen on käytettävä runsaasti varoja. Maatalouden tehtävänä on jatkaa tuotannon voimaperäistämistä ja käyttää tehdasmaisia tuotantomenetelmiä maataloustuotteiden yhtäjaksoisen kitkattoman saannin takaamiseksi ja maaseudun elinolojen lähentämiseksi kaupungin elinoloihin.

Ohjelma perustelee, miten kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamista jatkettaessa työväenluokan ja sen marxilais-leniniläisen puolueen johtava rooli sekä ammattiliittojen merkitys yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla kasvaa. Työväenluokan liitolla osuuskuntaviljelijöiden, sivistyneistön sekä käsityöläisten ja liikkeenharjoittajien kanssa on edelleen muuttumaton merkitys. Puolueen johdolla tapahtuvan luokkien ja kerrosten sosiaalisen lähentymisen todetaan olevan lainmukaisen, pitkällisen prosessin, joka johtaa kansan poliittisen ja moraalisen yhtenäisyyden lujittumiseen, sosialistisen elämäntavan edelleenkehittymiseen.

SED:n politiikka tähtää työläisten ja talonpoikien sosialistisen valtion kaikinpuolisen voimistamisen jatkamiseen. Tämä valtio on DDR:n koko kansan etuja edustava proletariaatin diktatuurin muoto. Sosialistisen valtioval-

lan kehittymisen pääsuunta on sosialistisen demokratian kehittyminen ja täydellistyminen entisestään. SED vahvisti, että hyväksi koettu yhteistoiminta muiden puolueiden kanssa, joihin sillä on hyvät suhteet, ja joukkojärjestöjen kanssa Demokraattisessa liittoutumassa ja Kansallisessa rintamassa kuuluu sen liittolaispolitiikkaan. Se ilmaisi, että se aikoo vastaisuudessakin kiinnittää suurta huomiota Kansalliseen rintamaan laajana sosialistisena kansanliikkeenä.

Ohjelma asetti suuria tehtäviä tieteen, koululaitoksen ja sosialistisen kansalliskulttuurin kehittämiseksi. SED toimii sen hyväksi, että sosialistinen elämäntapa voittaisi yhä enemmän jalansijaa kaikilla aloilla — työssä ja vapaa-aikana, työkollektiivissa ja elintottumuksissa.

SED:n ulkopoliittisen toiminnan päätavoitteena oli yhdessä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa turvata sosialistiselle ja kommunistiselle rakennustyölle suotuisimmat kansainväliset edellytykset. Siihen tarvitaan myös korkeatasoinen maanpuolustuslaitos.

SED lähtee siitä, että DDR voi ratkaista kaikki tehtävänsä yhteistoiminnassa Neuvostoliiton ja muiden veljesmaiden kanssa, sosialistisen valtioyhteisön kiinteänä osana. Myös vastaisuudessa sen ensisijaisena tehtävänä on yhteistyön syventäminen NKP:n ja Neuvostoliiton kanssa. Yhtenä tärkeimmistä tehtävistään SED pitää sosialistisen taloudellisen yhdentymisen kehittämistä.

9. edustajakokous päätti vuosien 1976—1980 viisivuotissuunnitelman suuntaviivat. Niiden mukaan oli tarkoitus nostaa tuotettua kansantuloa vuoteen 1975 verrattuna 27—30 prosenttia ja teollista tavaratuotantoa 34—35 prosenttia. Viennin, etenkin sosialistiselle talousalueelle menevän viennin kasvuprosentin piti nousta huomattavasti nopeammin kuin tuotannon kasvuprosentin. Suuntaviivojen mukaan piti edelleen parantaa väestön aineellisia ja kulttuurisia elinehtoja. Uusia ja modernisoituja asuntoja piti vuoteen 1980 mennessä valmistua 750 000 ja 2,2 miljoonan kansalaisen asunto-oloja piti parantaa. Reaalitulojen piti nousta asukasta kohden 21—23 prosent-

tia. Huomattavia summia varattiin Berliinin, maan poliittisen, taloudellisen, sivistyksellisen ja kulttuurisen keskuksen, rakentamiseen.

Edustajakokous hyväksyi SED:n uudet säännöt, jotka voimakkaammin suuntasivat jäsenten huomion kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen jatkamisen uusiin tehtäviin.

Edustajakokouksen valitsema keskuskomitea valitsi Erich Honeckerin SED:n keskuskomitean pääsihteeriksi. Poliittisen toimikunnan jäseniksi valittiin Hermann Axen, Friedrich Ebert, Werner Felfe, Gerhard Grüneberg, Kurt Hager, Heinz Hoffmann, Erich Honecker, Werner Krolikowski, Werner Lamberz, Erich Mielke, Günter Mittag, Erich Mückenberger, Konrad Naumann, Alfred Neumann, Albert Norden, Horst Sindermann, Willi Stoph, Harry Tisch ja Paul Verner, poliittisen toimikunnan varajäseniksi Horst Dohlus, Joachim Herrmann, Werner Jarowinsky, Günther Kleiber, Egon Krenz, Inge Lange, Margarete Müller, Gerhard Schürer ja Werner Walde.

9. edustajakokouksen päättämä SED:n ohjelma, DDR:n 25-vuotispäivänä voimaanastunut DDR:n perustuslakia täydentävä ja muuttava laki ja vuosi sen jälkeen allekirjoitettu ystävyys- ja avunantosopimus Neuvostoliiton kanssa ovat DDR:n kansalle kolme perusasiakirjaa, joissa on määritelty pitkällä aikavälillä sisä- ja ulkopolitiikan pääsuunnat. Niistä ilmenevät DDR:n kommunistiset tulevaisuudennäkymät, sen luja ankkuroituminen sosialistiseen valtioyhteisöön, murtumaton liitto Neuvostoliiton kanssa.

9. Päätehtävän toteuttamista jatketaan

Lokakuussa 1976 pidetyt kansankamari- ja piirikuntapäivävaalit olivat vakuuttava osoitus luottamuksesta SED:n ja sosialistisen valtiovallan politiikkaan. Uuden kansankamarin 500 jäsenestä kuului 127 SED:n ryhmään, CDU:n, DBD:n, LDPD:n ja NDPD:n ryhmiin kuului kuhunkin 52, FDGB:n ryhmään 68, FDJ:n ryhmään 40, DFD:n ryhmään 35 ja Kulttuuriliiton ryhmään 22. Kansankamari valitsi SED:n keskuskomitean pääsihteerin Erich Honeckerin valtionneuvoston puheenjohtajaksi ja Horst Sindermannin kansankamarin puhemieheksi, Willi Stoph nimitettiin ministerineuvoston puheenjohtajaksi. Erich Honecker vahvisti puolueen- ja valtionjohdon päättäväisyyden jatkaa johdonmukaisesti hyväksi koettua kurssia.

Jotta tämä kasvuun, hyvinvointiin ja vakaaseen kehitykseen tähtäävä ohjelma voitaisiin toteuttaa askel askeleelta, oli ennen kaikkea välttämätöntä taata sosialistisen kansantalouden keskeytymätön kasvu. Vuosien 1976—1980 viisivuotissuunnitelman vuosittaiset tavoitteet täytettiin ja osaksi ylitettiin tärkeiden tehtävien kohdalla. Teollisuustuotanto kasvoi aiotulla tavalla. Energia- ja raaka-ainepohjan laajentamiseksi entisestään tehtiin paljon, mutta myös kulutustavaratuotantoa edistettiin voimakkaasti. Laadullisten kasvutekijöiden vaikutus kasvoi. Näin korkeampiin suorituksiin päästiin suuremmassa määrin kuin edellisen viisivuotissuunnitelman aikana sosialistisen intensivoinnin ja tuotannon suuremman tehokkuuden avulla. Tiede ja tekniikka antoivat siihen oman panoksensa. Niinpä vuonna 1979 noin 90 prosenttia teollisuuden korkeammasta työn tuottavuudesta perustui tieteen ja tekniikan laajempaan käyttöön. Johdon ja suunnittelun täydentämisen tärkeimmäksi askeleeksi osoittautui kombinaattien kehittäminen ja uusien muodostaminen. Vuosien 1979 ja 1980 vaihteessa oli valtakunnallisesti johdetussa teollisuudessa ja rakennustoiminnassa 129 kombinaattia, jotka — muutamia poikkeuksia lukuunottamatta — johtivat näiden alojen kaikkia tuotantolaitoksia. Niissä työskenteli lähes 2,5 miljoonaa työntekijää eli 91

prosenttia kunkin alan työntekijöistä. Noin yhdeksän kymmenesosaa teollisuuden tutkimus- ja talouspotentiaalista oli keskittynyt kombinaatteihin. Kombinaattien osuus teollisesta tavaratuotannosta nousi noin 88 prosenttia.

Kombinaateilla on kaikki mahdollisuudet päästä suurempiin suorituksiin intensivoinnin avulla. Menstykselllisimpiä kombinaatteja olivat VEB Carl Zeiss Jena, Schwedtin petrokemian kombinaatti, Robotron ja työstökonekombinaatti "Fritz Heckert" Karl-Marx-Stadt.

SED kiinnitti suurta huomiota kombinaattien kehittämiseen. Se korosti, että tässä oli kysymys syvällisestä taloudellisesta ja poliittisesta prosessista eikä suinkaan vain organisatorisista muutoksista. Kombinaatit tekevät mahdolliseksi, että sosialistisen taloustoiminnan kaikinpuolinen organisoiminen suoritetaan siellä, missä uusintamisprosessi tapahtuu. Puolue huolehti siitä, että suorituskykyisimpien kombinaattien kokemukset perusteellisesti hyödynnetään. Parhaiden tuotantolaitosten kokemusten yleistämistä edisti myös konsultaatiotukikohtien muodostaminen. Ns. tuoteryhmittymät, joihin kuuluu tuotantolaitoksia, jotka valmistavat samantapaisia tuotteita, mutta kuuluvat osittain eri kombinaatteihin, osoittautuivat myös hyviksi yhteistoiminnan muodoiksi ja kokemustenvaihdon foorumeiksi.

Myös maataloudessa työskentelevät työntekijät saavuttivat tärkeitä suunnitelmatavoitteita. Heidän ponnistelunsa tähtäsivät etenkin maataloustuotteiden kotimaisen osuuden lisäämiseen. Valtio myönsi huomattavasti varoja maatalouden aineellis-teknisen perustan laajentamiseen. Muutosprosessin edistyminen DDR:n yhä suuremmassa määrin tehdasmaisesti työskentelevässä maataloudessa asetti suuret vaatimukset johdolle ja organisoinnille kaikilla tasoilla. Maatalouden tuotanto-osuuskunnat ja kansanomistamat tilat osoittautuivat kehityskykyisiksi tuotantolaitoksiksi, kun pyrittiin tuotannon voimaperäistämiseen ja sosialististen tuotantosuhteiden suunnitelmalliseen täydellistämiseen.

Jatkuva talouskasvu voitiin turvata, vaikka kansainväli-

set taloudelliset edellytykset olivat huonontuneet. Niinpä esimerkiksi raaka-aineiden hintojen hyppäyksellinen nousu maailmanmarkkinoilla jatkui. Kapitalististen maiden jatkuva talouspula ja siihen liittyvä kiivas kilpailu vaikeuttivat useiden tuotteiden vientiä. Lisäksi oli DDR:n kuten muidenkin sosialistisen yhteisön maiden varauduttava siihen, että SEV:issä täytyisi mukauttaa joidenkin tavaroiden hinnat maailmanmarkkinahintoihin. Osallistuminen SEV:n yhteisiin investointihankkeisiin merkitsi myös DDR:lle korkeampia vaatimuksia.

Vakaaseen ja yhtäjaksoiseen talouskehitykseen antoi oman panoksensa etenkin DDR:n 30-vuotispäivän merkeissä käyty sosialistinen kilpailu, joka laajuudeltaan ja voimakkuudeltaan ylitti kaikki siihenastiset kilpailut. Sen tunnuslauseena oli "Jokaisesta markasta, jokaisesta työajan tunnista, jokaisesta materiaaligrammasta suurempi hyöty!" Lukuisat työkollektiivit keskittyivät tieteellis-teknisen edistyksen nopeuttamiseen ja sen taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lisäämiseen. Ns. vastasuunnitelmissa ne asettivat päämääräkseen valmistaa jaettavaa bruttokansantuotetta, korkealaatuisia kulutustarvikkeita ja kilpailukykyisiä vientitavaroita yli suunnitelman.

Suurta hyötyä saatiin neuvostoliittolaisten uudistajamenetelmien, kuten esimerkiksi Zlobin-menetelmän ja Basov-aloitteen, käyttämisestä. Myös DDR:n työtätekevien kehittämät muodot osoittautuivat hyviksi, ennen kaikkea henkilökohtaiset ja kollektiiviset luovat suunnitelmat työn tuottavuuden lisäämiseksi, suunnitelmamuistiinpanot ja aloitetyövuorot. Uusia kilpailumuotoja tuli yleiseen käyttöön, kuten esimerkiksi kokonaisvaltaiset kilpailut, jotka käsittävät eri tasojen tehtäviä tutkimuksesta ja tuotekehittelystä alkaen tuotantoon ja markkinointiin saakka. Etenkin uusien tuotteiden tuotannon aloittamisessa ja teknologisten menetelmien käyttöönotossa ne johtivat hyviin tuloksiin. Ensimmäiset kokemukset hankittiin akatemia-teollisuus-kompleksien muodostamisessa ja teollisuuslaitosten ja tutkimuslaitosten yhteisten kilpailuohjelmien toteuttamisessa.

Erinomaisiin saavutuksiin pääsi nuoriso FDJ:n DDR 30

-kampanjassa, johon FDJ:n keskusneuvosto oli vuoden 1977 lopussa haastanut. Jälleen ilmeni, että periaate, jonka mukaan nuorisolle on annettava konkreettisia tehtäviä ja vastuuta, on paikallaan, esimerkiksi FDJ:n Berliini-aloitteessa, johon osallistui 1979 lähes 12 000 nuorta rakennustyöläistä kaikista DDR:n piirikunnista, FDJ:n materiaalin taloudelliseen käyttöön tähtäävässä kampanjassa ja FDJ:n asuntojen muutostöitä ja lisätilojen rakentamista koskevassa aloitteessa, jotka tuottivat suuren kansantaloudellisen hyödyn. Merkittävä osuus siihen oli nuorisoprikaateilla, joiden lukumäärä nousi vuodesta 1971 vuoteen 1979 yli kaksinkertaiseksi.

Saavutetuille tuloksille on annettava sitäkin suurempi arvo, kun epätavallisen vaikeat sääolot aiheuttivat vuoden 1979 alussa 10 miljardin markan vahingot. Miljoonien työtätekevien esimerkillisten suoritusten ja DDR:n asevoimien ja DDR:ään sijoitettujen neuvostoarmeijan yksiköiden jäsenten epäitsekkään panoksen ansiosta voitiin syntyneet vahingot korjata lyhyessä ajassa ja taata suunnitelman vakaa täyttäminen.

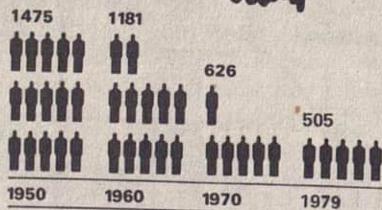
Työläisten, osuuskuntaviljelijöiden, sivistyneistön ja kaikkien muiden työtätekevien ponnistelut tekivät mahdolliseksi, että talous- ja sosiaalipolitiikan ykseyteen perustuvan päätehtävän toteuttamista voitiin jatkaa, työtätekevien työ- ja elinehtoja suunnitelmallisesti parantaa. Välittömästi SED:n 9. edustajakokouksen jälkeen, 27. toukokuuta 1976, julkaistiin SED:n keskuskomitean, FDGB:n liittovaltuuston ja ministerineuvoston yhteinen päätös sosiaalipoliittisen ohjelman jatkamisesta vuosina 1976—1980. Se sisälsi huomattavia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia ja loman pidentämisen.

Pelkästään vuonna 1976 tämän päätöksen pohjalta tuntuvasti parannettiin 5,6 miljoonan työtätekevän elinehtoja. Kansanomistamissa laitoksissa työläisten ja toimihenkilöiden keskimääräiset kuukausitulot nousivat vuosina 1970—1979 726 markasta noin 1 000 markkaan. Vuodesta 1972 lähtien tapahtuneet eläkkeiden korotukset merkitsivät iäkkäiden kansalaisten tulojen siihen saakka merkittävintä kohoamista.

Gesundheitswesen

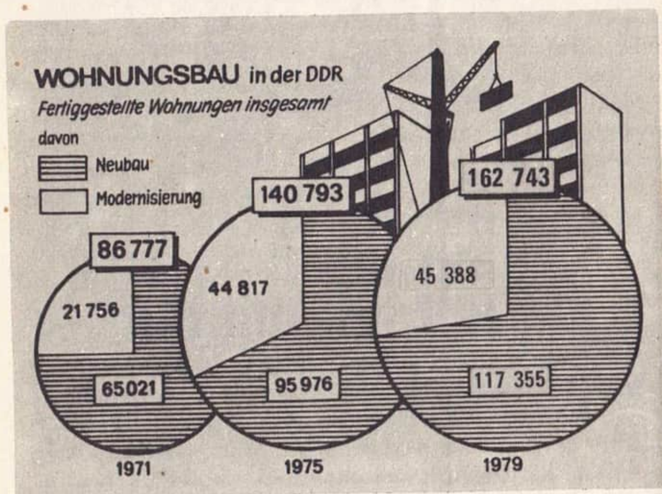
Einwohner pro Arzt

Terveydenhuolto — asukkaita lääkäriä kohti

1950	1960	1970	1979
1 475	1 181	626	505

Yhteiskunnalliset varannot, joiden turvin voidaan muun muassa taata kuluttajahintojen, maksujen ja vuokrien pysyminen vakaina, nousivat vuosina 1970—1979 25,6 miljardista markasta 48,8 miljardiin markkaan. Äitiysloma pidennettiin 18 viikosta 26 viikkoon. 1. tammikuuta 1979 lähtien kaikilla työtätekevillä on vähintään kolme päivää pidempi loma. Noin 940 000 työtätekevän, ennen kaikkea vuorotyöläisten, nuorten ja ammattioppilaiden lomaa pidennettiin 4—6 päivällä.

Asuntotuotanto-ohjelma toteutettiin suunnitelman mukaisesti. 6. heinäkuuta 1978 luovutettiin Berliinin Mar-

Asuntotuotanto DDR:ssä

	1971	1975	1979
Valmistuneita asuntoja kaikkiaan	86 777	140 793	162 743
niistä			
asuntoja uudisrakennuksissa	65 021	95 976	117 355
modernisoituja asuntoja	21 756	44 817	45 388

zahnissa, DDR:n suurimmalla uudisrakennusalueella, miljoonas vuodesta 1971 lähtien valmistunut asunto sen asukkaille. Kaiken kaikkiaan on SED:n 8. edustajakokouksen jälkeisenä aikana uusien ja modernisoitujen asuntojen lukumäärä kaksinkertaistunut. Vuosina 1971—1979 valmistui 1 254 000 asuntoa, joista 840 000 oli uusissa rakennuksissa, kolmen ja puolen miljoonan kansalaisen asunto-olot parantuivat. Samanaikaisesti Berliinissä, Dresdenissä, Leipzigissa ja muissa kaupungeissa entisöitiin yhä enemmän kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia.

Myös useiden pienten kaupunkien ja kuntien ulkoinen kuva muuttui yhä enemmän ja enemmän. Syntyi uusia kaupunginosia ja ostoskatuja. Arkkitehtonisesti kauniita taloja uusittiin, niiden entistettyjen julkisivujen takana on nyt usein nykyaikaisia asuntoja. Puistoalueita, lasten leikkikenttiä ja pieniä urheilukenttiä luotiin usein "Osallistu!"-kilpailun puitteissa. Näihin tuloksiin vaikutti etenkin kuntaliittojen toiminta. Ne olivat osoittautuneet hyväksi asukkaiden etuja vastaavaksi valtuustojen ja alueen kaikkien yhteiskunnallisten voimien yhteistoiminnan muodoksi, johon osallistuivat myös kansanomistamat laitokset ja maatalouden tuotanto-osuuskunnat. 1978 DDR:ssä oli yli 700 kuntaliittoa, joihin kuului yli kaksi kolmasosaa kaikista kaupungeista ja kunnista. Kuntaliittoihin kuuluvissa kaupungeissa on yleensä alle 200 000 asukasta.

Asuntojen lukumäärässä 1 000 asukasta kohden on DDR jo nyt saavuttanut korkeamman tason kuin sellaiset kehittyneet kapitalistiset maat kuin Saksan liittotasavalta, Ranska ja Iso-Britannia. Kuitenkin on edelleenkin suoritettava suuria ponnisteluja asuntokysymyksen ratkaisemiseksi sosiaalisena kysymyksenä ja etenkin asunto-oloissa esiintyvien historiallista perua olevien sosiaalisten ja alueellisten erojen vähittäiseksi poistamiseksi.

Myös luonnollisen ympäristön suojelemiseen tähtäävät laajakantoiset toimenpiteet paransivat työtätekevien elinehtoja. Niinpä vuosina 1971—1978 saatettiin pitkän aikavälin suunnitelmien pohjalta noin 14 000 hehtaaria entisiä ruskohiililouhosalueita jälleen viljelykelpoisiksi. Täten

syntyi maa- ja metsätaloudellisesti käytettävien alueiden lisäksi myös uusia virkistysalueita, kuten Senftenbergin järvi, Knappensee-järvi Hoyerswerdan lähellä, Helenensee-järvi Frankfurt an der Oderin lähellä ja Kulkwitzin järvi Leipzigin lähellä.

Myös DDR:n uusi työlaki, joka astui voimaan 1. tammikuuta 1978, on osoitus siitä, että SED:n ja sosialistisen valtiovallan politiikka tähtää kansan hyvinvointiin. Siinä laajennettiin entisestään ihmisten perusoikeutta, oikeutta työhön.

10. Neuvostoliiton rinnalla sosialistisen yhteisön vahvistamisen, rauhan ja kollektiivisen turvallisuuden puolesta

9. edustajakokouksen jälkeen DDR voimisti toimiaan kansainvälisellä tasolla tavoitteenaan vahvistaa entisestään ystävyysliittoa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa, edistää kansainvälistä liennytystä ja kehittää yhteistyötä kaikkien imperialisminvastaisten voimien kanssa.

Sosialististen veljesvaltioiden ja -kansojen tiivistä yhteistyötä yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla ja ulkopolitiikassa palvelivat vuonna 1977 Bulgarian, Tšekkoslovakian, Mongolian kansantasavallan, Puolan ja Unkarin kanssa solmitut ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimukset, ystävyys- ja yhteistyösopimus Vietnamin sosialistisen tasavallan kanssa, julistus ystävyyden syventämisestä DDR:n ja Romanian välillä sekä lukuisat veljesmaiden johtavien edustajien tapaamiset.

Uusissa ystävyys- ja avunantosopimuksissa, jotka kuuluvat sosialististen valtioiden välisten sopimusten "kolmanteen sukupolveen", sosialistisen taloudellisen yhdentymisen tehtävillä oli keskeinen sija. Kaikkien sopimusten tavoitteena on sopimuskumppaneiden aineellisten ja henkisten mahdollisuuksien yhdistäminen ja laajentaminen kunkin maan ja koko sosialistisen yhteisön hyväksi.

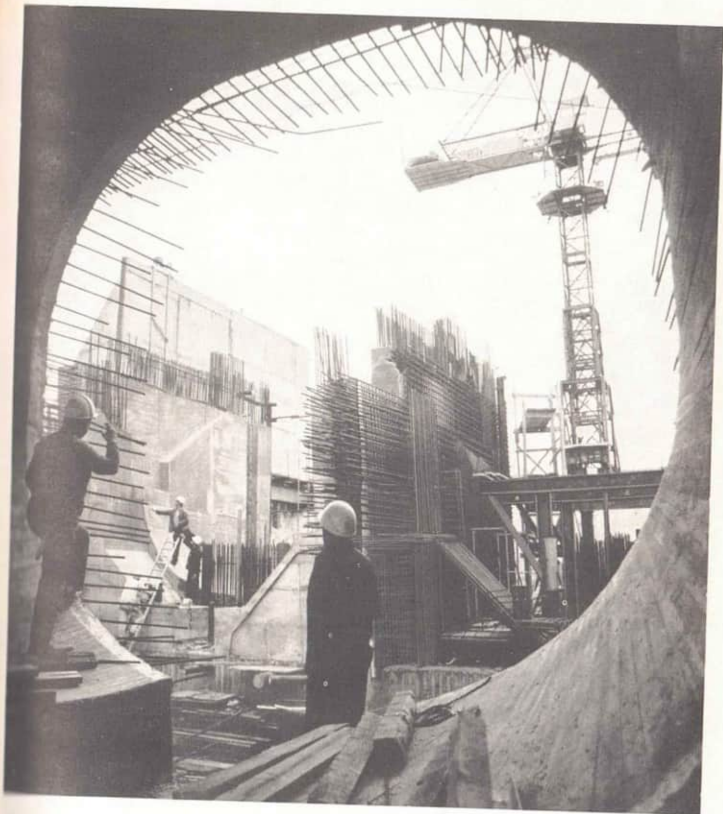
DDR antoi panoksensa SEV:in ja sen elinten työssä. Vietnamin tultua kesäkuussa 1978 SEV:in jäseneksi siihen kuului 10 maata, joiden väkiluku oli noin 420 miljoonaa. Kesäkuussa 1978 pidetty neuvoston 32. kokous päätti kolme SEV:in pitkän aikavälin tavoiteohjelmaa. Ne koskivat raaka-aine- ja polttoainetoimitusten turvaamista, koneenrakennuksen kehittämistä ja maataloutta. Kaikilla näillä aloilla on SEV-maiden koko taloudelle suuri merkitys. Näiden tavoiteohjelmien toteuttamiseksi työskennellään uupumatta.

DDR osallistui sosialistisen yhteisön toimiin Vietnamin, Etiopian, Angolan, Afganistanin, Laosin, Kamputsean,

Nicaraguan ja muiden maiden tukemiseksi imperialististen hyökkäysten, siirtomaariiston ja -sorron vaikeiden seurausten voittamiseksi. 1979 DDR solmi ystävyys- ja yhteistyösopimukset Angolan ja Mosambikin kansantasavaltojen, Sosialistisen Etiopian ja Jemenin kansandemokraattisen tasavallan kanssa ja 1980 Kamputsean kansantasavallan ja Kuuban tasavallan kanssa. DDR harjoitti edelleen aktiivista solidaarisuutta kaikkia imperialisminvastaisia voimia kohtaan ja voimisti yhteistyötään kehitysmaiden kanssa. Sen vienti näihin maihin lisääntyi huomattavasti. DDR tuomitsi imperialistien sekaantumisen Afrikan asioihin. Se vahvisti kantansa, että Lähi-idän jatkuva jännitys voitaisiin poistaa vain siinä tapauksessa, että YK:n päätökset Israelin vetäytymisestä kaikilta vuodesta 1967 lähtien miehitetyiltä alueilta yhdistetään Palestiinan arabikansan kansallisten oikeuksien takaamiseen, joihin kuuluisi sen oikeus muodostaa oma valtio, sekä tämän alueen kaikkien valtioiden riippumattomuuden ja turvallisuuden varmistamiseen.

SED teki useita aloitteita yhteistyön kehittämiseksi kapitalististen maiden kommunististen puolueiden ja muiden edistyksellisten voimien ja järjestöjen kanssa. SED auttoi kesäkuussa 1976 DDR:n pääkaupungissa pidetyn 29 Euroopan kommunistisen ja työväenpuolueen konferenssin valmistelemisessa ja järjestämisessä. Se piti konferenssin yksimielisesti hyväksymää asiakirjaa "Euroopan rauhan, turvallisuuden, yhteistyön ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta" osoituksena siitä, että kaikkien Euroopan maiden työväenluokan ja niiden kommunististen puolueiden intressit olivat kaikissa peruskysymyksissä yhteneväiset. Osoittautui, että erilaiset olosuhteet, joissa puolueet toimivat, ja niistä johtuvat eroavat mielipiteet muutamissa kysymyksissä eivät ole este niiden vielä kiinteämmälle yhteistyölle taistelussa kommunistisen liikkeen yhteisten perustavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansainvälisen solidaarisuuden voitto oli vuodesta 1973 vankilassa olleen Chilen kommunistisen puolueen pääsihteerin Luis Corvalánin vapauttaminen, johon Chilen fasistisen juntan pakotti maailmanlaajuinen protesti-

DDR:läisiä ja neuvostoliittolaisia asiantuntijoita rakentamassa reaktoria Nordin ydinvoimalassa.

SED:n 8. edustajakokous Werner Seelenbinder -hallissa Berliinissä kesäkuussa 1971.

Neuvostoliittoon vietävän konttien satamalastauslaitteen prototyyppi Leipzigin kansanomistamasta lastaus- ja kuljetuslaitetehtaasta.

Kemian teollisuudelle rakennettu reaktori Tšekkoslovakiasta määränpäässään Piesteritzin typpitehtaassa.

Nuoret pioneerit ja FDJ:n jäsenet keräävät Neustrelitzissä jätepaperia ja luovuttavat tuoton taistelevalle Vietnamille.

Hettstedtin työntekijöiden solidaarisuustoimintaa.

Maailman nuorison ja ylioppilaiden festivaali
vuonna 1973 Berliinissä.

Solidaarisuusmielenosoitus Chilen taistelevan kansan puolesta
Berliinissä 14. syyskuuta 1973.

Huomispäivän mestareiden messut vuonna 1973.

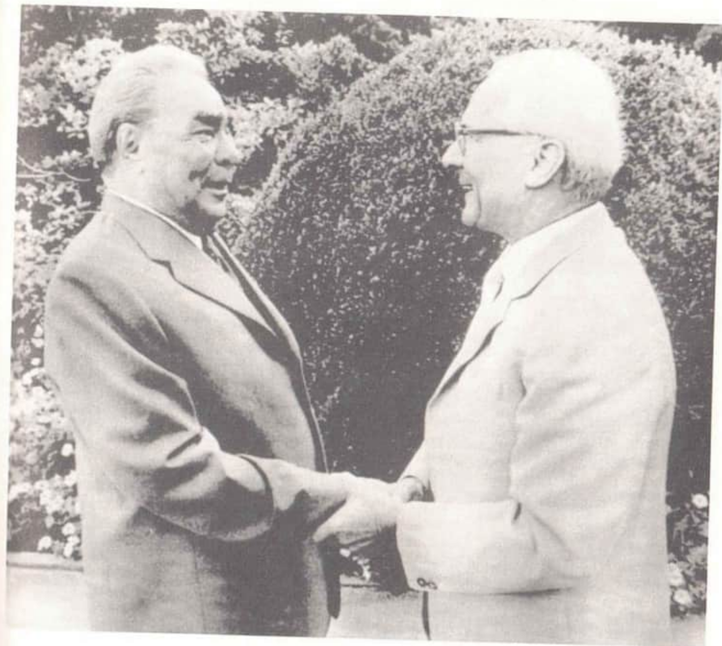
Sosialistisen työn koulu Leipzigin S. M. Kirov -nimisessä kansan-omistamassa raskaan koneenrakennuksen tehtaassa.

Erich Honecker, SED:n keskuskomitean pääsihteeri ja DDR:n valtionneuvoston puheenjohtaja, keskustelemassa DDR:n tiedeakatemian presidentin prof. Hermann Klaren kanssa. Oikealla: Kurt Hager, SED:n poliittisen toimikunnan jäsen ja keskuskomitean sihteeri.

VII kirjailijakongressi Berliinissä marraskuussa 1973.

Haff-viikko Ueckermündessä elokuussa 1978. Neuvostoliiton Itämeren punaisen lipun laivaston, Puolan merivoimien ja DDR:n kansanmerivoimien laivoja satamassa.

Družba-johdon hitsaustöitä.

Krimin tapaaminen 1980.

DDR:n ja Neuvostoliiton ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen allekirjoittamistilaisuus Moskovassa 7. lokakuuta 1975.

SED:n 9. edustajakokous Tasavallan palatsissa Berliinissä touko-kuussa 1976. Erich Honecker ja sosialististen maiden valtuuskuntien johtajat Tasavallan palatsin päälämpiössä (ylh.).

Luottamusmiesten kokous Berliinin asuntotuotantokombinaatissa.

Miljoonannen DDR:ssä sitten vuoden 1971 rakennetun asunnon luovutustilaisuus Berliinin Marzahnissa 6. heinäkuuta 1978.

Berliiniläiset tervehtivät sydämellisesti avaruuslentäjiä Sigmund Jähniä ja Valeri Bykovskia 21. syyskuuta 1978.

Aamukonsertti Tasavallan palatsissa.

Loma Itämeren rannalla.

Loma vuoristossa.

DDR:n pääkaupungin työtätekevien mielenosoitus Sosialistien muistomerkillä Berliinin Friedrichsfeldessä 14. tammikuuta 1979.

liike. Kuten monissa muissa maissa, niin myös DDR:ssä otettiin järkkymätön kommunisti ja isänmaanystävä Luis Corvalán innostuneesti vastaan, kun hän vuoden 1977 alussa kävi maassa.

Keskeinen sija DDR:n ulkopoliittisessa toiminnassa oli edelleen taistelulla rauhan ja turvallisuuden, yhteiskuntajärjestykseltään vastakkaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainelon puolesta. DDR tuki Varsovan sopimuksen valtioiden poliittisen neuvoa-antavan komitean Bukarestin kokouksen marraskuussa 1976 tekemää ehdotusta, että kaikkien Euroopan turvallisuuskonferenssin osanottajien pitäisi sitoutua olemaan ensimmäisinä käyttämättä ydinaseita, kieltämään uusien joukkotuhoaseiden kehittämisen, vähentämään varustelumenoja ja asevoimia. Nämä ja muut Varsovan sopimuksen valtioiden aloitteet tähtäsivät poliittisen liennytyksen täydentämiseen sotilaallisella aseistariisunnalla. DDR osallistui aktiivisesti Belgradissa vuonna 1977 pidetyn Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin seurantakokouksen valmisteluihin ja kulkuun. NATO-valtioiden liennytykselle vihamieliset voimat esiintyivät rauhanomaisen rinnakkainelon periaatteita vastaan ja pyrkivät demagogisella "ihmisoikeus"kampanjalla saattamaan sosialistisen yhteisön huonoon huutoon. Näistä voimakkaista vastatoimista huolimatta seurantakokous vahvisti Helsingin päätösasiakirjan merkityksen liennytyksen perusasiakirjana.

Tämän päätösasiakirjan toteuttamisen jatkamiseksi DDR solmi vuoden 1978 loppuun mennessä noin 90 sopimusta turvallisuuskonferenssin kapitalististen osanottajavaltioiden kanssa. DDR:n ja BRD:n välisen valtionrajan merkitsemistä koskevan hallituspöytäkirjan allekirjoittaminen marraskuussa 1978 ja tärkeät sopimukset Saksan liittotasavallan kanssa liikenne- ja muista kysymyksistä vahvistivat, että suvereenisuuden ja toisen valtion sisäisiin asioihin puuttumattomuuden ehdoton kunnioittaminen teki myös monimutkaisten kysymysten rauhanomaisen ratkaisemisen mahdolliseksi.

Samanaikaisesti DDR:n täytyi ottaa huomioon, että kansainvälinen luokkataistelu kävi huomattavasti kovem-

maksi ja voimakkaammaksi, koska NATO-vallat voimistivat varustelua ja uusien joukkotuhoaseiden kehittämistä ja kärjistivät ideologista taistelua entisestään. NATO:n neuvoston toukokuussa 1978 päättämä pitkäaikaisohjelma on tähän mennessä laajin yritys etenkin Euroopassa muuttaa sotilaallisia voimasuhteita imperialististen valtojen hyväksi. Syksyllä 1978 ennen kaikkea Saksan liittotasavallassa pidettyjen NATO:n sotaharjoitusten, jotka laajuudeltaan ylittivät kaikki aikaisemmat, piti havainnollistaa sosialistista yhteisöä vastaan yllättäen suoritetun hyökkäysiskun mahdollisuutta. Hyökkäysvalmistelut naamioitiin valheeseen "idästä uhkaavasta vaarasta" ja samalla torjuttiin kaikki Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden aseistariisuntaehdotukset.

Täten on kansainväliselle kehitykselle tunnusomaista, että kaksi vastakkaista tendenssiä punoutuu yhteen: tendenssi kohti kansainvälistä liennytystä ja NATO:n liennytykselle vihamielinen kurssi. Näissä olosuhteissa kansainvälisen luokkataistelun päärengas on taistelu kilpavarustelua vastaan, josta imperialismilla on yksinomainen vastuu. Neuvostoliiton ja muiden sosialistisen yhteisön valtioiden rinnalla DDR vaikuttaa uupumatta sen hyväksi, että Varsovan sopimuksen valtioiden poliittisen neuvoa-antavan komitean marraskuussa 1978 Moskovassa pitämän istunnon kauaskantoiset ehdotukset toteutettaisiin. Se toimii sen puolesta, että neuvottelut kaikenlaisten ydinaseiden tuotannon lopettamisesta ja ydinasevarastojen vähittäisestä vähentämisestä niiden täydelliseen hävittämiseen saakka aloitettaisiin. DDR on samoin kuin muut sosialistisen yhteisön valtiot valmis kaikkien maiden yhtäläisen turvallisuuden pohjalta vähentämään kaikkia aselajeja. Se vaatii, että sotavoimia ei laajennettaisi ja että sovittaisiin maailmanlaajuisesta voimakeinoista luopumisesta.

Erityisen kiireinen tehtävä on estää uusien amerikkalaisten ydinohjusten tuotanto ja niiden sijoittaminen Saksan liittotasavallan ja muiden Euroopan NATO-valtioiden alueelle. Miten yksimielisesti DDR:n kansa tukee valtionsa rauhanpolitiikkaa, sen osoitti kilpavarustelun lopet-

tamista ja rauhan turvaamista vaativa tahdonilmaus, jonka lokakuussa 1979 13 miljoonaa kansalaista eli 96 prosenttia DDR:n kaikista yli 14-vuotiaista kansalaisista allekirjoitti.

Samalla DDR:n kansa on tietoinen siitä, että taistelu imperialistista varustelupolitiikkaa vastaan on hyvin pitkällinen ja vaikea, koska tässä kajotaan monopolipääoman syvimpiin luokkaintresseihin ja -tavoitteisiin. Sitä vaikeuttaa Pekingin nykyisten johtajien rauhalle vihamielinen suurvaltakansalliskiihkoinen politiikka. He lietsovat kaikkialla maailmassa tulta ristiriitapesäkkeissä ja pyrkivät pahansisuisesti muodostamaan imperialismin taantumuksellisimpien voimien kanssa aggressiivisen neuvostovastaisen liittoutuman. Kuitenkin taistelua rauhan ja rinnakkainelon puolesta, imperialistista varustelupolitiikkaa vastaan voidaan nyt käydä suotuisammissa olosuhteissa kansainvälisten voimasuhteiden muututtua edelleen sosialismin eduksi. Edistys poliittisen liennytyksen alalla, myös kapitalistisissa maissa jatkuvasti voimistuva näkemys, että rauhanomaiselle rinnakkainelolle ei ole vaihtoehtoa, luovat lisää mahdollisuuksia syventää poliittista liennytystä ja vähitellen täydentää sitä sotilaallisella.

Samalla rauhan ja sosialististen saavutusten turvaaminen vaatii edelleenkin korkeatasoisen maanpuolustuksen. DDR:n sotavoimat ovat siksi luotettavasti täyttäneet liittolaisvelvollisuutensa Varsovan sopimuksen järjestössä. Lokakuussa 1978 kansankamari hyväksyi tarkistetun ja uudistetun lain DDR:n maanpuolustuksesta. Se korvasi vuoden 1961 puolustuslain. Lakisäännökset maanpuolustuksen järjestämisestä, väestönsuojelu mukaanluettuna, saatettiin sopusointuun vuoden 1974 perustuslain kanssa. Laki otti huomioon uuden sotilaspoliittisen ja -tieteellisen tietouden ja nykyajan ja lähitulevaisuuden vaatimukset. Siitä ilmenee, että kansainvälisen politiikan peruskysymys, jonka ratkaisemiseksi DDR toimii uupumatta, on rauhan turvaaminen.

9. edustajakokouksen jälkeinen kehitys osoitti jälleen, että veljesliitto Neuvostoliiton kanssa on kaikkien niiden tulosten perusta, jotka saavutetaan kehittyneen sosialisti-

sen yhteiskunnan rakentamista jatkettaessa ja taistelussa rauhan puolesta. Neuvostoliiton kanssa solmitut taloudelliset sopimukset turvasivat sen, että voitiin ryhtyä menestyksellisesti toteuttamaan vuosien 1976—1980 viisivuotissuunnitelmaa. Yli kolmannes DDR:n koko ulkomaankauppavaihdosta tapahtui Neuvostoliiton kanssa. Erityisen tärkeitä olivat Neuvostoliiton kanssa sovitut laajat raaka-ainetoimitukset, mutta myös ravintoaineiden ja teollisten kulutushyödykkeiden tuonnilla oli suuri merkitys. Neuvostoliitto kattaa muun muassa 100 prosenttia DDR:n maakaasutarpeesta, yli 90 prosenttia maaöljy-, puu- ja puuvillatarpeesta, 60—70 prosenttia rautamalmin ja muiden tärkeimpien metallien tarpeesta. Suuri tulevaisuutta viitoittava merkitys on DDR:n ja Neuvostoliiton kansantalouksien erikoistumisen ja yhteistoiminnan ohjelmalla vuosiksi 1980—1990, joka allekirjoitettiin lokakuussa 1979. Se on koordinoitu SEV:in pitkän aikavälin ohjelmien kanssa ja se tähtää maiden kansantalouksien yhteenpunoutumisen edistymiseen.

DDR:n perustamisen 30-vuotispäivän kynnyksellä etenkin kaksi tapahtumaa todisti Neuvostoliiton ja DDR:n tiiviistä veljesliitosta ja niiden yhteistyön uusista ulottuvuuksista.

26. elokuuta — 3. syyskuuta 1978 suoritettiin ensimmäinen Neuvostoliiton ja DDR:n yhteinen miehitetty avaruuslento. Neuvostoliittolaisen ystävänsä, eversti Valeri Bykovskin rinnalla everstiluutnantti Sigmund Jähn, DDR:n ensimmäinen kosmonautti, täytti kunniakkaasti tehtävänsä Interkosmos-ohjelman puitteissa. DDR:n kansalainen, työläisen poika ja kommunisti oli siten ensimmäinen saksalainen, joka lensi avaruuteen. Tämän lennon aikana myös DDR:ssä kehitetyt korkealaatuiset laitteet, kuten esimerkiksi VEB Carl Zeiss Jenan multispektraalikamera MKF 6 osoittivat luotettavuutensa.

Molempien kosmonauttien osaksi DDR:n kansan taholta tullut innostunut vastaanotto heidän syyskuussa tehdessään kiertomatkan tasavallassa, osoitti, että uusi avaruuslento ymmärrettiin DDR:n ja Neuvostoliiton välisten suhteiden uudeksi kohokohdaksi, jona sitä juhlittiin.

Neuvostoliiton ja DDR:n yhteinen miehitetty avaruuslento oli esimerkki sosialismin tieteen ja tekniikan korkeasta tasosta ja etenkin Neuvostoliiton valtavista taloudellisista ja tieteellisistä voimavaroista, joista DDR myös välittömästi hyötyy. Kävi jälleen selväksi, että liitto Neuvostoliiton kanssa ja kiinteä paikka sosialistisessa yhteisössä huomattavasti lisäävät kunkin maan mahdollisuuksia ja vaikuttavat ratkaisevasti siihen, että sosialismin tarjoamat edut ja voimat pääsevät yhä laajemmin esille.

Vuoden 1978 lokakuun alussa DDR:n siihen saakka suurimman nuorisohankkeen Družba-maakaasujohdon työt saatiin menestyksellisesti päätökseen. Neljä vuotta kestäneen työn aikana, joka vaati taitoa, rohkeutta ja myös uhrautuvaisuutta, 10 300 johdon rakentajaa, joista 6 300 oli nuoria ja FDJ:n jäseniä, oli laskenut 268 kilometriä pitkän putkijohdon maahan ja joutunut siirtämään 8 miljoonaa kuutiometriä maata. Tiiviissä yhteistyössä leniniläisen Komsomolin jäsenten kanssa he saivat arvokkaita kokemuksia ja tietoja ja osoittivat olevansa aikamme vallankumouksellisia. Useiden sosialististen veljesmaiden yhteisesti rakentama Sojuz-maakaasujohto auttaa olennaisesti laajentamaan niiden energia- ja raaka-ainepohjaa. Se on osoitus niistä valtavista voimista, jotka sosialistinen taloudellinen yhdentyminen saa liikkeelle.

11. DDR:n 30-vuotispäivä

7. lokakuuta 1979 DDR:n kansa vietti valtionsa perustamisen 30-vuotispäivää. Lukuisissa tilaisuuksissa miljoonat kansalaiset osoittivat sosialistiseen isänmaahan kohdistuvan yhteenkuuluvuuden tunteensa. Berliinissä järjestettyihin juhlallisuuksiin osallistui sosialististen veljesmaiden johtavia henkilöitä, kuten L. I. Brežnev, Gustáv Husák, János Kádár, Todor Živkov ja Jumžagiin Tsedenbal. Yli 120 Neuvostoliiton kaupungissa oli juhlatilaisuuksia. Myös useat ystävyysjärjestöt viettivät DDR:n 30-vuotispäivää. DDR:n kansalla ja sen useilla ystävillä

Merkittävä Berliinin rauhanaloite, jonka Leonid Brežnev esitti DDR:n 30-vuotispäivän johdosta pitämässään puheessa, herätti koko maailmassa voimakasta vastakaikua. 13,1 miljoonaa DDR:n kansalaista, siis 96 prosenttia kaikista yli 14-vuotiaista asukkaista, kannatti sitä allekirjoittaen tahdonilmaisun, joka marraskuussa 1979 luovutettiin YK:n pääsihteerille Kurt Waldheimille. Tahdonilmaisussa sanotaan:

"Maamme, kaikkien kansojen ja valtioiden kannalta on kysymys ratkaisuista, joilla on valtava kantavuus.

Berliinistä käsin Leonid Brežnev on tehnyt suuren aloitteen. Yhteisymmärryksessä DDR:n ja muiden Varsovan sopimuksen valtioiden kanssa Neuvostoliitto vähentää yksipuolisesti Keski-Euroopassa olevia sotavoimiaan. Se on valmis pienentämään SNTL:n läntisillä alueilla olevien keskimatkan ohjusten lukumäärää — sillä edellytyksellä, että NATO ei sijoita Länsi-Eurooppaan uusia amerikkalaisia keskimatkan ohjuksia.

Kun on kysymys rauhan turvaamisesta, ei saa viivytellä. Emme ole rakentaneet maatamme raunioista, jotta vielä kerran kaikki luhistuisi raunioiksi. Minkä ahkeruutemme on luonut, sitä ei saa uudestaan tuhota. Me kannatamme Leonid Brežnevin rauhanaloitetta. Me tarvitsemme kaikkialla järkevyyttä ja hyvää tahtoa varusteluvimman ja sotapolitiikan sijasta.

Vaadimme:

Ei uusia atomiohjuksia Länsi-Eurooppaan — sen sijaan askelia aseistariisunnan suuntaan!

Ei kilpavarustelua — sen sijaan liennytyksen jatkamista!"

koko maailmassa oli hyvä syy viettää tätä päivää juhlapäivänä. "Selvemmin kuin koskaan", sanoi Erich Honecker, "on DDR:n 30-vuotispäivän johdosta osoittautunut, että sosialistisen isänmaamme perustaminen oli käännekohta Saksan kansan ja Euroopan historiassa. Sosialistisen vallankumouksen kulku ja tulokset Saksan maaperällä todistavat uudestaan marxismi-leninismin aatteiden oikeuden ja voitokkuuden. On tullut selvästi esille, että työläisten ja talonpoikien valta on Saksan työväenluokan vallankumouksellisten perinteiden sekä Saksan kansan demokraattisen ja humanistisen perinnön vaalija."[35]

Bürger der DDR:
Zeichnet diesen Appell mit Eurem Namen!

Nationalrat der Nationalen Front der DDR

Willenserklärung
der Deutschen Demokratischen Republik

Für unser Land, für alle Völker und Staaten, geht es um Entscheidungen von enormer Tragweite.

Von Berlin aus ergriff Leonid Breshnew eine große Initiative. Im Einvernehmen mit der DDR und den anderen Staaten des Warschauer Vertrages verringert die Sowjetunion einseitig ihre Streitkräfte in Mitteleuropa. Sie ist bereit, die Anzahl ihrer Mittelstreckenraketen in den westlichen Gebieten der UdSSR zu reduzieren – vorausgesetzt, daß durch die NATO in Westeuropa keine zusätzlichen amerikanischen Mittelstreckenraketen stationiert werden.

Wenn es um die Sicherung des Friedens geht, darf es kein Zögern geben. Wir haben unser Land nicht aus Ruinen aufgebaut, damit noch einmal alles in Trümmer sinkt. Was unser Fleiß schuf, darf nicht wieder zerstört werden. Wir unterstützen die Friedensinitiative Leonid Breshnews. Wir brauchen überall Vernunft und guten Willen statt Rüstungswahn und Kriegspolitik. Wir fordern:

Keine neuen Atomraketen in Westeuropa – dafür Schritte zur Abrüstung!

Kein Wettrüsten – dafür Fortsetzung der Entspannung!

Berlin, im Oktober 1979

Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen 10. edustajakokouksen koollekutsuminen vuoden 1981 huhtikuun 11. ja 16. päivän väliseksi ajaksi Berliiniin sai suurta vastakaikua DDR:n työväenluokassa, kaikkien työtätekevien keskuudessa. Tämä SED:n keskuskomitean 12. kokouksen toukokuussa 1980 tekemä päätös synnytti jo muutaman päivän kuluttua uusia aloitteita tasavallan voimistamiseksi entisestään kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla.
Ammattiliittojen vastaus oli (kuva): "Parhaat tulokset edustajakokouksen kunniaksi! Kaikki kansan hyväksi!" Nuoriso kutsui osallistumaan "FDJ:n edustajakokousaloitteeseen". Kaikkialla maassa 10. edustajakokouksen kunniaksi käyty sosialistinen kilpailu saavutti entistä suuremmat ulottuvuudet. Sen tunnuksia olivat: "Kilpailutavoite: kahden päivän tuotanto yli suunnitelman! Kaikkia mahdollisuuksia käyttäen tuottavuuden jyrkkään nousuun! Ajansäästöä tieteessä ja tekniikassa! Investointeja mahdollisimman edullisesti! Korkealaatuisia tuotteita väestölle ja vientiin!"

Fasismista vapautumisen ja työläisten ja talonpoikien vallan perustamisen jälkeen on DDR:n kansan elämä täysin muuttunut hyvään suuntaan. Vaikka sosialismi ei vielä ole ohittanut taloudellisesti kehittyneimpiä kapitalistisia maita työn tuottavuudessa, se jo nyt turvaa laadullisesti täysin uuden tason työtätekevien elintarpeiden tyydyttämisessä. Yhteiskuntaelämän olennaisilla aloilla sosialismi on jo vakuuttavasti osoittanut paremmuutensa kapitalismiin verrattuna. Se on poistanut ihmisen ihmiseen kohdistaman riiston. Sosialistiset tuotantosuhteet ovat syntyneet. Siten on ihmistenvälisissä suhteissa pantu alulle perustavanlaatuinen muutos. Kapitalistisen tuotantotavan anarkia on voitettu tärkeimpien tuotantovälineiden yhteiskunnallistamisen ja sosialistisen suunnitelmatalouden avulla. Sosialismi ei takaa ainoastaan sanoin van turvaa myös käytännössä oikeuden työhön, täystyöllisyyteen ja korkeaan sivistykseen. Sosialismi on päässyt olennaisiin tuloksiin naisten tasa-arvoisuuden toteuttamisessa. Se turvaa nuorten perusoikeudet. Sosialismissa tiede ja tekniikka palvelevat ihmistä. Nämä

Zeitabschnitt großer Initiativen für hohen Leistungsanstieg

Antwort der Gewerkschaften auf Einberufung des X. Parteitages

● Wettbewerbsziel: Zwei Tagesproduktionen über den Plan ● Durch Nutzung aller Potenzen steiler Anstieg der Produktivität ● Zeitgewinn in Wissenschaft und Technik ● Investitionen mit geringstem Aufwand ● Hochwertige Erzeugnisse für die Bevölkerung und den Export

Lieber Genosse Erich Honecker!

Die Einberufung des X. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands durch die 12. Tagung des Zentralkomitees hat in den Gewerkschaften unseres Landes großen Widerhall gefunden.

Im Namen der 8,6 Millionen Gewerkschaftsmitglieder versichern wir dem Zentralkomitee der SED und Dir persönlich: Mit ganzer Kraft wird der Freie Deutsche Gewerkschaftsbund an der umfassenden Vorbereitung des X. Parteitages mitwirken.

Zuverlässig an der Seite der Partei

Es ist für jeden Gewerkschafter Ehrensache, nach dem Grundsatz zu handeln:

„Das Beste zum X. Parteitag! Alles zum Wohle des Volkes!"

Durch die Ergebnisse unserer Gewerkschaftsarbeit werden wir in den vor uns liegenden Monaten erneut bestätigen, daß wir treue Kampfgefährten der Partei sind.

Jeder Gewerkschafter weiß um die großen gesellschaftlichen Fortschritte, die in den Jahren seit dem IX. Parteitag durch das Programm der Vollbeschäftigung, des Volkswohlstandes, des Wachstums und der Stabilität erreicht wurden.

Die konsequente Verwirklichung dieses Programms ist eine bedeutende Leistung, die dem Sinn des Sozialismus beredten Ausdruck verleiht.

Die auf das Wohl des Volkes, die Erhaltung und Sicherung des Friedens gerichtete Politik der Partei der Arbeiterklasse ist die Grundlage des vertrauensvollen Miteinanders, das zwischen Volk und Partei, Partei und Gewerkschaften besteht. Das ist ein unversiegbarer Kraftquell für die Lösung der vor uns stehenden Aufgaben.

Unser Beitrag zur allseitigen Stärkung der DDR

Für die Gewerkschaften wird die Vorbereitung des X. Parteitages der SED ein Zeitabschnitt der großen Initiative und des Massenkampfes der Werktätigen für einen hohen volkswirtschaftlichen Leistungsanstieg im sozialistischen Wettbewerb. In diesem Sinne werden wir eine schöpferische Parteitagsatmosphäre an jedem Arbeitsplatz schaffen!

● Deshalb setzen wir uns das Ziel, die Kampfposition jedes Gewerkschafters für die Erfüllung anspruchsvoller Aufgaben zur allseitigen Stärkung der DDR zu entwickeln.

● Deshalb fördern wir die Fähigkeit unserer Mitglieder, stets von einem festen Klassenstandpunkt aus an die Lösung der komplizierter gewordenen Aufgaben heranzugehen und konsequent für die Sicherung des Friedens, für den Schutz unserer Errungenschaften mit der eigenen Tat einzutreten.

● Dazu nutzen wir die persönlichen Gespräche am Arbeitsplatz, die gewerkschaftlichen Mitgliederversammlungen und die Schulen der sozialistischen Arbeit. Alles, was zu tun ist, soll aus Einsicht und Überzeugung geschehen. Das ist der Anspruch an das politische Wirken der Gewerkschaften in den Arbeitskollektiven.

Die Schwerpunkte im Wettbewerb

Als Organisatoren und Träger des sozialistischen Wettbewerbs sind sich die Gewerkschaften der Verantwortung für den notwendigen höheren Leistungsanstieg in der Volkswirtschaft bewußt. Wir verstehen die Erfüllung und Überbietung des Volkswirtschaftsplanes 1980 als Kampfauftrag, um die Hauptaufgabe in ihrer Einheit von Wirtschafts- und Sozialpolitik unter den veränderten politischen und wirtschaftlichen Bedingungen weiter erfolgreich zu verwirklichen.

In Vorbereitung des X. Parteitages gilt es, nach höheren Maßstäben

„Aus jeder Mark, jeder Stunde Arbeitszeit und jedem Gramm Material einen größeren Nutzeffekt"

zu gewinnen.

Wir richten unsere Wettbewerbsinitiativen darauf,

● die über den Plan 1980 hinaus zu erreichenden zwei Tagesproduktionen im Umfang von mindestens zwei Milliarden Mark im wesentlichen aus eingesparten Materialien und Rohstoffen und eingesparter Energie zu gewährleisten.

Wir richten unsere Wettbewerbsinitiativen auf

● die noch engere Verbindung der Vorzüge des Sozialismus mit der wissenschaftlich-technischen Revolution durch Ausschöpfung der großen Potenzen der sozialistischen Gemeinschaftsarbeit und der Neuererbewegung zur Nutzung aller qualitativen Faktoren der wirtschaftlichen Entwicklung für einen steilen Anstieg der Arbeitsproduktivität, die Senkung des Produktionsverbrauchs und der Kosten, die Erhöhung der Qualität der Arbeit und der Erzeugnisse.

Wir richten unsere Wettbewerbsinitiativen auf

● Zeitgewinn in Wissenschaft und Technik durch Beschleunigung wichtiger Vorhaben der Erzeugnisentwicklung und Rationalisierung durch neue Verfahren und Technologien, auf die Erhöhung ihrer ökonomischen und sozialen Wirksamkeit.

Wir richten unsere Wettbewerbsinitiativen auf

● die Erfüllung der Investitionsaufgaben mit geringstem Aufwand, denn die Investitionen von heute bestimmen das Niveau der Produktion von morgen.

Wir richten unsere Wettbewerbsinitiativen auf

● noch wirksamere Ergebnisse bei der Versorgung der Bevölkerung mit hochwertigen Konsumgütern in bedarfsgerechtem Sortiment und auf die Erhöhung der Exportproduktion.

Beste Erfahrungen noch konsequenter verallgemeinern

Diese Aufgaben sind eine große Herausforderung an die Schöpferkraft der Arbeiterklasse, unserer sozialistischen Intelligenz, aller Werktätigen.

Wir gehen optimistisch an sie heran. In den Leistungen der fortgeschrittenen Kollektive, in den Ergebnissen der Arbeit der Besten treten die großen Möglichkeiten zutage, über die wir verfügen. Deshalb sehen wir unseren gewerkschaftlichen Auftrag darin, energisch dafür zu wirken, daß die Erfahrungen der Besten zur gesellschaftlichen Norm für alle werden. Die Zeit der Vorbereitung des Parteitages wird für die Gewerkschaften die Zeit eines großen, die ganze Klasse vorwärtsführenden Erfahrungsaustausches sein.

Auch die geistig-kulturellen Aktivitäten der Gewerkschaften werden ganz im Zeichen der Vorbereitung des X. Parteitages stehen. Ein Beitrag dazu sind die 18. Arbeiterfestspiele im kommenden Monat im Bezirk Rostock. Als Volksfest der sozialistischen Kultur und Kunst werden sie unser sozialistisches Lebensgefühl, die Verbundenheit des werktätigen Volkes mit dem sozialistischen Vaterland und mit den Ideen des proletarischen Internationalismus überzeugend darstellen.

Lieber Genosse Honecker!

Die Gewerkschafter unseres Landes verfolgen aufmerksam die Manöver der reaktionären Kreise des Imperialismus, die ernste Gefahren für Frieden und Sicherheit der Völker schaffen.

Das Wichtigste ist der Frieden

Es ist uns ein besonderes Anliegen, Dir für die großen Anstrengungen zu danken, die Du an der Spitze der Partei- und Staatsführung unternimmst, damit im Zusammenwirken und im Bündnis mit der Sowjetunion und den anderen Bruderstaaten der imperialistischen Drohpolitik begegnet und der Friede sicherer gemacht wird. Das entspricht den grundlegenden Interessen aller Werktätigen, die die 80er Jahre als ein Jahrzehnt der Festigung des Weltfriedens und der Entfaltung der friedlichen Zusammenarbeit der Staaten und Völker gestalten und erleben wollen.

Im entschlossenen Eintreten für diese Ziele werden die Gewerkschafter unserer Deutschen Demokratischen Republik immer an der Seite der Partei der Arbeiterklasse zu finden sein.

Unter Führung der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands werden die Gewerkschaften der Deutschen Demokratischen Republik immer und zu jeder Zeit für das Wohl der Arbeiterklasse und aller Werktätigen kämpfen.

Funktionärkonferenz des Bundesvorstandes des FDGB

Bernau, 29. Mai 1980

saavutukset eivät ole edes rikkaimmassa kapitalistisessa valtiossa ajateltavissa.

Sosialismin suurin saavutus, johon myös DDR on antanut panoksensa, on ollut rauhan säilyttäminen. Pääoman vallan alainen Eurooppa oli maailman verisin maanosa. Siitä lähtien kun kaksi kolmannesta Euroopan alueesta on kuulunut sosialistisille maille, on jo yli kolme vuosikymmentä vallinnut rauha, ovat Euroopan kansat eläneet 1900-luvun pisintä rauhankautta. Tämä todistaa uudestaan: mitä voimakkaampi sosialismi on, sitä turvatumpi on rauha.

DDR:llä, joka sijaitsee molempien suurten yhteiskuntajärjestelmien, Varsovan sopimusjärjestön ja NATO:n rajalla, on sitäkin suurempi vastuu sosialismin edistymiseen ja rauhan turvaamiseen vaikuttamisesta. Se on voimiensa mukaan toiminut täyttääkseen tämän vastuun.

DDR:n kansa voi täydellä oikeudella olla ylpeä siitä, mitä kolmessa vuosikymmenessä on yhdessä luotu ja saavutettu. Tällä ylpeydellä ei ole mitään yhteyttä niiden luotaantyöntävän kansallisen ylimielisyyden kanssa, jotka kuuroina kaikille historian opetuksille yhä edelleen tai uudestaan laulavat "Saksa, Saksa yli kaiken" ja esiintyvät vastaavasti. Sosialistisina isänmaanystävinä ja internationalisteina DDR:n kansalaiset eivät halua olla muiden kansojen yläpuolella eivätkä myöskään alapuolella. Heidän ylpeyteensä oman maan saavutuksista yhtyvät ylpeys siitä, mitä kaikissa sosialistisen yhteisön maissa on saavutettu ja myös kiitollisuus näiden maiden, ennen kaikkea Neuvostoliiton, kansojen avusta ja solidaarisuudesta.

DDR:n saavutukset antavat sille luottamusta tulevaisuuteen, mutta eivät tee siitä paratiisia, jossa kaikki olisi saavutettavissa ilman työtä, eikä myöskään idylliä. Vajaa vuosi DDR:n perustamisen jälkeen sen ensimmäinen pääministeri Otto Grotewohl totesi: "...valtio, jonka olemme luoneet, ei ole mikään leposohva, jolla voi loikoilla ... Tasavalta on syntynyt taistelussa, se taistelee nyt ja joutuu kehittämään elämäänsä taistellen."[36] Taistelun vaivat eivät nyt eivätkä tulevaisuudessakaan lakkaa. Tais-

tellaan tasavallan kaikinpuolisen voimistamisen puolesta kaikkia imperialistisen vaaran muotoja vastaan, taistellaan yhteiskuntakehityksen uusien tehtävien ratkaisemiseksi, taistellaan maailman kaikkien rauhaarakastavien ja edistyksellisten ihmisten rinnalla.

Mutta DDR:n kansa on luonut itselleen maaperän, jolla kaikki yhteiskunnalliset kysymykset, myös vaikeimmat, ovat periaatteessa ratkaistavissa, useat jo nyt tai lähitulevaisuudessa, toiset pitemmän ajanjakson kuluessa. DDR:ssä ei ole niitä antagonistisia ristiriitoja, joihin kaikkien aikaisempien Saksan valtioiden oli ennemmin tai myöhemmin murskauduttava ja joihin ne murskautuivat. DDR:ssä historiallinen edistys ei tapahdu työtätekevän kansan kustannuksella. Täällä sen työn, sen ponnistelujen hedelmät koituvat vain sen itsensä hyväksi. Myös DDR:ään pätee se, mitä L. I. Brežnev sanoi Punaisen lokakuun 60-vuotispäivän johdosta pitämässään puheessa: "Meillä ei koskaan aikaisemmin ole ollut niin suotuisia mahdollisuuksia ratkaista niitä tehtäviä, joiden takia loppujen lopuksi vallankumous suoritettiin: joukkojen hyvinvoinnin nostaminen, sosialistisen demokratian kehittäminen, persoonallisuuden kaikinpuolinen kehittäminen."[37]

Viitteet

1 G. K. Shukow, Erinnerungen und Gedanken, Bd. 2, Berlin 1976, s. 366.
2 Die erste Stunde. Porträts. Hrsg. von Fritz Selbmann, Berlin (1969), s. 14.
3 Dokumente und Materialien zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. Hrsg. vom Institut für Marxismus-Leninismus beim ZK der SED, Reihe III, Bd. 1, Berlin 1959, s. 16—17.
4 Konrad Adenauer, Erinnerungen 1945—1953, Stuttgart (1965), s. 89.
5 Dokumente und Materialien ..., Reihe III, Bd. 1, s. 526.
6 Lainaus Reinhard Brühl, Zur Befreiungsmission der Sowjetstreitkräfte gegenüber dem deutschen Volk. Teoksessa Die Entwicklung der freundschaftlichen Beziehungen zwischen der DDR und der UdSSR, Berlin 1977, s. 74.
7 Lainaus Heinz Vosske/Gerhard Nitzsche, Wilhelm Pieck. Biographischer Abriss, Berlin 1975, s. 267.
8 Dokumente der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, Bd. I, Berlin 1952, s. 8.
9 Erich Honecker, Auf sicherem Kurs. Teoksessa Erich Honecker, Reden und Aufsätze, Bd. 4, Berlin 1977, s. 295.
10 Aufbruch in unsere Zeit. Erinnerungen an die Tätigkeit der Gewerkschaften von 1945 bis zur Gründung der Deutschen Demokratischen Republik, Berlin 1975, s. 144.
11 Lainaus Herbert Bertsch, CDU/CSU demaskiert, Berlin 1961, Anhang, s. 654.
12 Franz Becker, Die grosse Wende in einer kleinen Stadt, Berlin 1969, s. 270.
13 Erich Honecker, Auf sicherem Kurs. Teoksessa Erich Honecker, Reden und Aufsätze, Bd. 4, s. 293.
14 Konrad Adenauer, Erinnerungen 1945—1953, s. 167.

15 Wilhelm Pieck, An der Wende der deutschen Geschichte. Teoksessa Wilhelm Pieck, Reden und Aufsätze, Bd. II, Berlin 1954, s. 303.
16 Tägliche Rundschau (Berlin), 12. lokakuuta 1949.
17 Dokumente zur Deutschlandpolitik der Sowjetunion, Bd. I, Berlin (1957), s. 239.
18 Dokumente zur Aussenpolitik der Regierung der Deutschen Demokratischen Republik, Bd. I, Berlin (1954), s. 337.
19 Protokoll der Verhandlungen des III. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. 20. bis 24. Juli 1950 in der Werner-Seelenbinder-Halle zu Berlin (Bd. 1), Berlin 1951, s. 57.
20 Sama, s. 341.
21 Lainaus Margot Pfannstiel, Die Achtundvierziger. Wochenpost-lehdessä, Berlin, n:o 27/1978, s. 17.
22 Dokumente der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, Bd. IV, Berlin 1954, s. 73.
23 Protokoll der Verhandlungen der II. Parteikonferenz der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. 9. bis 12. Juli 1952 in der Werner-Seelenbinder-Halle zu Berlin, Berlin 1952, s. 257.
24 Süddeutsche Zeitung (München), 17. maaliskuuta 1952.
25 Heinrich Brandweiner, Die Pariser Verträge, Berlin 1956, s. 14.
26 Protokoll der Verhandlungen der 3. Parteikonferenz der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. 24. März bis 30. März 1956 in der Werner-Seelenbinder-Halle zu Berlin (Bd. 1), Berlin 1956, s. 15.
27 Protokoll der Verhandlungen des V. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. 10. bis 16. Juli 1958 in der Werner-Seelenbinder-Halle zu Berlin (Bd. 2), Berlin 1959, s. 1388.
28 Lainaus Manfred Uhlemannin johdolla työskennelleen kirjoittajakunnan teoksesta Die führende Rolle der Bezirksparteiorganisation der SED bei der sozialistischen Umgestaltung der Landwirtschaft im Bezirk Potsdam 1952 bis 1961/62, Potsdam 1977, s. 76.
29 Kölnische Rundschau, 10. heinäkuuta 1961.
30 Dokumente zur Aussenpolitik der Regierung der Deutschen Demokratischen Republik, Bd. IX, Berlin 1962, s. 296—297.

31 Kölner Stadt-Anzeiger, 5. tammikuuta 1962.
32 Dokumente der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands, Bd. IX, Berlin 1965, s. 209—210.
33 Internationale Beratung der kommunistischen und Arbeiterparteien Moskau 1969, Berlin 1969, s. 181.
34 Protokoll der Verhandlungen des VIII. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. 15. bis 19. Juni 1971 in der Werner-Seelenbinder-Halle zu Berlin (Bd. 1), Berlin 1971, s. 34.
35 Aus dem Bericht des Politbüros an die 11. Tagung des ZK der SED. 13./14. Dezember 1979. Berichterstatter: Genosse Erich Honecker, Generalsekretär des ZK der SED, Berlin 1979, s. 10.
36 Protokoll der Verhandlungen des III. Parteitages der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands (Bd. 1), s. 232—233.
37 L. I. Breshnew, Die Grosse Oktoberrevolution und der Fortschritt der Menschheit, Berlin 1977, s. 11.

Henkilöhakemisto

Sisällys

II
Sosialismin perustan luominen 1949—1961 69

III
Tiellä kehittyneeseen sosialistiseen yhteiskuntaan 1961—1970 131

IV
Kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen jatkaminen 1971—1978

Professori Heinz Heitzerista, joka syntyi 1928 Zwickaussa työläisperheeseen, tuli fasismista vapautumisen jälkeen "uusopettaja". Opiskeltuaan Leipzigin yliopistossa hän toimi vuosina 1949—1951 sikäläisessä työläisten ja talonpoikien tiedekunnassa historian dosenttina. Saatuaan stipendin tieteellisten jatko-opintojen harjoittamista varten hän siirtyi Berliiniin SED:n keskuskomitean yhteiskuntatieteiden laitokseen (nyk. akatemia), jossa hän myös väitteli tohtoriksi ja toimi opetustehtävissä. Vuodesta 1961 lähtien hän on työskennellyt DDR:n tiedeakatemian historian keskuslaitoksessa, vuodesta 1970 sen varajohtajana. Heinz Heitzer on julkaissut monografioita ja kokonaisesityksissä, tieteellisissä aikakauslehdissä, kokoomateoksissa ja hakuteoksissa lukuisia artikkeleita, joissa hän käsittelee vapautussotia, Marxin ja Engelsin historiankuvaa ja etenkin SED:n ja DDR:n historiaa sekä erittelee porvarillista DDR-tutkimusta. Hän on ollut mukana toimittamassa ja kirjoittamassa historiallisia standarditeoksia, kuten esimerkiksi Klassenkampf, Tradition, Sozialismus. Von den Anfängen der Geschichte des Deutschen Volkes bis zur Gestaltung der entwickelten sozialistischen Gesellschaft in der Deutschen Demokratischen Republik. Grundriss. (1974, 1978) ja Unbewältigte Vergangenheit. Kritik der bürgerlichen Geschichtsschreibung in der BRD (3. painos 1977). Vuonna 1966 hänelle myönnettiin Isänmaallinen ansiomitali, vuosina 1974 ja 1978 Työn lipun kunniamerkki ja vuonna 1979 DDR:n kansallispalkinto.

Kuva-aineisto:
ADN-Zentralbild, Berliini; H.-J. Boldt, Berliini; Dietz Verlag, Berliini, Kuva-arkisto; Foto-Donath; Herbert Hensky; SED:n keskuskomitean marxismi-leninismin instituutti, Puolueen keskusarkisto; Kiesling; Kühne-Pressebild; Herbert Lachmann, Leipzig; ND/Murza; Tasavallan palatsi/Boldt; R. Peter sen. EFIAP; Pisarek, Berliini; Klaus-Dieter Plewa, Halle (Saale); Rössing-Winkler, Leipzig; Ernst Schäfer, Weimar; Horst E. Schulze; Siegfried Thienel, Dresden; Lothar Willmann; Saksalais-neuvostoliittolaisen ystävyyden keskustalo, Berliini
Jäljennökset:
Dietz Verlag/Renate ja Horst Ewald; ADN-Zentralbild, Berliini
Kuvien valinta yhdessä tekijän kanssa: Elisabeth Lange

Verlag Zeit im Bild
DDR — 8012 Dresden
Julian-Grimau-Allee
Käännös: Intertext Berliini
Toimitustyö päättynyt heinäkuussa 1980
Printed in the German Democratic Republic
by Grafischer Grossbetrieb Völkerfreundschaft Dresden
0109-9

Tässä lyhyessä Saksan demokraattisen tasavallan historiassa käsitellään mielenkiintoisesti ja elävästi koko historiallinen kehitys vuodesta 1945 nykyhetkeen asti syvälle vaikuttavana vallankumouksellisena tapahtumasarjana, jossa DDR:n perustaminen on suurin tapahtuma fasismista vapautumisen jälkeen. Kirjoittajan pyrkimyksenä on ennen kaikkea ollut tehdä selväksi marxilais-leniniläisen puolueensa johdolla toimineen työväenluokan luovan osuuden merkitys. Kirjoittaja selvittää myös, miten Saksan sosialistinen yhtenäisyyspuolue aina kamppaili menestyksekkäästi laajan liiton luomiseksi ja sen puolesta, että sen liittolaiset omaehtoisesti osallistuisivat sosialistisen valtionsa rakennustyöhön. Täten hän antaa vastauksen esimerkiksi kysymyksiin "Miten DDR:n nousu oli mahdollinen?" ja "Mitkä ovat sen voiman lähteet?" Näin vahvistuu käsitys siitä, että rauhaarakastava, saksalainen sosialistinen valtio on useiden sukupolvien, miljoonien ihmisten, työn tulos ja että se kehittyy erottamattomana osana sosialistista valtioyhteisöä kiinteässä yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa.